

برنامه راهبردی – عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم‌انداز ۲۰ ساله

شهر گرمسار

فصل اول: کلیات پژوهش و بررسی اسناد و برنامه‌های فرادست و مرتبط

فصل دوم: شناخت محلی و منطقه ای گرمسار در حال تکمیل

چشم‌انداز مقدماتی ۱۴۲۲

ویراست اول (جهت دریافت اظهارنظر)

کارفرما:

شهرداری گرمسار

مشاور:

پاییز ۱۴۰۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

۱۱	۱- فصل اول: کلیات پژوهش و بررسی اسناد و برنامه‌های فرادست و مرتبط
۱۲	۱-۱- بخش اول: کلیات پژوهش
۱۳	۱-۱-۱- تاریخچه‌ی برنامه‌ریزی راهبردی و ضرورت آن
۱۴	۱-۱-۲- مفاهیم و مبانی نظری
۱۹	۱-۱-۳- مفاهیم کلیدی چارچوب طرح
۲۶	۱-۱-۴- الزامات قانونی مطالعات برنامه
۲۷	۱-۲- بخش دوم: ساختار برنامه
۲۸	۱-۲-۱- فرآیند تدوین برنامه راهبردی - عملیاتی شهر و شهرداری گرمسار
۲۸	۱-۲-۱-۱- سازمان‌دهی و تشکیل ساختار
۳۰	۱-۲-۱-۲- برنامه راهبردی شهر
۳۰	۱-۲-۱-۳- تدوین برنامه در سطح عملیاتی شهرداری
۳۱	۱-۲-۱-۴- ارائه راهکارهای اجرایی (طرح‌های اجرایی)
۳۱	۱-۲-۱-۵- فرآیند نظارت، کنترل و ارزیابی برنامه
۳۳	۱-۲-۲- سازمان اجرایی و گردش کار
۳۵	۱-۲-۳- آیین‌نامه‌ها (آیین‌نامه ستاد برنامه - آیین‌نامه کارگروه‌های تخصصی)
۳۷	۱-۲-۴- زمان‌بندی اجرا
۳۸	۱-۲-۵- نتایج برنامه
۳۹	۱-۳- بخش سوم: اسناد و برنامه‌های مرتبط
۴۰	۱-۳-۱- مطالعات اسناد فرادست
۴۲	۱-۳-۲- اسناد ملی و سرزمینی
۴۲	۱-۳-۳-۱- قانون اساسی
۴۴	۱-۳-۳-۲- چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴
۴۵	۱-۳-۳-۳- سیاست‌های کلی نظام جمهوری اسلامی
۴۹	۱-۳-۳-۴- قانون برنامه ششم توسعه کشور ۱۴۰۰-۱۳۹۶ (مواد مربوط به شهرداری‌ها)
۵۲	۱-۳-۳-۵- قانون برنامه هفتم توسعه کشور ۱۴۰۰-۱۳۹۶ (مواد مربوط به شهرداری‌ها)
۵۳	۱-۳-۳-۶- سند نقشه راه اصلاح نظام اداری
۵۶	۱-۳-۳-۷- آیین‌نامه اصول آمایش سرزمین
۵۷	۱-۳-۳-۳- سند آمایش سرزمین
۶۰	۱-۳-۳-۱- طرح کالبد ملی
۶۱	۱-۳-۳-۲- اسناد بخشی و فرابخشی ملی

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ۶۶-۱-۳-۴- اسناد منطقه ای و استانی .....
- ۶۶-۱-۳-۴-۱- مأموریتها و وظایف اصلی استان سمنان.....
- ۶۷-۱-۳-۴-۲- سند آمایش سرزمین استان سمنان.....
- ۶۹-۱-۳-۴-۳- اسناد توسعه‌ی استان سمنان .....
- ۷۶-۱-۳-۴-۴- طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه غرب سمنان .....
- ۷۹-۱-۳-۴-۵- سند توسعه اشتغال و سرمایه‌گذاری استان سمنان در برنامه پنجم.....
- ۸۵-۱-۳-۴-۶- برنامه عملیاتی استان سمنان در برنامه پنجم .....
- ۸۷-۱-۳-۴-۷- برنامه عملیاتی شهرستان گرمسار در برنامه پنجم .....
- ۸۹-۱-۳-۵- تحلیل استقرار فعالیت‌های پایه اقتصادی در شهرستان گرمسار.....
- ۹۰-۱-۴- اسناد در سطح شهرستان و شهر گرمسار .....
- ۹۰-۱-۴-۱- طرح منطقه ویژه اقتصادی گرمسار.....
- ۹۲-۱-۴-۲- طرح جامع و توسعه عمران شهر گرمسار .....
- ۹۵-۳- فصل دوم: شناخت فرامنطقه ای و منطقه ای و محلی .....
- ۹۶-۱-۳- موقعیت جغرافیایی ملی و فراملی منطقه گرمسار.....
- ۹۷-۱-۳-۱- حمل و نقل در استان سمنان؛ با نگاهی به مقیاس بین‌المللی .....
- ۱۰۰-۱-۳-۲- وضعیت ارتباطات و دسترسیهای شهر گرمسار .....
- ۱۰۴-۱-۳-۳- شناسایی پایانهها و سایر تسهیلات ترانزیتی .....
- ۱۰۵-۱-۳-۴- حمل و نقل ریلی .....
- ۱۰۷-۱-۳-۵- ساختار حمل و نقل هوایی .....
- ۱۰۷-۱-۳-۵-۱- پتانسیلها و محدودیتهای محدوده شهر گرمسار .....
- ۱۱۱-۲-۳- ویژگی های عمومی استان سمنان .....
- ۱۱۲-۱-۲-۳- موقعیت جغرافیایی و تقسیمات سیاسی استان سمنان .....
- ۱۱۵-۲-۲-۳- سلسله مراتب فضایی شهرهای استان سمنان .....
- ۱۱۶-۳-۲-۳- نظام ارتباطی در سطح استان سمنان .....
- ۱۱۹-۳-۳- ویژگی های عمومی شهرستان گرمسار .....
- ۱۲۰-۱-۳-۳- شناخت شهرستان گرمسار و ویژگی‌های آن .....
- ۱۲۰-۲-۳-۳- ویژگی‌های آب و هوایی شهرستان گرمسار .....
- ۱۲۵-۱-۲-۳-۳- وضعیت آسایش اقلیمی محدوده .....
- ۱۲۵-۳-۳-۳- ناهمواری و توپوگرافی .....
- ۱۲۶-۴-۳-۳- زمین شناسی و گسله شناسی شهرستان گرمسار .....
- ۱۲۷-۱-۴-۳-۳- ژئومورفولوژی دشت گرمسار .....
- ۱۲۸-۲-۴-۳-۳- گسلهای فعال .....

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ۱۳۰-۳-۳-۵- حوزه آبریز و منابع آب زیرزمینی و سطحی شهرستان .....
- ۱۳۱-۳-۳-۶- بررسی وضعیت خاک و پوشش گیاهی شهرستان گرمسار .....
- ۱۳۳-۳-۳-۷- بررسی تحولات جمعیتی گرمسار .....
- ۱۳۷-۳-۳-۸- بررسی و تحلیل ویژگیهای جمعیتی و اجتماعی شهرستان گرمسار .....
- ۱۳۷-۳-۳-۱-۸- تحولات اجتماعی و جمعیتی شهرستان گرمسار .....
- ۱۳۹-۳-۳-۹- بررسی و تحلیل ویژگی های اقتصادی شهرستان گرمسار .....
- ۱۳۹-۳-۳-۱-۹- فعالیتهای عمده اقتصادی در استان سمنان و شهرستان گرمسار .....
- ۱۴۲-۳-۳-۲-۹- نیروی انسانی و اشتغال شهرستان گرمسار .....
- ۱۵۲-۳-۳-۱۰-۳- زیرساخت های زیربنایی .....
- ۱۵۲-۳-۳-۱-۱۰- آب و برق .....
- ۱۵۲-۳-۳-۲-۱۰- شبکههای پستی .....
- ۱۵۳-۳-۳-۳-۱۰- شبکههای مخابراتی .....
- ۱۵۴-۳-۳-۴-۱۰- حمل و نقل و ارتباطات .....
- ۱۵۶-۳-۳-۱۱- ویژگیهای بارز شهرستان گرمسار .....
- ۱۵۸-۳-۳-۱۲- تعریف چشم انداز .....
- ۱۵۸-۳-۳-۱-۱۲- فرآیند چشم انداز سازی .....
- ۱۵۹-۳-۴- بیانیه چشم انداز ۲۰ ساله در طرح راهبردی-عملیاتی شهر .....
- ۱۶۳-۳-۴-۱- نگاهی به تجارب داخلی (تدوین چشم انداز) .....
- ۱۶۳-۳-۴-۱-۱- شیراز ۱۴۲۰ .....
- ۱۶۶-۳-۴-۲- چشم انداز کرمان ۱۴۰۰ .....
- ۱۶۷-۳-۴-۲- نگاهی به تجارب خارجی (تدوین چشم انداز) .....
- ۱۶۷-۳-۴-۲- چشم انداز شهر دهلی .....
- ۱۶۷-۳-۴-۲-۲- چشم اندازهای میلان بدون کربن ۲۰۵۰ .....
- ۱۶۸-۳-۴-۲-۳- چشم انداز شهر تارتو .....
- ۱۶۹-۳-۴-۳- چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار (مقدماتی) افق ۱۴۲۲ .....
- ۱۷۰-۳-۴-۳-۱- بیانیه چشم انداز .....
- ۱۷۱-۳-۵- تحلیل وضعیت ضعف، قوت، فرصت و تهدید (SWOT) حوزه های اقلیم و محیط زیست/جغرافیا و شهرسازی/اجتماعی و فرهنگی/اقتصاد و گردشگری/زیرساخت ای زیربنایی و روبنایی اثرگذار بر شهر گرمسار .....
- ۱۷۱-۳-۵-۱- حوزه اقلیم و محیط زیست .....
- ۱۷۳-۳-۵-۱-۱- وزن دهی حوزه اقلیم و محیط زیست .....
- ۱۷۵-۳-۵-۱-۲- استراتژی حوزه اقلیم و محیط زیست .....
- ۱۷۶-۳-۵-۱-۳- حوزه جغرافیا و شهرسازی .....

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱۷۹	.....	۳-۵-۱-۴- وزن دهی جغرافیا و شهرسازی
۱۸۲	.....	۳-۵-۱-۵- استراتژی حوزه جغرافیا و شهرسازی
۱۸۳	.....	۲-۵-۳- حوزه اجتماعی و فرهنگی
۱۸۵	.....	۳-۵-۲-۱- وزن دهی حوزه اجتماعی و فرهنگی
۱۸۷	.....	۳-۵-۲-۲- استراتژی حوزه اجتماعی و فرهنگی
۱۸۸	.....	۳-۵-۳- حوزه اقتصاد و گردشگری
۱۹۱	.....	۳-۵-۳-۱- وزن دهی حوزه اقتصاد و گردشگری
۱۹۴	.....	۳-۵-۳-۲- استراتژی حوزه اقتصاد و گردشگری
۱۹۵	.....	۳-۵-۴- حوزه زیرساخت های زیربنایی و روبنایی
۱۹۸	.....	۳-۵-۴-۱- وزن دهی حوزه زیرساخت های زیربنایی و روبنایی
۲۰۰	.....	۳-۵-۴-۲- استراتژی حوزه زیرساخت های زیربنایی و روبنایی

فهرست جداول

- جدول شماره ۱-۱: اهداف ۱۷ گانه سازمان ملل متحد UN برای رسیدن به توسعه پایدار ۱۶
- جدول شماره ۱-۲: عناوین ماموریت های مصوب در شهرداری ۱۹
- جدول شماره ۱-۳: حوزه های مرتبط با کارگروه های تخصصی تدوین برنامه ۲۸
- جدول شماره ۱-۴: فرآیند انجام مطالعات و میزان پیشرفت ۳۷
- جدول شماره ۱-۵: اسناد بررسی شده در سطوح مختلف ۴۲
- جدول شماره ۱-۶: حوزه ها و مفاد قانون اساسی مرتبط با برنامه ۴۲
- جدول شماره ۱-۷: حوزه ها و مفاد چشم انداز ایران ۱۴۰۴ ..... ۴۴
- جدول شماره ۱-۸: حوزه ها و مفاد سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی ۴۵
- جدول شماره ۱-۹: وظایف و ماموریت های شهرداری ها در برنامه ششم توسعه ۴۹
- جدول شماره ۱-۱۰: نکات مؤثر سند نقشه راه اصلاح نظام اداری (اهداف و سیاست ها) ۵۴
- جدول شماره ۱-۱۱: چشم انداز سند آمایش استان و راهبردهای توسعه ای ۶۷
- جدول شماره ۱-۱۲: سطح بندی پیشنهادی سکونتگاهها در طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه غرب سمنان ۷۶
- جدول شماره ۱-۱۳: طبقه بندی سکونتگاه های ناحیه غرب سمنان براساس مقیاس جمعیتی و نقش عملکردی آن ها ۷۶
- جدول شماره ۲-۱: اطلاعات تردد محور تهران-گرمسار (وسیله نقلیه در ۲۴ ساعت) ۱۰۲
- جدول شماره ۲-۲: طول خطوط اصلی و فرعی ۱۰۵
- جدول شماره ۲-۳: کالاهای ترانزیتی حمل شده به تفکیک مرز ورود و خروج ۱۰۶
- جدول شماره ۲-۴: تقسیمات اداری و سیاسی استان سمنان در سال ۱۳۹۰ ..... ۱۱۲
- جدول شماره ۲-۵: تعداد جمعیت استان سمنان و شهرستانهای آن در دوره ۱۳۹۰-۱۳۶۵ و تراکم نسبی جمعیتی در سال ۱۳۹۰. ۱۳۳
- جدول شماره ۲-۶: نرخ رشد جمعیتی شهرستانهای استان سمنان در دوزه زمانی ۱۳۶۵ الی ۱۳۹۰ ..... ۱۳۵
- جدول شماره ۲-۷: جمعیت ادوار مختلف استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار ۱۳۷
- جدول شماره ۲-۸: درصد نرخ رشد جمعیتی استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار در دوره های زمانی مختلف ۱۳۸
- جدول شماره ۲-۹: سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی استان ۱۳۹
- جدول شماره ۲-۱۰: تعداد اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار به تفکیک زن و مرد ۱۴۱
- جدول شماره ۲-۱۱: درصد سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار زن و مرد ۱۴۱
- جدول شماره ۲-۱۲: جمعیت فعال از نظر اقتصادی شهرستانهای استان سمنان ۱۴۳
- جدول شماره ۲-۱۳: جمعیت غیرفعال شهرستانهای استان سمنان از نظر اقتصادی در دستهای مختلف ۱۴۴
- جدول شماره ۲-۱۴: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده فعالیت ۱۴۶
- جدول شماره ۲-۱۵: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده شغلی ۱۴۹
- جدول شماره ۲-۱۶: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب وضع شغلی ۱۵۱

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- جدول شماره ۲-۱۷: منابع آب زیرزمینی استان سمنان و شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ ..... ۱۵۲
- جدول شماره ۲-۱۸: تعداد روستاها و خانوارهای دارای برق استان سمنان و شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ ..... ۱۵۲
- جدول شماره ۲-۱۹: واحدهای پستی مورد بهره‌برداری استان سمنان و شهرستان گرمسار تا پایان ۱۳۹۰ ..... ۱۵۳
- جدول شماره ۲-۲۰: تعداد تلفنهای ثابت و همراه اول و تعداد نقاط روستایی دارای ارتباط تلفنی استان سمنان و شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ ..... ۱۵۳
- جدول شماره ۲-۲۱: انواع راههای تحت حوزه استحفاظی اداره کل راه و ترابری ۱۵۵
- جدول شماره ۲-۲۲: تعداد وسایل نقلیه تحت مالکیت شهرداری در استان سمنان ۱۵۵

فهرست نقشه ها

- نقشه شماره ۲-۱: موقعیت و مسیر کریدور ترانزیتی شرق-غرب (ابریشم) ۹۸
- نقشه شماره ۲-۲: مسیر کریدور ترانزیتی شمال به جنوب ۹۸
- نقشه شماره ۲-۳: مسیر کریدور ترانزیتی تراسیکا در ارتباط با مسیرهای ترانزیتی کشور ۹۹
- نقشه شماره ۲-۴: تصویر مسیرهای بزرگراههای جادهای آسیا در ایران ۹۹
- نقشه شماره ۲-۵: شبکه ارتباطی شهر گرمسار و حومه ۱۰۱
- نقشه شماره ۲-۶: تقسیمات کشوری و موقعیت استان سمنان ۱۱۲
- نقشه شماره ۲-۷: موقعیت شهر گرمسار در مقیاس ملی، استانی و شهرستان براساس تقسیمات کشور ۱۴۰۰ ..... ۱۱۴
- نقشه شماره ۲-۸: موقعیت شهرستان گرمسار و راههای ارتباطی موجود ۱۱۶
- نقشه شماره ۲-۹: تقسیمات اداری-سیاسی شهرستان گرمسار ۱۲۰
- نقشه شماره ۲-۱۰: سازمان فضایی پراکنش مراکز جمعیتی شهرستان گرمسار ۱۱۹
- نقشه شماره ۲-۱۱: پهنه بندی اقلیمی استان سمنان ۱۲۰
- نقشه شماره ۲-۱۲: پهنه‌های همدمای استان سمنان طی دوره آماری ۱۲۱
- نقشه شماره ۲-۱۳: پهنه‌های همبارش استان سمنان طی دوره آماری ۱۲۲
- نقشه شماره ۲-۱۴: طبقه بندی ارتفاعی محدوده شهرستان گرمسار و استان سمنان ۱۲۶
- نقشه شماره ۲-۱۵: زمین شناسی و موقعیت گسلهای شهرستان گرمسار ۱۲۹
- نقشه شماره ۲-۱۶: موقعیت ارتباطی نواحی شمال غربی استان سمنان در میان استانهای حوزه شمال و شمال شرق کشور ۱۳۴

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

فهرست نمودارها

- نمودار شماره ۱-۳: ارتباط هم پیوند اجزا و سطوح برنامه ۲۵
- نمودار شماره ۱-۴: ارکان تدوین برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله و چشم انداز ۲۰ ساله شهر ۲۸
- نمودار شماره ۱-۵: فرآیند تدوین برنامه عملیاتی و بازنگری آن ۳۲
- نمودار شماره ۱-۶: ارکان تدوین برنامه راهبردی- عملیاتی توسعه شهر و شهرداری گرمسار ۳۴
- نمودار شماره ۱-۹: تعیین جایگاه برنامه راهبردی-عملیاتی شهر و شهرداری گرمسار در ارتباط با سایر برنامه‌های فرادست و محلی ۴۱
- نمودار شماره ۱-۱۰: تأثیر رهنمودهای سند چشم انداز ۱۴۰۴ بر تهیه برنامه راهبردی-عملیاتی توسعه شهر و شهرداری گرمسار .. ۶۶
- نمودار شماره ۲-۱: تغییرات احجام تردد در محور تهران-گرمسار (وسیله نقلیه بر روز) ۱۰۳
- نمودار شماره ۲-۲: جمعیت نقاط شهری استان سمنان در سال ۱۳۹۵، منطبق بر آخرین تقسیمات اداری و سیاسی ۱۱۵
- نمودار شماره ۲-۳: ساختار شماتیک فضایی مراکز جمعیتی محور مرکز- شرق کشور ۱۱۸
- نمودار شماره ۲-۵: مقایسه نرخ رشد جمعیتی شهرستانهای استان سمنان در دوره زمانی ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ ..... ۱۳۶
- نمودار شماره ۲-۶: چگونگی رشد تعداد جمعیت استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار در مقایسه با هم ۱۳۸
- نمودار شماره ۲-۷: مقایسه سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی استان سمنان ۱۴۰
- نمودار شماره ۲-۸: مقایسه سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ ..... ۱۴۱
- نمودار شماره ۲-۹: سهم زنان و مردان در ترکیب سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت شهرستان گرمسار ۱۴۲
- نمودار شماره ۲-۱۰: مقایسه جمعیت فعال شاغل در میان شهرستانهای استان سمنان ۱۴۳
- نمودار شماره ۲-۱۱: مقایسه جمعیت فعال بیکار در میان شهرستانهای استان سمنان ۱۴۴
- نمودار شماره ۲-۱۲: مقایسه بخشهای مختلف جمعیت غیر فعال از نظر اقتصادی در شهرستانهای استان سمنان ۱۴۵
- نمودار شماره ۲-۱۳: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان بر حسب گروههای عمده فعالیت ۱۴۷
- نمودار شماره ۲-۱۴: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده فعالیت ۱۴۸
- نمودار شماره ۲-۱۵: مقایسه میان شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده شغلی ... ۱۵۰
- نمودار شماره ۲-۱۶: مقایسه شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب وضع شغلی ۱۵۱
- نمودار شماره ۲-۱۷: تعداد تلفنهای منصوبه ثابت در استان سمنان به تفکیک شهرستان: ۱۵۴

پیشگفتار

در تئوری‌های رویکرد توسعه شهری در قرن ۲۱ به‌عنوان دوره شهرنشینی نوین یاد شده است همان‌طور که شهرها بسیار سریع رشد می‌کنند و بر جمعیت آن‌ها افزوده می‌شود، با محدودیت‌هایی نیز در منابع مواجه می‌شوند این رشد فشارهای زیادی بر محیط زندگی شهری وارد می‌کند و نابسامانی‌هایی را برای شهروندان به همراه خواهد داشت.

اهمیت برنامه‌ریزی (از سطح بلندمدت تا کوتاه‌مدت) به لحاظ تأثیری که بر ساماندهی فعالیت‌ها، هزینه کردها و افزایش بهره‌وری سازمانی ایفا می‌کند، روشن است اما بنا به دلایل مختلف از جمله عدم تهیه برنامه‌ها به‌صورت راهبردی و عدم ارتباط برنامه‌های بلندمدت با برنامه‌های کوتاه‌مدت، برنامه‌های شهرداری‌ها با کاستی‌های عدیده‌ای مواجه است

برنامه راهبردی توسعه شهری پاسخی به نیاز مدیریت شهری در کشور در مورد تدوین برنامه‌ای فراگیر است؛ به‌گونه‌ای بتواند در کنار برنامه‌های توسعه شهری متداول در ایران، مانند برنامه (طرح) جامع- تفصیلی، که اغلب ناظر بر ساماندهی کالبدی- فضایی شهر است و سایر برنامه‌هایی که باهدف بخشی از مسائل روزمره شهر مورد استفاده قرار می‌گیرند، در چارچوبی علمی به آینده محتمل توسعه شهر به شکلی هدفمند و با اتکا به مشارکت همه بهره‌وران بپردازد.

برنامه حاضر تلاش دارد ضمن تعیین سلسله‌مراتب تهیه و تصویب تا اجرا و پایش برنامه، در دو سطح راهبردی و عملیاتی به فرایندی از برنامه‌ریزی دست یابد که کلیه رهنمودهای راهبردی و جهت‌گیری بلندمدت و میان‌مدت توسعه شهر از اسناد فرادست استخراج و در آن لحاظ شود، یا در صورت نیاز، تولید و به‌روزرسانی گردد سپس چارچوبی برای تدوین برنامه راهبردی و عملیاتی شهرداری ارائه دهد به‌نحوی که به پیشنهادهای روشنی برای انجام کلیه فعالیت‌های شهرداری منجر شود در این راستا پیش‌بینی منابع مالی، اولویت‌بندی پروژه‌ها، پایش و بازنگری برنامه نیز مدنظر قرار گرفته است (پیش‌گفتار دستورالعمل تهیه برنامه راهبردی - عملیاتی شهرداری‌ها ۱۳۹۴).

اهداف برنامه باید خاص، قابل اندازه‌گیری، قابل دسترس، واقع‌بینانه و مبتنی بر زمان باشند به عقیده فریدمن در برنامه‌ریزی راهبردی، عمل و برنامه‌ریزی با یکدیگر تلفیق شده و کوششی است ساخت‌یافته برای اتخاذ تصمیم‌های اساسی و انجام اعمالی که ماهیت سازمان، نوع فعالیت و دلیل انجام آن فعالیت‌ها توسط سازمان را شکل داده و مسیر می‌بخشد برنامه راهبردی با محورهای اصلی زیر در ارتباط است:

- بررسی وضع موجود و تبیین موقعیت کنونی (کجا قرار داریم؟)؛
- ترسیم چشم‌انداز و آینده مطلوب (کجا می‌خواهیم قرار بگیریم؟)؛
- تعیین مسیر هدایت سازمان از موقعیت جاری به آینده مطلوب (چگونه به انتظارات برسیم؟)؛

برنامه‌ریزی راهبردی شهری در ایران در سال ۱۳۷۴ با توجه به ناکارآمدی طرح‌های جامع و تفصیلی به منصفه ظهور رسید اما به‌عنوان جایگزین طرح‌های جامع و تفصیلی مطرح نشده است وزارت کشور جهت پاسخگویی به نیازهای مدیریت شهری، برنامه‌ای فراگیر ارائه داده است به‌گونه‌ای که شهرها و شهرداری‌ها بتوانند در کنار برنامه‌های توسعه شهری متداول به ترسیم آینده محتمل بپردازند.

مقدمه

فصل حاضر مشتمل بر ۳ بخش است در بخش اول کلیات پژوهش، مفاهیم و مبانی نظری و ساختار فرآیند انجام مطالعه بررسی می شود.

در بخش دوم اسناد و برنامه های فرادست در دو سطح فرا شهری و شهری مطالعه می شوند سطح فرا شهری اسناد سطوح ملی، استانی و شهرستان را دربر می گیرد و سطح شهری طرح های مصوب توسعه شهری و طرح های بخشی را شامل می شود همچنین در این بخش قوانین و مقررات ناظر بر توسعه شهر در سطح فراشهر و شهر تحلیل می شوند از نتایج این بخش در چشم انداز سازی استفاده خواهد شد.

۱- فصل اول: کلیات پژوهش و بررسی اسناد و برنامه‌های فرا دست و مرتبط

۱-۱- بخش اول: کلیات پژوهش

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۱-۱- تاریخچه برنامه‌ریزی راهبردی و ضرورت آن

تاریخچه برنامه‌ریزی راهبردی در مفهوم کنونی آن به دهه ۱۹۶۰ بازمی‌گردد در نیمه‌راه قرن بیست و یکم و به‌ویژه پس از جنگ جهانی دوم که سازمان‌های بزرگ پدید آمدند و به‌مرور تغییرات در محیط داخلی و خارجی سازمان‌ها سرعت و شکل پیچیده‌ای به خود گرفت برنامه‌ریزی بلندمدت نه تنها دیگر ممکن و میسر نبود، بلکه توان پاسخگویی به نیازها و الزامات روزافزون مدیریت در چنین شرایطی را نیز نداشت

از این‌رو برنامه‌ریزی راهبردی باهدف ایجاد هماهنگی و از انسجام هر چه بیشتر در اهداف و برنامه‌های سازمانی و نیز اطمینان از اجرای صحیح و پیاده‌سازی مؤثر طرح‌ها به وجود آمد به‌بیان‌دیگر تحولاتی که پس از جنگ جهانی دوم در فرایندهای مدیریتی رخ داد اعضای هیئت‌مدیره و مدیران عالی شرکت‌ها و مؤسسات صنعتی و بازرگانی را که روزبه‌روز بر تعداد آن‌ها افزوده می‌شد و مرتباً بزرگ و بزرگ‌تر شده و حوزه جغرافیایی فعالیتشان گسترش می‌یافت با پیچیدگی و چالش‌های جدیدی مواجه کرد این تحولات حتی مدیریت در سازمان‌های دولتی و ارتش‌ها در اغلب کشورهای جهان را نیز تحت تأثیر قرار داد رقابت‌های اقتصادی و دخالت دولت‌ها در این امر مخصوصاً رشد جهانی تجارت و رقابت اقتصادی و تسلیحاتی در سطح جهان که در این دوران ماهیت و ابزار اصلی جنگ سرد بین دو ابرقدرت شرق و غرب قرار گرفته بود مفهوم استراتژی را که از صدها سال قبل از میلاد مسیح تنها در امور نظامی مطرح بود و به معنای هنر فرماندهان نظامی در جنگ به‌کاربرده می‌شد متحول کرد و به حوزه اقتصاد و کسب‌وکار وارد نمود
(International Institute for Educationa (۷:۲۰۱۰:Planning).

با این‌وجود، نطفه اولیه برنامه‌ریزی راهبردی در سازمان‌ها در دهه ۱۹۵۰ شکل گرفت و در دهه ۶۰ میلادی زمانی که مدیران شهری دریافتند که استراتژی پاسخ بسیاری از مسائل است مدل‌های کمی و کیفی راهبردی گسترش یافت در آغاز دهه ۸۰ میلادی مدل ارزش سهام‌داران و مدل پورتر برای برنامه‌ریزی راهبردی، استاندارد شناخته شد و مدل‌های راهبردی با تأکید بر شایستگی محوری و تمرکز بر بازار توسعه‌یافته از آن در آغاز پس دهه ۹۰ میلادی مدل‌های نسل دوم از برنامه‌ریزی راهبردی شکل گرفتند که بیشتر بر اهمیت انطباق سازمان با تغییر، انعطاف‌پذیری، تفکر راهبردی و یادگیری سازمانی تمرکز و تأکید داشتند امروزه برنامه‌ریزی راهبردی تفکر غالب بر نظام برنامه‌ریزی است چرا که تجربه نشان داده است که موفق‌ترین مدیران کسانی هستند که قادر به تشویق راهبردی نوآوران در سازمان خود باشند (گلابچی و فرجی ۱۳۸۹:۳۳).

برنامه‌ریزی راهبردی قبل از آن‌که یک تکنیک و فن، باشد یک نحوه تلقی و باور است که مدیران را به تفکر درازمدت و آینده‌نگری و پیش‌بینی افق‌های دوردست ترغیب می‌کند در سازمانی که این باور و اعتقاد وجود نداشته باشد، بستر مناسبی برای رشد و نضج برنامه‌ریزی راهبردی نیز وجود نخواهد داشت (دهکردی و سلیمان پور خوبی، ۱۳۸۸: ۱۸۸).

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

از سوی دیگر، از آنجاکه برنامه‌ریزی راهبردی به مراتب بیشتر از برنامه‌ریزی بلندمدت دارای آینده و چشم‌اندازی ایدئال و موفق است و راه دستیابی به آن را مشخص می‌کند؛ لذا احتمال موفقیت آن بیشتر است به عبارت دیگر برنامه‌ریزی راهبردی با فراهم‌سازی یک چارچوب، مشخص این امکان را برای سازمان ایجاد می‌کند که با تحلیل محیط داخلی و خارجی خود و یافتن پتانسیل‌ها به مزیت رقابتی دست یابد (خاتمی و مهدی زاده، ۱۳۸۷: ۳۵).

در مجموع، ماهیت برنامه‌ریزی راهبردی به گونه‌ای است که دامنه‌ای از رویدادهای ممکن آتی را در نظر گرفته و برآیند تصمیمات کنونی را به لحاظ ارتباطی که با این دامنه دارد مورد توجه قرار می‌دهد لذا این رویکرد از برنامه‌ریزی قابلیت پاسخگویی به رویدادهای پیش‌بینی نشده را دارد و در اتخاذ استراتژی‌های مختلف برای رسیدن به چشم‌انداز بسیار موفق‌تر عمل می‌کند و متعاقباً نتایج حاصل از آن نیز به مراتب واقعی‌تر، قابل استنادتر و ملموس‌تر خواهد بود از این رو با توجه به سرعت پرشتاب تغییرات در دنیای کنونی و وجود فرصت‌ها و تهدیدهای متعدد که مرتباً نقاط قوت و یا ضعف یک فرد یا سازمان را هدف می‌گیرند، استفاده از برنامه‌ریزی راهبردی اهمیت و ضرورت می‌یابد (گلابچی و فرجی، ۱۳۸۹: ۲ و ۳۴).

۱-۱-۲- مفاهیم و مبانی نظری

توسعه: توسعه روندی است فراگیر در جهت افزایش توانایی‌های انسانی - اجتماعی براساس پاسخگویی به نیازهای انسانی و اجتماعی (زیاری، ۱۳، ۱۳۸۳) در تعریفی دیگر، توسعه یک کشور یا منطقه، افزایش تولید، دسترسی به تسهیلات زیربنایی و خدماتی، فرصت‌های شغلی مناسب، به‌کارگیری تکنولوژی جدید و افزایش نرخ سرمایه‌گذاری و مصرف است. (کلانتری، ۱۳۸۰، ۲۷).

توسعه را می‌توان ارتقاء زندگی اقتصادی، نجات از فقر، بی‌سوادی و دربرگیرنده نهادها و بنیادهای فکری، روابط اجتماعی، گروهی و طبقاتی، تعلیم و تربیت، تولید دانش، ابداعات، تکنولوژی، حساسیت‌های اجتماعی و منطقی، علمی و مهارت فردی و ظرفیت‌های ادبی و نظام قضاوت و دیگر موارد دانست (حسین زاده دلیر، ۱۳۸۰، ۶). در واقع توسعه شامل دگرگونی‌های بنیادی در ظرفیت‌های تولیدی و تحولات اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و بالاخره رشد و ترقی در تمامی زمینه‌ها است. توسعه سبب می‌شود که همه مردم جامعه از کیفیت زندگی خود، در شهر و روستا، اظهار رضایت کنند (شکوی، ۱۳۸۵، ۱۵۶).

به‌طور کلی می‌توان گفت که توسعه روندی فراگیر در جهت افزایش توانایی‌های انسانی - اجتماعی برای پاسخگویی به نیازهای انسانی - اجتماعی است، ضمن آنکه نیازها پیوسته در پرتو ارزش‌های فرهنگی جامعه و بینش‌های پایداری جهانی پالایش یابند (صرافی، ۱۳۷۷، ۴۰).

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

پایداری: پایداری به توانمندی جامعه اکوسیستم و یا هر سیستم در حال فعالیت کنونی اطلاق می‌شود که می‌تواند تا آینده معلوم ادامه فعالیت داده، بدون اینکه بر اثر فرسایش یا تهی شدن منابع کلیدی به حکم اجبار به سمت سقوط هدایت شود (مسعودی، ۱۳۸۶، ۵۵) و در واقع چیزی را توصیف می‌کند که باعث آرامش، تغذیه، تأمین زندگی و در نتیجه تداوم زندگی و طولانی‌تر شدن آن می‌شود (آذربایجانی و مفیدی، ۱۳۸۲، ۳۵۱).

نکته قابل توجه اینکه پایداری را باید به‌عنوان یک فرآیند تکاملی و نه ایستا در نظر گرفت. به این مفهوم که گرچه تحقق پایداری کامل به‌عنوان یک هدف مطلق، غیرواقعی و خیال‌پردازانه است، لیکن حرکت به‌سوی پایداری می‌تواند حاکی از تحقق فرآیند پایداری باشد (امین زاده، ۱۳۸۷، ۱۱).

پایداری ابعاد وسیعی دارد به اعتقاد رابرت کوآن (۲۰۰۵)، مفهوم پایداری با موضوعات زیر مرتبط می‌باشد ۱- تأثیر مثبت بر شرایط محیطی، اجتماعی و اقتصادی مردم در آینده ۲- حداقل استفاده از منابع تجدید ناپذیر ۳- توجه به ظرفیت‌های محلی ۴- توجه به نیازهای نسل آینده ۵- توجه به نیاز مردم در سایر نواحی ۶- افزایش کیفیت زندگی ۷- تنوع اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و بیولوژیکی ۸- حقوق و مسئولیت شهروندان ۹- استقلال اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطح محلی و جهانی ۱۰- تعادل قابل قبول میان عوامل مؤثر اقتصادی، اجتماعی و محیطی.

توسعه پایدار: جامع‌ترین و علمی‌ترین تعریف توسعه پایدار کمسیون براتلند: «توسعه‌ای که در جهت رفع نیازهای نسل کنونی باشد بدون اینکه توانایی‌های نسل آینده را در رفع نیازهایشان کاهش دهد». توسعه پایدار برحفاظت از محیط زیست، اقتصاد پایدار، رفاه افراد فقیر، امکان بهبود استانداردهای زندگی و استفاده درست و بهینه از منابع می‌باشد (نمازی، ۱۳۷۴، ۴۴).

توسعه پایدار صرفاً یک هدف یا رسیدن به شرایطی از پیش تعیین شده نیست بلکه بسیار فراتر از این می‌باشد. توسعه پایدار در سال‌های پایانی قرن بیستم، به‌عنوان یکی از مناظرات محوری جهان، تقریباً تمامی عرصه‌های حیات بشری نظیر فقر، نابرابری، آموزش و بهداشت، محیط زیست، حقوق زنان و کودکان، آزادی ملت‌ها و... را تحت تأثیر قرار داده و به‌عنوان گستره‌ای نوین با داعیه پاسخگویی به مسائل خطیری که چرخه حیات، طبیعت و نوع بشر را به مخاطره افکنده است، در عصر جدید مطرح شده است (آقایی، ۱۳۸۲، ۱۷).

شهر پایدار: شهر پایدار، شهری است که حافظ و ارتقاء دهنده رفاه اهالی چه در بلندمدت و چه در دوره متوسط است که بالاترین کیفیت زندگی انسان از آن به دست می‌آید. شهر پایدار، شهری است که انسان در آن بتواند درآمدی عادلانه به دست آورد، سرپناه مناسب تهیه کند، احساس راحتی کند و تلاش کند وقت خود را صرف حفاظت از تصویر شهر نماید. (Mukomom, ۱۹۹۶, ۲۶۵).

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

اهداف ۱۷ گانه توسعه پایدار ۲۰۳۰ سازمان ملل

بر اساس اهداف اعلام شده توسط سازمان ملل، از سال ۲۰۱۵ تا، ۲۰۳۰ کلیه کشورهای عضو سازمان ملل باید تلاش نمایند که به اهداف و شاخص‌های توسعه‌ی پایدار با همکاری و تعامل یکدیگر در سه سطح ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی دست یابند. توسعه‌ی پایدار یعنی (توسعه‌ای که نیاز فعلی جوامع را بدون خدشه وارد کردن به توانایی‌های نسل‌های آتی در تأمین نیازهایشان، تأمین نموده و به فرصت‌هایی که برای روشن کردن دوره‌ی جدیدی از تحول در جهت تغییر اساسی جهانی دلالت داشته باشد، تأکید نماید). سازمان ملل متحد برای رسیدن به اهداف توسعه‌ی پایدار ۱۷، هدف کلان را تعیین و تصویب نموده که کلیه آژانس‌های تخصصی بین‌المللی همچون یونسکو موظف و متعهد می‌باشند که راهبرد میان‌مدت و بلندمدت خود را بر این اساس تنظیم نمایند:

جدول شماره ۱- ۱: اهداف ۱۷ گانه سازمان ملل متحد UN برای رسیدن به توسعه پایدار

۱-پایان دادن به فقر	۲-پایان دادن به گرسنگی	۳-زندگی سالم و ارتقاء رفاه
۴-آموزش با کیفیت	۵-برابری جنسیتی	۶-در دسترس بودن آب سالم و فاضلاب
۷-دسترسی به انرژی پاک مقرون به صرفه	۸-رشد اقتصادی پایدار و کار شایسته	۹-ارتقاء زیرساخت‌های، تاب آور و صنعتی فراگیر
۱۰-کاهش نابرابری	۱۱-شهرها و جوامع پایدار و تاب آور	۱۲-الگوی تولید و مصرف پایدار
۱۳-اقدامات جهت مبارزه با تغییرات اقلیم	۱۴-استفاده پایدار از اقیانوس و دریاها	۱۵-ارتقای اکوسیستم و جلوگیری از بین رفتن تنوع زیستی
۱۶-جامعه‌ی پایدار و صلح‌آمیز	۱۷-احیای مشارکت جهانی برای توسعه پایدار	

برنامه ریزی راهبردی

برنامه ریزی راهبردی دارای تعاریف گوناگونی است و یک تعریف کلی و فراگیر وجود ندارد در ذیل به ارائه تعاریفی از برنامه ریزی راهبردی پرداخته می شود: برنامه ریزی راهبردی عبارت است از تلاشی منظم و سازمان یافته در جهت اتخاذ تصمیم ها و مبادرت به اقدامات بنیادی (برایسون، ۱۳۷۲، ۳).

برنامه ریزی راهبردی، فرایندی است که راه های اصلی و اساسی برای رسیدن به هدف را ترسیم می کند و ابزارهای لازم را برای این مأموریت فراهم می کند (سعید نیا، ۱۳۸۳، ۳۸).

در رهیافت برنامه ریزی راهبردی بر "مشارکت تأکید شده است، خرد مایه مشارکت در فرایند برنامه ریزی راهبردی آن است که گروه های مختلف ناظر بر موضوعات راهبردی نه تنها می توانند داده های اطلاعاتی باارزشی را وارد فرایند کنند، سهم بیشتری در درک موضوعات داشته باشند و تصمیم های مهمی بگیرند، بلکه می توانند به پیامدهای ممکن اختیار مسیرهای مختلف عمل نیز اشاره کنند.

برنامه ریزی راهبردی توسعه شهری رویکردنوینی در برنامه ریزی و مدیریت توسعه و عمران شهری است که با اتکا به اصول توسعه پایدار شهری برترسیم چشم انداز، تدوین اهداف توسعه، رویارویی همه جانبه با مسائل اساسی شهر، استفاده بهینه و اثربخش از منابع کمیاب و دستیابی به نتایج مناسب برای عموم مردم استوار است. (مهندسین مشاور فرهاد، ۱۳۸۴، ۱).

برنامه راهبردی توسعه شهری فرآیند تهیه چشم انداز بلندمدت از آینده شهر است که بر تهیه می شوند. تمرکز این رویکرد، بر روی تقویت اقتصاد ۱ اساس آن برنامه های اجرایی رقابت پذیر است اما در عین حال جنبه های زیست محیطی، مالی، زیرساختها، ساختار شهری و کاهش فقر را نیز پوشش می دهد.

اصول رویکرد برنامه ریزی راهبردی

رویکرد راهبردی به عنوان نگرش و برداشتی متفاوت با الگوهای پیشین شناخته شده است که به تناسب نوع نیازهای اصلی این رویکرد و مباحث بنیادین آن دارای اصول خاصی است. اصول پایه این رویکرد رامی توان به صورت فشرده چنین بیان کرد:

- ارتباط مشکلات تصمیم گیری با هم و عدم تفکیک آن ها از یکدیگر.
- توانایی تعیین سلسله مراتبی از سیاست ها و اختیارهای مربوط به هر عرصه سیاست گذاری.
- توانایی اختیار راهبردی در فرایند تصمیم گیری به منظور تشخیص وجود نامعلومی ها.
- تحلیل پیایی مشکلات جاری و آتی.
- بررسی گسترده ای از مسیرهای ممکن که می توان در آینده اختیار کرد (دانشپور، ۲۲، ۱۳۸۲-۲۰).

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
 رویکرد راهبردی به عنوان نگرش و برداشتی متفاوت با الگوهای پیشین شناخته شده است که به تناسب نوع نیازهای اصلی این رویکرد و مباحث بنیادین آن دارای اصول خاصی است. اصول پایه این رویکرد رامی توان به صورت فشرده چنین بیان کرد:

- ارتباط مشکلات تصمیم گیری با هم و عدم تفکیک آن‌ها از یکدیگر.
- توانایی تعیین سلسله مراتبی از سیاست‌ها و اختیارهای مربوط به هر عرصه سیاست گذاری.
- توانایی اختیار راهبردی در فرایند تصمیم گیری به منظور تشخیص وجود نامعلومی‌ها.
- تحلیل پیاپی مشکلات جاری و آتی.
- بررسی گسترده‌ای از مسیرهای ممکن که می‌توان در آینده اختیار کرد (دانشپور، ۲۲، ۱۳۸۲-۲۰).

مشارکت: تعاریف متعددی از مشارکت مردمی مطرح گردیده است که هر کدام به سطوح مختلفی از تأثیرگذاری شهروندان در فرایند برنامه‌ریزی و تصمیم سازی اشاره دارند. رابرت کوآن در فرهنگ شهرسازی مشارکت را فرایندی دانسته که در آن شهروندان در روند تغییرات شهری دخیل گردند (Cowan, ۲۰۰۵).

سانوف معتقد است مشارکت مردمی به معنای همکاری مردم در دنبال کردن اهدافی است که خود آن را تعریف کرده‌اند. از دیدگاه وی مشارکت اجتماعی عبارت است از دخالت مردم در ایجاد و مدیریت محیط‌های طبیعی و مصنوع خود و ارزش مشارکت اجتماعی در آن است که از مرزها و آموزه‌های حرف‌های سنتی عبور می‌کند. کنش مشارکت اجتماعی بر پایه این اصل قرار دارد که اگر شهروندان فعال باشند به جای آن‌که با آنان به عنوان مشتریان منفعل رفتار شود - و در خلق و اداره محیط‌های طبیعی و مصنوع خود دخالت کنند محیط، دارای عملکرد بهتری خواهد (sanoff, ۲۰۰۰).

مشارکت جامعه یک فرایند فعال است که از طریق آن گروه‌های ذینفع یا مشتری بر جهت گیری و اجرای یک پروژه توسعه با توجه به افزایش رفاه آن‌ها از لحاظ درآمد، رشد شخصی، اعتماد به نفس یا سایر ارزش‌هایی که گرایش دارند، تأثیر می‌گذارند (پل، ۱۹۸۷).

"مشارکت" فرآیندی است که از طریق آن ذینفعان، کنترل طرح‌های توسعه و تصمیم‌ها و منابع را تحت تأثیر قرار می‌دهند (بانک جهانی ۱۹۹۸).

مشارکت دارای سه رکن اصلی درگیر شدن، یاری دادن و مسئولیت پذیری است تا درگیری ذهنی و عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی را به منظور دستیابی به اهداف گروهی برانگیزد و به یکدیگر یاری برسانند (علوی تبار، ۱۳۷۹).

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳- مفاهیم کلیدی چارچوب طرح

در دستورالعمل مربوط به تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی- عملیاتی شهروشهرداری که در آذر ۱۴۰۱ به شهرداری‌های کشور ابلاغ گردیده است؛ مفاهیم و واژگان مربوط به برنامه استراتژیک تعریف شده است که برای یکسان‌سازی تعاریف در تدوین این برنامه از آن استفاده شده است.

مفاهیم در سطح برنامه

الف) سطح راهبردی

ارزش: اعتقادات اصلی کارگزاران و شهروندان یک شهر را شامل می‌شود و نحوه رفتار آن‌ها را شکل می‌دهد. مجموعه ارزش‌ها «فرهنگ شهری» را به وجود می‌آورد. ارزش‌ها اصولی هستند که هدایتگر زندگی حرفه‌ای افراد است. به عنوان مثال: مشارکت، قانونمندی، صرفه‌جویی، حفظ محیط زیست، صداقت، اعتماد به نفس، استانداردگرایی و پایداری

ماموریت: بیانگر فلسفه وجودی سازمان است که در قالب یک بیانیه تبیین می‌گردد در این جا بیانیه ماموریت شامل مسیر آینده شهروشهرداری است و به این پرسش پاسخ می‌دهد که «چرا یک شهر و شهرداری وجود دارد؟» و «به چه کاری مشغول است». بیانیه ماموریت براساس ارزش‌ها و اولویت‌های اصلی شهروشهرداری تدوین می‌شود. فهرست ماموریت هر شهرداری در حوزه‌های شش‌گانه آن و براساس اسناد بالادستی از جمله سند چشم‌انداز (برنامه ۲۰ سال)، برنامه‌های میان‌مدت (۵ سال) قابل استخراج می‌باشد. این ماموریت‌ها به استناد ماده ۵۵ قانون شهرداری و سایر قوانین و مقررات موضوعه به شرح جدول زیر می‌باشد:

جدول شماره ۱-۲: عناوین ماموریت‌های مصوب در شهرداری

عنوان ماموریت	کد ماموریت
کالبدی و شهرسازی	۱
محیط زیست و خدمات شهری	۲
ایمنی و مدیریت بحران	۳
حمل و نقل و ترافیک	۴
خدمات مدیریت	۵
اجتماعی و فرهنگی	۶

مأخذ: دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی- عملیاتی شهر و شهرداری

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

چشم انداز: توصیف روشن و خلاصه‌ای است از حیات اقتصادی، مدنی، کالبدی و اجتماعی که شهر در آینده و پس از به فعلیت درآمدن کلیه ظرفیت‌ها و استعدادها بالقوه‌اش پیدا می‌کند. سه ویژگی عمده چشم‌انداز عبارت‌اند از: روشن و خلاصه بودن، معطوف به آینده بودن و ایجاد انگیزه و هیجان برای به فعلیت درآوردن تمامی استعدادها بالقوه شهر. چشم‌انداز تلاش دارد تا به این پرسش پاسخ دهد که «این شهر تا سال...استعداد بالقوه چه چیزی شدن را دارد؟»

چشم‌انداز با آرمان متفاوت است، آرمان خواسته‌های همیشگی و آرزوهای غایی یک جامعه است که از نظر عموم اعضای جامعه- شهر عین خوشبختی تلقی می‌شود. آرمان، بی‌زمان بوده و خواست همیشگی اعضای یک جامعه است اما چشم‌انداز، برای افق زمانی مشخصی تعریف می‌شود. در مورد توسعه شهری آرمان‌هایی مانند: «نیل به عدالت اجتماعی و اقتصادی در شهر» «کیفیت بالای زندگی شهری برای همه» و «ظرفیت‌های شکوفا شده مادی و معنوی شهروند شهروندان» قابل تصورند که چشم‌انداز نیستند. تفکیک آرمان از چشم‌انداز در این جا تنها به منظور توجه دادن به تمایز این دو مفهوم و پرهیز از به کارگیری آرمان به جای چشم‌انداز است. در این برنامه هدف تنظیم بیانیه چشم‌انداز مورد توافق عموم بهره‌وران است نه آرمان.

هدف کلان: اهداف کلان نقش ترجمه زبان هیجانی و مطلوب گرایانه چشم‌انداز به زبان برنامه و واقعیت را ایفا می‌کنند اهداف کلان بیانگر مقاصد هستند که با تحقق آن‌ها گزاره‌های مندرج در بیانیه چشم‌انداز محقق می‌شود. به عبارت دیگر، به دلیل اینکه چشم‌انداز حالت و وضعیت خواستنی و مطلوب یک شهر بوده و از جنس برنامه نیست، اهداف کلان ترجمه چشم‌انداز به زبان برنامه محسوب می‌شوند.

راهبرد: به مجموعه خط‌مشی‌هایی که راه رسیدن به اهداف کلان و به تبع آن چشم‌انداز را با توجه به شرایط و محیط برنامه‌ریزی مشخص می‌سازند، راهبرد می‌گویند. به عبارت دیگر راهبرد عبارت است از یک مسیر با در نظر گرفتن شرایط موجود و عدم قطعیت‌های مترتب بر آینده که با پیروان اهداف و در نهایت چشم‌انداز قابل دستیابی است. جنس راهبرد همانگونه که از نام آن پیداست مسیر و نشان دادن راه است. در نتیجه نخستین و مهمترین ویژگی راهبرد قابلیت انعطاف پذیری آن با توجه به تغییرات پیرامونی است به گونه‌ای که ضمن تطابق با شرایط جدید بتواند مجموعه فعالیت‌های برنامه‌ای راهمچنان در مسیر به سمت اهداف کلان هدایت نمایند.

سیاست اجرایی: مجموعه تصمیم‌هایی است که از سوی یک سازمان برای هموارسازی اجرای راهبرد اتخاذ می‌شوند. بدین ترتیب، سیاست مجموعه‌ای از تدابیر قانونی، فنی، اجرایی و مالی است که اتخاذ آن تسهیلات لازم جهت تحقق راهبردها را فراهم می‌سازد. سیاست‌های اجرایی حلقه واسط سیاست‌های کلان و راهبردی به ضوابط و مقررات تسهیل‌کننده هستند که مسیر راهبردها را هموار می‌سازند.

ب) سطح عملیاتی

در این برنامه هدف های عملیاتی متناظر با هر سیاست اجرایی تعریف می شوند و بیان صریح ترو دقیق شده آنها هستند. به طور معمول برای هر سیاست اجرایی، یک یا چند هدف عملیاتی به صورت کمی تعریف می گردد. هدف عملیاتی یک شاخص قابل اندازه گیری درباره نتیجه نهایی یک خدمت یا فعالیت است که انتظار می رود در راستای تحقق سیاست های اجرایی در یک بازه زمانی معین قابل دستیابی باشد. همچنین هدف های عملیاتی سطح بالا دست هدف های کمی طرح ها هستند و تحقق هدف های کمی طرح ها باید منجر به تحقق هدف های عملیاتی گردد.

هدف کمی: عبارت است از شاخص هایی که به صورت ملموس و کمی قابل اندازه گیری بوده و برای افق زمانی مشخص عدد خاصی برای شاخص، به عنوان هدف تعیین می شود. در این برنامه اهداف کمی برای طرح ها تعریف می شوند. اهداف کمی طرح ها از یک طرف تحقق طرح ها را می سنجند و از طرف دیگر پایین دست اهداف عملیاتی هستند، اهداف کمی سه کارکرد عمده دارند:

۱- نمایش نیت بلند مدت مراجع برنامه ریزی؛

۲- ارائه راهنمایی روشن برای توسعه و ارزیابی سیاست ها؛

۳- عملکرد به عنوان معیاری برای اندازه گیری موفقیت طرح های پیشنهادی.

نکته: تمایز اصلی اجزای فوق با هم در این است که «هدف عملیاتی» و «هدف کمی» از جنس هدف بوده، اما «راهبرد» و «سیاست اجرایی» از جنس مسیر هستند. بدین ترتیب هدف عملیاتی و هدف کمی به طور معمول با واژگانی که نشان دهنده ی اهداف هستند مانند: کاهش، افزایش، مهار و ارتقاء سروکار دارند و راهبرد و سیاست به طور معمول با واژگانی که نشان دهنده مسیر اقدامات هستند مانند: توسعه، گسترش، ایجاد، تأمین، اتخاذ، بهره گیری و استفاده بیان می شوند.

طرح: مجموعه عملیات عمرانی مشخصی هستند که بر اساس مطالعات توجیهی، فنی، اقتصادی و اجتماعی توسعه شهر انجام می شوند و با اعتبار معین برای تحقق بخشیدن به سیاست های اجرایی، اجرا می شوند. هر طرح از یک یا چند پروژه تشکیل می شود. «طرح» در برنامه عملیاتی شهرداری بانظام بودجه سالانه شهرداری مشترک است و به عنوان حلقه پیوند برنامه عملیاتی و بودجه شهرداری ایفا نقش می کند.

پروژه: عبارت است از اقدامات عمرانی زمان مند برای تحقق یک تعهد، ایجاد یک محصول یا ارائه خدمات مشخصی. پروژه دارای شش ویژگی اصلی است:

۱- یک کار منحصربه فرد، جدید و غیر تکراری است.

۲- برای تحقق یک نتیجه عینی انجام می شود بعد از تکمیل پروژه، این نتیجه در قالب یک محصول، ارائه یک خدمت یا تعهد باید به طور ملموس قابل تحویل باشد.

۳- زمان مند است یک نقطه شروع و پایان مشخص داشته و مدت زمان آن محدود است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
 ۴- باید بتوان آن رابه «بسته های کاری» مشخص تقسیم نمود و هر یک از آنها دارای زمانی محدود بوده و وابستگی خاصی بین آنها برقرار است.

۵- هر یک از این بسته های کاری نیازمند منابع مالی، انسانی و مصرفی مختلفی هستند.

۶- بودجه آن محدود و قابل پیش بینی است.

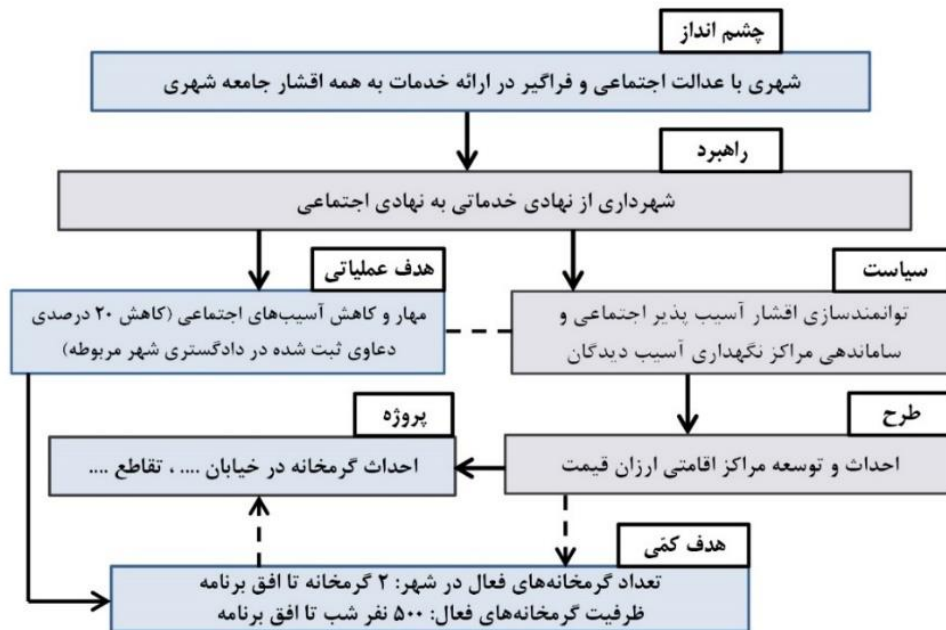
نکته: خروجی اجرای هر پروژه یک محصول (کالایا خدمت) است که زیر مجموعه یک طرح تلقی شده و بخشی از سیاست های اجرایی را محقق می کند.

فعالیت: عبارت است از کلیه فعالیت های جاری و مستمری که مرتبط با بهره برداری از امکانات فعلی و «حفظ وضع موجود» است معمولا فعالیت ها مستلزم تأمین از محل هزینه های جاری سازمان می باشد، مانند فعالیت های نگهداری خیابان و پیاده رو ها، انجام امور حسابداری، آموزش کارکنان، نگهداری ناوگان حمل و نقل عمومی، تولید نهال و بذور سایر خدمات مستمر.

به منظور ایجاد تصویری روشن تر از اجزا و سطوح مختلف برنامه، در ادامه در قالب نمودار ارتباط این اجزا نشان داده شده است. در این نمودارها خطوط ممتد نشانگر ارتباط مستقیم و خطوط چین نشانگر ارتباط غیرمستقیم و تناظر بین اجزای برنامه است.

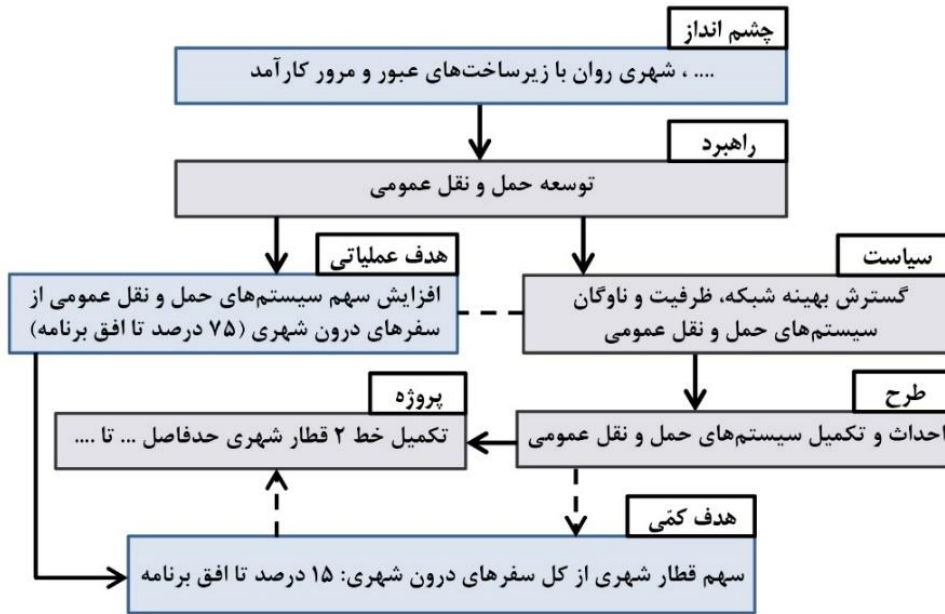
نمودار شماره ۱- ۱: نمونه درختواره اجزای برنامه برای یک پروژه در حوزه اجتماعی -

فرهنگی

مأخذ: دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی- عملیاتی شهر و شهرداری ۱۴۰۱

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
نمودار شماره ۱-۲: نمونه درختواره اجزای برنامه یک پروژه در حوزه حمل و نقل و ترافیک

مأخذ: دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی-عملیاتی شهر و شهرداری ۱۴۰۱

مفاهیم مکمل مرتبط با برنامه راهبردی-عملیاتی

برنامه: عبارت است از مجموعه‌ای از راهکارها و سازوکارهای معین برای تحقق چشم‌انداز و راهبردهای تعیین شده توسط مراجع فرادست در بازه زمانی معین و منابع مشخص. در این دستورالعمل، منظور از برنامه، «برنامه راهبردی-عملیاتی شهر و شهرداری» است. ممکن است در حال حاضر شهرداری برنامه‌های بخشی نیز داشته باشد؛ مانند «برنامه حمل و نقل و ترافیک»، «برنامه توسعه فضاهای فرهنگی شهر» و «برنامه مدیریت پسماندها». برنامه‌های بخشی موجود می‌تواند در تعریف پروژه‌ها و فعالیت‌ها و ارائه اهداف عملیاتی و اهداف کمی طرح‌ها مورد استفاده قرار گیرند؛ لکن در فرآیند تهیه برنامه راهبردی - عملیاتی شهرداری، کلیه برنامه‌های بخشی باید در آن برنامه ادغام شوند؛ به نحوی که یک برنامه واحد در شهرداری، کلیه حوزه‌های عملکردی شهرداری را در برگیرد و مالک عمل تصمیم‌گیری مدیران شهری باشد.

برنامه اجرایی: مجموعه‌ای از عملیات و خدمات مختلف در ارتباط با یکدیگر برای تحقق هدف‌های مشخص برنامه می‌باشد. هر برنامه اجرایی متشکل از طرح‌های متعددی است. برنامه اجرایی عبارت است از سطحی از برنامه عملیاتی که بالاتر از طرح قرار می‌گیرد.

تأمین مالی: عبارت است از جذب اعتبار ورد نیاز برای طراحی و اجرای فعالیت‌ها و پروژه‌های برنامه عملیاتی.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

روش های تأمین مالی: عبارت است از منابع مختلفی که می توان اعتبار مورد نیاز فعالیت ها و پروژه ها را از آن طریق جلب نمود. مهم ترین این منابع عبارت اند از: منابع داخلی شهرداری (نقدی و غیرنقدی)، منابع داخلی سازمان ها و شرکت های تابعه شهرداری (نقدی و غیرنقدی)، کمک های دولتی، وام از منابعی مانند بانک جهانی، بانک توسعه اسلامی، صندوق های عمران شهری، صندوق های زمین و ساختمان، (فروش اوراق) مشارکت، مشارکت عمومی - خصوصی، انواع قراردادها (بیع متقابل، قراردادهای اجاره ای، مدیریتی، خدماتی). شهرداری ها می توانند از طریق امکانات و شیوه های ارائه شده در قانون درآمد پایدار و هزینه شهرداری ها و دهیاری ها نسبت به انتخاب مناسب ترین روش اقدام نمایند.

اجرا: فرآیند انجام برنامه و اجزای آن است که با منابع مالی و زمان بندی مشخصی صورت گرفته و به تولید محصول یا خدمت منتهی می گردد.

پایش: نظارت بر فرایند و عملکرد حاصل از اجرای برنامه در حین اجرای آن است. فرایند پایش به منظور اطمینان از درست بودن مسیر حرکت به سمت اهداف کلان و چشم انداز انجام می شود.

ارزیابی: جمع بندی نظارت های صورت پذیرفته بر برنامه پس از تکمیل اجرای آن ها است. گزارش عملکرد برنامه عملیاتی در پایان هر سال «گزارش ارزیابی سالانه برنامه» نامیده می شود. فرایند ارزیابی به منظور اطمینان از حصول به اهداف تعیین شده برای طرح ها در پایان دوره مورد نظر انجام می شود.

بازنگری: پیشنهاد تغییر در احکام و مصوبات برنامه عملیاتی، بازنگری خوانده می شود. پیشنهاد بازنگری، پس از تصویب مراجع قانونی ذیربط، الزام آور خواهد بود.

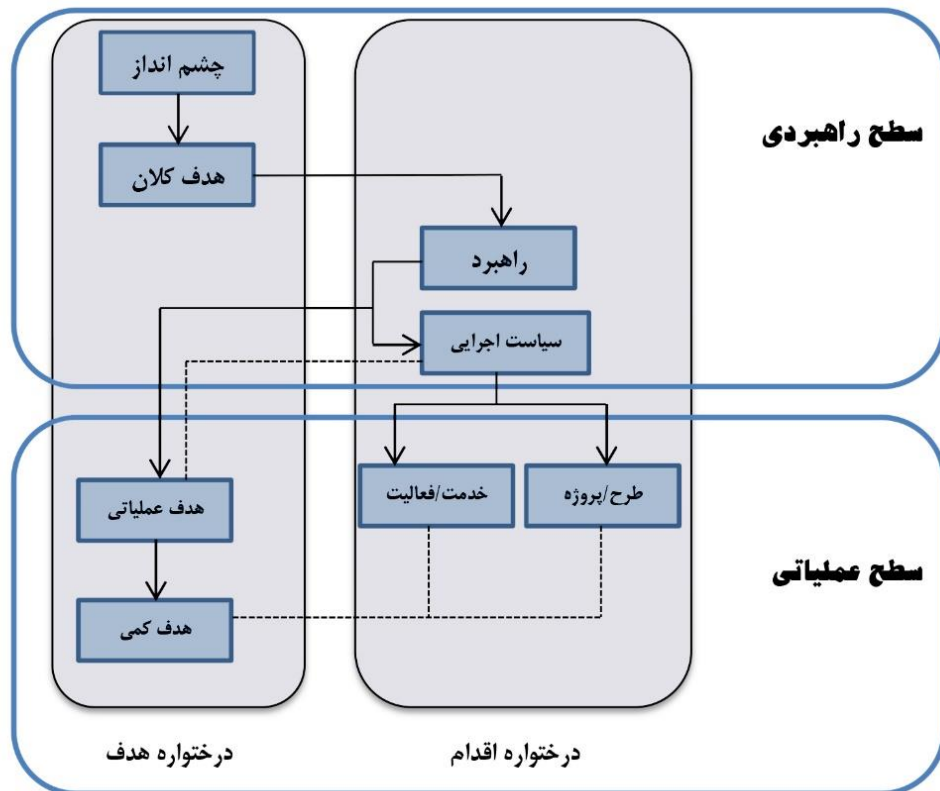
خروجی: خروجی برون داد سریع طرح / فعالیت است که پس از اجرای هر فعالیت برنامه ای پدیدار می شود.

نتیجه: نتیجه اثرات میان مدت و بلندمدت فعالیت های برنامه ای است که نسبت به خروجی های عمیق تر و گسترده تر هستند. اثرات خروجی عمدتاً کیفی و ناظر بر ارتقای رضایت مندی شهروندان از خروجی های برنامه ها و طرح ها می باشد.

اثر: منظور از اثر پیامدهایی است که اجرای پروژه بر کلیت یک محله، ناحیه، منطقه و یا شهر می گذارد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۱-۳: ارتباط هم پیوند اجزا و سطوح برنامه

مأخذ: دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی-عملیاتی شهر و شهرداری ۱۴۰۱

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۱-۴- الزامات قانونی مطالعات برنامه

تدوین برنامه راهبردی و عملیاتی شهروشهرداری، دارای مبانی قانونی زیراست:

❖ ماده (۱۵) قانون نوسازی و عمران شهری (مصوب ۱۳۴۷/۹/۷)

شهرداری‌های مشمول ماده ۲ این قانون، مکلفند با راهنمایی وزارت کشور، برنامه عملیات نوسازی و عمران و اصلاحات شهرداری برای مدت پنج سال براساس نقشه جامع شهرودر صورتی که فاقد نقشه جامع باشند براساس احتیاجات ضروری شهروبا رعایت اولویت آنها در حدود منابع مالی مقرر در این قانون و سایر امکانات مالی شهرداری تنظیم کرده و پس از تصویب انجمن شهر و تایید وزارت کشور، طرح‌های مربوط را براساس آن اجرا کنند.

❖ بند (۲) ماده (۸۰) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب

شهرداران (مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن)

بررسی و شناخت کمبودها، نیازها و نارسایی‌های اجتماعی، فرهنگی، آموزشی، بهداشتی، اقتصادی و رفاهی حوزه انتخابیه و تهیه طرح‌ها و پیشنهادهای اصلاحی و راه حل‌های کاربردی در این زمینه‌ها جهت برنامه‌ریزی و ارائه آن به مقامات مسئول

❖ بند (۳۲) ماده ۸۰ قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخابات

شهرداران (مصوب ۱۳۷۵/۳/۱ با اصلاحات و الحاقات بعدی آن)

واحدهای شهرستانی کلیه سازمان‌ها و موسسات دولتی و موسسات عمومی غیردولتی که در زمینه ارائه خدمات شهری وظایفی را برعهده دارند، موظفند برنامه سالانه خود در خصوص خدمات شهری را که در چارچوب اعتبارات بودجه سالانه خود تنظیم کرده اند به شورا ارائه نمایند.

❖ ماده ۲۵ آیین نامه مالی شهرداری‌ها (مصوب ۱۳۴۶)

بودجه شهرداری‌ها باید براساس برنامه‌ها و وظایف و فعالیت‌های مختلف و هزینه هر یک از آنها تنظیم گردد. طرز تنظیم برنامه و بودجه و تفریغ بودجه و نحوه تفکیک وظایف و فعالیت‌ها و انطباق بودجه با برنامه و همچنین طرز برآورد درآمد و هزینه به موجب دستورالعملی خواهد بود که به وسیله وزارت کشور تصویب و ابلاغ خواهد شد.

۱-۲- بخش دوم: ساختار برنامه

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۲-۱- فرآیند تدوین برنامه راهبردی - عملیاتی شهر و شهرداری گرمسار

برنامه راهبردی - عملیاتی توسعه شهر و شهرداری، در دو سطح راهبردی و عملیاتی تهیه می‌گردد. فعالیت‌های اصلی در فرآیند تدوین برنامه شامل سازمان‌دهی و تشکیل ساختار، برگزاری جلسات توجیهی، استخراج راهبردهای اسناد بالادستی، بررسی عملکرد برنامه‌های گذشته، نظرسنجی، تعیین اهداف کلان، تعیین اهداف کوتاه‌مدت، تعیین برنامه‌ها، طرح‌ها و پروژه‌های اجرایی، تدوین فرآیند نظارت، کنترل و ارزیابی برنامه و مستندسازی است. به این ترتیب برنامه راهبردی - عملیاتی به صورت دقیق، اتصال راهبردها و جهت‌گیری‌های کلی نظام برنامه‌ریزی را به بودجه سالانه شهرداری برقرار می‌کند.

۱-۱-۲-۱- سازمان‌دهی و تشکیل ساختار

هدف نهایی پژوهش حاضر، تدوین برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم‌انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار استارکان تدوین برنامه راهبردی-عملیاتی و چشم‌انداز شهر براساس دستورالعمل وزارت کشور (آبان ماه ۱۳۹۴) در نمودار زیر نشان داده شده است.

نمودار شماره ۱- ۴: ارکان تدوین برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله و چشم‌انداز ۲۰ ساله شهر

شالوده برنامه از ۵ کارگروه تخصصی اجتماعی و فرهنگی، برنامه‌ریزی و توسعه شهری، خدمات شهری و محیط‌زیست، فنی و عمرانی و منابع انسانی، مالی و اقتصادی تشکیل شده است. پژوهش حاضر در چارچوب کارگروه منابع انسانی و مالی، به مباحث اقتصاد شهر پرداخته خواهد شد. این کارگروه و مباحث اقتصادی طرح‌ها و برنامه‌ها را به لحاظ تحقق‌پذیری و محرک توسعه همیاری خواهد کرد با توجه به هر کارگروه حوزه‌های مربوطه مطابق جدول زیر مشخص شده است:

جدول شماره ۱- ۳: حوزه‌های مرتبط با کارگروه‌های تخصصی تدوین برنامه

ردیف	کارگروه تخصصی	حوزه‌های مرتبط
۱	کالبدی و شهرسازی	مدیریت یکپارچه شهری
		ساختمان
۲	اجتماعی و فرهنگی	حوزه اجتماعی، فرهنگی و اوقات فراغت
		گردشگری و توریسم
۳	حمل و نقل و ترافیک	حمل و نقل برون شهری

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

ردیف	کارگروه تخصصی	حوزه‌های مرتبط
		حمل و نقل درون شهری
۴	خدمات شهری و محیط زیست	خدمات شهری
		فضای سبز
		محیط زیست
		زیرساخت‌های شهری
۵	خدمات مدیریت و اقتصاد	منابع مالی
		اقتصادی

○ ارزیابی عملکرد برنامه‌های گذشته

هدف کلی ارزیابی، کمک به تعیین مناسب‌تر اهداف بوده که با توجه به عدم وجود برنامه‌های میان‌مدت قبلی، برنامه‌های کوتاه‌مدت (بودجه) سال‌های گذشته مورد بررسی قرار می‌گیرد.

○ نظرسنجی

هدف از این مرحله به دست آوردن نقطه نظرات و دیدگاه‌های مردم، مسئولین، کارشناسان، صاحب‌نظران در رابطه با عملکرد شهرداری گرمسار و پیشنهادها برای برنامه‌های آتی است.

○ تدوین برنامه در سطح راهبردی

در این سطح، نتایج ارزیابی عملکرد، نتایج نظرسنجی و نیز جمع‌بندی کلیه مستندات بالادستی شامل چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، قانون برنامه پنجم توسعه کشور، سند توسعه استان سمنان، اصول و راهبردهای طرح‌های جامع و تفصیلی و... بررسی شده و ضمن توجه به توانمندی‌ها و پتانسیل‌های موجود، اهداف و سیاست‌گذاری‌های کلان و نیز اهداف برنامه ارائه می‌شود. زیر فعالیت‌ها به شرح زیر می‌باشند:

* بررسی و جمع‌بندی مواد قانونی مرتبط استخراج شده از کلیه مستندات بالادستی شامل چشم‌انداز بیست‌ساله کشور، قانون برنامه ششم توسعه کشور، سند توسعه استان سمنان، اصول و راهبردهای طرح جامع و تفصیلی؛

* تعیین اهداف و سیاست‌گذاری کلان براساس نظرات مدیریت ارشد، جمع‌بندی مستندات بالادستی و نتایج نظرسنجی؛

* تعیین اهداف شامل پیش‌بینی منابع مالی برنامه و تشکیلات و ساختار اجرایی موردنیاز برنامه.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۲-۱-۲- برنامه راهبردی شهر

این برنامه در مقیاس زمانی ۲۰ ساله تهیه می‌گردد و مخاطب آن موجودیت شهر در کلیت آن است؛ فارغ از این‌که هر یک از پیشنهادها و اقدامات موردنیاز توسط کدام دستگاه اجرایی (شهرداری یا غیر آن) انجام می‌شود. فنون و روش‌های متعددی برای تدوین برنامه‌های راهبردی توسعه شهری (از جمله ماتریس تصمیم‌گیری SWOT، جدول IFE و EFE و ماتریس QSPM) وجود دارد که هر یک می‌تواند در تنظیم این بخش مورد استفاده قرار گیرد.

برنامه راهبردی شهر، با استفاده از تحلیل محتوای اسناد برنامه‌ای موجود یا با طی مراحل چشم‌انداز سازی و تحلیل شرایط راهبردی شهر با مشارکت کلیه بهره‌وران به‌ویژه نمایندگان دستگاه‌های دخیل در امور مرتبط با مدیریت شهری در کنار استفاده از نظر شهروندان و تشکل‌های محلی، به گزاره‌های مشخصی به‌عنوان چشم‌انداز و راهبردهای توسعه شهر می‌رسد که هدف آن پاسخگویی به چالش‌های آتی توسعه شهر، حل مسائل کلیدی و روشن کردن افق توسعه‌ای نده شهر است.

○ برنامه راهبردی شهرداری

برنامه راهبردی شهرداری، بخشی از برنامه راهبردی توسعه شهر است که راهبردها و سیاست‌های مرتبط با شهرداری را در خود جای می‌دهد. راهبردهای برنامه راهبردی شهرداری می‌تواند دارای یکی از موضع‌های زیر نسبت به شهرداری باشد:

الف- تمام مسئولیت تحقق آن را بر عهده شهرداری است؛

ب- مسئولیت آن را بر عهده مشترک به عهده شهرداری و سایر دستگاه‌ها است؛

ج- مسئولیت آن را بر عهده سایر دستگاه‌هاست، اما نیاز به اقداماتی از سوی شهرداری دارد.

برنامه راهبردی شهرداری باید کلیه راهبردها و سیاست‌های اجرایی که در یکی از دسته‌های "الف" تا "ج" قرار می‌گیرد را پوشش داده و از آن‌ها به‌عنوان مبنای تدوین برنامه عملیاتی شهرداری استفاده نماید. اهمیت این مرحله آن است که جهت‌گیری‌های اصلی کلیه اقدامات شهرداری را در سال‌های آتی مشخص می‌نماید.

۱-۲-۱-۳- تدوین برنامه در سطح عملیاتی شهرداری

موضوع برنامه‌ریزی در این سطح، عملیات "شهرداری" به‌عنوان یک سازمان عمومی غیردولتی است. درعین حال این سطح از برنامه‌ریزی، پیوند بین سطح راهبردی و نظام تخصیص اعتبار یعنی همان بودجه سالانه شهرداری را نیز برقرار می‌کند. برنامه عملیاتی شهرداری در مقیاس زمانی ۵ ساله تهیه می‌گردد، پروژه‌ها و فعالیت‌های شهرداری شناسایی و فهرست می‌شوند، هم‌چنین با تعیین اهداف کمی در سطوح مختلف، ویژگی "سنجش‌پذیری" برنامه تأمین گردیده و با تعریف یک سطح مشترک با نظام بودجه‌ریزی شهرداری امکان اتصال‌پذیری به برنامه کوتاه‌مدت و برنامه مالی شهرداری (بودجه سالانه) فراهم گردد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۲-۱-۴- ارائه راهکارهای اجرایی (طرح‌های اجرایی)

در این بخش براساس اهداف کلان ابلاغی از سوی ستاد برنامه، اهداف کوتاه‌مدت بخشی توسط کارگروه‌های تخصصی تنظیم و در نهایت طرح‌های اجرایی استخراج می‌گردد. این فعالیت شامل زیر فعالیت‌های زیر می‌باشد:

تعیین اهداف کوتاه‌مدت بخشی براساس اهداف کلان توسط کارگروه‌ها و ارائه به ستاد برنامه؛

تعدیل اهداف کمی براساس نظرات ستاد برنامه؛

ارائه راهبردها و راهکارهای اجرایی.

○ تدوین پروژه‌های عملیاتی

کارگروه‌های تخصصی ابتدا براساس برنامه‌ها و طرح‌ها، پیش‌نویس پروژه‌ها را تعریف نموده و پس از تعدیل توسط ستاد برنامه، سند برنامه تهیه می‌شود. این فعالیت شامل زیرفعالیت‌های زیر می‌باشد:

تهیه پیش‌نویس پروژه‌های تدوین‌شده به همراه برآورد مالی جهت ارائه به ستاد؛

تعدیل پروژه‌های تدوین‌شده براساس نظرات ستاد؛

تهیه سند نهایی برنامه پنج‌ساله.

○ مستندسازی

در کل فرآیند تهیه و تدوین برنامه می‌بایست مستندسازی براساس دستورالعمل و الگوی مناسب شامل موارد زیر تهیه شود:

تهیه و تدوین مستندات برنامه در طول فرآیند تدوین برنامه راهبردی-عملیاتی؛

تهیه و تدوین دستورالعمل، الگو و نحوه ارائه مستندات کارگروه‌ها.

○ بررسی و تصویب برنامه راهبردی-عملیاتی توسط شورای اسلامی شهر

در پایان فرآیند برنامه‌ریزی سند تهیه شده تحت عنوان سند برنامه عملیاتی - راهبردی پنج‌ساله شهرداری گرمسار جهت تصویب نهایی و اجرایی شدن برنامه به شورای اسلامی شهر گرمسار تقدیم می‌گردد.

۱-۲-۱-۵- فرآیند نظارت، کنترل و ارزیابی برنامه

با توجه به اهمیت نظارت، کنترل و ارزیابی برنامه، پس از تهیه برنامه نیاز به یک نظام کنترل و ارزیابی به شرح اقدامات زیر می‌باشد:

تهیه و تدوین روش‌ها و مقاطع زمانی کنترل و نظارت؛

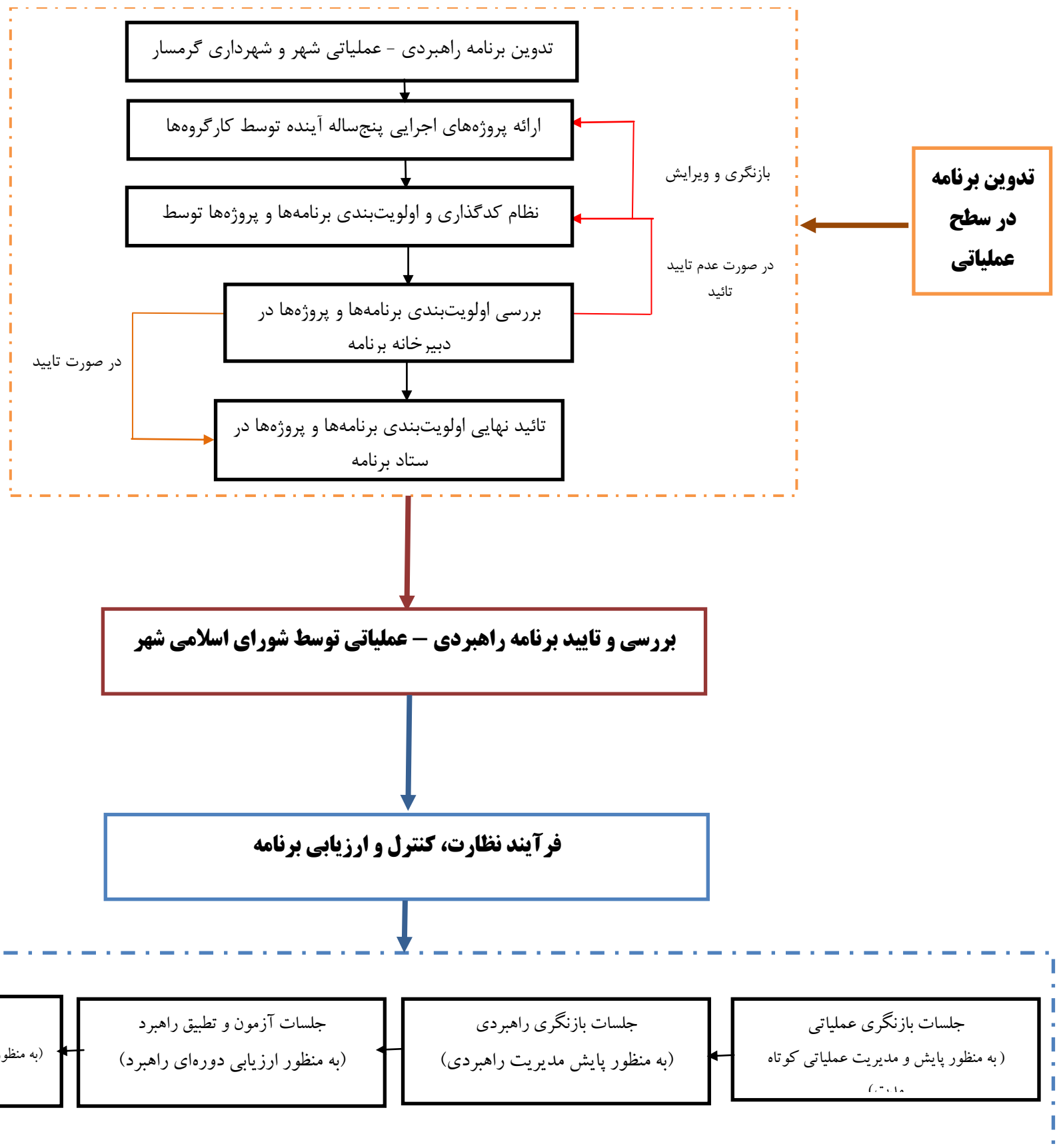
تهیه و تدوین شاخص‌های ارزیابی عملکرد برنامه؛

طراحی مکانیزم گزارش‌گیری؛

اصلاح برنامه در طول اجرا برحسب ضرورت؛

در نامه راهبردی - عملیات، ۵ ساله شهرداری، و حشم انداز ۲۰ ساله شهرداری گرمسار
نمودار شماره ۱-۵: فرآیند تدوین برنامه عملیاتی و بازنگری آن

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

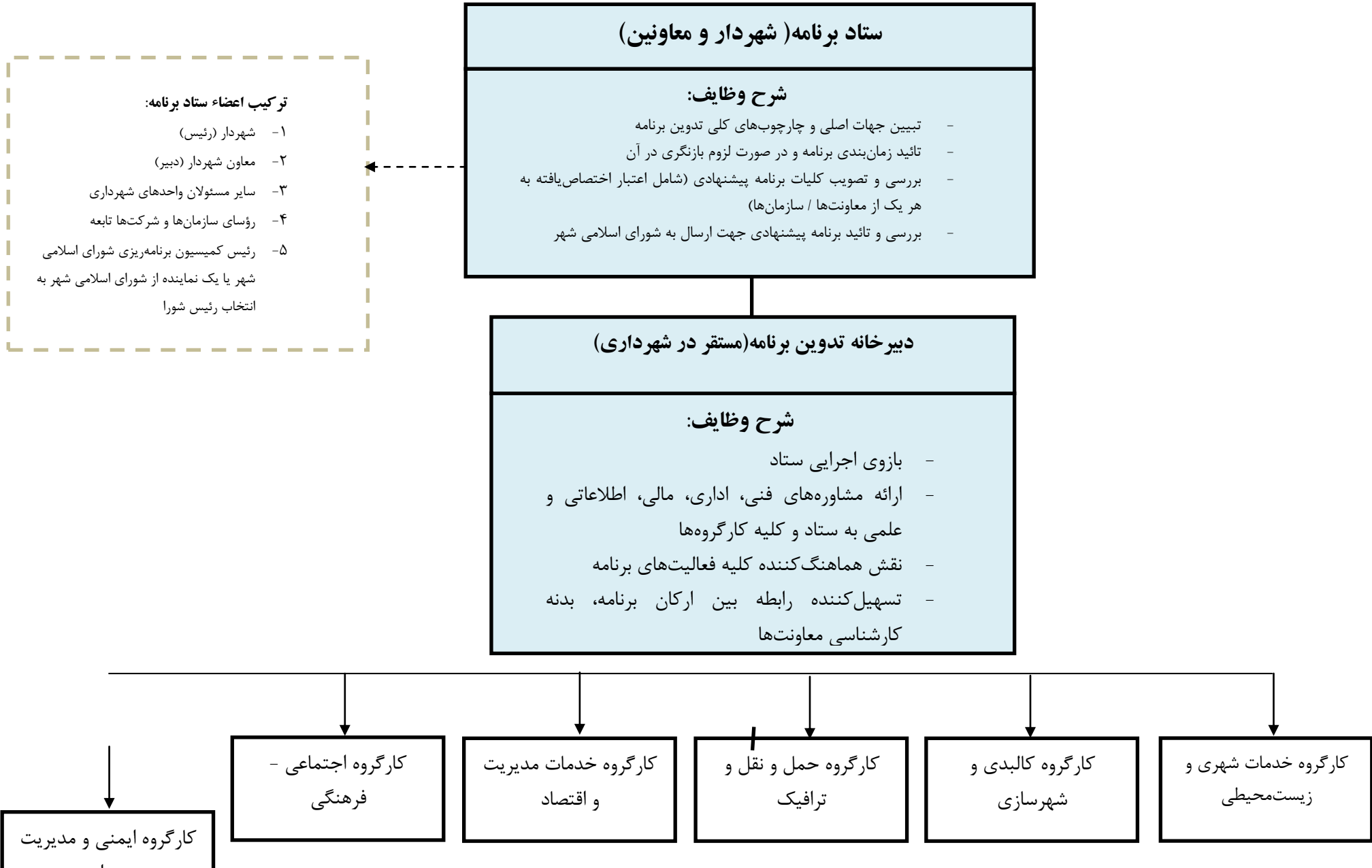
۱-۲-۲- سازمان اجرایی و گردش کار

سازمان اجرایی و گردش کار به صورت زیر می باشد:

با توجه به نمودار زیر، شهردار گرمسار، رئیس ستاد برنامه و بالاترین مقام تصمیم گیری می باشد. ستاد برنامه نقش هدایت و رهبری کل برنامه را در فرآیند کار عهده دار بوده و پس از آن دبیرخانه برنامه قرار دارد و دبیرخانه ضمن پیگیری امور، مسئولیت تهیه و ارائه اطلاعات و مدارک لازم و مستندسازی کل برنامه را بر عهده دارد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۱-۶: ارکان تدوین برنامه راهبردی- عملیاتی توسعه شهر و شهرداری گرمسار

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۲-۳- آیین نامه‌ها (آیین نامه ستاد برنامه - آیین نامه کارگروه‌های تخصصی)

با توجه به سازمان اجرایی فوق آیین نامه‌ها به صورت زیر است:

ستاد برنامه: بالاترین رکن تهیه، بررسی و تأیید این برنامه در شهرداری است. این ستاد تبیین جهات اصلی و چهارچوب‌های کلی تدوین برنامه را بر عهده دارد و پس از انجام مراحل تدوین برنامه، آخرین مرجعی است که درباره برنامه قبل از ارائه به شورای اسلامی شهر اظهار نظر می‌کند.

ماده ۱- شرح وظایف ستاد برنامه:

تعین جهت‌گیری‌های اصلی و چارچوب‌های پایه‌ای برنامه؛

تایید زمان‌بندی برنامه و در صورت لزوم بازنگری در آن؛

بررسی و تصویب کلیات برنامه پیشنهادی (شامل اعتبار اختصاص یافته به هر یک از معاونت‌ها / سازمان‌ها)؛

بررسی و تایید برنامه پیشنهادی جهت ارسال به شورای اسلامی شهر.

ماده ۲- ترکیب اعضا ستاد برنامه:

شهردار (رئیس)؛

معاون شهردار (دبیر)؛

سایر مسئولان واحدهای شهرداری؛

رؤسای سازمان‌ها و شرکت‌ها تابعه؛

رئیس کمیسیون برنامه‌ریزی شورای اسلامی شهر یا یک نماینده از شورای اسلامی شهر به انتخاب رئیس شورا.

تبصره- حضور میهمانان و مشاوران دیگر در جلسه با تأیید رئیس ستاد برنامه انجام خواهد گرفت.

ماده ۳- جلسات ستاد برنامه با حضور حداقل چهار پنجم از اعضاء مشخص شده رسمیت خواهد یافت.

تبصره - حضور رئیس (یا نماینده تام‌الاختیار) و دبیر ستاد برنامه در جلسات الزامی است.

ماده ۴- گردش کار فعالیت ستاد برنامه به صورت زیر می‌باشد:

هماهنگی جلسات توسط دبیر ستاد برنامه صورت می‌گیرد.

دعوت‌نامه با امضای رئیس ستاد برنامه یک هفته قبل از برگزاری جلسه برای مدعوین ارسال می‌شود.

پیشنهاد‌های مراحل مختلف از طریق دبیرخانه و کارگروه‌های تخصصی به ستاد برنامه ارائه و پس از

اعلام نقطه نظرات شورا و اصلاحات لازم به تصویب خواهد رسید.

مصوبات ستاد برنامه لازم‌الاجرا بوده و با امضای رئیس ستاد برنامه به بخش‌های مربوطه جهت اجرا ابلاغ

می‌گردد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

دبیرخانه برنامه: دبیرخانه تدوین برنامه در معاونت برنامه‌ریزی و توسعه و در صورت فقدان معاونت برنامه‌ریزی و توسعه در ساختار تشکیلاتی شهرداری در معاونت مرتبط با امور برنامه‌ریزی به انتخاب شهردار مستقر می‌شود. معاون برنامه‌ریزی یا معاون مرتبط به‌عنوان "رئیس دبیرخانه تدوین برنامه" و مدیر طرح و برنامه یا مسئول تدوین بودجه شهرداری به‌عنوان "دبیر اجرایی برنامه" شناخته می‌شود.

دبیرخانه به‌عنوان بازوی اجرایی ستاد عمل می‌کند و مشاوره‌های فنی، اداری، مالی، اطلاعاتی و علمی به ستاد و کلیه کارگروه‌ها ارائه می‌دهد. دبیرخانه نقش هماهنگ‌کننده کلیه فعالیت‌های برنامه را بر عهده داشته و تسهیل‌کننده رابطه بین ارکان برنامه و بدنه کارشناسی معاونت‌ها است. دبیرخانه منابع مالی شهرداری در طی مدت برنامه را پیش‌بینی کرده و جهت تخصیص اعتبار به واحدهای اجرایی مختلف شهرداری به تفکیک سال‌های برنامه به ستاد برنامه پیشنهاد ارائه می‌کند.

کارگروه‌های تخصصی: شامل کارگروه‌های با عناوین زیر است:

- ۱- کالبدی و شهرسازی؛
- ۲- اجتماعی و فرهنگی؛
- ۳- محیط زیست، خدمات شهری؛
- ۴- حمل و نقل و ترافیک؛
- خدمات مدیریت مالی و اقتصادی؛
- ایمنی و مدیریت بحران

ماده ۱: شرح وظایف کارگروه‌های تخصصی:

بررسی و تدقیق راهبردها، سیاست‌ها و اهداف کمی برنامه حوزه تخصصی مربوطه؛
 تعیین اهداف کمی طرح‌های مرتبط با حوزه تخصصی مربوطه برای سال‌های برنامه؛
 تکمیل فرم‌های دستورالعمل برای حوزه تخصصی مربوطه و ضمیمه کردن مستندات مورد نیاز؛
 تدوین پیش‌نوس برنامه عملیاتی حوزه مربوطه شامل کلیه طرح‌ها و پروژه‌ها و فعالیت‌های مستمر، اعتبار مورد نیاز هریک و اولویت‌بندی آن‌ها؛
 ارائه پیش‌نویس برنامه عملیاتی حوزه مربوطه به دبیرخانه؛
 اعمال بازخوردهای دریافتی از سوی دبیرخانه و ستاد در برنامه؛
 ارسال پیش‌نویس نهایی برنامه حوزه تخصصی مربوط به دبیرخانه برنامه.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

ماده ۲: ترکیب اعضای کارگروه‌های تخصصی:

معاون مرتبط شهرداری (رئیس)؛

نماینده حوزه برنامه‌ریزی معاونت / سازمان مربوطه (دبیر)؛

مدیران ستادی معاونت مربوطه به انتخاب رئیس کارگروه (در صورت وجود)؛

رؤسای سازمان‌ها و مدیران شرکت‌های زیر مجموعه متناسب با موضوع گروه (در صورت وجود)؛

نماینده دبیرخانه برنامه؛

نماینده دستگاه‌های عمومی دولتی و غیر دولتی یا مؤسسات مردم‌نهاد و خصوصی حسب مورد با دعوت رئیس کارگروه.

تبصره: در هر کارگروه با تشخیص رئیس کارگروه از متخصصان حوزه در خارج از شهرداری و همچنین نماینده شورای شهر برای حضور در جلسات دعوت به عمل می‌آید.

۱-۲-۴- زمان بندی اجرا

زمان بندی پیش‌بینی شده برای تهیه و تدوین برنامه از شروع تا پایان کار ۱۰ ماه می‌باشد. یک واحد از شهرداری گرمسار می‌بایست به‌عنوان دبیرخانه برنامه در نظر گرفته شود. این دبیرخانه همواره تلاش خواهد کرد که جریان کلی کار را مطابق برنامه‌های پیش‌بینی شده دنبال نموده و در مقاطع معین نتایج پیشرفت کار را به ستاد برنامه گزارش کنند. دبیرخانه برنامه، مسئولیت جمع‌بندی کل برنامه و مستندسازی آن را عهده دارد.

جدول شماره ۱- ۴: فرآیند انجام مطالعات و میزان پیشرفت

ردیف	رئوس شرح فعالیت	زمان بندی
۱	نظام نامه تهیه برنامه	۳ ماهه اول (بهار)
۲	مطالعات پایه: قوانین و اسناد فرادست طرح‌های آمایش و اسناد استانی و شهرستان	۳ ماهه اول (بهار)
۳	شناخت شهر: (با توجه به مطالعات قبلی طرح‌های توسعه و سایر اطلاعات موجود)	۳ ماهه اول (بهار)
۴	شناخت ظرفیت‌های قانونی و ساختار و پشتیبانی دستگاه‌ها استانی شهرستانی	۳ ماهه دوم (تابستان)
۵	شناخت نیازها و ظرفیت‌های جامعه محلی (ذی نفعان و معتمدین)	۳ ماهه دوم (تابستان)
۶	تدوین نظام مسائل و ظرفیت‌های ساختاری و اجتماعی	۳ ماهه دوم (تابستان)
۷	تعیین جهت استراتژیک شهر و شهرداری	۳ ماهه سوم (پاییز)
۸	برآورد درآمدها و منابع اعتبار شهرداری در طی سالهای برنامه	۳ ماهه سوم (پاییز)
۹	برنامه‌ریزی عملیاتی شهرداری در پیوند با برنامه‌ریزی راهبردی شهر	۳ ماهه سوم (پاییز)

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

ردیف	رئوس شرح فعالیت	زمانبندی
۱۰	نظام پایش و بازنگری برنامه	دی ماه
۱۱	آماده سازی محیط شهر و شهرداری برای اجرای برنامه	دی ماه

۱-۲-۵- نتایج برنامه

انتظار می‌رود با تهیه برنامه راهبردی - عملیاتی توسعه شهر و شهرداری گرمسار مجموعه‌ای شامل چشم‌انداز، اهداف کیفی و کوتاه‌مدت، برنامه‌های فرهنگی، اجتماعی و آموزشی، پروژه‌های عمرانی، سال‌های اجرا و دستورالعمل نحوه نظارت و اصلاح برنامه تهیه و تدوین گردد.

۱-۳- بخش سوم: اسناد و برنامه های مرتبط

مقدمه

اسناد فرادست در دو سطح فرا شهری (ملی، استان، شهرستان) و شهری (جامع و بخشی) باهدف استخراج جایگاه شهر در آن‌ها و تدوین جهت‌گیری‌های راهبردی برای توسعه شهر بررسی می‌گردند. تعداد اسناد موجود در هر سطح به تفکیک حوزه در جدول مربوطه نشان داده شده است. همچنین طرح‌های فرادست مهم و مرتبط باهدف پژوهش و حوزه‌های موردبررسی در دو سطح فرا شهری و شهری شامل می‌شود نکته قابل‌ذکر این است طرح جامع شهر گرمسار در مرحله انجام می‌باشد و هنوز به تصویب نرسیده است.

۱-۳-۱ مطالعات اسناد فرادست

برنامه راهبردی-عملیاتی توسعه شهری پاسخی به نیاز مدیریت شهری در کشور در مورد تدوین برنامه‌ای فراگیر است، به‌گونه‌ای که بتواند در کنار برنامه‌های توسعه شهری متداول در ایران، مانند برنامه جامع-تفصیلی، که اغلب ناظر بر ساماندهی کالبدی-فضایی شهر است و سایر برنامه‌هایی که باهدف رفع بخشی از مسائل روزمره شهر مورد استفاده قرار می‌گیرند، در چارچوبی علمی، به آینده محتمل توسعه شهر به شکلی هدفمند و باتکاء به مشارکت همه بهره‌وران پردازد. به‌منظور ایجاد درکی روشن از جایگاه " برنامه راهبردی - عملیاتی توسعه شهر و شهرداری گرمسار " در میان قوانین، مصوبات و برنامه‌های مرتبط با مدیریت توسعه شهری، در نمودار زیر رابطه این برنامه با برنامه‌های فرادست و پایین‌دست مشخص گردیده است.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۱-۹: تعیین جایگاه برنامه راهبردی-عملیاتی شهر و شهرداری گرمسار در ارتباط با سایر برنامه‌های فرادست و محلی

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۱- ۵: اسناد بررسی شده در سطوح مختلف

سطح ملی	سطح منطقه ای	سطح محلی
قانون اساسی جمهوری اسلامی	سندآمایش استان	طرح جامع شهر
سند چشم انداز نظام در سال ۱۴۰۴	سند چشم انداز توسعه منطقه	طرح تفصیلی شهر
برنامه ششم پنج ساله توسعه	سند توسعه ملی استان	
سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی		
سندآمایش سرزمین		

۱-۳-۲- اسناد ملی و سرزمینی

۱-۳-۲-۱- قانون اساسی

جدول شماره ۱- ۶: حوزه ها و مفاد قانون اساسی مرتبط با برنامه

کارگروه	حوزه	توضیحات / مفاد
کارگروه کالبدی و شهرسازی	-	"اصل چهل و سوم": برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی، او اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می شود: تأمین نیازهای اساسی: مسکن، خوراک، پوشاک بهداشت درمان آموزش و پرورش و امکانات لازم برای تشکیل خانواده برای همه
	ساختمان و املاک	اصل سی و یک ام: "داشتن مسکن متناسب با، نیاز حق هر فرد و خانواده ایرانی است دولت موظف است با رعایت اولویت برای آن ها که نیازمند ترند بخصوص روستائینان و کارگران زمینه اجرای این اصل را فراهم کند.
کارگروه محیط زیست و خدمات شهری	محیط زیست	"اصل پنجاه ام": تلقی حفاظت از محیط زیست به عنوان وظیفه عمومی ممنوعیت فعالیت های اقتصادی غیر آن که با آلودگی محیط زیست یا تخریب غیرقابل جبران آن همراه باشد.
	فضای سبز شهری	در قانون اساسی به موضوع فضای سبز شهری اشاره نشده است
	خدمات شهری	"اصل چهل و سوم ام": برای تأمین استقلال اقتصادی جامعه و ریشه کن کردن فقر و محرومیت و برآوردن نیازهای انسان در جریان رشد، با حفظ آزادی او اقتصاد جمهوری اسلامی ایران براساس ضوابط زیر استوار می شود: ۱- رفع محرومیت در زمینه تغذیه و بهداشت ۲- تأمین نیازهای اساسی بهداشت، درمان برای همه
زیرساخت شهری	راهبردهای این سند در رابطه با موضوع مورد بررسی در حوزه زیر ساخت شهری قرار نمی گیرد.	
کارگروه ایمنی و مدیریت بحران	-	در قانون اساسی به موضوع مدیریت بحران شهری اشاره نشده است.
کارگروه حمل و نقل و ترافیک	-	در قانون اساسی به موضوع مدیریت بحران شهری اشاره نشده است.
کارگروه خدمات مدیریت	حوزه مدیریت یکپارچه شهری	"اصل سوم ام": ایجاد نظام اداری صحیح و حذف تشکیلات غیر ضروری.
	حوزه فناوری و IT	در قانون اساسی به موضوع فناوری و IT اشاره نشده است.
کارگروه اجتماعی و فرهنگی	حوزه اجتماعی، فرهنگی و اوقات فراغت	"اصل دوم" (کرامت و ارزش والای انسان): نفی هرگونه ستمگری و ستم کشی و سلطه گری و سلطه پذیری قسط و عدل و استقلال سیاسی و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی و همبستگی ملی را تأمین می کند.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

کارگروه	حوزه	توضیحات / مفاد
		<p>"اصل سوم ام " ۱- ایجاد محیط مساعد برای رشد فضائل اخلاقی براساس ایمان و تفوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد و تباهی؛ ۲- بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در همه زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر؛ ۳- آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای، همه در تمام سطوح تسهیل و تعلیم و آموزش عالی؛ ۴- تقویت روح بررسی و تتبع و ابتکار در تمام زمینه‌های علمی فنی فرهنگی و اسلامی از طریق تأسیس مراکز تحقیق و تشویق محققان؛ ۵- تأمین آزادی‌های سیاسی و اجتماعی در حدود قانون؛ ۶- مشارکت مردم در تعیین سرنوشت سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی خویش؛ ۷- رفع تبعیضات ناروا و ایجاد امکانات عادلانه برای همه در تمام زمینه‌های مادی و معنوی؛ ۸- توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون بین همه مردم؛</p> <p>"اصل چهارم ام " کلیه قوانین و مقررات مدنی جزائی، مالی، اقتصادی، اداری، فرهنگی، نظامی، سیاسی و غیر این‌ها باید براساس موازین اسلامی باشد</p> <p>"اصل دهم ام "؛ از آنجاکه خانواده واحد بنیادی جامعه اسلامی است همه قوانین و مقررات و برنامه‌ریزی‌های مربوط باید در جهت آسان کردن تشکیل خانواده، پاسداری از قداست آن و استواری روابط خانوادگی بر پایه حقوق و اخلاق اسلامی باشد.</p> <p>"اصل دوازدهم ام " دین رسمی ایران اسلام و مذهب جعفری اثنی عشری است و این اصل الی‌الابد غیرقابل تغییر است و مذاهب دیگر اسلامی اعم از حنفی، شافعی، مالکی، حنبلی و زیدی دارای احترام کامل می‌باشند و پیروان این مذاهب در انجام مراسم مذهبی، طبق فقه خودشان آزادند و در تعلیم و تربیت دینی و احوال شخصیه ازدواج، طلاق، ارث و وصیت و دعاوی مربوط به آن در دادگاه رسمیت دارند و در هر منطقه‌ای که پیروان هر یک از این مذاهب اکثریت داشته باشند مقررات محلی در حدود اختیارات شوراها بر طبق آن مذاهب خواهد بود، با حفظ حقوق پیروان سایر مذاهب.</p> <p>"اصل نوزدهم ام " مردم ایران از هر قوم و قبیله‌ای که باشند از حقوق مساوی برخوردارند و، رنگ، نژاد، زبان و مانند این‌ها سبب امتیاز نخواهد شد.</p> <p>"اصل بیستم ام " ۱- همه افراد ملت اعم از زن و مرد یکسان در حمایت قانون قرار دارند و از همه حقوق انسانی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با رعایت موازین اسلام برخوردارند. ۲- ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد شخصیت زن و احیای حقوق مادی و معنوی او. ۳- حمایت مادران بالخصوص در دوران بارداری و حضانت فرزند و حمایت از کودکان بد سرپرست. ۴- ایجاد دادگاه صالح برای حفظ کیان و بقای خانواده</p> <p>"اصل بیست و یکم ام " دولت موظف است حقوق زن را در تمام جهات با رعایت موازین اسلامی تضمین نماید.</p> <p>"اصل بیست و چهارم ام " نشریات و مطبوعات در بیان آزادند مگر آنکه مخمل مبانی اسلام و حقوق عمومی باشد. تفصیل آن را قانون می‌کند.</p> <p>"اصل سی ام " دولت موظف است وسایل آموزش و پرورش رایگان را برای همه ملت تا پایان دوره متوسطه فراهم سازد و وسایل تحصیلات عالی را تا سرحد خودکفائی کشور به‌طور رایگان گسترش دهد.</p>

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۲- چشم انداز ایران ۱۴۰۴

با توجه به چشم انداز ایران ۱۴۰۴ به بررسی جایگاه شهر گرمسار در تحقق چشم انداز کشور پرداخته می شود.
چشم انداز ایران ۱۴۰۴ عبارت است از:

" ایران کشوری است توسعه یافته با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه، با هویت

اسلامی و انقلابی، الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و مؤثر در روابط بین الملل."

جدول شماره ۱-۷: حوزه ها و مفاد چشم انداز ایران ۱۴۰۴

توضیحات/مفاد	کارگروه
در چشم انداز به موضوع کالبدی و شهرسازی اشاره نشده است.	کارگروه کالبدی و شهرسازی
برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت های برابر توزیع مناسب نهاد خانواده، به دوراز فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب.	کارگروه محیط زیست و خدمات شهری
امن، مستقل، مقتدر با سامان دفاعی مبتنی بر بازدارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت.	کارگروه ایمنی و مدیریت بحران
در چشم انداز به موضوع حمل و نقل و ترافیک اشاره نشده است.	کارگروه حمل و نقل و ترافیک
دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه ی آسیای جنوب غربی با تأکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقاء نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل.	کارگروه خدمات مدیریت
۱- برخوردار از سلامت، رفاه و امنیت غذایی، تأمین اجتماعی، فرصت های برابر توزیع مناسب نهاد خانواده، به دوراز فقر، فساد، تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب. ۲- توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، جغرافیایی و تاریخی خود و متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، ملی و انقلابی، با تأکید بر مردم سالاری دینی، عدالت اجتماعی، آزادی های مشروع، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مندی از امنیت اجتماعی و قضایی. ۳- برخوردار از دانش پیشرفته، توانا و تولید علم و فناوری، متکی بر سهم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی. ۴- فعال، مسئولیت پذیر، اینارگر، مؤمن، رضایت مند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه ی تعاون و سازگاری اجتماعی، متعهد به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن. ۵- الهام بخش، فعال و مؤثر در جهان اسلام، با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیشی و پویایی فکری و اجتماعی، تأثیرگذار بر همگرایی اسلامی و منطقه ای براساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی (ره). ۶- دارای تعامل سازنده و مؤثر با جهان براساس اصول عزت، حکمت و مصلحت.	کارگروه اجتماعی و فرهنگی

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۲-۳- سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی

جدول شماره ۱-۸: حوزه ها و مفاد سیاست های کلی نظام جمهوری اسلامی

توضیحات/مفاد	حوزه	کارگروه
<p>در این سند اشاره ای به موضوع کالبدی و شهرسازی اشاره نشده است.</p>	<p>کارگروه کالبدی و شهرسازی</p>	
<p>۱- مدیریت جامع، هماهنگ و نظام مند منابع حیاتی (از قبیل هوا، آب، خاک و تنوع زیستی) مبتنی بر توان و پایداری زیست بوم بویژه با افزایش ظرفیت ها و توانمندی های حقوقی و ساختاری مناسب همراه با رویکرد مشارکت مردمی</p> <p>۲- ایجاد نظام یکپارچه ملی محیط زیست</p> <p>۳- اصلاح شرایط زیستی به منظور برخوردار ساختن جامعه از محیط زیست سالم و رعایت عدالت و حقوق بین نسلی.</p> <p>۴- پیشگیری و ممانعت از انتشار انواع آلودگی های غیرمجاز و جرم انگاری تخریب محیط زیست و مجازات مؤثر و بازدارنده آلوده کنندگان و تخریب کنندگان محیط زیست و الزام آنان به جبران خسارت.</p> <p>۵- پایش مستمر و کنترل منابع و عوامل آلاینده هوا، آب، خاک، آلودگی های صوتی، امواج و اشعه های مخرب و تغییرات نامساعد اقلیم و الزام به رعایت استانداردها و شاخص های زیست محیطی در قوانین و مقررات، برنامه های توسعه و آمایش سرزمین.</p> <p>۶- تهیه اطلس زیست بوم کشور و حفاظت، احیاء، بهسازی و توسعه منابع طبیعی تجدید پذیر (مانند دریا، دریاچه، رودخانه، مخزن سدها، تالاب، آبخوان زیرزمینی، جنگل، خاک، مرتع و تنوع زیستی بویژه حیات وحش) و اعمال محدودیت قانونمند در بهره برداری از این منابع متناسب با توان اکولوژیک (ظرفیت قابل تحمل و توان بازسازی) آنها براساس معیارها و شاخص های پایداری، مدیریت اکوسیستم های حساس و ارزشمند (از قبیل پارک های ملی و آثار طبیعی ملی) و حفاظت از منابع ژنتیک و ارتقاء آنها تا سطح استانداردهای بین المللی.</p> <p>۷- مدیریت تغییرات اقلیم و مقابله با تهدیدات زیست محیطی نظیر بیابان زایی، گرد و غبار بویژه ریزگردها، خشکسالی و عوامل سرایت دهنده میکروبی و رادیواکتیو و توسعه آینده نگری و شناخت پدیده های نوظهور زیست محیطی و مدیریت آن.</p> <p>گسترش اقتصاد سبز با تأکید بر:</p> <p>۱- صنعت کم کربن، استفاده از انرژی های پاک، محصولات کشاورزی سالم و ارگانیک و مدیریت پسماندها و پساب ها با بهره گیری از ظرفیت ها و توانمندی های اقتصادی، اجتماعی، طبیعی و زیست محیطی.</p> <p>۲- اصلاح الگوی تولید در بخش های مختلف اقتصادی و اجتماعی و بهینه سازی الگوی مصرف آب، منابع، غذا، مواد و انرژی بویژه ترویج مواد سوختی سازگار با محیط زیست.</p> <p>۳- توسعه حمل و نقل عمومی سبز و غیرفسیلی از جمله برقی و افزایش حمل و نقل همگانی بویژه در کلان شهرها</p> <p>۴- تعادل بخشی و حفاظت کیفی آب های زیرزمینی از طریق اجرای عملیات آبخیزداری، آبخوان داری، مدیریت عوامل کاهش بهره برداری از آب های زیرزمینی و تبخیر و کنترل ورود آلاینده ها.</p> <p>۵- استقرار نظام حسابرسی زیست محیطی در کشور با لحاظ ارزش ها و هزینه های زیست محیطی (تخریب، آلودگی و احیاء) در حساب های ملی.</p> <p>۶- حمایت و تشویق سرمایه گذاری ها و فناوری های سازگار با محیط زیست با استفاده از ابزارهای مناسب از جمله عوارض و مالیات سبز.</p> <p>۷- تدوین منشور اخلاق محیط زیست و ترویج و نهادینه سازی فرهنگ و اخلاق زیست محیطی مبتنی بر ارزش ها و الگوهای سازنده ایرانی - اسلامی.</p> <p>۸- ارتقاء مطالعات و تحقیقات علمی و بهره مندی از فناوری های نوآورانه زیست محیطی و تجارب سازنده بومی در زمینه حفظ تعادل زیست بوم ها و پیشگیری از آلودگی و تخریب محیط زیست.</p>		<p>کارگروه محیط زیست و خدمات شهری</p>

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

کارگروه	حوزه	توضیحات/مفاد
		۹- گسترش سطح آگاهی، دانش و بینش زیست محیطی جامعه و تقویت فرهنگ و معارف دینی مشارکت و مسؤولیت پذیری اجتماعی بویژه امر به معروف و نهی از منکر برای حفظ محیط زیست در تمام سطوح و اقصای جامعه.
کارگروه ایمنی و مدیریت بحران		در این سند اشاره ای به ایمنی و مدیریت بحران اشاره نشده است.
کارگروه حمل و نقل و ترافیک		در این سند اشاره ای به موضوع حمل و نقل و ترافیک اشاره نشده است.
کارگروه خدمات مدیریت		در این سند اشاره ای به موضوع خدمات مدیریت اشاره نشده است.
کارگروه اجتماعی و فرهنگی	امور فرهنگی	<p>۱- اعتلا و عمق و گسترش دادن معرفت و بصیرت دینی بر پایه قرآن و مکتب اهل بیت.</p> <p>۲- استوار کردن ارزش های انقلاب اسلامی در اندیشه و عمل</p> <p>۳- تقویت فضایل اخلاقی و، ایمان روحیه ایثار و امید به آینده</p> <p>۴- برنامه ریزی برای بهبود رفتارهای فردی و اجتماعی</p> <p>۵- زنده و نمایان نگاه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره) و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها.</p> <p>۶- تقویت وجدان کاری و انضباط اجتماعی و روحیه کار و ابتکار، کارآفرینی درستکاری و قناعت و اهتمام به ارتقای کیفیت تولید.</p> <p>۷- فرهنگ سازی برای استفاده از تولیدات داخلی افزایش تولید و صادرات کالا و خدمات.</p> <p>۸- تقویت وحدت و هویت ملی مبتنی بر اسلام و انقلاب اسلامی و نظام جمهوری اسلامی و آگاهی کافی درباره تاریخ، ایران، فرهنگ تمدن و هنر ایرانی - اسلامی و اهتمام جدی به زبان فارسی.</p> <p>۹- تعمیق روحیه دشمن شناسی و شناخت ترندها و توطئه های دشمنان علیه انقلاب اسلامی و منافع ملی، ترویج روحیه ظلم ستیزی و مخالفت با سلطه گری استکبار جهانی.</p> <p>۱۰- سالم سازی فضای فرهنگی رشد آگاهی ها و فضایل اخلاقی و اهتمام به امر به معروف و نهی از منکر.. مقابله با تهاجم فرهنگی.</p> <p>گسترش فعالیت رسانه های ملی در جهت تبیین اهداف و دستاوردهای ایران اسلامی برای جهانیان.</p> <p>تلاش در جهت تبیین و استحکام مبانی مردم سالاری دینی و نهادینه کردن آزادی های مشروع از طریق، آموزش، آگاهی بخشی و قانونمند کردن آن.</p> <p>تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح های مهم.</p>
	امور اجتماعی، سیاسی، دفاعی و امنیتی با تأکید بر امور اجتماعی	<p>(۱) تلاش در جهت تحقق عدالت اجتماعی و ایجاد فرصتهای برابر و ارتقای سطح شاخص هایی از قبیل آموزش، سلامت تأمین غذا، افزایش درآمد سرانه و مبارزه با فساد.</p> <p>(۲) ایجاد نظام جامع تأمین اجتماعی برای حمایت از حقوق محرومان و مستضعفان و مبارزه با فقر و حمایت از نهادهای عمومی و موسسات و خیریه های مردمی با رعایت ملاحظات دینی و انقلابی.</p> <p>(۳) تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان.</p> <p>(۴) تقویت هویت ملی، جوانان متناسب با آرمان های انقلاب اسلامی.</p> <p>(۵) فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه های شغلی، ازدواج، مسکن و آسیب های اجتماعی آنان.</p> <p>(۶) توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی های آنان.</p> <p>(۷) گسترش و عمق بخشیدن به روحیه تعاون و مشارکت عمومی و بهره مند ساختن دولت از همدلی و توانایی های عظیم مردم.</p> <p>(۸) سامان بخشی مناطق حاشیه نشین و پیشگیری و کنترل ناهنجاری های عمومی ناشی از آن.</p> <p>(۹)</p>

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

کارگروه	حوزه	توضیحات/مفاد
		<p>(۱۰) مبارزه همه جانبه با مواد مخدر و روانگردان و اهتمام به اجرای سیاست‌های کلی مبارزه با مواد مخدر.</p> <p>(۱۱) استفاده از ابزارهای فرهنگی آموزشی و رسانه ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری های فرهنگی و اجتماعی.</p>
حوزه علمی و تحقیقاتی		<p>(۱) توسعه متوازن کمی و کیفی نظام آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی باهدف:</p> <p>(۲) تولید علم.</p> <p>(۳) تعمیق شناخت معارف دینی و مبانی انقلاب اسلامی بویژه در علوم انسانی.</p> <p>(۴) تربیت نیروی انسانی کارآمد و مومن، ارتقای توانمندی و سطح علمی منابع انسانی. توسعه نوآوری و نظریه پردازی علمی.</p> <p>(۵) تحکیم پیوند میان نظام آموزش عالی با زنجیره تحقیقات کاربردی و توسعه‌ای، فناوری و تولید با اولویت نیازهای کشور.</p> <p>(۶) ایجاد بسترهای مناسب جهت دستیابی آسان به تحصیل علم، کسب مهارت‌های فنی و تخصصی معتبر برای افراد مستعد و علاقمند با تنوع بخشی به نظام آموزش عالی، حمایت از بخش خصوصی و استفاده از مشارکت مردمی.</p> <p>(۷) هدایت نظام آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی کشور در جهت توسعه علوم پایه و تحقیقات بنیادی، افزایش خلاقیت، روزآمد ساختن دانشگاه ها با تأکید بر:</p> <p>(۸) ارتقاء منزلت و بهبود معیشت استادان.</p> <p>(۹) اهتمام به علوم انسانی و زبان و ادب فارسی</p> <p>(۱۰) تعیین اولویت ها در آموزش و پژوهش برای تأمین نیازهای کشور و نیل به جایگاه اول علمی و فنی در منطقه</p> <p>(۱۱) توجه به مبانی و احیای تاریخ علمی و فرهنگی اسلام و ایران به‌منظور تقویت هویت اسلامی و ملی و خودباوری دانشجویان و پژوهشگران.</p> <p>(۱۲) توسعه مناسبات منطقه‌ای و همکاری های بین‌المللی.</p> <p>(۱۳) بهینه سازی ساختار نظام آموزشی و تحقیقاتی کشور باهدف ارتقای بهره‌وری و شکوفایی علمی با تأکید بر: تقویت منابع مالی پایدار و متنوع در دانشگاهها و تجهیز زیربنایهای آموزشی و پژوهشی و ارتقای شاخص های توسعه علوم و فناوری با توجه به استانداردهای جهانی.</p> <p>(۱۴) اصلاح نظام پذیرش دانشجو.</p> <p>(۱۵) استقرار نظام مالکیت معنوی در کشور.</p> <p>(۱۶) طراحی و تدوین، متون کتب و برنامه‌های درسی براساس مبانی فکری اسلام بویژه در رشته های علوم انسانی در نظام آموزشی و پژوهشی کشور و اهتمام به بسط نظریه پردازی در این زمینه.</p> <p>(۱۸) اصلاح و توسعه نظام آموزشی کشور در جهت متناسب نمودن ترکیب نیروی انسانی ماهر و متخصص با نیازها، مزیت ها، ظرفیتها و تحولات علمی در داخل و خارج کشور.</p> <p>(۱۹) ایجاد نظام شایسته سالاری در مدیریت آموزشی و تحقیقاتی کشور مبتنی بر تخصص و تعهد.</p> <p>(۲۰) بهره گیری از فناوری‌های پیشرفته در نظام آموزش و تحقیقات کشور.</p> <p>(۲۱) ایجاد ساختار مناسب برای تحکیم پیوند حوزه و دانشگاه و تقویت همکاریهای مستمر راهبردی در عرصه های اجتماعی، آموزشی علمی و تحقیقاتی با تأکید بر نظریه پردازی علمی بویژه در علوم انسانی، تبادل و دانشجو، ایجاد مراکز علمی شامل بین رشته ای دورهها و پژوهشهای مشترک و نظریه پردازی علمی در زمینه الگوهای توسعه و رابطه علم و دین باهدف تحقق آرمان های انقلاب اسلامی.</p> <p>(۲۲) اهتمام به اصل پرورش در کنار آموزش و پژوهش ارتقای کیفیت، عقیدتی، علمی و عملی هیات های علمی موجود و تربیت اساتید و معلمان مومن به اسلام و متعهد به انقلاب و علاقه مند به اعتلای کشور.</p> <p>(۲۳) ساماندهی به نظام اعتبار سنجی و رتبه بندی دانشگاه ها مبتنی بر توانایی کارآیی و اثربخشی و سازماندهی به</p>

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

توضیحات/مفاد	حوزه	کارگروه
<p>نظام ارتقای هیئت علمی و ارزیابی پژوهشگران با معیار تولید علم و فعالیتهای کاربردی و توسعه‌ای و رفع نیازها و مشکلات علمی و فنی کشور.</p> <p>۲۴) ساماندهی به نظام آمار و اطلاعات علمی و پژوهشی دولتی و غیر دولتی بویژه حوزه‌های علمیه و ایجاد</p> <p>۲۵) ساختارهای لازم برای تبدیل نتایج فعالیتهای علمی و تحقیقاتی به تجربه های انباشته و قابل دسترسی.</p> <p>۲۶) تعریف، شناسایی، هدایت، پرورش، جذب و بکارگیری استعدادهای درخشان و ایجاد بسترهای مناسب جهت جذب و پیشگیری از مهاجرت نخبگان، استفاده از ظرفیتهای علمی و فنی ایرانیان مقیم خارج و جذب متخصصان و محققان برجسته سایر کشورها در صورت نیاز.</p> <p>۲۷) برنامه‌ریزی برای افزایش نقش دانشگاه ها، مراکز تحقیقاتی و فرهنگستانها در ارتقای کارآمدی نظام، دفاع از مرزهای اعتقادی، وحدت و امنیت ملی و صیانت از فرهنگ و هویت ملی - اسلامی در برابر تهاجم فکری و فرهنگی بیگانگان.</p>		

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۲-۴- قانون برنامه ششم توسعه کشور ۱۴۰۰-۱۳۹۶ (مواد مربوط به شهرداری‌ها)

طبق بررسی انجام شده در قانون برنامه ششم، ۱۴ ماده مربوط به شهرداری شناسایی گردید که با توجه به شرح وظایف و مأموریت‌های شهرداری‌ها، طبق محورهای اصلی ذیل دسته‌بندی و ارائه می‌گردد:

جدول شماره ۱- ۹: وظایف و مأموریت‌های شهرداری‌ها در برنامه ششم توسعه

مفاد/توضیحات	حوزه	کارگروه
<p>○ در چهارچوب قانون ساماندهی و حمایت از تولید و عرضه مسکن مصوب ۱۳۸۷/۲/۲۵</p> <p>○ الف) وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری‌ها مکلف اند در طول برنامه نسبت به احیاء، بهسازی، نوسازی و مقاوم سازی و بازآفرینی سالانه حداقل دوپست و هفتاد محله در قالب مطالعات مصوب ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار بر حسب گونه‌های مختلف (شامل ناکارآمد- تاریخی- سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه‌ای) و ارتقای دسترسی به خدمات و بهبود زیرساختها با رویکرد محله محور در چهارچوب قوانین و مقررات ذیربط اقدام نمایند . تسهیلات و اعتبارات موردنیاز سهم دولت همه ساله با پیشنهاد وزارت راه و شهرسازی و هماهنگی شهرداریها به تصویب ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار میرسد و در قالب بودجه سنواتی پیشبینی میشود و در اختیار دستگاه‌های اجرایی ذیربط و شهرداریها قرار میگیرد. برنامه عملیاتی در دو بخش نوسازی مسکن و تأمین خدمات و زیرساخت، در سه ماهه اول اجرای قانون برنامه توسط وزارتخانه‌های راه و شهرسازی و کشور، سازمان، شورایعالی استانها و کلیه دستگاه‌های عضو ستاد ملی بازآفرینی شهری پایدار در سطح مدیریت ملی، استانی و شهری تهیه و تعهد و التزام به اجرای برنامه‌های بازآفرینی شهری خواهند داشت.</p> <p>○ ب) دولت موظف است به منظور کاهش آسیب پذیری سکونتگاه‌های روستایی (باهدف بهسازی و نوسازی مسکن روستایی) و همچنین تأمین مسکن برای اقشار کمدرآمد شهری (در شهرهای کوچک) منابع مالی و تسهیلات ارزان قیمت و زمین موردنیاز را در قالب بودجه سنواتی در طول اجرای قانون برنامه تأمین و اقدامات ذیل را از طریق بنیاد مسکن انقلاب اسلامی به عمل آورد:</p> <p>○ بهسازی و نوسازی سالانه حداقل دوپست هزار واحد مسکونی روستایی با پرداخت تسهیلات ارزان قیمت با کارمزد پنج درصد و تأمین مابه‌التفاوت سود تسهیلات برای دوران مشارکت مدنی و فروش اقساطی .</p> <p>○ تأمین منابع مالی و تسهیلات ارزان قیمت و زمین موردنیاز برای کمک به ساخت و یا خرید سالانه حداقل صد و پنجاه هزار واحد مسکن اقشار کم درآمد در شهرها (با اولویت شهرهای زیر یکصد هزار نفر جمعیت)</p> <p>○ وزارت راه و شهرسازی با رعایت وظایف و اختیارات سایر دستگاه‌ها بدون ایجاد تشکیلات جدید و استفاده از امکانات سایر دستگاه‌ها مکلف است در راستای تحقق پذیری طرح‌های توسعه و عمران شهری و روستایی، آمایش و کنترل تخلفات، انضباط شهری و حفظ حقوق شهروندان نسبت به استقرار سامانه (سیستم) یکپارچه اطلاعات مکانی، تأمین زیرساخت‌های موردنیاز آن و ایجاد ساختار مناسب برای اشتراک گذاری داده‌های مکانی توسط کلیه دستگاه‌های مرتبط اقدام نماید. این حکم ناقض و ناسخ هیچیک از قوانین نیست.</p> <p>○ به منظور مقاوم سازی ساختمانها و اصلاح الگوی مصرف به ویژه مصرف انرژی در بخش ساختمان و مسکن اقدامات زیر انجام گردد:</p> <p>○ شهرداری‌ها مکلف اند نسبت به درج الزام رعایت مقررات ملی ساختمان در پروانه‌های ساختمانی اقدام نمایند. صدور پایانکار برای واحدهای احداث شده بر مبنای این پروانه‌ها، منوط به رعایت کامل این مقررات است</p> <p>○ کلیه مجریان دولتی موظفاند مسؤولیت فنی(حرفهای) خود و در صورت نیاز، مسؤولیت سایر عوامل مرتبط با طراحی، محاسبه و نظارت بر ساختمان‌های تحت پوشش خود اعم از شهری و روستایی را نزد یکی از شرکت‌های دارای صلاحیت، بیمه نمایند.</p> <p>○ به منظور انجام مطالعات لازم برای کاهش خطرپذیری در برابر زلزله ۱- شبکه ایستگاههای شتاب نگاری و زلزله نگاری و پیش نشانگرهای زلزله توسعه یابد. ۲- در طی اجرای قانون برنامه استانداردسازی مصالح و روش‌های مقاومسازی ساختمانی، به صورت کامل محقق و از تولیدکنندگان و ارائه کنندگان مصالح و روش‌های مذکور حمایت شود.</p>	<p>حوزه ساختمان و املاک</p>	<p>کارگروه کالبدی و شهرسازی</p>

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

کارگروه	حوزه	مفاد/ توضیحات
		<p>ماده ۶۱</p> <p>○ شورایعالی شهرسازی و معماری ایران مکلف است نسبت به احصاء مناطق ویژه نیازمند بهسازی و نوسازی در بافت های فرسوده و دسته بندی طرحهای واقع در این مناطق، با اولویت های زیر اقدام نماید:</p> <p>○ طرحهایی که به دلیل وجود منافع عمومی، اجرای به موقع آنها ضروری است.</p> <p>○ طرحهایی که از طریق تدوین ضوابط و مقررات و مشارکت مردم و حمایت دولت، شهرداریها و دهیاری ها به مرور زمان قابل انجام است.</p> <p>○</p> <p>○ دستگاه های اجرائی ذیربط موظفاند به منظور افزایش بهره وری و استحصال زمین نسبت به احیای بافتهای فرسوده و نامناسب روستایی اقدام نمایند.</p> <p>○ وزارتخانه های راه و شهرسازی و کشور و شهرداری ها موظف اند با اعمال سیاست های تشویقی و در چهارچوب قانون حمایت از احیای بافتهای فرسوده از اقدامات بخش غیردولتی برای احیاء و بازسازی بافتهای فرسوده در قالب بودجه مصوب حمایت نمایند.</p> <p>○ دولت مکلف است از طریق اعمال سیاست های حمایتی، حقوقی، تشویقی و اعطای تسهیلات یارانه ای نسبت به احیاء و بهسازی حداقل ده درصد از بافتهای فرسوده شهری با رعایت سرانه های رو بنائی و زیر بنائی توسط بخش غیردولتی و شهرداریها اقدام و مابه التفاوت سود تسهیلات یارانه ای موردنیاز را همه ساله در قوانین بودجه سنواتی پیش بینی نماید</p> <p>○ وزارت راه و شهرسازی موظف است ساماندهی و احیاء شهرهای آسیب دیده از جنگ تحمیلی و استفاده از اراضی رهاشده و ساختمان های مخروبه باقی مانده داخل شهرهای مورد نظر را در اولویت قرار دهد.</p> <p>○ ماده ۶۲</p> <p>○ دولت موظف است به منظور ارتقای شرایط محیطی پایدار و فراگیر ساکنان مناطق حاشیه نشین و برخورداری آنها از مزایای شهرنشینی و پیشنگری و پیشگیری از ایجاد سکونتگاه های غیرمجاز اقدامات زیر را انجام دهد:</p> <p>○ برنامه ریزی برای مدیریت و توزیع متناسب فعالیت، جمعیت و مهاجرت در کشور و ممانعت از توسعه حاشیه نشینی با رویکرد تقویت مبادی مهاجرت، با ساماندهی مناطق حاشیه نشین و کاهش جمعیت آن به میزان سالانه ده درصد</p> <p>○ سامان بخشی مناطق حاشیه نشین تعیین شده توسط شورایعالی شهرسازی و معماری ایران از طریق تدوین و اجرای سازوکارهای حقوقی، مالی و فرهنگی و توانمندسازی ساکنان بافت های واقع در داخل محدوده های شهری با مشارکت آنها، در چهارچوب «سند ملی توانمندسازی و ساماندهی سکونتگاه های غیرمجاز» و ایجاد شهرک های اقماری برای اسکان جمعیت مهاجر</p> <p>○ تهیه و اجرای طرح هادی برای روستاهای واقع در حریم شهرها با رویکرد کنترل محدوده روستاهای مذکور در حد رشد طبیعی آنها</p> <p>○ ت- طراحی و ایجاد کمربند سبز در اطراف مراکز جمعیتی توسط شهرداریها با مشارکت دولت در قالب بودجه سنواتی</p>
کارگروه	محیط زیست	<p>براساس ماده ۳۸ این قانون دولت موظف است اقدامات زیر را جهت حفاظت از محیط زیست به عمل آورد:</p> <p>○ نظارت بر ارزیابی راهبردی محیط زیست (SEA) در سیاست ها و برنامه های توسعه ای و ارزیابی اثرات زیست محیطی (EIA) طرح های بزرگ کلیه دستگاه های اجرائی و بخشهای خصوصی و تعاونی، نهادهای عمومی غیردولتی در پهنه سرزمینی از جمله مناطق آزاد تجاری و صنعتی براساس شاخص ها، ضوابط و معیارهای پایداری محیط زیست.</p> <p>○ نظارت بر اجرای طرح های جامع مدیریت پسماند به ویژه در سواحل دریاها، رودخانه ها، جنگله ا و دشت های حاشیه تالابها و مدیریت سالتنه حداقل بیست درصد (۲۳٪) از حجم پسماندهای موجود با روش مناسب</p> <p>○ تبصره سازمان حفاظت محیط زیست موظف است در محدوده حریم شهرها و روستاها بر اقدامات شهرداریها و</p>

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

کارگروه	حوزه	مفاد/توضیحات
محیط زیست و خدمات شهری	خدمات شهری و زیرساخت	<p>دهیاریها در این خصوص نظارت کند.</p> <p>○ ماده ۴۴</p> <p>○ دولت مکلف است به منظور افزایش ارزشافزوده انرژی و تکمیل زنجیره ارزش و کاهش شدت انرژی "مصرف انرژی برای واحد تولید" در طول اجرای قانون برنامه اقدامات زیر را انجام دهد.</p> <p>○ ترتیبی اتخاذ نماید که سالانه تلفات انرژی در بخش ساختمان، (پنج در صد) کاهش یابد.</p> <p>○ ماده ۴۶</p> <p>○ دستگاه های اجرائی نظیر شهرداری ها، محاکم دادگستری، نیروی انتظامی و سازمان ثبت اسناد و املاک کشور مکلف اند تا پایان سال دوم برنامه دستورالعمل ها و فرآیندهای داخلی و زیرساخت های نرمافزاری خود را به گونه ای آماده نمایند تا دریافت اطلاعات از متقاضیان و محاسبه کلیه حقوق و عوارض دولتی مانند بیمه، مالیات، حقوق مالکانه و جریمه های آن ها، جریمه ها و عوارض شهرداری و نیز اعتراضات وارده بر آن محاسبات صرفاً با استفاده از نرم افزار و بدون حضور نیروی انسانی همزمان با ارسال الکترونیکی درخواست یا اظهارنامه مربوطه میسر شود و همراه با توضیح کامل محاسبات به صورت برخط (آنلاین) به متقاضی اعلام و پرداختها و دریافتها از طریق الکترونیکی انجام شود.</p>
کارگروه ایمنی و مدیریت بحران		<p>ماده ۷۷</p> <p>○ افزایش آگاهی های عمومی به ویژه آموزش های همگانی جهت کاهش خطرپذیری و افزایش تاب آوری جامعه در مقابل حوادث و سوانح</p>
کارگروه حمل و نقل و ترافیک		<p>ماده ۴۴</p> <p>در قالب طرح جامع حمل و نقل کشور نسبت به کاهش مصرف انرژی و کربن در ناوگان حمل و نقل اقدام و از شماره گذاری خودروهایی که شرایط یورو ۴ را ندارند خودداری نماید</p>
کارگروه خدمات مدیریت		<p>در این سند اشاره ای به ایمنی و مدیریت بحران اشاره نشده است.</p>
کارگروه اجتماعی و فرهنگی		<p>ماده ۷۷</p> <p>جمعیت هلال احمر جمهوری اسلامی ایران به منظور افزایش ضریب ایمنی و تابآوری جامعه، پیشگیری و کاهش خطرات ناشی از حوادث و سوانح، ارائه خدمات بشردوستانه در قالب قوانین بودجه سنواتی اقدامات ذیل را انجام دهد:</p> <p>الف- کمک به حفظ و ارتقای سرمایه اجتماعی با استفاده از توان و ظرفیت های مردمی و افزایش مشارکت های اجتماعی مردم</p> <p>ماده ۸۰</p> <p>دولت مکلف است طبق قوانین مربوطه و مصوبات شورای اجتماعی به منظور پیشگیری و کاهش آسیب های اجتماعی، نسبت به تهیه طرح جامع کنترل و کاهش آسیب های اجتماعی با اولویت اعتیاد، طلاق، حاشیه نشینی، کودکان کار و مفاسد اخلاقی مشتمل بر محورهای ذیل اقدام کند به گونه ای که آسیب های اجتماعی در انتهای برنامه به بیست و پنج درصد میزان کنونی کاهش یابد.</p> <ul style="list-style-type: none"> • خدمت رسانی و بازتوانی • خدمات رسانی به موقع به افراد در معرض آسیب های اجتماعی با مشارکت سازمانهای غیردولتی • بسط و توسعه نقش مردم و سازمانهای مردم نهاد در حوزه های مشارکت های گروهی و تأمین مالی مبتنی بر رویکرد خیر اجتماعی و تلاش در جهت جلب مشارکت بیشتر ذینفعان در تأمین منابع موردنیاز • شناسایی و بهبود نقاط آسیب خیز • شناسایی نقاط آسیب خیز و بحران زای اجتماعی در بافت شهری و حاشیه شهرها و تمرکز بخشیدن حمایت های اجتماعی، خدمات بهداشتی - درمانی، مددکاری، مشاوره اجتماعی و حقوقی و برنامه های اشتغال حمایت شده، با اعمال راهبرد همکاری بین بخشی و سامانه مدیریت آسیب های اجتماعی در مناطق یادشده • بهبود کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه های غیررسمی و ترویج مهاجرت معکوس از طریق آمایش سرزمین، توزیع مناسب جمعیت و منابع و جلوگیری از بروز و تشدید آسیب های اجتماعی در این مناطق با ایجاد

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

کارگروه	حوزه	مفاد/ توضیحات
		<p>شغل و سکونتگاهی مناسب در روستاها</p> <ul style="list-style-type: none"> برنامه ریزی برای مدیریت و توزیع متناسب فعالیت، جمعیت و مهاجرت در کشور و ممانعت از توسعه حاشیه نشینی با رویکرد تقویت مبادی مهاجرت، به گونه‌ای که سالانه ده درصد نسبت به ساماندهی مناطق و کاهش جمعیت حاشیه نشینی اقدام شود.

۱-۳-۲-۵- قانون برنامه هفتم توسعه کشور ۱۴۰۰-۱۳۹۶ (مواد مربوط به شهرداری‌ها)

مفاد برنامه هفتم توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در مورد شهرها
مفاد برنامه هفتم توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در مورد شهرها شامل موارد زیر است:

توسعه شهرهای پایدار: برنامه هفتم توسعه تأکید بزرگی بر توسعه شهرهای پایدار دارد. این شامل ارتقاء زیرساخت‌های شهری، بهبود کیفیت محیط‌زیست شهری، توسعه حمل‌ونقل عمومی، ایجاد فضاهای سبز و ایجاد فرصت‌های شغلی در شهرها است.

بهبود کیفیت زندگی: برنامه هفتم توسعه به بهبود کیفیت زندگی شهروندان در شهرها توجه ویژه‌ای دارد. این شامل ارتقاء سطح خدمات بهداشتی، آموزشی و فرهنگی، افزایش دسترسی به آب و برق، بهبود شرایط مسکن و ساماندهی فضاهای عمومی شهری است.

توسعه فرهنگ شهری: برنامه هفتم توسعه به توسعه فرهنگ شهری در شهرها اهمیت می‌دهد. این شامل حفظ و حراست از میراث فرهنگی، ارتقاء فعالیت‌های فرهنگی و هنری، ایجاد فضاهای فرهنگی و گردشگری منحصربه‌فرد است.

توازن توسعه شهری: برنامه هفتم توسعه به توازن توسعه شهری در سراسر کشور توجه دارد. این شامل توزیع مناسب فعالیت‌های اقتصادی و صنعتی در شهرها، توسعه نواحی روستایی نزدیک به شهرها و تقویت زیرساخت‌های شهری در استان‌ها و مناطق محروم است.

توسعه اقتصادی شهرها: برنامه هفتم توسعه به توسعه اقتصادی شهرها و افزایش نقش آن‌ها در اقتصاد ملی توجه می‌کند. این شامل ایجاد فرصت‌های شغلی، ارتقاء بخش خدمات، توسعه صنایع محلی، توجه به فعالیت‌های گردشگری و ایجاد پایداری اقتصادی است.

توسعه شهرهای هوشمند: برنامه هفتم توسعه به توسعه شهرهای هوشمند و استفاده از فناوری‌های نوین در مدیریت شهری توجه دارد. این شامل ایجاد سامانه‌های هوشمند مدیریت ترافیک، بهبود سامانه‌های ارتباطی، استفاده از اینترنت اشیا و ایجاد امکانات فناوری اطلاعات در شهرهاست.

برنامه هفتم توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران تلاش می‌کند تا با توجه به اهداف توسعه پایدار، شهرها را به مراکز پویایی، زیبایی و رفاه تبدیل کند و شرایط زندگی شهروندان را بهبود بخشد.

یکی از نکات مهم در برنامه هفتم توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، اختصاص بودجه مناسب به شهرداری‌ها است. در این برنامه، توجه ویژه‌ای به ارتقاء و تقویت قدرت مالی و بودجه شهرداری‌ها، برای اجرای اقدامات و پروژه‌های شهری و رفع نیازهای شهروندان، صورت می‌گیرد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

تأمین منابع مالی و بودجه لازم برای شهرداری‌ها، از طریق منابع مختلف انجام می‌شود. این منابع شامل درآمدهای شهرداری‌ها از مالیات‌ها، عوارض و هزینه‌های شهرداری، همکاری با بخش خصوصی، تسهیلات بانکی و همچنین منابع مختص به توسعه و سرمایه‌گذاری در شهرها می‌شود.

با توجه به برنامه هفتم توسعه، اهمیت ویژه‌ای به افزایش بودجه شهرداری‌ها داده می‌شود تا بتوانند به صورت مستقل و موثرتر در توسعه شهری، بهبود خدمات شهری و بهره‌وری اقتصادی شهرها دست یابند. این اقدام در جهت تحقق اهداف توسعه پایدار و بهبود کیفیت زندگی شهروندان بسیار حائز اهمیت است.

۱-۳-۲-۶- سند نقشه راه اصلاح نظام اداری

نظام اداری در ایران با توجه به نقش گسترده و مؤثری که در انجام امور دارد، یکی از زیرساخت‌های مهم توسعه محسوب می‌شود که بی‌توجهی به آن موجب آسیب‌های جبران‌ناپذیری در مسیر تحقق آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران، تحقق برنامه‌ها، رضایت مردم و... می‌شود. به همین دلیل معاونت توسعه مدیریت و سرمایه انسانی رئیس‌جمهور با بهره‌گیری از تجارب و مطالعات پیشین، اسناد بالادستی، مبانی نظری و تجربیات سایر کشورها به تبیین عناصر مؤثر در نظام مدیریت و طراحی مدل مفهومی مدیریت کشور پرداخته است. که به منظور ارتقای نقش تسهیلگری و هدایت‌گری دولت و انجام اصلاحات در نظام اداری کشور، " نقشه راه اصلاح نظام اداری " مشتمل بر ۸ برنامه مورد تصویب قرار گرفته است:

۱. مهندسی نقش و ساختار دولت
۲. توسعه دولت الکترونیم و هوشمند سازی اداری
۳. خدمات عمومی در فضای رقابتی
۴. مدیریت سرمایه انسانی
۵. فناوری‌های مدیریتی
۶. توسعه فرهنگ سازمانی
۷. صیانت از حقوق مردم و سلامت اداری
۸. نظارت و ارزیابی

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۱- ۱۰: نکات مؤثر سند نقشه راه اصلاح نظام اداری (اهداف و سیاست ها)

سرفصل‌ها	هدف	سیاست‌های کلی	موضوعات استراتژیک	اقدامات اساسی
مهندسی نقش و ساختار دولت	- تبیین نقش مناسب - فعالان توسعه برای دستیابی به ساختار تسهیلاتگر، چابک، متناسب و غیر متمرکز	- زمینه‌سازی برای جذب و استفاده از ظرفیت‌های مردمی در نظام اداری - انعطاف پذیری و عدم تمرکز اداری با رویکرد افزایش اثربخشی، سرعت و کیفیت خدمات - همسوسازی، هماهنگی و تعامل اثربخشی دستگاه‌های اداری	- درجه تمرکز و حدود تقسیم وظایف میان واحدها	- شناسایی ظرفیت‌ها، توانمندی‌ها و نیازمندی‌های فعالان و حمایت از آنان
				- تعیین شیوه‌های مشارکت و واگذاری: خصوصی سازی، برون سپاری، مشارکت...
				- تطبیق وضع موجود ساختار سازمانی دستگاه‌های اجرایی با ضوابط
توسعه دولت الکترونیک و هوشمند سازی اداری	- تسهیل و تسریع دسترسی مردم، بنگاه‌ها، کارکنان و دستگاه‌های اجرایی به خدمات دولتی فارغ از زمان و مکان	- توسعه نظام اداری الکترونیک	- تعامل الکترونیک بین دستگاه‌ها	- تدوین استانداردهای لازم حقوقی، فنی و مدیریتی
			- اصلاح سیستم‌ها و روش‌ها	- ارائه خدمات اطلاع‌رسانی، تعاملی و تراکنشی از طریق پورتال‌ها
			- آموزش و توانمندسازی کارکنان دولت و مردم در حوزه IT	
خدمات عمومی در فضای رقابتی	- ارائه خدمات عمومی با کیفیت برتر و زمان کوتاه در فضای رقابتی	- خدمات‌رسانی برتر، نوین و کیفی به منظور ارتقا سطح رضایت‌مندی و اعتماد مردم	- استقرار نظام ارائه خدمات در فضای رقابتی (آموزش، پیاده‌سازی، نظارت و ارزیابی)	- تشویق فعالان غیردولتی برای توسعه سرمایه‌گذاری و مشارکت
				- طراحی نظام نظارت و ارزیابی جامع از عملکرد کیفی، کمی، قیمتی و زمانی ارائه خدمات و همچنین رضایت خدمت‌گیرندگان در چارچوب استانداردهای تعیین شده
مدیریت سرمایه انسانی	- جذب نیروی انسانی متناسب با نیازها، تعالی سرمایه انسانی و استفاده بهره‌ور از آن‌ها در راستای تحقق اهداف توسعه کشور	- عدالت محوری در جذب، خدمت و ارتقاء منابع انسانی - دانش‌گرایی، شایسته‌سالاری مبتنی بر اخلاق اسلامی و ارتقاء مدیران	- آموزش و توسعه منابع انسانی	- تدوین سازوکارهای لازم برای جذب و تأمین نیروی انسانی در فضای رقابتی مبتنی بر نظام شایستگی
				- طراحی مدل مدیریت و برنامه‌ریزی مسیر ارتقای شغلی کارمندان
فناوری‌های مدیریتی	- رشد و ارتقای نظام‌مند تمامی عناصر نظام‌های مدیریتی مبتنی بر مبانی ارزشی، نظری و منطبق با اسناد فرادست	- دانش‌بنیان کردن نظام اداری از طریق به‌کارگیری اصول مدیریت دانش و یکپارچه‌سازی اطلاعات، با ابتناء بر ارزش‌های اسلامی	- زیرساخت‌های اجرا (ساختار، منابع انسانی و فناوری)	- استانداردهای تجهیزات و ساختمان
				- طراحی مدل و راهبری استقرار مدیریت دانش
توسعه فرهنگ سازمانی	- نهادینه‌سازی فرهنگ کار، خودکنترلی و امانت‌داری، تعلق و تعهد سازمانی، انضباط اداری، اجتماعی و مالی و خدمات‌دهی بی‌منت به مردم	- حمایت از روحیه نوآوری، ابتکار و اشاعه فرهنگ و بهبود مستمر به منظور پویایی نظام اداری - نهادینه‌سازی وجدان‌کاری انضباط اجتماعی، فرهنگ خودکنترلی،	- سنجش، برنامه‌ریزی و ارتقای فرهنگ سازمانی	- سنجش و آسیب‌شناسی وضع موجود فرهنگ سازمانی، تدوین برنامه بهبود فرهنگ سازمانی مبتنی بر اصلاح رفتار مدیران و کارکنان و اصلاح قوانین و مقررات
				- راهبردی استقرار، نظارت و سنجش فرهنگ سازمانی

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

سرفصل‌ها	هدف	سیاست‌های کلی	موضوعات استراتژیک	اقدامات اساسی
		امانت‌داری، صرفه‌جویی، ساده‌زیستی و حفظ بیت‌المال		
صیانت از حقوق مردم و سلامت اداری	— حفظ و صیانت از حقوق مردم، افزایش پاسخگویی، مسئولیت‌پذیری و اعتماد عمومی، ارتقاء سلامت اداری و کاهش فساد	— شفاف‌سازی و آگاهی‌بخشی نسبت به حقوق و تکالیف متقابل مردم و نظام اداری با تأکید بر دسترسی آسان و ضابطه‌مند مردم به اطلاعات صحیح — ارتقای سلامت اداری و رشد ارزش‌های اخلاقی در آن از طریق اصلاح فرآیندهای قانونی و اداری، بهره‌گیری از امکانات فرهنگی و به‌کارگیری نظام مؤثر پیشگیری و برخورد با تخلفات	- تبیین حقوق متقابل مردم و دولت در نظام اداری	- بازنگری قوانین و مقررات در جهت تثبیت حقوق مردم و پاسخگویی دستگاه‌ها و تشویق و تنبیه
			- شناخت مفاهیم و طراحی نظام جامع ارتقای سلامت و مقابله با فساد اداری	— سنجش و اندازه‌گیری میزان رضایت‌مندی مردم از نحوه ارائه خدمات دستگاه‌های اجرایی و تکریم ارباب‌رجوع
نظارت و ارزیابی	— کسب اطمینان از صحت فرآیند برنامه‌ریزی و مدیریت اجرای برنامه‌ها در راستای تحقق اهداف چشم‌انداز کشور	- کارآمدسازی و هماهنگی ساختارها و شیوه‌های نظارت و کنترل در نظام اداری و یکپارچه‌سازی اطلاعات	- نظارت و ارزیابی برنامه‌های ۵ ساله	- مقایسه نتایج و تحلیل دوره‌ای آن و ارائه گزارش به مراجع مربوط
			- نظارت و ارزیابی عملکرد دستگاه‌های اجرایی	- پایش و راهبری ارزیابی اجرای برنامه‌ها
				- بررسی نتایج هر دوره ارزیابی و مقایسه هم‌راستایی آن با مسیر تحقق برنامه بلندمدت کشور
				- نظارت و ارزیابی هریک از موضوعات محوری و رصد روند آن‌ها و تحلیل هر موضوع

مأخذ: سند نقشه راه اصلاح نظام اداری، ۱۳۹۲

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۲-۷- آیین نامه اصول آمایش سرزمین

- کاهش تمرکز و تراکم جمعیت و فعالیتهای در مناطق پرتراکم کشور به ویژه تهران و اصفهان و مهار روند رو به رشد جمعیت و فعالیت ها در این مناطق از طریق دگرگونی ساختار فعالیتهای صنعتی و خدماتی آنها در راستای افزایش سهم فعالیتهای دانش پایه و زمینه سازی برای هدایت سرمایه گذاریهای متمایل به این مناطق به دیگر استانهای کشور.
- توسعه علوم، آموزش، پژوهش و فن آوری و گسترش و تجهیز مراکز آموزشی، پژوهشی، شهرک ها و پارک های علمی - فن آوری کشور با تأکید بر توسعه فن آوریهای نوین نظیر فن آوری اطلاعات و ارتباطات بیولوژیک نانو تکنولوژی و... متناسب با نیازهای ملی و منطقه ای و با تکیه بر قابلیت ها و در راستای کاهش سهم منابع طبیعی و افزایش سهم در تولیدات ملی.
- تأکید بر استفاده از ظرفیتهای اجتماعی فرهنگی و علمی استانها و مناطق کشور، به ویژه شهرهای تهران، شیراز، اصفهان مشهد، تبریز اهواز و یزد با محدود نمودن توسعه کمی سطوح پایین آموزش عالی و نفع سطوح بالاتر و ارتقای سطح کیفی موسسات آموزش عالی و مراکز پژوهشی و فن آوری آنها برای توسعه همکاری های علمی بین المللی و ایفای نقش واسط بین کشورهای منطقه و کشورهای پیشرفته علمی.
- زمینه سازی برای استفاده از حداکثر ظرفیتهای توانهای مراکز جمعیتی کوچک و پراکنده در جمعیت و ایجاد تعادل نسبی در توزیع و ترکیب جمعیت در سطح کشور با استفاده از ابزار استقرار فعالیت و زیر ساختها و بهبود شرایط اقتصادی اجتماعی و امنیتی در محورهای شرق جنوب و مناطق کم جمعیت.. گسترش تعاملات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی درون و بین منطقه ای در راستای تقویت همبستگی ملی.
- در این سند به موضوع ساختمان و املاک اشاره نشده است.
- در این سند به موضوع مدیریت یکپارچه شهری اشاره نشده است.
- در این سند به موضوع مدیریت بحران اشاره نشده است.
- توسعه زیر ساختها و شبکه های زیر بنایی به ویژه تأمین منابع آب و خدمات اجتماعی متناسب با س فعالیت و جمعیت پیش بینی شده برای مناطق و استانهای کمتر توسعه یافته کشور، هر چند که بازدهی اقتصادی آنها در بلندمدت تحقق یابد.
- تأکید بر توسعه فعالیتهای صنعتی مبتنی بر نفت و گاز در مناطق مواجه با محدودیتهایی برای توسعه سایر فعالیتهای اقتصادی و برخوردار از اهمیت استراتژیک از جمله مناطق کمتر توسعه یافته جنوب شرقی کشور، سواحل خلیج فارس و دریای عمان و مناطق کمتر توسعه یافته غرب کشور با توجه به خطوط انتقال مواد و فرآورده های نفت گاز و پتروشیمی و امکان توسعه آنها.
- توجه ویژه به صنایع انرژی بر در تلفیق مزیت نسبی برخوردار از ذخایر معدنی و مزیت نسبی برخوردار از منابع انرژی به خصوص گاز و استقرار آنها در نقاط واقع بر کریدورها و محورهای حمل و نقل بین المللی، با اولویت استقرار در مناطق تخصصی انرژی در سواحل خلیج فارس با هدف توسعه صادرات.

- بند (۱۸) گسترش آموزش و بهداشت به ویژه برای زنان و جوانان در مناطق کمتر توسعه یافته و گروههای اجتماعی در معرض خطر به منظور ارتقای کیفیت منابع انسانی و جلوگیری از تولید نسلهای ناسالم
- دسترسی یکسان به خدمات بهداشتی - درمانی
- توسعه و تجهیز گزیده ای از محورهای اصلی ارتباطی کشور در کریدورهای حمل و نقل بین المللی شمالی - جنوبی و شرقی - غربی کشور به عنوان محورهای اولویت دار در توسعه برای استفاده مناسب از موقعیت ممتاز ارتباطی کشور با تأکید بر تمرکز زدایی ارتباطی از تهران و استفاد از مسیرهای جایگزین
- توسعه صنایع پشتیبان حمل و نقل شامل صنایع خودروسازی واگن سازی تجهیزات راه آهن و صنایع حمل و نقل هوایی در مراکز و نواحی مستعد (با تأکید بر کاهش سهم تهران در صنایع خودروسازی) صنایع تولید و تعمیر و خدمات وسایط حمل و نقل دریایی در نوار ساحلی جنوب
- تحول بنیادی در ساختار بخش خدمات و افزایش سهم خدمات نوین و دانش پایه، با تأکید بر توسعه: خدمات پشتیبان، تولید خدمات گردشگری خدمات بازرگانی بانکی و بیمه های حمل و نقل و ترانزیت و استفاده از فن آوریهای نوین در این بخش متناسب با نقش و جایگاه بین المللی کشور.

۱-۳-۳- سند آمایش سرزمین

در سال ۱۴۲۴، ایران سرزمینی است که با تکیه بر جامعه بالنده، تمدن دیرین، فرهنگ اسلامی - ایرانی فاخر، انسجام ملی، هم نوایی خرده فرهنگ ها، استعدادهای انسانی و سرزمینی خدادادی، جوشش های نوآوری فناورانه، نمودهای بارز تحقق الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت رابه جهان عرصه می کند و به دستاوردهای زیر نائل شده است:

- ۱) اقتصاد متنوع و موقعیت مفصلی ایران در شبکه جریان های ارتباطی بین الملل، حلقه های تعامل پویای با جهان ساخته و در اقتصاد منطقه و جهان، ارزش آفرینی می کند.
- ۲) عدالت اجتماعی، رفاه و کیفیت زندگی شایسته برای ساکنان همه مناطق فراهم آورده است
- ۳) همبستگی امنیت غذا، آب و انرژی برقرار است و ایرانیان پویایی و دوام زیست بوم های متنوع و متعدد سرزمین را با حفاظت از منابع طبیعی و محیط زیست پاس می دارند
- ۴) نظام اسکان و فعالیت های شبکه ای، متعادل، منسجم و هم پیوند برقرار است.
- ۵) ایران، باتکیه بر گردشگری اجتماع محور، فرهنگ مینا و حفاظت از میراث فرهنگی و طبیعی، گردشگران جهان رابه خود جذب می کند.
- ۶) کشوری با امنیت بالنده مردم محور و برخوردار از قدرت دفاع عامل و غیرعامل، نقشی فعال در امنیت هم پیوند منطقه و بین الملل ایفا می کند.
- ۷) نظام حکمروایی سرزمینی توسعه گرا، عدالت محور و مردم گرا استقرار یافته است.

• اهداف آمایش سرزمین

- تحقق چشم‌انداز توسعه فضایی سرزمین، منوط به دستیابی به اهداف زیراست:
- (۱) نقش آفرینی و رقابت‌پذیری در شبکه جریان های منطقه ای و بین‌المللی
  - (۲) اقتصاد متنوع، درونزا، برون گرا و ارزش آفرین مبتنی بر سرمایه انسانی، فناوری نوآورانه و تخصص ها و مزیت های منطقه ای
  - (۳) حفاظت احیاء و بهره برداری خردمندانانه از منابع طبیعی، محیط زیست و میراث فرهنگی برای نیل به توسعه پایدار
  - (۴) سازمان فضایی شبکه ای، متعادل، منسجم، هم پیوند، تاب آور و غیر متمرکز سازگار با اقلیم
  - (۵) عدالت، رفاه و مشارکت اجتماعی حفظ و تعمیق انسجام ملی، یکپارچگی سرزمین و هویت ایرانی-اسلامی
  - (۶) امنیت بالنده سرزمین در همه وجوه و قدرت بازدارنده

• راهبردها و سیاست های سرزمینی

- (۱) ایجاد و ارتقاء پیوندها و مناسبات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی با کشورهای منطقه و جهان
- (۲) تقویت نقش مفصلی کشور در شبکه گذرگاه های ترانزیتی منطقه ای و بین‌المللی
- (۳) شبکه سازی و ایجاد زنجیره های جدید تولید بین‌المللی و ارتقاء جایگاه بین‌المللی کشور در بازار های جهانی بویژه در زمینه انرژی و توسعه مبادلات منطقه ای و بین‌المللی
- (۴) تنوع بخشی به اقتصاد متناسب با مزیت ها، قابلیت ها و تخصص های سرزمین
- (۵) تحول کشاورزی، اصلاح ساختار و نظام بهره برداری و استقرار کشاورزی هوشمند و پایدار با حصول اطمینان از امنیت غذایی، آب و محیط زیست
- (۶) ارتقاء بهره وری، کاهش شدت انرژی و تنوع بخشی به منابع تولید انرژی
- (۷) ارتقاء پویایی، سلامت، مهارت و انگیزش سرمایه انسانی و حفظ جوانی جمعیت
- (۸) سازگاری توسعه با محیط زیست و منابع طبیعی
- (۹) تأمین آب پایدار مورد نیاز بر مبنای الگوی مطلوب استقرار فعالیت و جمعیت
- (۱۰) استقرار و جاری سازی رویکرد حکمروایی پایدار آب و تعادل بخشی کمی و کیفی بین منابع و مصارف
- (۱۱) ساماندهی استقرار صنایع کشور و شکل دهی به زنجیره فعالیت های صنعتی
- (۱۲) بازآرایی فضایی قلمروهای تولید محصولات کشاورزی
- (۱۳) تمرکززدایی و تغییر الگوی شبکه شهری سرزمین از تک مرکزی به شبکه چند مرکزی و چند سطحی
- (۱۴) پیاده سازی الگوی مطلوب توسعه نظام سکونتگاهی در مناطق مختلف سرزمین
- (۱۵) الگوی توسعه نظام سکونتگاهی شهری و روستایی
- (۱۶) ارتقاء پویایی نظام کوچ، حفظ و تقویت میراث معنوی و زیست جامعه عشایری
- (۱۷) حفظ و جذب جمعیت در روستاها با تأکید بر ارتقاء پویایی و ماهیت تولید محور بودن روستاها

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱۸) ارتقاء گردشگری و آوازه میراث فرهنگی، تاریخی و طبیعی ایران و گسترش گردشگری بوم آورد، اجتماع محور، فرهنگ مبنای، خلاق و متنوع در پهنه سرزمین

۱۹) توسعه شبکه ملی اطلاعات، ارتقاء ارتباطات بین‌المللی و ارتقاء دسترسی به آن در قلمروهای استقرار فعالیت و جمعیت

۲۰) سازماندهی و پیوستگی شبکه حمل و نقل ترکیبی و لجستیک متناسب با کانون‌های استقرار فعالیت و جمعیت

۲۱) افزایش جمعیت و توسعه فعالیت در مناطق مستعد کم تراکم به ویژه مناطق مرزین جزایر راهبردی و سواحل جنوبی

۲۲) ارتقاء سرمایه اجتماعی و نظام حکمروایی سرزمینی عدالت محور و مردم‌گرا

۲۳) تقویت انسجام ملی و ارتقاء هویت ایرانی - اسلامی

۲۴) تأمین امنیت همه جانبه و بازدارنده

۲۵) رعایت ملاحظات و الزامات دفاعی و پدافند غیرعامل در استقرار جمعیت و فعالیت در پهنه سرزمین.

۱-۳-۳-۱- طرح کالبد ملی

در این سند به حوزه فرهنگی اجتماعی و اوقات فراغت اشاره ای نشده است.

○ طرح کالبد ملی

○ در این سند به حوزه ی گردشگری و توریست اشاره ای نشده است.

○ در این سند به حوزه حمل و نقل اشاره نشده است.

○ در این سند به حوزه خدمات شهری اشاره نشده است.

محورهای مطرح شده در طرح کالبد ملی در بخش محیط زیست عبارت اند از:

○ از سیاست های مهم طرح کالبدی ملی حفاظت منابع خاک پوشش گیاهی چشم اندازها و اکو سیستم های

حساس است معنای عملی این اصل این است که انتخاب محل توسعه یا ایجاد شهرها باید به گونه ای باشد

که مثلا حریم رودخانه ها رعایت شده فاصله مناسب با سفره های آبهای زیر زمینی رعایت شود.

○ توسعه شهری و صنعتی نباید به بهای از دست دادن زمینهای مستعد برای جنگل و چراگاه تمام شود. باید

خاکهای حاصلخیز و مناسب برای کشت آبی و دیم و ایجاد باغها از دست اندازی شهرها برکنار

○ بمانند و چشم اندازهای زیبا و نیز زیست بومهای حساس مانند پناهگای حیات وحش تخریب نشود. اتخاذ

تدابیر لازم برای حفاظت منابع آب و چشم اندازها نیاز به آگاهیایی دارد که در برنامه مطالعات منطقه ای

گنجانده شده اند.

○ راهبردهای این سند در رابطه با موضوع مورد بررسی در حوزه زیر ساخت شهری قرار نمی گیرد.

○ در این سند به موضوع مدیریت بحران اشاره نشده است.

○ در این سند به موضوع ساختمان و املاک اشاره نشده است.

○ در این سند به موضوع مدیریت یکپارچه شهری اشاره نشده است.

○ محورهای مطرح شده در سند طرح کالبد ملی در حوزه شهرسازی و معماری عبارت اند از:

○ سیاست تمرکززدایی: با تبعیت از سیاست های اعلام شده برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

اول و دوم در شرایط مساوی در توسعه و ایجاد شهرها اولویت به مناطق با انباشتگی کمتر جمعیت و به

○ ویژه جمعیت شهری داده شود همچنین با ایجاد سلسله مراتب مناسب شهری از تمرکز جمعیت و فعالیت در

چند شهر بزرگ پرهیز شود.

○ سیاست محرومیت زدایی در شرایط مساوی در امر توسعه و ایجاد شهرها برای مناطقی که «محروم» شناخته

شده اند امتیاز خاصی در نظر گرفته شود.

۱-۳-۲- اسناد بخشی و فرابخشی ملی

- آموزش فنی و حرفه‌ای
- استفاده کارآمد از ظرفیتهای درونی و بیرونی برای توسعه آموزشها با تأکید بر بخش غیر دولتی.
- ایجاد تنوع در تجهیز منابع مالی و شناسائی منابع جدید و بهبود مدیریت استفاده از منابع موجود. رشد و توسعه آموزش کارکنان دولت
- تنوع بخشی به شیوه های آموزشی با استفاده از فناوری های نوین
- تنوع بخشی به آموزش ها متناسب با استعدادها و قابلیت ها و اولویت های استانی.

○ آموزش عالی

- توسعه آموزش مبتنی بر طرح آمایش سرزمین و با بهره گیری از مزیت‌های نسبی استان ها.
- گسترش موسسه های علمی آموزش عالی.
- کاربردی باهدف تأمین نیروی کار متخصص مورد نیاز استان
- کمک به ایجاد موسسه های آموزش عالی - غیر دولتی غیر انتفاعی در تناسب با نیازهای استان.
- کمک به گسترش آموزش عالی از طریق تأسیس مراکز و واحدهای آموزشی نیمه حضوری دور آموزش از راه دور)

- استفاده از ظرفیتهای بالقوه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی استان برای اجرای دوره های نوبت دوم.
- جلب مشارکت مردم و بهره گیری از امکانات محلی برای توسعه آموزش عالی در استان.
- کمک به برقراری و تقویت ارتباطات بین دانشگاهی باهدف ارتقای موسسات آموزش عالی استانی.
- کمک به تأمین هیئت علمی مورد نیاز و ارتقای سطح علمی هیئت علمی موجود.

○ فرهنگ و هنر

- تقویت اعتلاء و تعمیق معرفت دینی و ارزش‌های اسلامی و فرهنگی و ویژگیهای هویتی استان
- بهبود وضعیت شاخص های توسعه انسانی و فرهنگی با رویکرد تقویت همگرایی قومی و مبادلات فرهنگی در سطح استانی، ملی و بین‌المللی
- ساماندهی فعالیت های فرهنگی و هنری با رویکرد گسترش عدالت اجتماعی در بهره مندی از امکانات، مراکز و خدمات فرهنگی و هنری و تدوین و اجرای شاخصهای بهره مندی مناطق مختلف کشور از فضاهای فرهنگی و هنری مورد نیاز براساس قانون برنامه چهارم.
- سرمایه گذاری، تقویت و بهبود زیرساخت‌های لازم به‌منظور شناسایی و توسعه توانمندی بومی های فرهنگی و هنری استان با توجه به ظرفیتهای و امکانات و فضاهای فرهنگی و هنری استان.
- توانمند سازی و کارآمد نمودن زیرساخت‌های مدیریت و مهندسی و فرهنگی استان با رویکرد تقویت جایگاه فرهنگ در تصمیمات استانی و تمرکز زدایی از فعالیت تصدیهای مرکز کاهش های دولتی و واگذاری امور به مدیریت استانها و شهرستانها.
- ارتقای امنیت انسانی و عدالت اجتماعی

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

○ ساماندهی نظام ارائه خدمات با تأکید بر سطح بندی و نظام ارجاع برای جمعیت تعریف شده. ساماندهی مدیریت لوازم و تجهیزات پزشکی دندانپزشکی بهداشتی و آزمایشگاهی کشور با تأکید بر طرح سطح بندی.

○ کشور بر پوشش فراگیر و الزامی بیمه سلامت برای احاد جمعیت مقیم موقت و دائمی) در پهنه جغرافیایی
○ اولویت بخشیدن به ارتقای کیفیت زندگی افراد با نیازهای ویژه
○ طراحی و استقرار نظام جامع مدیریت خدمات درمانی با تأکید بر تخصیص بهینه منابع و در نظر گرفتن
○ سطح بندی، نظام ارجاع...
○ تأمین منابع مالی مورد نیاز مراقبتهای اولیه بهداشتی توسط دولت و ارائه سایر خدمات با مشارکت دولت، بیمه ها و مردم
○ ارتقای سطح بهداشت روان احاد جامعه
○ تدوین مجدد الگوی تأمین منابع مالی با عنایت به مشارکت عادلانه مردم در تأمین هزینه های بخش سلامت.

○ پیشگیری و کاهش فقر و محرومیت
○ گسترش پوشش آموزش عمومی، بهداشت سلامت و رفع نیاز مسکن یا به عبارتی دیگر ارتقای کیفیت زندگی از طریق بهبود شاخص های توسعه انسانی که موجب کاهش فقر قابلیت می شوند.
○ اجرای برنامه های توانمند سازی برای جمعیت فعال واقع در سه دهک اول تا سوم درآمدی از طریق زیر:
اجرای برنامه های اصلاح رژیم غذایی خانوارهای زیر خط فقر به منظور رفع سوء: و تغذیه آنها
○ اعطای یارانه های هدفمند و تأمین تسهیلات اجتماعی به اقشار فقیر و کم درآمد ارتقای کیفیت زندگی زنان از طریق بهبود وضعیت تغذیه و تأمین بهداشت روانی زنان
○ توسعه فرهنگی
○ توانمند سازی مردم بمنظور اصلاح فرهنگ سلامت بهبود شیوه زندگی جامعه، ترویج الگوی زندگی
○ سالم و کاهش رفتارهای پرخطر بویژه نزد کودکان و جوانان
○ مداخله نظام مند و قانون مند بر هرگونه فعالیت تبلیغاتی مستقیم و غیر مستقیم و آموزشهای عمومی با
○ ارجحیت سلامت جسمی، روانی و اجتماعی مردم با مشارکت سازمان های ذیربط

برنامه پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران

○ سیاست های کلی برنامه پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در حوزه فرهنگی، اجتماعی و اوقات فراغت عبارت اند از:

○ امور فرهنگی
○ تکمیل و اجرای طرح مهندسی فرهنگی کشور و تهیه پیوست فرهنگی برای طرح های مهم.
○ زنده و نمایان نگه داشتن اندیشه دینی و سیاسی حضرت امام خمینی (ره) و برجسته کردن نقش آن به عنوان یک معیار اساسی در تمام سیاست گذاری ها و برنامه ریزی ها.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- تقویت قانون گرایی انضباط اجتماعی وجدان کاری خود، باوری روحیه کار جمعی، ابتکار
- درستکاری، قناعت، پرهیز از اسراف و اهتمام به ارتقاء کیفیت در تولید.
- مقابله با جریانات انحرافی در حوزه دین و زدودن خرافات و موهومات
- . استفاده بهینه از فناوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی برای تحقق اهداف فرهنگی نظام.
- امور اجتماعی
- تقویت نهاد خانواده و جایگاه زن در آن و در صحنه های اجتماعی و استیفای حقوق شرعی و قانونی بانوان
- در همه عرصه ها و توجه ویژه به نقش سازنده آنان
- تقویت هویت ملی جوانان متناسب با آرمانهای انقلاب اسلامی فراهم کردن محیط رشد فکری و علمی و تلاش در جهت رفع دغدغه های شغلی، ازدواج مسکن و آسیبهای اجتماعی آنان، توجه به مقتضیات دوره جوانی و نیازها و توانایی های آنان
- اولویت دادن به ایثارگران انقلاب اسلامی در عرضه منابع مالی و فرصتها و امکانات و مسئولیت های دولتی
- در صاحت های مختلف فرهنگی و اقتصادی
- اهتمام به توسعه ورزش و حمایت از گسترش فعالیتهای گردشگری با تأکید بر سفرهای زیارتی با تأکید بر رویکرد انسان سالم و سلامت همه جانبه
- یکپارچگی در سیاست گذاری برنامه ریزی ارزشیابی نظارت و تخصیص منابع عمومی. ارتقاء شاخص های سلامت، هوا امنیت، غذا محیط و بهداشت جسمی و روحی
- اصلاح الگوی تغذیه جامعه با بهبود ترکیب و سلامت مواد غذایی.
- ارتقاء امنیت اجتماعی
- مبارزه همه جانبه با مواد مخدر و روانگردان و اهتمام به اجرای سیاست‌های کلی مبارزه با مواد مخدر.
- استفاده از ابزارهای فرهنگی، آموزشی و رسانه ها برای پیشگیری و مقابله با ناهنجاری های فرهنگی واجتماعی.
- در اسناد بخشی و فرابخشی ملی به حوزه فناوری و IT اشاره نشده است.
- در این سند به موضوع مدیریت یکپارچه شهری اشاره نشده است.
- طرح‌ها و عمران شهری
- مقاوم سازی و کاهش خطرات ناشی از زلزله
- جایگاه موضوع کاهش خطر پذیری ناشی از زلزله در برنامه و سیاست‌های کلان کشور به شرح زیر میباشد.
- مجمع تشخیص مصلحت نظام (۱۳۸۲)
- تدوین و اصلاح طرحهای توسعه و عمران شهری و روستایی متناسب با پهنه بندی خطر نسبی زلزله در مناطق مختلف کشور
- ایمن سازی و بهسازی لرزه ای ساختمانهای عمومی و مهم شریانهای حیاتی و تأسیسات زیربنایی و بازسازی و بهسازی بافتهای فرسوده

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ایمن سازی و بهسازی لرزه ای ساختمانهای مسکونی خدماتی و تولیدی غیر دولتی با ارائه تسهیلات ویژه و حمایت‌های تشویقی و بیمه و نظایر آن
- ساماندهی مهاجرت به شهرها و حاشیه نشینی
- برقراری سازوکارهای لازم قانونی برای حل اختلافات حقوقی ناشی از تملک عدوانی در سکونتگاههای غیر رسمی.
- در این سند، ساختار کلی بخش مسکن به صورت موارد زیر میباشد:
- غلبه بخش خصوصی بر بخش دولتی و تعاونی در ساخت و ساز. غلبه سیاست‌های طرف عرضه در برنامه‌های دولت
- اقدامات مهم و اساسی پیرامون موضوع مورد بررسی در بخش مسکن به شرح زیر میباشد: تضمین حقوق مالکیت خصوصی و تضمین امنیت سرمایه گذاری در تولید مسکن ارتقای بهره‌وری در ساخت مسکن
- استفاده از روشهای بهینه مصرف انرژی در ساخت مسکن
- توسعه و ترویج استفاده از مصالح پیش ساخته در ساخت مسکن در نقاط شهری و روستایی بازرگاری در مباحث مقررات ملی ساختمان در جهت ارتقاء کیفی ساختمانها.
- تدوین استاندارد ملی برای مصالح ساختمانی
- شناسایی و حذف تدریجی مصالح ساختمانی مضر برای سلامتی انسان در ساختمانها.. تقویت، تمرکز و تخصصی کردن پایگاههای اطلاعاتی در زمینه ساختمان و مسکن
- تدوین مقررات لازم به منظور جلوگیری از تخریب ساختمانهای احداث شده با مصالح بادوام و مرغوب قبل از پایان یافتن عمر مفید آنها.
- اقدام مهم و اساسی پیرامون موضوع مسکن در بخش عمران شهری به شرح زیر میباشد:
- اعمال الزامات قانونی در راستای کنترل کیفی ساخت و ساز و رعایت ضوابط و اصول ایمنی و
- مقاوم سازی همراه تقویت نظام با نظارت و کنترل
- محیط زیست
- جلوگیری از تخریب و آلوده شدن منابع آب و خاک کشور
- حفاظت از منابع ژنتیکی گیاهی اشاعه فرهنگ و اخلاق محیط‌زیستی
- سازگاری توسعه با محیط‌زیست
- حفاظت و احیاء تنوع زیستی
- حفاظت و احیاء و توسعه منابع طبیعی (جنگل، مرتع، آب و خاک)
- توانمند سازی ساختار محیط‌زیستی

جمع بندی

شهر گرمسار در سطح استان و ملی جایگاه ویژه‌ای دارد. در زیر به جایگاه این شهر در سطح استان و ملی اشاره می‌شود:

جایگاه استانی: گرمسار به‌عنوان یکی از شهرهای استان سمنان، جایگاه مهمی در این استان دارد. این شهر به‌عنوان مرکز استانی، ادارات و خدمات مختلفی را در اختیار مردم و سایر شهرها قرار می‌دهد. همچنین، با وجود برخی از مشکلات، گرمسار به‌عنوان یکی از شهرهای مهم و پرجمعیت استان سمنان شناخته می‌شود.

جایگاه ملی: گرمسار در سطح ملی نیز جایگاهی مهم دارد. این شهر به دلیل موقعیت جغرافیایی خود در مسیر راه‌های اصلی شمال به جنوب کشور، به‌عنوان یک دروازه ورود به بیابان کویر و استان‌های مجاور، اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند. این جایگاه جغرافیایی باعث می‌شود که گرمسار به‌عنوان یک مرکز تجاری، اقتصادی و فرهنگی مورد توجه قرار گیرد و نقش مهمی در توسعه و پیشرفت کشور و ایفا کند.

با توجه به جایگاه استانی و ملی گرمسار، نیازمند توجه و سرمایه‌گذاری‌های مناسب از سوی مسئولین است تا بتوان از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های این شهر استفاده کرده و بهبود و توسعه آن را در سطح استانی و ملی تسهیل کرد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

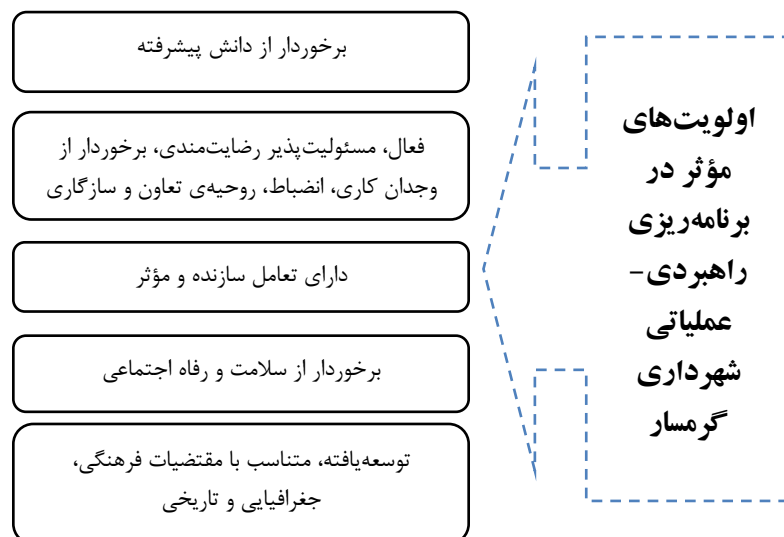
۱-۳-۴- اسناد منطقه ای و استانی

۱-۳-۴-۱- مأموریت‌ها و وظایف اصلی استان سمنان

در راستای تحقق اهداف چشم‌انداز بلندمدت توسعه کشور، نظریه پایه توسعه ملی و جهت‌گیری‌های آمایش سرزمین و با توجه به ویژگی‌های استان سمنان، مأموریت‌ها و وظایف اصلی استان به ترتیب بر پایه: " توسعه صنعت و معدن، گردشگری و آموزش عالی " استوار خواهد بود. تکیه بر اولویت‌های فوق مانع بهره‌گیری از سایر توانمندی‌ها و ظرفیت‌های استان نخواهد بود. بنابراین اصلی‌ترین راهبردهای توسعه استان به شرح زیر می‌باشد:

- توسعه فعالیت‌های صنعتی به جهت موقعیت مناسب منطقه‌ای و همجواری با قطب صنعتی تهران، با توجه به محدودیت‌های منابع آب و خاک و کمبود ظرفیت‌های مناسب جهت توسعه بخش کشاورزی با اولویت در: صنایع شیمیایی و صنایع حمل و نقل (قطعه‌سازی)، صنایع الکترونیک و صنایع کانی غیر فلزی.
- توسعه و تجهیز و بهره‌برداری از معادن متنوع و غنی استان و ایجاد صنایع مرتبط با ذخایر موجود به ویژه معادن بوکسیت، ذغال سنگ، طلا و کرومیت.
- توسعه شبکه ارتباطات و حمل و نقل استان جهت جابجایی کالا و مسافر و انرژی با توجه به قرارگیری استان در مسیر کریدور بین‌المللی شرقی - غربی کشور و استفاده از موقعیت استان جهت توسعه ارتباط شمال - جنوب کشور بدون عبور از تهران.
- تنوع بخشی به فعالیت‌های کشاورزی از طریق توسعه کشت گلخانه‌ای و کشت گیاهان دارویی.
- توجه خاص به حفاظت از محیط زیست و پناهگاه‌های حیات وحش در استان و همچنین جلوگیری از پیشروی کویر به جهت دستیابی به توسعه پایدار.
- توسعه تاسیسات و امکانات گردشگری با توجه به جاذبه‌های طبیعی و تاریخی استان.
- توسعه فعالیت‌های آموزشی و تحقیقاتی مراکز آموزش عالی استان با هدف آموزش نیروی انسانی متخصص مورد نیاز منطقه‌ای در گروه فنی و مهندسی
- توسعه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای با توجه به الزامات توسعه و گرایش‌های تخصصی فعالیت‌ها در استان (طرح منطقه ویژه اقتصادی گرمسار، ۱۳۹۴).

نمودار شماره ۱- ۱۰: تأثیر رهنمودهای سند چشم‌انداز ۱۴۰۴ بر تهیه برنامه راهبردی- عملیاتی توسعه شهر و شهرداری گرمسار

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۴-۲- سند آمایش سرزمین استان سمنان

❖ توانمندی ها و ظرفیت های شهر گرمسار

شهر گرمسار دارای توانمندی ها و ظرفیت های بسیاری است. به برخی از این توانمندی ها و ظرفیت های شهر گرمسار می توان به موارد زیر اشاره کرد:

موقعیت جغرافیایی ممتاز: شهر گرمسار در قلب استان سمنان و در نزدیکی جاده های اصلی و محورهای ترانزیتی واقع شده است. این موقعیت جغرافیایی منحصربه فرد، امکانات تجاری، صنعتی و گردشگری شهر را بهبود و توسعه می دهد.

منابع طبیعی غنی: شهر گرمسار دارای منابع طبیعی متنوعی است از جمله معادن سنگ، منابع آبی و اراضی کشاورزی مستعد. این منابع باعث ایجاد فرصت های اقتصادی و توسعه در بخش های مختلف می شوند.

پتانسیل گردشگری: شهر گرمسار به دلیل داشتن جاذبه های گردشگری طبیعی و تاریخی مانند قصر شاه عباسی، امام زاده سلطان شاه نظر، کاروانسرای عید الرشید، خانه های تاریخی باقری ها (موزه اقوام)، دریاچه نمک، دریاچه فیروزه و امکانات رفاهی و تفریحی، پتانسیل بالایی در حوزه گردشگری دارد. این توانمندی باعث جذب گردشگران و ایجاد فرصت های شغلی مرتبط می شود.

پایگاه صنعتی: شهر گرمسار دارای مناطق صنعتی متعددی است که شامل صنایع غذایی، فلزی، نساجی و تولید مصالح ساختمانی می شود. این پایگاه صنعتی ظرفیت های بالایی در زمینه توسعه اقتصاد شهر و ایجاد فرصت های شغلی فراهم می کند.

تاریخ و فرهنگ: گرمسار دارای تاریخ و فرهنگ غنی است که در آثار معماری، قلعه ها، مساجد و بازارهای قدیمی قابل مشاهده است. این توانمندی باعث جذب علاقه مندان به تاریخ و فرهنگ ایران و توسعه صنعت گردشگری می شود.

جدول شماره ۱- ۱۱: چشم انداز سند آمایش استان و راهبردهای توسعه ای

عنوان	شرح
چشم انداز	بهره گیری بهینه از توانمندی ها و فرصت ها با چیرگی بر تنگناها و تبدیل تهدیدها به فرصت ها، پایداری زیست محیطی و منابع طبیعی و بهره برداری کارا از منابع آب و خاک، استانی پیشرفته در زمینه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و آمایشی.
راهبردها	<ul style="list-style-type: none"> - صنعت با فناوری بالا، نو، پاک، پیشرفته و صادراتی، با جایگاه تخصصی در صنایع حمل و نقل، خودرو، قطعه سازی، الکترونیک، تبدیلی و تکمیلی کشاورزی، غذایی، دارویی با تأکید بر شکلگیری خوشه های صنعتی، با توجه به موقعیت مناسب جغرافیایی استان وهمجواری با قطب صنعتی تهران؛ - نقش مکمل در ارائه خدمات برترموردنیاز استان و کشوردر کنار شهرتهران - تجهیز شبکه شهری سازمانیافته و پوشش کامل خدماتی شهرها؛ - توانمندسازی شهرهای میانی و کوچک و روستاهای مرکزی و پرجمعیت؛

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

عنوان	شرح
	<ul style="list-style-type: none"> - سازماندهی شبکه کانون‌های زی ست و کار با چیرگی مناطق شهری سمنان و شاهرود، شهرهای میانی مرکزی گرمسار و دامغان، دیگر شهرهای مرکز شهرستان، سایر شهرها و روستاهای پرجمعیت و مرکزی؛ - راه اندازی مناطق ویژه اقتصادی، پارکهای علم و فناوری، شهرکها، ناحیه های صنعتی و افزایش شرکت های دانش بنیان؛ - محور گردشگری تاریخی و فرهنگی گرمسار- سمنان- دامغان، منطقه های نمونه، روستاهای نمونه و جاذبه‌های گردشگری؛
ماموریت ها	<ul style="list-style-type: none"> - مدیریت مهاجرت به استان، پخش متناسب جمعیت در سراسر استان و کاهش فشار جمعیتی بر نواحی مختلف ساختار تولید - دستیابی به رشد اقتصادی پیوسته و پرشتاب و ایجاد اشتغال مولد و کاهش نرخ بیکاری - افزایش راندمان آبیاری، متناسبسازی الگوی کشت با تأکید بر توسعه فضای گلخانه‌ای و گیاهان دارویی در چارچوب آب قابل برنامه‌ریزی - افزایش سهم صنعت در تولید و ارزشافزوده استان، رشد سرمایه‌گذاری صنعتی و انتخاب فرآیندهای صنعتی دانش محور، دستیابی به فناوری های پیشرفته و راهبردی - دگرگونی بنیادی در ساختار خدمات و افزایش سهم خدمات نوین و دانشپایه - فراهم آوردن زیرساخت‌های ارتباطی، اطلاعاتی، حقوقی، علمی و فناوری موردنیاز رشد اقتصادی حمل و نقل و ارتباطات - بالا بردن کیفیت و کمیت خدمات برتر و زیر ساخت‌های شهری
نقش در تقسیم کار ملی	<p>کشاورزی</p> <p>محصولات زراعی در زمینه تولیدات گلخانه ای در گرمسار</p> <p>محصولات دامی شامل گوشت مرغ و تخم مرغ در شهرستان گرمسار</p>
	<p>صنعت و معدن</p> <p>صنایع کانی غیرفلزی شامل نمک در گرمسار</p> <p>داروهای انسانی و دامی در گرمسار</p> <p>وسایل نقلیه زمینی در زمینه خودروسازی در گرمسار</p>
نقش در تقسیم کار منطقه ای	<p>کشاورزی</p> <p>محصولات زراعی در زمینه غلات شامل گندم و جو در گرمسار</p> <p>محصولات زراعی در زمینه محصولات صنعتی شامل پنبه در گرمسار</p> <p>محصولات باغی شامل انار و زیتون در گرمسار</p>
	<p>بازرگانی</p> <p>خدمات بازرگانی در گرمسار</p>
	<p>صنعت و معدن</p> <p>صنایع پتروشیمی در زمینه صنایع پایین دستی (لاستیک، پلاستیک، تایر و تیوب، شوینده، رنگ، حلال و کود) در گرمسار</p> <p>صنایع نساجی، پوشاک و سلولزی در زمینه نخ و الیاف و پارچه در گرمسار</p>

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

عنوان	شرح
	خدمات ترانزیت در گرمسار
	حمل و نقل:

۱-۳-۴-۳- اسناد توسعه‌ی استان سمنان

قابلیت‌های توسعه، عمده‌ترین تگناها و محدودیت‌های توسعه، مسائل استان، هدف‌ها و راهبردهای بلندمدت توسعه استان است.

❖ اصلی‌ترین قابلیت‌های توسعه استان سمنان:

- ✓ همجواری با استان‌های بزرگ و مرکز کشور و برخورداری از شبکه ارتباطی بین منطقه‌ای مناسب (محور دو بانده تهران- گرمسار- سمنان- دامغان- شاهرود و راه‌آهن دوخطه تهران - مشهد) و دسترسی نسبتاً سریع به منطقه شهری تهران.
- ✓ استقرار در مسیر کریدور حمل و نقل بین‌المللی شرقی - غربی و شمال - جنوب.
- ✓ برخورداری از ذخایر غنی و متنوع معدنی.
- ✓ وجود بسترهای لازم توسعه صنعتی و اراضی بلامعارض برای توسعه و استقرار صنایع بزرگ و پذیرش جمعیت و فعالیت از استان‌های همجوار.
- ✓ وجود بسترهای مناسب اقتصادی - اجتماعی، فرهنگی و آموزشی برای جذب سرمایه‌گذاری‌های داخلی و خارجی.
- ✓ برخورداری از شبکه‌های انتقال انرژی.
- ✓ برخورداری از سازمان فضایی متعادل در زمینه استقرار جمعیت و فعالیت در محور توسعه غرب - شرق استان.
- ✓ برخورداری از مراکز آموزش عالی، فنی و حرفه‌ای، شبکه بهداشتی - درمانی و خدمات اجتماعی و فرهنگی.
- ✓ برخورداری از تنوع اقلیمی، ذخایر طبیعی و زیست محیطی و حیات وحش و وجود نادرترین گونه‌های گیاهی، جانوری جهان و جاذبه‌های طبیعی، کوهستانی و کویر مرکزی و تاریخی (جاده ابریشم و...) به‌عنوان قابلیت توسعه فعالیت‌های گردشگری.
- ✓ همجواری با حوزه آبریز شمالی.
- ✓ امکان توسعه سطح زیر کشت محصولات متنوع باغی، گلخانه‌ای و صنعت دام و طیور به لحاظ تنوع اقلیمی و وجود اراضی بلامعارض.
- ✓ برخورداری از سطح بالای باسوادی در کشور و سرمایه انسانی متخصص و ماهر.
- ✓ برخورداری از وسعت زیاد مناطق حفاظت شده زیست محیطی کشور برای ایجاد مراکز پژوهشی و تحقیقاتی ملی زیست محیطی و ژنتیک.
- ✓ برخورداری از پوشش شبکه مخابراتی و قرار گرفتن در کریدور بین‌المللی فیبر نوری.
- ✓ دسترسی به بازار مصرف عمده تهران جهت تامین کالا و خدمات مورد نیاز پایتخت.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ توانایی به کارگیری انرژی‌های نو و تجدیدپذیر برای تامین برق (انرژی خورشیدی)
- ✓ وجود زمینه‌های قانونی برای توسعه ورزش، نگرش مثبت جامعه به فعالیت‌های ورزشی، گرایش بخش خصوصی و تشکل‌های داوطلب غیر دولتی (NGO) به سرمایه‌گذاری و خدمات رسانی در توسعه ورزش

❖ عمده‌ترین تنگناها و محدودیت‌های توسعه استان سمنان:

- ✓ محدودیت منابع آب و کیفیت نامناسب آب‌های سطحی و زیر زمینی.
- ✓ کمبود نزولات آسمانی، دوره خشکسالی طولانی و پراکنش نامناسب زمانی و مکانی بارش‌ها و عدم وجود رودخانه‌های دائمی و افت سطح آب‌های زیرزمینی.
- ✓ تهدید و هجوم کویر، پیش روی بیابان و عدم توازن و پراکنش جمعیت در پهنه جنوبی استان.
- ✓ ناکافی بودن جاذبه‌های لازم برای نگهداشت نیروی انسانی متخصص.
- ✓ کمبود تاسیسات رفاهی، فرهنگی، هنری، ورزشی، امکانات فراغتی و قدمت فضاهای درمانی موجود.
- ✓ کمبود تاسیسات و تجهیزات گردشگری و مراکز اقامتی.
- ✓ غیر استاندارد بودن مشخصات راه‌های اصلی و ترانزیتی در محورهای مذکور.
- ✓ ترافیک و تصادفات روزافزون راه‌های اصلی و ترانزیتی استان.
- ✓ رشد فزاینده تخلیه روستاهای کوچک.
- ✓ وابستگی شدید منابع مالی بخش ورزش به درآمدهای عمومی.

❖ مسائل اساسی استان سمنان:

- ✓ کاهش ذخایر منابع آبی و به ویژه افت سطح آب‌های زیر زمینی و عدم بهره‌برداری مطلوب از این منابع.
- ✓ تکمیل نبودن زنجیره‌های تولید در صنایع فرآوری مواد معدنی و کشاورزی استان.
- ✓ آسیب‌پذیری شدید سکونت‌گاه‌های شهری و روستایی در مقابل سوانح طبیعی و تخلیه روستاها.
- ✓ آماده نبودن زیرساخت‌های شهری برای پذیرش سرریز جمعیت استان‌های همجوار.
- ✓ تخریب مراتع استان ناشی از عوامل قهری طبیعی و انسانی.
- ✓ واگرایی در واحد تقسیماتی و عدم ارتقاء متوازن سطح تقسیمات کشوری در استان.
- ✓ وجود ضایعات مالی و جانی ناشی از بالا بودن آمار تصادفات به دلیل فقدان استانداردهای لازم و ترافیک بالا در محورهای مواصلاتی اصلی استان.
- ✓ گستردگی کویر در پهنه استان و امکان تردد اشراق و عوامل ضد امنیتی.
- ✓ عدم پوشش کامل صدا و سیمای سراسری و استانی در پهنه استان.
- ✓ فقدان نظام شناسایی استعدادهای ورزشی.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

❖ اهداف بلندمدت توسعه استان سمنان:

- ✓ توسعه صنعتی با توجه به موقعیت مناسب منطقه و همجواری با قطب صنعتی تهران.
- ✓ توسعه، ارتقاء و بهره‌برداری حداکثری از ظرفیت‌های موجود معدنی.
- ✓ تامین آب لازم برای حفظ و توسعه مراکز زیست و فعالیت با اولویت آب شرب، محیط زیست، صنعت و کشاورزی و در حد بهره‌برداری متعادل از سفره‌های زیر زمینی.
- ✓ حفظ قابلیت آبدی سفره‌های زیر زمینی با تاکید بر دشت‌های با بیلان منفی.
- ✓ توسعه بخش گردشگری با تاکید بر اکوتوریسم و حفاظت از میراث تاریخی و طبیعی استان.
- ✓ توسعه کمی و کیفی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی و عالی در جهت تامین نیازهای استان و پذیرش ظرفیت آموزش عالی از استان‌های همجوار.
- ✓ ارتقاء کیفیت و کمیت خدمات برتر و زیرساخت‌های شهری در شهرهای اصلی استان با تاکید بر منطقه‌های شهری سمنان و شاهرود در راستای تمرکز زدایی از تهران و پذیرش جمعیت و فعالیت‌ها از استان‌های همجوار. (خراسان، مازندران، گلستان)
- ✓ تقویت گمرک و توسعه خدمات بازرگانی.
- ✓ ارتقاء سطح توانمندی‌های محیطی و حفاظت از منابع طبیعی برای توسعه پایدار استان.
- ✓ توسعه فعالیت‌های کشاورزی خاص در راستای استفاده بهینه از آب و خاک موجود.
- ✓ توسعه و ارتقاء مشخصات محورهای ارتباطی استان با مناطق شمال و جنوب کشور.
- ✓ ارتقاء جایگاه استان در تولید و انتقال انواع انرژی در سطوح ملی (گاز، برق، ذغال سنگ، انرژی خورشیدی)
- ✓ پذیرش نقش پشتیبانی امنیتی مرکز کشور با تقویت نهادهای ذریبط.
- ✓ ایجاد و توسعه مراکز تحقیقاتی در امور کویر شناسی، فن‌آوری، معدن، صنایع الکترونیکی و انرژی‌های غیر فسیلی.
- ✓ توسعه و ارتقاء زیر ساخت‌های فرهنگی و ورزشی.
- ✓ توسعه و عمران در روستاها و ارتقاء سطح خدمات روستایی و افزایش درآمد روستائیان.
- ✓ توسعه خدمات پستی و مخابراتی.
- ✓ گسترش کامل پوشش برنامه‌های سراسری شبکه‌های صدا و سیمای استانی در سطح استان.
- ✓ متوازن نمودن تقسیمات کشوری در سطح استان.
- ✓ ایمن‌سازی شهرها و روستاها و استقرار نظام بحران برای مقابله با حوادث.
- ✓ توسعه قضایی برای کاهش میزان جرائم در سطح استان.
- ✓ اعتلای معرفت دینی، ارزش‌های فرهنگی و ویژگی‌های هویتی استان.
- ✓ نهادینه سازی بهره‌وری و افزایش آن در بخش‌های اقتصادی و عوامل تولید.
- ✓ ارتقاء نقش ورزش در تامین سلامت جسمی و روحی و تقویت توانمندی‌های افراد و گروه‌های اجتماعی.
- ✓ دستیابی به هدف‌های توسعه هزاره (M.D.G) در استان.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیت‌های گسترده و اداره بنگاه‌های اقتصادی بزرگ.
- ✓ توسعه نقش و جایگاه زنان در سطوح تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری استان.
- ❖ **راهبردهای بلندمدت توسعه استان سمنان:**
- ✓ سوق دادن صنایع از مصرف داخلی به سمت صادرات.
- ✓ استفاده از تمامی ظرفیت‌های بالقوه موجود و تکمیل طرح‌های صنعتی نیمه تمام به تناسب تقاضای کالا.
- ✓ حمایت از اعطای تسهیلات برای حفظ و توسعه سرمایه‌گذاری‌های بخش تولیدی و خدماتی در چارچوب راهبردهای بلندمدت توسعه استان.
- ✓ افزایش ضریب اشتغال بالاتر از میانگین و کاهش نرخ بی‌کاری پایین‌تر از میانگین کشوری از طریق جذب سرمایه.
- ✓ حمایت و گسترش صنایع کوچک به‌منظور فراهم‌سازی گسترده‌تر در فعالیت‌های صنعتی.
- ✓ توسعه صنایع متکی بر مزیت‌های معدنی با تاکید بر اهداف صادراتی.
- ✓ ایجاد و گسترش زیربناها برای سرمایه‌گذاری، استخراج و بهره‌برداری از معادن.
- ✓ حمایت مالی و فنی از ایجاد و توسعه فرآوری مواد معدنی.
- ✓ افزایش سهم برنامه‌های آموزشی و پژوهشی تخصصی و فوق تخصصی استان از سهم ملی.
- ✓ تقویت بخش آموزش عالی دولتی و اعطای امتیازات و تسهیلات ویژه به‌منظور توسعه آموزش عالی غیر دولتی.
- ✓ ایجاد زمینه‌های لازم برای جذب و نگهداشت نیروی انسانی ماهر و متخصص در استان از طریق توسعه امکانات رفاهی، پژوهشی و مشارکت در مدیریت اجرایی استان.
- ✓ ایجاد هماهنگی میان دستگاه‌ها مرتبط با عمران شهری در اجرای پروژه‌های عمرانی در چارچوب نظام مدیریت شهری.
- ✓ برقراری سیستم فاضلاب شهری و جمع‌آوری و بازیافت مناسب آب و زباله به محوریت شهرهای اصلی استان.
- ✓ حفظ باغات شهری و بالابردن سرانه فضای سبز شهرها با استفاده از گونه‌های متناسب با اقلیم استان.
- ✓ تدوین نظام طراحی عمران شهری بومی مناسب برای تحول در مبلمان و سازمان فضایی شهرها.
- ✓ مقاوم‌سازی مسکن با اولویت اماکن عمومی، اداری و آموزشی، مراکز جمعیتی شهری و روستایی در مقابل حوادث.
- ✓ ایمن‌سازی فضاها و سکونت‌گاه‌های شهری و روستایی در برابر حوادث.
- ✓ ایجاد شبکه اطلاع‌رسانی بازرگانی از طریق تشکیل سایت‌های استانی و شهرستانی.
- ✓ تقویت نهادها و تشکل‌های صنفی صنعتی و بازرگانی در جهت ساماندهی نظام توزیع کالا و خدمات.
- ✓ تقویت گمرک استان در جهت ارتقاء سازمان و تجهیز برای سرویس دهی به تمامی ظرفیت واردات و صادرات استان.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ بهبود خدمات پشتیبانی کننده فعالیت‌های بازرگانی داخلی و خارجی در امور مالی، پولی و اعتباری.
- ✓ حمایت مالی و فنی از ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی.
- ✓ توسعه کشت گلخانه‌ای و باغی به دلیل محدودیت منابع آبی.
- ✓ افزایش راندمان تولید محصولات زراعی و باغی از طریق تقویت امور ترویجی، تحقیقی و تعیین الگوی کشت.
- ✓ تأمین و توسعه خدمات بهداشتی دام و طیور با مشارکت بخش غیر دولتی از طریق توسعه خدمات کلینیکی با هدف ارتقاء کمی و کیفی تولید، نگهداری، توزیع و عرضه.
- ✓ ساماندهی امور کوچ عشایر با ارائه خدمات پشتیبانی عمرانی و رفاهی.
- ✓ استاندارد سازی محورهای مواصلاتی در جهت رفع نقاط حادثه خیز و ارتقاء مشخصات هندسی.
- ✓ ساماندهی حمل و نقل جاده‌ای و ترانزیت کالا و تقویت ناوگان حمل و نقل استان از طریق تاسیس و تکمیل تیرپارک‌ها و تجهیز و نوسازی ناوگان حمل و نقل.
- ✓ ایجاد زمینه‌های لازم برای بهره‌برداری مناسب از فرودگاه‌های استان.
- ✓ ایجاد ارتباط مطمئن شبکه برق استان با شبکه سراسری برق.
- ✓ توسعه خطوط انتقال گاز، تسریع در اجرای خط انتقال اصلی گاز (خط دوم به شمال شرق کشور) و گازرسانی به صنایع.
- ✓ احداث نیروگاه‌ها در استان با جلب مشارکت بخش خصوصی.
- ✓ احداث تاسیسات تولید انرژی خورشیدی در شهرهای همجوار و نزدیک به کویر.
- ✓ استفاده بهینه از آب خام، آب بازیافت شده و کود استحصالی از بازیافت زباله در توسعه فضای سبز شهری.
- ✓ بهینه‌سازی و کاهش مصرف آب در واحد سطح تولید محصولات کشاورزی از طریق اجرای روش‌های جدید آبیاری.
- ✓ اصلاح شبکه‌های آب شرب شهری و روستایی در جهت کاهش پرت آب به حساب نیامده.
- ✓ جایگزینی تدریجی آب شرب مصرفی به روش بسته‌بندی شده.
- ✓ حمایت از ایجاد مجتمع‌های دامی و ماهی‌دار کردن منابع آبی کشاورزی استان.
- ✓ حمایت از افزایش ظرفیت تولید طیور به روش صنعتی با توجه به بازار مصرف استان‌های همجوار.
- ✓ حمایت از مشارکت‌های بخش غیر دولتی برای ایجاد و توسعه و تجهیز اماکن ورزشی، فرهنگی و آموزشی.
- ✓ گسترش و تاسیس شوراهای حل اختلاف در سطح مراکز جمعیتی شهری و روستایی استان.
- ✓ شناسایی و استفاده بهینه از امکانات کارگاهی آموزشی بخش غیر دولتی در جهت تامین نیازهای آموزشی و مهارتی دانش آموزان و دانشجویان.
- ✓ استقرار دادگاه‌های بخشی در تمامی بخش‌های مستقل و ایجاد شعبات اختصاصی در مراکز شهرستان‌ها.
- ✓ جلب مشارکت بخش‌های غیر دولتی در گسترش امور گردشگری با حمایت از سرمایه‌گذاری و واگذاری فعالیت‌ها.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ تقویت فرهنگ همگرایی در بین واحدهای تقسیماتی استان از طریق برگزاری نشست‌های علمی، فرهنگی نخبه‌های علمی شهرستان‌ها و تقویت شبکه‌های ارتباطی رسانه‌ای.
- ✓ حمایت از ایجاد مراکز پژوهشی و تحقیق دینی در جهت تأمین نیازمندی‌های آموزه‌های دینی نسل جوان با مشارکت حوزه‌های علمیه، سازمان تبلیغات اسلامی، صدا و سیما و سایر مراکز فرهنگی استان.
- ✓ حمایت از خیرین در تأمین و تجهیز مراکز آموزشی، فرهنگی، درمانی، مسکن اقشار آسیب‌پذیر و همچنین معلولان ذهنی و جسمی.
- ✓ جلب مشارکت غیر دولتی در حفظ و نگهداری آثار باستانی.
- ✓ ارتقاء سطح خدمات مالی و پولی و اعتباری استان از طریق تاسیس انواع بورس، افزایش اختیارات سطوح مدیریتی نظام بانکی و بیمه در استان.
- ✓ متناسب سازی و اولویت بندی آموزش ضمن خدمت کارکنان دولت با تحولات اداری.
- ✓ افزایش دوره‌های تکمیلی آموزشی و پژوهشی معلمان، مربیان، اساتید مراکز آموزشی به تناسب تحولات کمی و کیفی آموزش.
- ✓ حمایت و تشویق تجمیع روستاهای کوچک و پراکنده.
- ✓ افزایش سهم آموزش‌های مهارتی به نسبت آموزش‌های نظری.
- ✓ فراهم سازی زمینه استقرار صنایع مادر و بزرگ در استان با توجه به مزیت‌های نسبی.
- ✓ ساماندهی استقرار شهرک‌های نواحی صنعتی و شهرک‌های تخصصی و تولیدی به تناسب مزیت‌های نسبی مناطق مختلف استان.
- ✓ تهیه برنامه‌های پیشگیری، کنترل و مقابله با ناهنجاری‌های خطرناک با ریشه‌یابی موارد مذکور.
- ✓ پشتیبانی از انجمن‌های حمایتی بیماری‌های صعب‌العلاج و خاص.
- ✓ بازاریابی و یکپارچه سازی تجارت خارجی استان.
- ✓ حمایت از ترویج و آموزش‌های عمومی زیست محیطی.
- ✓ حمایت از ایجاد و تشکیل انجمن‌های ویژه امور بانوان.
- ✓ تأکید بر رعایت ضوابط زیست محیطی در تهیه گزارشات توجیه فنی، اقتصادی و اجتماعی پروژه‌های مهم استان.
- ✓ تأمین و توسعه خدمات بهداشتی دام و طیور و آبزیان.
- ✓ تأمین پوشش شبکه‌های مخابراتی بین‌المللی در مرکز و شهرهای اصلی استان.
- ✓ ارتقاء و گسترش شبکه‌های مخابراتی و پستی با مشارکت بخش خصوصی.
- ✓ ساماندهی به نظام دامداری استان از طریق گسترش واحدهای متمرکز پرورش دام و طیور به ویژه پرواربندی گوسفند، گوساله در مناطق شمالی و میانی استان، کاهش سهم دام کوچک در ترکیب دامی استان، تجدید سازمان دامداری مبتنی بر کوچ و پرورش شتر در مناطق کویری جنوب استان و تقویت پیوند مبادله دام و علوفه با استان‌های مازندران و گلستان در راستای حصول هدف تعامل دام و مرتع.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ تقویت مدیریت زیست محیطی در بخش‌های دولتی و غیر دولتی.
- ✓ تقویت مشارکت مردمی در حفاظت از محیط زیست استان.
- ✓ مدیریت هماهنگ دام و مرتع و سازماندهی جامعه عشایری.
- ✓ جلوگیری از تغییر کاربری اراضی کشاورزی و منابع طبیعی باکلاس بالا.
- ✓ گسترش عملیات بیابان‌زدایی و تثبیت شن‌های روان.
- ✓ آموزش کشاورزی برای آگاهی از روش‌های نوین و مدرن جهت بهره‌برداری مناسب در زراعت و باغبانی.
- ✓ حمایت از ایجاد صنایع کوچک، تبدیلی و دستی در روستاهای کوچک استان.
- ✓ تقویت فرستنده‌های رادیویی و تلویزیونی در نقاط غیر برخوردار.
- ✓ حمایت از تعاونی‌های تولید کشاورزی و آبیان و تشکل‌های بهره‌داران آب و خاک و منابع طبیعی.
- ✓ اجرای عملیات آبخیزداری در سطح حوزه‌های آبخیز سدهای موجود و حوزه‌های سایر مناطق استان.
- ✓ توسعه فضاهای آموزشی و پژوهشی
- ✓ ایجاد بخش‌های فوق تخصصی و ارتقاء کیفی بخش‌های تخصصی در استان.
- ✓ توسعه کمی و کیفی خدمات حمل و نقل منطقه‌ای.
- ✓ الزام کلیه منابع آلوده کننده صنعتی و خدماتی به دفع آلودگی‌های زیست محیطی با تأکید بر استقرار شبکه جمع‌آوری و تصفیه پس‌آبها.
- ✓ شناسایی و تقویت مناطق توسعه ذریبط و ارائه تسهیلات لازم برای برخوردار نمودن مناطق مذکور.
- ✓ سازماندهی امور عشایر با ارائه خدمات پشتیبانی، عمرانی و رفاهی.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۴- طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه غرب سمنان

شهرستان گرمسار به علت استقرار در غرب استان سمنان در طرح جامع ناحیه غرب این استان مورد بررسی قرار گرفته است.

➤ پیشنهادات در زمینه نظام سطح بندی سکونتگاهها:

براساس الگوی پیشنهادی تقسیمات فضایی، کانونها و مراکز جمعیت ناحیه غرب سمنان به تناسب موقعیتی که دارند در پنج سطح طبقه بندی شده است که به شرح زیر می باشد:

جدول شماره ۱-۱۲: سطح بندی پیشنهادی سکونتگاهها در طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه غرب سمنان

نام سکونتگاه	سطح مرکزیت	نام سطح
سمنان	مرکز ناحیه	اول
سمنان، گرمسار، مهدیشهر، آرادان (مصوب هیات وزیران)	مراکز شهرستان	دوم
سمنان، مهدیشهر، سرخه، گرمسار، آرادان، ایوانکی، شه میرزاد	مراکز منظومه های روستایی	سوم
سمنان، سرخه، مهدیشهر، گرمسار، آرادان، ایوانکی، کردوان، شه میرزاد	مراکز مجموعه های روستایی	چهارم
افترا، دوزهیر، کلیم، شه سفید، حسین آباد کردها، چشمه نادی، چنداب، چاشم، لاسجرد، امام زاده عبدالله، داوآباد، کهن آباد، کردوان، حاجی آباد آتشگاه، پیرامونی سمنان، پیرامونی مهدیشهر، پیرامونی سرخه، پیرامونی گرمسار، پیرامونی آرادان، پیرامونی ایوانکی، پیرامونی شه میرزاد	مراکز حوزه های روستایی	پنجم

مأخذ: طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه غرب سمنان

براساس سطح بندی و نقش تعریف شده و تحولات جمعیتی آینده، سلسه مراتب شهرهای ناحیه به صورت زیر خواهد بود.

جدول شماره ۱-۱۳: طبقه بندی سکونتگاه های ناحیه غرب سمنان براساس مقیاس جمعیتی و نقش عملکردی آنها

نام سکونتگاه	سطح جمعیتی	مقیاس جمعیتی	نوع عملکرد اصلی
سمنان	۱۰۰-۲۵۰ هزار نفر	شهر متوسط	صنعتی، خدمات اداری، خدمات برتر (آموزش عالی، فنی و مهندسی)
گرمسار	۵۰-۱۰۰ هزار نفر	شهر متوسط کوچک	کشاورزی، صنعتی، خدمات حمل و نقل و انبارداری
مهدیشهر	۲۵-۵۰ هزار نفر	شهر متوسط کوچک	کشاورزی، خدمات روستایی، گردشگری
سرخه، ایوانکی	۱۰-۲۵ هزار نفر	شهر کوچک میانی	...
شه میرزاد، آرادان، درجزین، مجموعه خیرآباد - رکن آباد، فولاد محله، مومن آباد، لاسجرد	۵-۱۰ هزار نفر	شهر کوچک	...
شاهبلاغ بالا، داوآباد، کهن آباد	۱۵۰۰-۳۰۰ نفر	روستای بزرگ	...
علا، چاشم، هشت آباد، کند قلیخان، جلیل آباد، یاتری بالا، شه سفید، حاجی آباد آتشگاه، فرور، کوشک خالصه بالا، لجران، نوده خالصه، کزند، فروان، کند قلیخان، حسین آباد کردها، هشت آباد، افترا بیابانک	۵۰۰-۱۵۰۰ نفر	روستای متوسط	...
سایر روستاها	۵۰۰-۱۰۰ نفر	روستای کوچک	...

مأخذ: طرح توسعه و عمران (جامع) ناحیه غرب سمنان

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

➤ پیشنهادات در زمینه نظام شبکه راهها

با توجه به اینکه شبکه راههای این ناحیه نقشی فراتر از ابعاد منطقه‌ای و ناحیه‌ای را داشته و در مقیاس ملی مطرح می‌باشند، با هدف بهبود کیفیت وضعیت تاسیسات و حمل و نقل در این ناحیه و رفع نواقص و محدودیت‌های آن، اصلاح و احداث و تکمیل برخی محورها به شرح زیر پیشنهاد شده است:

- تسریع در تکمیل محور قم-گرمسار و اتصال آن به محور سمنان-فیروزکوه
- احداث باند دوم کنارگذر شهرهای گرمسار و سمنان
- ارتقاء محور ارتباطی سمنان-فیروزکوه به راه اصلی درجه یک
- تکمیل محور ارتباطی سمنان-کیاسر-ساری
- دوبانده کردن محور سمنان-شهمیرزاد
- تامین راه ارتباطی تا ورودی شهرک‌ها و نواحی صنعتی
- اجرای راه ارتباطی زواره به گرمسار

راه آهن ناحیه غرب سمنان، بخشی از راه آهن سراسری شمال شرق کشور است که در این ناحیه به دو شاخه تقسیم شده است، یک شاخه ناحیه را در جهت شمال به استان گلستان وصل می‌کند و شاخه دیگر از طریق شاهرود و دامغان تهران را به استان خراسان رضوی و شهر مشهد و سرخس متصل می‌کند. از آنجایی که راه آهن این ناحیه جزئی از مهم‌ترین شبکه ریلی کشور می‌باشد، افزایش ارتباط خطوط آن با سایر نقاط، از جمله راه آهن بادرود کاشان به گرمسار و همچنین به دلیل تراکم مسافر در مسیر تهران-مشهد، احداث قطار پرسرعت در این مسیر پیشنهاد گردیده است.

ناحیه غرب سمنان فاقد فرودگاه مسافربری است، با توجه به اینکه فرودگاه تهران در فاصله ۲۲۸ کیلومتری شهر سمنان قرار دارد، بنابراین احداث فرودگاه در این ناحیه در اولویت (کوتاه مدت) نیست. هرچند ساخت فرودگاه در سمنان مورد توجه مسئولین استانی قرار دارد.

وجود کشور ترکیه در مرزهای غربی کشور که قاره آسیا را به اروپا متصل می‌کند از پتانسیل‌های موجود در فعال کردن شرق به غرب کشور محسوب می‌شود. ازین رو موقعیت ویژه گرمسار به لحاظ دسترسی بسیار مناسب به تسهیلات حمل و نقل جاده‌ای (مجاورت با کریدور ترانزیت شرقی-غربی کشور) و به عنوان یک سایت منطقه ویژه اقتصادی بیش از پیش در محدوده رخ می‌نمایاند.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

➤ -هدفها و سیاستهای کلی طرح ریزی

با در نظر گرفتن هدف کلی ذکر شده و یافته‌های حاصل از شناخت و تجزیه و تحلیل وضعیت موجود، رئوس سیاستهای کلی طرح ناحیه‌ای غرب سمنان به شرح زیر ارائه می‌شود.

۱. حفظ و ارتقاء توان اکولوژیکی ناحیه از طریق رعایت تناسب کاربری‌ها و حفظ پتانسیل‌های زیستی
۲. بارگذاری زیست و فعالیت متناسب با توان و ظرفیت در مناطق مختلف ناحیه
۳. کاهش عدم تعادل‌های منطقه‌ای در سطح ناحیه از طریق بهره برداری از همه توانهای طبیعی و جغرافیایی آن
۴. حفاظت از منابع تولید حاشیه‌ای در مناطق کوهستانی و بیابانی ناحیه و نگهداشت جمعیت در مراکز روستایی دارای توان توسعه
۵. ایجاد یک نظام شهری متوازن و متعادل از طریق استقرار یک نظام سلسله مراتبی خدمات رسانی و توزیع متعادل فعالیت های صنعتی
۶. حفظ پتانسیل‌های محدود کشاورزی ناحیه و جلوگیری از تغییر کاربری اراضی کشاورزی توسط توسعه مراکز شهری
۷. کند کردن رشد شتابان شهرهای بزرگ ناحیه (سمنان و گرمسار) از طریق هدایت استقرار فعالیت های صنعتی و خدماتی به شهرهای با مقیاس کوچک اما دارای توان توسعه (سرخه، آرادان و ایوانکی)
۸. جلوگیری از تمرکز بیشتر جمعیت در شهر سمنان
۹. ایجاد انسجام و تجهیز و ساماندهی کانونهای مستعد جمعیتی و اقتصادی موجود و تقویت ارتباط بین آنها به منظور استفاده حداکثر از توان بالقوه آنها در پذیرش جمعیت آینده و واگذاری نقش مناسب با توان هر یک از آنها در خدمت رسانی به مجموعه
۱۰. استفاده مناسب از توان و ظرفیت زیرساختهای موجود

طرح ریزی ناحیه‌ای دارای ویژگیهایی است که می‌توان اجمالاً به شرح زیر بر شمرد:

- با جامع‌نگری بیشتری مسائل توسعه ناحیه را مورد توجه قرار می‌دهد. از آنجا که فضا خواستگاه و عرصه بازتاب همه اقدامات و فعالیتهاست بالطبع علاوه بر نگرش اقتصادی در مسئله سازماندهی فضای توسعه، سایر ملاحظات اجتماعی، فرهنگی سیاسی را نیز ملحوظ می‌دارد.
- مسائل توسعه را با دورنگری مورد توجه قرار می‌دهد و با بررسی چشم اندازهای توسعه، افق نگرش در مقولات توسعه را گسترش می‌بخشد.
- کاربری منابع طبیعی و امکانات فیزیکی را مورد توجه قرار می‌دهد، بحدی که آنها را مبنای توزیع جغرافیایی جمعیت و فعالیتها قرار می‌دهد و ابعاد فضایی و مکانی توسعه را معنا می‌بخشد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- با توجه به مطالعه و بررسی خصوصیات هر منطقه، پروژه های مناسب برای مناطق و مکان مناسب برای پروژه ها را، با توجه به جمیع شاخص های تعیین مکان، بنحو قابل قبول تری ارائه می نماید.
- تعادل های منطقه ای را مورد توجه قرار می دهد و الگوهای مناسب توسعه برای هر قلمرو جغرافیایی را ارائه می نماید.
- مسائل مربوط به اسکان جمعیت و سازماندهی نظام مراکز جمعیتی و چهارچوبهای توسعه مناطق شهری و روستایی را مورد توجه قرار می دهد و جا به جایی جمعیت را هدایت و کنترل می نماید.

۱-۳-۴-۵- سند توسعه اشتغال و سرمایه گذاری استان سمنان در برنامه پنجم

براساس مصوبات یازدهمین جلسه شورای عالی اشتغال در تاریخ ۸۸/۳/۱۲، وزارت کار و امور اجتماعی (سابق) موظف شد با تشکیل دبیرخانه اختصاصی، اسناد اشتغال ملی و استانی را با همکاری معاونت برنامه ریزی و نظارت راهبردی ریاست جمهوری، دستگاههای اجرایی و استانداری ها و استفاده از مشاورین ذیصلاح بخش غیردولتی تهیه و تدوین نماید. لذا با این هدف سند مذکور برای استان سمنان به شرح زیر تهیه شد.

❖ شناخت نارسایی های موجود در بازار کار استان و سیاستهای ناظر بر رفع آنها

➤ نارسایی های موجود در بازار کار استان

- ✓ کمبود منابع تامین مالی
- ✓ گستردگی اقتصاد غیر رسمی
- ✓ نارسایی های روابط کار و تأمین اجتماعی
- ✓ ناکافی بودن آموزش نیروی کار
- ✓ عدم تطابق آموزش های دانشگاهی با نیاز بازار کار
- ✓ نبود نظام پرداخت حقوق بیکاری

➤ سیاستهای ناظر بر رفع نارساییهای بازار کار

- ✓ سیاستهای ناظر بر تسهیل انجام کسب و کار
- ✓ سیاستهای ناظر بر بهبود فضای سرمایه گذاری
- ✓ سیاستهای تأمین زمین و امکانات زیربنایی در مکان مناسب برای پروژه های سرمایه گذاری
- ✓ سیاستهای فناوری
- ✓ سیاستهای مربوط به صدور خدمات فنی و مهندسی
- ✓ ارتقاء سطح آموزشهای فنی و حرفه ای و متنوع کردن آموزش ها متناسب با نیازهای بازار کار در استان
- ✓ ایجاد ارتباط مؤثر بین دانشگاه ها و مراکز پژوهشی با صنعت
- ✓ اعطای کمکهای فنی، آموزشی و بازاریابی به صنایع کوچک و خانگی استان

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ اعطای کمکهای اعتباری (تسهیلات بانکی یارانه ای) به صنایع و کسب و کارهای کوچک و خانگی استان
- ✓ تأمین تسهیلات بانکی برای بنگاه های موجود و طرح های جدید
- ✓ ایجاد و تحکیم موقعیت پارکهای علمی و فناوری و مراکز رشد در استان
- ✓ حمایت از نوآوری در صنایع و فعالیتهای اقتصادی استان از طریق ایجاد تسهیلات و امکانات
- ✓ حمایت از طرح های کوچک اشتغالزا
- ✓ ایجاد تسهیلات شغلی از طریق ایجاد بانک اطلاعاتی فرصت های شغلی و جویندگان کار
- ✓ ایجاد دوره های آموزش کارآفرینی
- ✓ ارتقاء مهارت بیکاران از طریق برگزاری دوره های آموزشی
- ✓ پرداخت وام های خود اشتغالی نظارت شده
- ✓ یارانه به کارفرمایان برای جذب نیروی کار
- ✓ پرداخت یارانه به شاغلان کم درآمد
- ✓ افزایش معافیت های مالیاتی حقوق و دستمزد در سطوح پایین دستمزد
- ✓ پرداخت حقوق بیکاری به خارج شدگان از کار
- ✓ انعطاف پذیری شرایط کاری
- ✓ کاهش سهم اشتغال سالمندان در بازار کار
- ✓ انجام اصلاحات موردنیاز در قانون کار در جهت بهبود روابط کاری
- ❖ **اهداف کیفی توسعه اشتغال در استان**
- ✓ افزایش نرخ اشتغال در استان
- ✓ کاهش نرخ بیکاری به میزان ۵۰ درصد نرخ بیکاری سال ۱۳۸۵
- ✓ کاهش نرخ بیکاری در جمعیت دارای تحصیلات دانشگاهی
- ✓ ارتقاء مهارت نیروی کار از طریق ارائه آموزش های مورد نیاز
- ✓ حمایت از مشاغل خانگی
- ✓ تنظیم بازار کار
- ✓ کاهش سهم سالخوردگان در اشتغال.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

❖ اهداف کیفی توسعه سرمایه گذاری در استان

با توجه به قابلیت‌ها و تنگناها، توسعه استان بر پایه بخش‌های صنعت، معدن، کشاورزی، گردشگری، خدمات برتر با تأکید بر آموزش عالی استوار خواهد بود. از این رو اهداف کیفی سرمایه گذاری استان سمنان عبارتند از:

- ۱- توسعه صنعتی با توجه به موقعیت مناسب منطقه و همجواری با قطب صنعتی تهران.
- ۲- توسعه، ارتقا و بهره برداری حداکثر از ظرفیت‌های موجود معدنی.
- ۳- تأمین آب لازم برای حفظ و توسعه مراکز زیست و فعالیت با اولویت آب شرب، محیط زیست، صنعت و کشاورزی و در حد بهره برداری متعادل از سفره‌های آب زیر زمینی.
- ۴- حفظ قابلیت آبدهی سفره‌های آبهای زیرزمینی با تأکید بر دشت‌های با بیلان منفی.
- ۵- توسعه بخش گردشگری با تأکید بر اکوتوریسم و حفاظت از میراث تاریخی و طبیعی استان.
- ۶- توسعه کمی و کیفی مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارتی و عالی در جهت تأمین نیازهای استان و پذیرش ظرفیت آموزش عالی از استان‌های همجوار.
- ۷- ارتقا کیفیت و کمیت خدمات برتر و زیرساخت‌های شهری در شهرهای اصلی استان با تأکید بر منطقه‌های شهری سمنان و شاهرود در راستای تمرکز زدایی از تهران و پذیرش جمعیت و فعالیت‌ها از استان‌های همجوار. (خراسان، مازندران، گلستان)
- ۸- تقویت گمرگ و توسعه خدمات بازرگانی.
- ۹- ارتقا سطح توانمندی‌های محیطی و حفاظت از منابع طبیعی برای توسعه پایدار استان.
- ۱۰- توسعه فعالیت‌های کشاورزی خاص در راستای استفاده بهینه از آب و خاک موجود.
- ۱۱- توسعه و ارتقا مشخصات محورهای ارتباطی استان با مناطق شمال و جنوب کشور.
- ۱۲- ارتقا جایگاه استان در تولید و انتقال انواع انرژی در سطوح ملی (گاز، برق، ذغال سنگ، انرژی خورشیدی).
- ۱۳- پذیرش نقش پشتیبانی امنیتی مرکز کشور با تقویت نهادهای ذیربط.
- ۱۴- ایجاد و توسعه مراکز تحقیقاتی در امور کویر شناسی، فن آوری، معدن، صنایع الکترونیک و انرژی‌های غیر فسیلی.
- ۱۵- توسعه و ارتقا زیرساخت‌های فرهنگی و ورزشی.
- ۱۶- توسعه و عمران در روستاها و ارتقا سطح خدمات روستایی و افزایش درآمد روستاییان.
- ۱۷- توسعه خدمات پستی و مخابراتی.
- ۱۸- گسترش کامل پوشش برنامه‌های سراسری شبکه‌ها و صدا و سیما استانی در سطح استان.
- ۱۹- متوازن نمودن تقسیمات کشوری در سطح استان.
- ۲۰- ایمن سازی شهرها و روستاها و استقرار نظام بحران برای مقابله با حوادث.
- ۲۱- توسعه قضایی برای کاهش میزان جرایم در سطح استان.
- ۲۲- اعتلای معرفت دینی، ارزشهای فرهنگی و ویژگی‌های هویتی استان.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ۲۳- نهادینه سازی بهره وری و افزایش آن در بخش‌های اقتصادی و عوامل تولید.
- ۲۴- ارتقا نقش ورزش در تأمین سلامت جسمی و روحی و تقویت توانمندی‌های افراد و گروه‌های اجتماعی.
- ۲۵- دستیابی به هدف‌های توسعه هزاره (M.D.G) در استان.
- ۲۶- توانمندسازی بخش تعاونی برای ایفای فعالیت‌های گسترده و اداره بنگاه‌های اقتصادی بزرگ.
- ۲۷- توسعه نقش و جایگاه زنان در سطوح تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری استان.
- ۲۸-

❖ سیاست‌ها و اقدامات اجرایی به منظور توسعه اشتغال و سرمایه گذاری در استان ➤ سیاست‌های اقتصادی:

الف) سیاست‌های ناظر بر تسهیل انجام کسب و کار

- ۱- ساده سازی روال های اداری
- ۲- شفاف سازی مراحل اخذ مجوزها
- ۳- ارائه تسهیلات بانکی برای شروع فعالیت ها
- ۴- ایجاد شرائط یکسان برای عموم
- ۵- تسهیل دسترسی آسان برای عموم در زمینه شروع کسب و کار

ب) سیاست‌های ناظر بر بهبود فضای سرمایه گذاری

- ۱- مبارزه با فساد اداری
- ۲- افزایش امنیت اجتماعی

ج) سیاست‌های تأمین زمین و امکانات زیربنایی در مکان مناسب برای پروژه های سرمایه گذاری

- ۱- توسعه زیرساخت ها از قبیل برق، گاز، آب
- ۲- توسعه شهرک ها و نواحی صنعتی
- ۳- تسهیل واگذاری زمین در شهرک ها و نواحی صنعتی

د) سیاست‌های فناوری

- ۱- توسعه پارک های علمی و فناوری
- ۲- ایجاد و تحکیم موقعیت پارکهای علمی و فناوری و مراکز رشد در استان
- ۳- تسهیل دسترسی عموم به اینترنت
- ۴- حمایت از نوآوری در صنایع و فعالیت‌های اقتصادی استان از طریق ایجاد تسهیلات و امکانات
- ۵- تقویت زیر ساختهای فناوری ارتباطات و اطلاعات در استان از طریق گسترش شبکه های ارتباطی و افزایش پهنای باند اینترنت
- ۶- تسهیل دسترسی به بانک های اطلاعاتی بین‌المللی
- ۷- توسعه مراکز تحقیقاتی

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۸- حمایت از نخبگان علمی

۹- ایجاد ارتباط مؤثر بین دانشگاه ها و مراکز پژوهشی با صنعت

۱۰- سوق دادن تحقیقات کاربردی دانشگاهها در جهت حل مسائل تولید در بخشهای مختلف اقتصاد استان و تعمیق رابطه دانشگاه و بخش خصوصی.

ه) سیاست های مربوط به صدور خدمات فنی و مهندسی

۱- ارتقاء سطح آموزشهای فنی و حرفه‌ای و متنوع کردن آموزش ها متناسب با نیازهای بازار کار در استان

۲- استاندارد سازی آموزش ها و ارائه مدارک بین‌المللی

۳- ارتباط با سازمان های بین‌المللی کار در زمینه اعزام نیروی کار

۴- ایجاد زمینه برای شرکت های داخلی، جهت مشارکت در مناقصات بین‌المللی

و) سیاست‌های حمایت از واحد های تولیدی کوچک

۱- اعطای کمکهای فنی، آموزشی و بازاریابی به صنایع کوچک و خانگی استان

۲- اعطای کمکهای اعتباری (تسهیلات بانکی یارانه ای) به صنایع و کسب و کارهای کوچک و خانگی استان

۳- تأمین تسهیلات بانکی برای بنگاه های موجود و طرح‌های جدید

➤ سیاست‌های فعال بازار کار:

❖ حمایت از طرح‌های کوچک اشتغالزا

❖ ایجاد تسهیلات شغلی از طریق ایجاد بانک اطلاعاتی فرصت‌های شغلی و جویندگان کار

❖ ایجاد دوره های آموزش کارآفرینی

❖ ارتقاء مهارت بیکاران از طریق برگزاری دوره های آموزشی

❖ پرداخت وام های خود اشتغالی نظارت شده

❖ یارانه به کارفرمایان برای جذب نیروی کار

➤ سیاست‌های منفعل بازار کار:

❖ پرداخت یارانه به شاغلان کم درآمد

❖ افزایش معافیت های مالیاتی حقوق و دستمزد در سطوح پایین دستمزد

❖ پرداخت حقوق بیکاری به خارج شدگان از کار

➤ سیاست‌های تنظیم بازار کار:

❖ انعطاف پذیری شرایط کاری

❖ کاهش سهم اشتغال سالمندان در بازار کار

❖ انجام اصلاحات موردنیاز در قانون کار در جهت بهبود روابط کاری

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

❖ شناسایی جهت گیری‌های تخصصی و مهارتی بازار کار

نیازهای آموزشی بخش عمومی و خصوصی تحت تصدی و نظارت دستگاه های اجرایی در استان توسط مراکز آموزشی مختلفی از قبیل مراکز آموزش عالی، مراکز آموزش دستگاه های اجرایی، مراکز آموزش فنی و حرفه‌ای و نیز آموزشگاه های آزاد تأمین می‌گردد.

سیاست‌های آموزشی پیش بینی شده در برنامه پنجم به شرح زیر می باشد:

- تحول در نظام آموزش و پرورش با هدف ارتقاء کیفی آن براساس نیازها و اولویتهای کشور در سه حوزه دانش، مهارت و تربیت و نیز افزایش سلامت روحی و جسمی دانش‌آموزان.
- تحول در نظام آموزش عالی و پژوهش در موارد زیر:
  - افزایش بودجه تحقیق و پژوهش به ۳ درصد تولید ناخالص داخلی تا پایان برنامه پنجم و افزایش ورود دانش آموختگان دوره کارشناسی به دوره‌های تحصیلات تکمیلی به ۲۰ درصد
  - دستیابی به جایگاه دوم علمی و فناوری در منطقه و تثبیت آن در برنامه پنجم
  - ارتباط مؤثر بین دانشگاهها و مراکز پژوهشی با صنعت و بخشهای مربوط به جامعه
  - توانمندسازی بخش غیردولتی برای مشارکت در تولید علم و فناوری
  - دستیابی به فناوری‌های پیشرفته مورد نیاز
- تحول و ارتقاء علوم انسانی با: تقویت جایگاه و منزلت این علوم، جذب افراد مستعد و با انگیزه، اصلاح و بازنگری در متون و برنامه‌ها و روش‌های آموزشی، ارتقاء کمی و کیفی مراکز و فعالیت‌های پژوهشی و ترویج نظریه‌پردازی، نقد و آزاداندیشی
- گسترش حمایت‌های هدفمند مادی و معنوی از نخبگان و نوآوران علمی و فناوری از طریق: ارتقاء منزلت اجتماعی، ارتقاء سطح علمی و مهارتی، رفع دغدغه خطرپذیری مالی در مراحل پژوهشی و آزمایشی نوآوری‌ها، کمک به تجاری سازی دستاوردهای آنان
- تکمیل و اجرای نقشه جامع علمی کشور
- ارتقاء و هماهنگی میان اهداف توسعه‌ای: آموزش، بهداشت و اشتغال به‌طوری که در پایان برنامه پنجم، شاخص توسعه انسانی به سطح کشورهای با توسعه انسانی بالا برسد
- حمایت مالی از بخش غیردولتی به‌منظور توسعه و گسترش آموزشهای کسب و کار، کارآفرینی، فنی و حرفه‌ای و علمی-کاربردی.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۶- برنامه عملیاتی استان سمنان در برنامه پنجم

این طرح در دو بخش، بخش اول شامل: جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان سمنان و بخش دوم شامل: جداول برنامه عملیاتی استان سمنان تهیه شده است. بخش اول در سه زیربخش شامل: الف) وضعیت شاخص‌های کلان استان ب) وضعیت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی استان در سال ۱۳۹۰ ج) جایگاه توسعه‌یافتگی اقتصادی استان سمنان در کشور، تهیه شده است. در زیر بخش ج) به بررسی پتانسیل‌ها و مزیت‌های نسبی استان در توسعه پرداخته شده است که در ذیل به آن‌ها اشاره شده است.

❖ پتانسیل‌ها و مزیت‌های نسبی استان در توسعه براساس برنامه عملیاتی برنامه پنجم:

- ✓ تا جایی که به دسترسی استان به بازارهای داخلی و خارجی مربوط است باید گفت که استان سمنان خود بازار داخلی قابل توجهی ندارد. با توجه به شاخص تعریف شده در این گزارش، استان حائز رتبه ۲۵ در میان استان‌های کشور است، که جایگاه بسیار پایینی است. اما استان به دلیل قرار داشتن در مسیر پر تردد تهران- مشهد و برخورداری از جاذبه‌های طبیعی، پذیرای مسافران زیادی است که می‌تواند دسترسی استان به بازار داخلی را تقویت نماید. تا جایی که دسترسی استان به بازارهای خارجی مربوط است، استان به دلیل نزدیکی به نوار ساحلی شمال کشور از جایگاه مناسبی برخوردار است و دارای رتبه ۹ در میان سایر استان‌های کشور می‌باشد.
- ✓ از منظر دسترسی به منابع طبیعی تجدیدپذیر، در مجموع استان از مزیت نسبی برخوردار نبوده و براساس شاخص‌های در نظر گرفته شده در این گزارش، جایگاه ۲۶ کشور را در میان سایر استان‌ها به خود اختصاص داده است.
- ✓ از لحاظ دسترسی به مواد معدنی، معادن استان دارای تنوع زیادی بوده و با توجه به شاخص سهم از ارزش تولیدات معادن کشور در سال ۱۳۸۶، استان در رتبه ۱۸ جای گرفته است.
- ✓ در زمینه دسترسی به آب و توزیع آن، در این مطالعه، نقاط شهری و روستایی استان سمنان به ترتیب حائز رتبه‌های ۳ و ۵ در میان نقاط شهری و روستایی سایر استان‌های کشور است. البته نباید فراموش نمود که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات امکان تعریف شاخص گویاتری وجود نداشت.
- ✓ همچنین زیرساخت‌های فاضلاب استان نیز از وضعیت مناسبی برخوردار نیست. شاخص تعداد انشعابات فاضلاب نقاط شهری، استان سمنان را در مقایسه با نقاط شهری سایر استان‌ها در رتبه ۲۸ قرار می‌دهد. در نقاط روستایی رتبه استان براساس همین شاخص ۵ می‌باشد. البته باید به این نکته نیز توجه داشت که بخشی از این برتری در نقاط روستایی به واسطه ضعیف بودن بیش از حد زیرساخت فاضلاب در نقاط روستایی کشور است.
- ✓ بررسی شاخص‌های دسترسی به فرآورده نفتی بیانگر آن است که علیرغم برخوردار نبودن استان از ذخائر نفت و گاز، استان دسترسی نسبتاً خوبی به گاز طبیعی در مناطق شهری دارد، به نحوی که از نظر گازرسانی به شهرها و روستاها به ترتیب رتبه‌های ۸ و ۱۲ کشور را دارا می‌باشد.
- ✓ استان از حیث دسترسی به زیرساخت‌های حمل و نقل از وضعیت مناسبی برخوردار است. استان سمنان از حمل و نقل دریایی و هوایی برخوردار نیست.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ✓ استان از منظر زیرساخت های ارتباطی در قیاس با سایر استان های کشور از مزیت خوبی برخوردار است. ضریب نفوذ تلفن ثابت و همراه در استان به ترتیب ۴۳,۴ و ۵۴,۳ است که این میزان استان سمنان را در رتبه های ۳ و ۵ در میان سایر استان های کشور قرار می دهد.
- ✓ از نظر دسترسی به نیروی انسانی با کیفیت، استان سمنان در مقایسه با سایر استان های کشور از مزیت خوبی برخوردار است. که بر این اساس استان حائز رتبه ۴ در کشور شده است.
- ✓ در این مطالعه، شناسایی خوشه های پیشرو اقتصادی استان سمنان با استفاده از رویکرد کمی براساس یک روش سه مرحله ای انجام پذیرفت. نتایج این روش گویای آن است که استان دارای مزیت برای توسعه خوشه های مبتنی بر مواد اولیه و نیروی کار و صنعت است. خوشه ساخت چوب و محصولات چوبی به عنوان خوشه پیشرو استان معرفی شده است. توسعه و حمایت از خوشه سازی در استان از اهم سیاست هایی است که می تواند موجبات توسعه اشتغال استان را فراهم آورد.
- ✓ استان سمنان به لحاظ دسترسی به خدمات پشتیبان از مزیت چندانی برخوردار نیست، براساس شاخص در نظر گرفته شده در این مطالعه، استان از این حیث در رتبه ۱۷ کشور قرار گیرد.
- ✓ بررسی وضعیت خدمات برتر آموزشی استان بیانگر آن است که استان به لحاظ برخورداری از اساتید دانشگاهی دارای مزیت است و در رتبه ۵ کشور قرار گرفته است. البته امکانات سخت افزاری استان چندان مناسب نیست.
- ✓ استان سمنان به لحاظ دسترسی به امکانات درمانی دارای مزیت مناسبی است که این موضوع در شاخص تعداد پزشک و تعداد تخت به ازای هزار نفر جمعیت متجلی شده است.
- ✓ اندازه بازار داخلی استان نشان می دهد که استان از بازار داخلی بزرگی بهره مند نیست و از این منظر دارای مزیت نسبت به سایر استان ها نمی باشد. اما استقرار استان در مسیر پر تردد تهران- مشهد می تواند پتانسیل بالقوه ای برای جذب بخشی از قدرت خرید مسافران باشد.
- ✓ به لحاظ موقعیت جغرافیایی استان سمنان در شمال ایران در مسیر پر تردد تهران- مشهد قرار داشته و خود پذیرای مسافران مشتاق زیارت ثامن الحجج (ع) است. اقلیم استان نیز به گونه ای است که قسمت های شمالی استان تحت تأثیر ارتفاعات البرز بوده و اقلیم کوهستانی بر آن حاکم است و نواحی جنوبی با گسترش کویر و نمکزارها تبدیل به ناحیه خشک و بیابانی شده است. این مهم نیز می تواند از مزیت های توسعه اقتصادی در زمینه های کشاورزی، صنعت و معدن و گردشگری در استان باشد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۴-۷- برنامه عملیاتی شهرستان گرمسار در برنامه پنجم

این طرح در دو بخش، بخش اول شامل: جایگاه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی شهرستان گرمسار و بخش دوم شامل: جداول برنامه عملیاتی شهرستان گرمسار تهیه شده است. بخش اول در پنج زیربخش تهیه شده است. که در زیربخش پنجم به بررسی پتانسیل ها و مزیت‌های نسبی استان در توسعه پرداخته شده است که در ذیل به آن‌ها اشاره شده است.

❖ نقاط قوت و پتانسیل‌های شهرستان گرمسار براساس برنامه عملیاتی در برنامه پنجم:

- ✓ وجود اراضی مستعد
- ✓ دسترسی به تکنولوژی تولید صنایع کشاورزی
- ✓ امکان توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی
- ✓ امکان توسعه مجتمع‌های بزرگ دامپروری در شهرستان
- ✓ قابلیت کشت محصولات جالیزی
- ✓ نزدیکی به تهران به عنوان بازار مناسب فروش محصولات کشاورزی
- ✓ امکان توسعه بخش شیلات در استخرهای پرورش ماهی در این شهرستان
- ✓ برخورداری از ذخائر غنی و متنوع معدنی
- ✓ وجود فارغ التحصیلان زمین شناسی و معدن در جهت توسعه فعالیت‌های معدنی در شهرستان مذکور
- ✓ قابلیت در توسعه صنایع غذایی، چوبی، فلزی و...
- ✓ وجود نیروی کار متخصص
- ✓ وجود پتانسیل‌های لازم جهت توسعه صنعتی
- ✓ قابلیت در توسعه صنایع دستی
- ✓ تنوع صنایع دستی
- ✓ وجود نیروی کار مکفی
- ✓ وجود جاذبه‌های طبیعی، تاریخی و مذهبی از قبیل چشمه شاه‌علی، چشمه عین‌الرشید، چشمه امام زاده خوشنام، چشمه سنگ آب، چشمه یخچال، پارک جنگلی گرمسار، قصر شاه عباس، قلعه بن کوه، آب انبار گرمسار، آب انبار ناسار تکیه‌آزادان، امامزاده سلطان.
- ✓ گسترش خدمات تلفن ثابت و همراه و خدمات پستی در سطح شهرستان
- ✓ بالا بودن سطح سواد در بین ساکنان شهرستان
- ✓ وجود مراکز آموزش عالی در سطح شهرستان و افزایش تعداد دانشجویان در سال‌های اخیر (بویژه در دوره‌های تحصیلات تکمیلی) از قبیل دارای دانشگاه پیام نور، دانشگاه آزاد اسلامی و مراکز آموزش عالی غیر انتفاعی
- ✓ وجود شهرک‌ها و نواحی صنعتی متعدد در شهرستان.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

❖ فرصت‌های پیش روی توسعه شهرستان گرمسار براساس برنامه عملیاتی در برنامه

پنجم:

- ✓ دسترسی به بازار های داخلی و خارجی با توجه به موقعیت جغرافیایی منطقه
- ✓ قرار گرفتن در مرکز ایران و امکان ارتباط با دیگر مناطق همجوار از جمله مرکز کشور
- ✓ استقرار در مسیر کریدور بین‌المللی شرقی - غربی و شمالی جنوبی و امکان حمل و نقل محصولات تولیدی به دیگر مناطق کشور
- ✓ توسعه صنعتی با توجه به موقعیت مناسب شهرستان و همجواری با قطب صنعتی تهران
- ✓ جایگاه ویژه شهرستان گرمسار و قرار گرفتن در مسیر اصلی راه آهن و همچنین شرقی - غربی و شمالی - جنوبی

✓ دسترسی به شبکه اصلی انتقال گاز و برق

✓ توجه دولت به بحث گردشگری و ارائه تسهیلات به سرمایه گذاران

❖ نقاط ضعف و تهدید توسعه شهرستان گرمسار براساس برنامه عملیاتی برنامه پنجم:

- ✓ نا کافی بودن سطح سرمایه‌گذاری
- ✓ پایین بودن و یا قدیمی بودن سطح تکنولوژی
- ✓ پایین بودن سطح بهره‌وری
- ✓ عدم وجود کارخانه‌ها و صنایع تبدیلی و تکمیلی لازم در زمینه مواد معدنی
- ✓ عدم گسترش خوشه‌های صنعتی تولید
- ✓ نبود ذخایر نفت و گاز طبیعی در شهرستان
- ✓ کمبود مراکز اقامتی
- ✓ نبود حمل و نقل هوایی در شهرستان
- ✓ وجود بیکاری در بین فارغ التحصیلان رشته‌های مختلف دانشگاهی در سطح شهرستان
- ✓ افزایش هزینه‌های تأمین نهاده‌های تولید (بعد از طرح هدفمند کردن یارانه‌ها)
- ✓ کمبود نزولات جوی و خشکسالی‌های مکرر
- ✓ بالا بودن هزینه‌های اکتشاف، استخراج و بهره‌برداری از معادن
- ✓ مشکلات ساختاری و اداری در دریافت تسهیلات مناسب جهت سرمایه‌گذاری در بخش صنعت
- ✓ طرح هدفمند شدن یارانه‌ها و افزایش هزینه‌های گردشگری (نظیر هزینه سوخت)
- ✓ کمبود جاذبه‌های کافی برای نگهداشت نیروهای کارآمد و متخصص و خروج این نیرو و رفتن به مرکز و سایر نقاط.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۳-۵- تحلیل استقرار فعالیت‌های پایه اقتصادی در شهرستان گرمسار

با عنایت به تحلیل ارائه شده فوق اولویت نسبی جهت استقرار فعالیت‌های پایه و محرک اقتصادی در رشته‌های مختلف فعالیت به شرح زیر پیشنهاد می‌گردد که موقعیت شهرستان گرمسار در این بین مشخص می‌باشد.

- ✓ فعالیت کشاورزی، شکار و جنگلداری در شهرستان‌های دامغان، شاهرود و گرمسار
- ✓ فعالیت صنعت - ساخت در شهرستان‌های سمنان و گرمسار
- ✓ فعالیت تامین آب، برق و گاز در شهرستان‌های دامغان، سمنان و گرمسار
- ✓ فعالیت حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات در سمنان و گرمسار
- ✓ فعالیت سایر فعالیت‌های خدمات عمومی، اجتماعی و شخصی در دامغان، سمنان و گرمسار

۱-۴- اسناد در سطح شهرستان و شهر گرمسار

۱-۴-۱- طرح منطقه ویژه اقتصادی گرمسار

چشم انداز توسعه منطقه ویژه اقتصادی گرمسار: منطقه ویژه اقتصادی گرمسار به منظور جلب و تشویق سرمایه‌گذاری به ویژه سرمایه‌گذاری خارجی و در رقابت با بازارهای اقتصادی منطقه‌ای با پشتیبانی از فعالیت‌های اقتصادی و خوشه‌های صنعتی منطقه و قطب‌های صنعتی همجوار (تهران، خراسان رضوی و مازندران) با هدف توسعه و با توجه به مبانی توسعه پایدار و اقتصاد مقاومتی، نقطه عطفی در توسعه اقتصادی منطقه و استان ایجاد می‌نماید و با در نظر گرفتن موقعیت مناسب آن در منطقه و سطح بین‌المللی و شرایط خاص مناطق ویژه نقش مهمی در ترانزیت و ترانشیب کالا و بعنوان یک خوشه قابل رقابت، ایفا خواهد کرد و در مجموع در افق بلندمدت منطقه ویژه گرمسار، منطقه‌ای توسعه‌یافته دارای جایگاه اول در میان بنادر خشک کشور و فعال و سازنده در تعامل با اقتصادی منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای، برخوردار از منظر زیرساخت‌های توسعه و امکانات زیر بنایی که موجبات اشتغال کامل در حوزه استان را فراهم نموده از بیشترین نسبت سرریز جمعیت از تهران پایتخت را خواهد داشت و همچنین بزرگترین سایت انبارداری و لجستیک بنادر خشک کشور خواهد بود.

اهداف کلان و خرد توسعه منطقه ویژه اقتصادی گرمسار

اهداف کلان

- ۱- توسعه تجارت بین‌الملل
- ۲- توسعه صادرات مجدد و صادرات غیرنفتی
- ۳- توسعه خوشه‌ها و زنجیره‌های صنعتی (به ویژه خوشه‌های فن‌آور و پیشرو در منطقه و قطب‌های صنعتی همجوار)
- ۴- جلب و تشویق سرمایه‌گذاری داخلی و خارجی
- ۵- توسعه اقتصاد حمل و نقل منطقه و کشور
- ۶- ایجاد اشتغال مولد
- ۷- انتقال فن‌آوری‌های نوین
- ۸- عامل برتر در سرریز جمعیت تهران بزرگ

اهداف خرد و عملیاتی

- ۹- تسهیل عملیاتی فعالیت‌های ترانزیتی و ترانشیبی
- ۱۰- پشتیبانی و ساماندهی خوشه‌ها و زنجیره‌های صنعتی
- ۱۱- فراهم سازی زمینه ارتقای ارتباط بین علم و صنعت
- ۱۲- فراهم سازی بستر توسعه خوشه‌های پیشرو و فن‌آور در زمینه‌های خاص
- ۱۳- توسعه فعالیت‌های پایین دستی و بالا دستی خوشه‌های صنعتی موجود در استان
- ۱۴- فراهم سازی، ایجاد تسهیلات و زمینه مناسب برای جذب سرمایه‌گذاری خارجی
- ۱۵- توسعه خدمات پشتیبانی تولید نظیر انبارداری

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ۱۶- تقویت توان رقابتی صنعتی در منطقه و قطب‌های صنعتی مجاور
- ۱۷- ایجاد فرصت‌های شغلی پایدار با تاکید بر استفاده از توسعه فناوری و اقتصاد دانش بنیان و آینده نگری نسبت به تحولات آن‌ها در سطح ملی و جهانی
- ۱۸- فراهم نمودن زمینه‌های جذب فن آوری های نو

راهبردها و سیاست های توسعه منطقه ویژه اقتصادی گرمسار

- ۱۹- شناخت و بررسی بازارهایی که امکان فعالیت و توسعه و تحصیل ارزش افزوده طولانی مدت با توجه به محدودیت‌های پیش روی منطقه ویژه اقتصادی گرمسار (محدودیت فضا، منابع انرژی، زیر ساخت‌های منطقه‌ای و....) دارند و دارای مزیت رقابتی هستند
- ۲۰- بررسی و تحلیل حجم سرمایه‌گذاری انجام یافته در بازارهایی است که به‌عنوان پتانسیل‌های اقتصادی با تطابق بهینه با مزیت‌ها و محدودیت‌های منطقه ویژه اقتصادی گرمسار
- ۲۱- بررسی و تحلیل وضعیت مبادله کالا بین بازارهای تولید و مصرف داخلی و خارجی از طریق آنالیز عرضه و تقاضا (تولید، واردات، صادرات و مصرف) برای پتانسیل‌های اقتصادی شناسایی شده
- ۲۲- شناسایی و طبقه‌بندی انواع سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی حقیقی و حقوقی براساس زمینه‌های فعالیت آن‌ها به‌منظور برنامه‌ریزی جهت تشویق و جذب آن‌ها به پروژه های منطقه
- ۲۳- تدوین روشها و مکانیزم‌های جذب سرمایه‌گذاری برای منطقه ویژه اقتصادی از طریق اتخاذ روش‌های مناسب جهت معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری و نیز ایجاد زمینه‌های مشارکت مردمی در این فرصت‌ها
- ۲۴- ایجاد یک ساختار تشکیلاتی نظام‌مند برای بررسی تحقق‌پذیری فرصت‌های ویژه و پتانسیل‌های سرمایه‌گذاری می‌باشد که کلیه رویه‌ها و دستور العمل‌های مرتبط با انجام یک پروژه سرمایه‌گذاری در منطقه ویژه اقتصادی گرمسار را در بر می‌گیرد. از طرفی این ساختار تشکیلاتی در صورت ارائه مجوزهای لازم برای اجرایی شدن یک پتانسیل اقتصادی قابلیت ارائه و دستورالعمل‌ها و رویه‌ها در خصوص چگونگی بهره‌گیری پروژه مربوطه از امکانات عمومی منطقه ویژه اقتصادی با توجه به منابع لازم مالی، مدیریتی، فنی، و... را خواهد داشت
- ۲۵- شناخت نیازهای موجود در سازمان و ارائه یک ساختار سازمانی بهینه متناسب با سازمان منطقه ویژه اقتصادی گرمسار که قادر به پیاده سازی یک سیستم نظام مند هدایت و کنترل در مجموعه باشد
- ۲۶- ایجاد یک سیستم یکپارچه و هدف‌مند جهت هدایت و کنترل پروسه سرمایه‌گذاری از آغاز تا مرحله بهره‌برداری و اجرا می‌باشد.
- ۲۷- ایجاد مراکز ارائه خدمات توسعه کسب و کار (BDS providers)
- ۲۸- تبیین و ترسیم بازار های هدف صادرات مجدد
- ۲۹- تقویت و توسعه فعالیت انبارداری در منطقه به صورت اختصاصی توسط سازمان منطقه

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۱-۴-۱- طرح جامع و توسعه عمران شهر گرمسار

منابع و مأخذ

- (۱) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
- (۲) برنامه پنج ساله ششم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- (۳) کلیات برنامه پنج ساله هفتم توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران
- (۴) سند نقشه راه اصلاح نظام اداری (۱۳۹۲)
- (۵) آیین نامه اصول آمایش سرزمین
- (۶) طرح کالبد ملی
- (۷) اسناد بخشی و فرابخشی ملی
- (۸) سند آمایش سرزمین استان سمنان
- (۹) دستورالعمل تهیه، تصویب، اجرا و پایش برنامه راهبردی - عملیاتی شهر و شهرداری ۱۴۰۱
- (۱۰) کلانتری، خلیل (۱۳۸۰): برنامه ریزی و توسعه منطقه‌ای (تئوری ها و تکنیک ها)، چاپ اول، تهران، انتشارات خوشبین
- (۱۱) شکوئی، حسین (۱۳۸۵): جغرافیای کاربردی و مکتب های جغرافیایی، چاپ پنجم، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی
- (۱۲) زیاری، کرامت الله (۱۳۸۳) ها مکتب، نظریه ها و مدل های برنامه ریزی منطقه‌ای، چاپ اول یزد، انتشارات دانشگاه یزد،
- (۱۳) زیاری، کرامت الله مهدنژاد، حافظ، پرهیز، فریاد، مبانی و تکنیک های برنامه ریزی شهری، تهران، دانشگاه بین المللی چابهار، ۱۳۸۸
- (۱۴) صرافی، مظفر، مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه‌ای، تهران، انتشارات سازمان و مدیریت برنامه ریزی، ۱۳۷۷
- (۱۵) کلانتری، خلیل (۱۳۸۰): برنامه ریزی و توسعه منطقه‌ای (تئوری ها و تکنیک ها)، چاپ اول، تهران، انتشارات خوشبین
- (۱۶) شکوئی، حسین (۱۳۸۵): جغرافیای کاربردی و مکتب های جغرافیایی، چاپ پنجم، مشهد، انتشارات آستان قدس رضوی
- (۱۷) زیاری، کرامت الله (۱۳۸۳) ها مکتب، نظریه ها و مدل های برنامه ریزی منطقه‌ای، چاپ اول یزد، انتشارات دانشگاه یزد،
- (۱۸) زیاری، کرامت الله مهدنژاد، حافظ، پرهیز، فریاد، مبانی و تکنیک های برنامه ریزی شهری، تهران، دانشگاه بین المللی چابهار، ۱۳۸۸
- (۱۹) صرافی، مظفر، مبانی برنامه ریزی توسعه منطقه‌ای، تهران، انتشارات سازمان و مدیریت برنامه ریزی، ۱۳۷۷
- (۲۰) امین زاده، بهناز، توسعه شهری پایدار (مجموعه مقالات)، تهران، انتشارات دانشگاه تهران، ۱۳۸۷
- (۲۱) آذربایجانی، مونا، مفیدی، مجید، مفهوم معماری پایدار، مجموعه مقالات همایش بهینه سازی مصرف سوخت در ساختمان (جلد اول)، ۱۳۸۲
- (۲۲) مسعودی، امین، کاربست رویکرد راهبردی در طراحی ساختار فضایی پایدار، نمونه موردی: شهر بابلسر، پایان نامه کارشناسی شهرسازی، منتشر نشده، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه مازندران، ۱۳۸۶

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- ۲۳) سعیدنیا، احمد. (۱۳۸۲). سرشت استراتژیک برنامه‌ریزی و مدیریت شهری، فصلنامه مدیریت شهری، شماره، ۱۴، تهران: انتشارات سازمان شهرداری های کشور.
- ۲۴) برایسون، جان. ام: برنامه‌ریزی استراتژیک، ترجمه عباس فجر. (۱۳۷۲). تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- ۲۵) ایمانی جاجرمی، حسین؛ سعیدی رضوانی، نوید؛ شهرداری ها به‌عنوان سازمان های محلی؛ مرکز مطالعات برنامه ریزی شهری وزارت کشور؛ سال ۱۳۷۴
- ۲۶) پژوهشکده اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس؛ طرح پژوهشی طراحی سیستم مدیریت مجموعه های شهری کشور؛ سال ۱۳۸۶
- ۲۷) پوراحمد، احمد-بهنیری و مهدی؛ تحلیلی بر عوامل عدم تحقق مدیریت واحد شهری از دیدگاه قوانین موجود؛ فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، شماره دوم؛ بهار ۱۳۹۲
- ۲۸) سعیدنیا، احمد؛ تاب سبز شهرداری (جلد مدیریت شهری)؛ ارات سازمان شهرداری های کشور؛ سال ۱۳۸۲
- ۲۹) شیعه، اسماعیل؛ لزوم تحول مدیریت شهری در ایران؛ مجله جغرافیا و توسعه؛ ۱۳۸۲
- ۳۰) کاظمیان، غلامرضا؛ چشم‌انداز وضعیت مطلوب مدیریت شهری در افق ۱۴۰۴
- ۳۱) کلیچ، علی؛ چالش های مدیریت شهری در ایران؛ معاونت عمرانی شهرداری سمنان؛ پاییز ۱۳۹۱
- ۳۲) مرکز آمار ایران؛ سالنامه آماری استان؛ سال ۱۳۸۷
- ۳۳) مرکز آمار ایران؛ سالنامه آماری استان؛ سال ۱۳۸۸
- ۳۴) مرکز آمار ایران؛ سالنامه آماری استان؛ سال ۱۳۸۹
- ۳۵) مرکز آمار ایران؛ سالنامه آماری استان؛ سال ۱۳۹۰
- ۳۶) مرکز آمار ایران؛ سالنامه آماری استان؛ سال ۱۳۹۱
- ۳۷) مرکز آمار ایران؛ سالنامه آماری استان؛ سال ۱۳۹۲
- ۳۸) هادی زنوز، بهروز؛ درآمدی بر اقتصاد شهری؛ اقتصاد شهر، شماره اول؛ بهار ۱۳۸۸
- ۳۹) یوانس، باب، و دیگران؛ (مترجم) کاظمیان، غلامرضا- فرج کرده، خدر؛ انتشارات پرهام نقش؛ سال ۱۳۹۰

۳- فصل دوم: شناخت فرامنطقه ای و منطقه ای و محلی

۳-۱- موقعیت جغرافیایی ملی و فراملی منطقه گرمسار

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۱-۱- حمل و نقل در استان سمنان؛ با نگاهی به مقیاس بین المللی

اهمیت ترانزیت در محدوده منطقه ی شهر گرمسار: موقعیت جغرافیایی گرمسار، این منطقه را به یک هاب ترانزیتی مهم تبدیل کرده است. منطقه شهری گرمسار می تواند با توسعه زیرساخت های حمل و نقل خود، از این موقعیت برای افزایش درآمد ارزی و ارتقای موقعیت استراتژیک خود در منطقه استفاده کند. برای بهره مندی از فرصت های ترانزیتی، لازم است سرمایه گذاری در توسعه زیرساخت های حمل و نقل، از جمله جاده ها و فرودگاه و ارتقاء ساختار و خدمات راه آهن در برنامه های توسعه ای قرار گیرد. این منطقه می تواند به عنوان یک مرکز توزیع کالا برای کشورهای همسایه عمل کند. همچنین، منطقه شهری گرمسار می تواند به عنوان یک مرکز خدماتی برای ناوگان های حمل و نقل ترانزیتی عمل کند.

منطقه شهری گرمسار باید در توسعه زیرساخت های حمل و نقل خود سرمایه گذاری کند. این امر شامل توسعه جاده ها، راه آهن و فرودگاه است. توسعه زیرساخت های حمل و نقل، امکان عبور و مرور کالا و تردد ناوگان های حمل و نقل را آسان تر می کند. با توسعه زیرساخت های حمل و نقل و همکاری با کشورهای همسایه، نقش مهمی در ترانزیت منطقه ایفا کند. این امر می تواند منجر به موارد زیر شود:

- ✓ افزایش درآمد ارزی؛
- ✓ ایجاد اشتغال؛
- ✓ توسعه صادرات؛
- ✓ کاهش وابستگی اقتصادی به نفت.

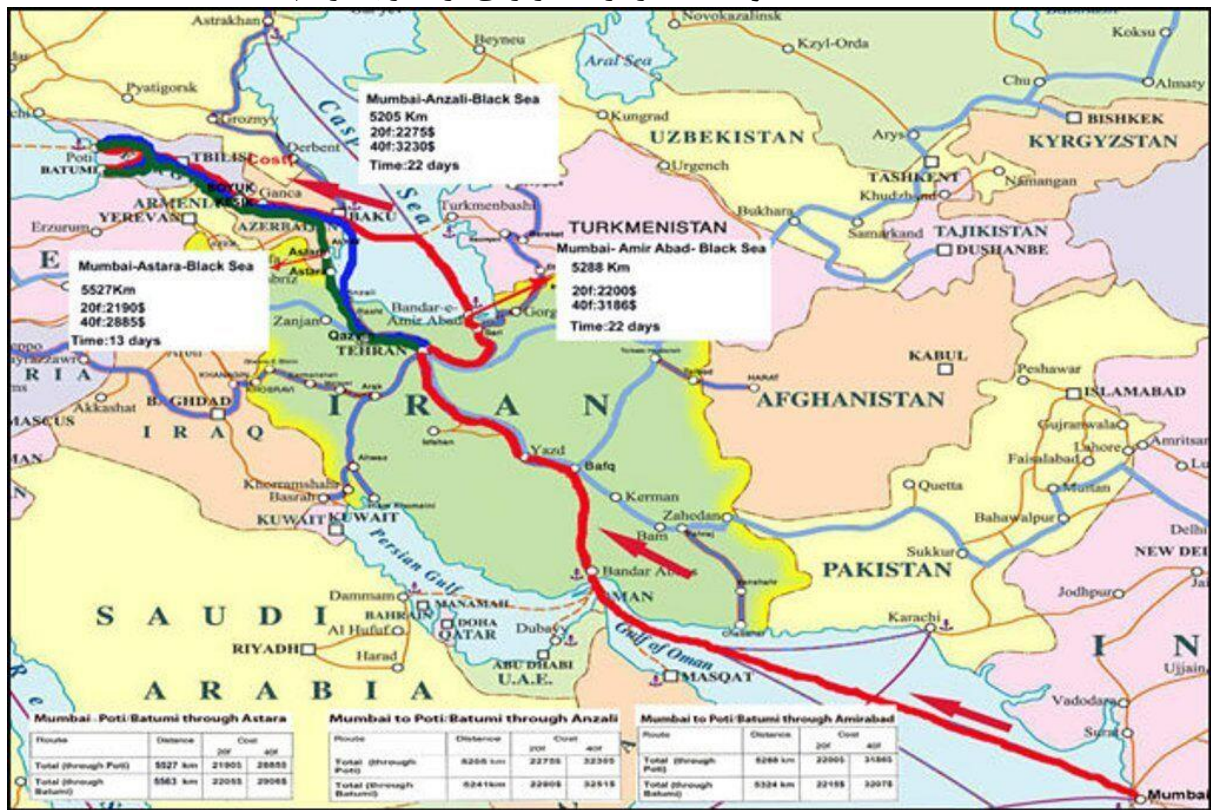
پتانسیل های ارتباطی بین المللی

- کریدور ترانزیتی شمال-جنوب و برقراری ارتباط ترانزیتی بین کشورهای روسیه، اروپای شرقی، مرکزی، شمالی، آسیای مرکزی، جنوب شرقی، خاور دور، اقیانوسیه و کشورهای حاشیه خلیج فارس؛
- کریدور ترانزیتی تراسیکا باهدف ایجاد امکان برقراری ارتباط ترانزیتی اروپا با کشورهای قفقاز، آسیای مرکزی و چین؛
- کریدور حمل و نقل بین المللی و ترانزیتی شرق-غرب با هدف ایجاد ارتباط بین کشورهای واقع در شبه قاره هند، کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز به کشورهای حوزه دریای مدیترانه و کشورهای شمال آفریقا و اروپا؛
- طرح توسعه شبکه زیر بناهای حمل و نقل زمینی آسیا (آلتید) و همچنین بزرگراه های آسیایی؛
- طرح توسعه ترانزیت در محور شرق کشور با هدف ایجاد راه ارتباطی کوتاه و مقرون به صرفه بین کشورهای شمال و جنوب ایران.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار تقویت هریک از کریدورهای تراسیکا و شرق به غرب نیازمند ایجاد تسهیلات مناسب گمرکی، انبارداری و ترانزیتی در امتداد این محورها می باشد. منطقه ویژه گرمسار، محدوده ای است که می تواند به واسطه موقعیت جغرافیایی منحصر به فرد و قرار گیری در مسیر ۲ کریدور ترانزیتی کشور، نقش قابل ملاحظه- ای را در رشد ترانزیت و شکوفایی تولید کشور ایفا نماید.

نقشه شماره ۲- ۱: موقعیت و مسیر کریدور ترانزیتی شرق-غرب (ابریشم)

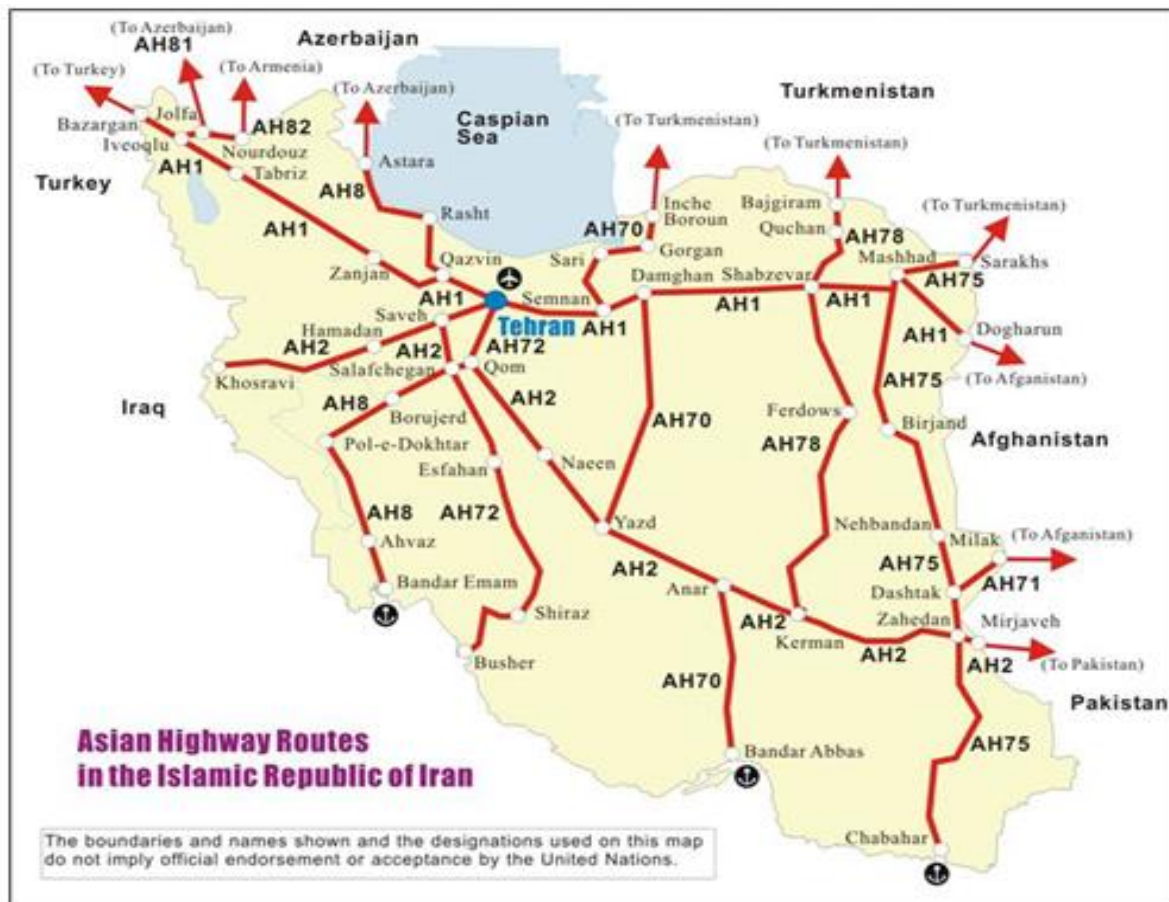

نقشه شماره ۲- ۲: مسیر کریدور ترانزیتی شمال به جنوب

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نقشه شماره ۲-۳: مسیر کریدور ترانزیتی ترانسیکا در ارتباط با مسیرهای ترانزیتی کشور

نقشه شماره ۲-۴: تصویر مسیرهای بزرگراههای جادهای آسیا در ایران

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۱-۲- وضعیت ارتباطات و دسترسی های شهر گرمسار

یکی از عوامل و زمینه های اصلی در روند توسعه هر منطقه کمیت و کیفیت شبکه های ارتباطی و سیستم های حمل و نقل است. دسترسی به راه های ارتباطی مهم ترین عاملی است در راستای رونق و توسعه در آینده از آن بهره مند باشند. موقعیت ویژه جغرافیایی گرمسار به عنوان پیوند دهنده مرکز با شمال شرق کشور از یک سو و گستره وسیع جغرافیایی و پراکندگی مراکز زیست در این گستره از سویی دیگر موجب شده است که محدوده مورد مطالعه در زمینه برخورداری از راه های ارتباطی در مجموع از وضعیت مناسبی برخوردار باشد. این وضعیت بالضروره و به لحاظ تاریخی نیز فراهم بوده است چرا که با توجه به موقعیت جغرافیایی ناحیه ای گرمسار در آن وجود دارد، نقش محوری را در برقراری پیوند بین شمال شرق کشور (استان خراسان رضوی و خراسان شمالی) با مرکز و همچنین بین نواحی کویری جنوب آن (از جمله استان های اصفهان و یزد) با مناطق شمال کشور (استان های مازندران و گلستان) داشته و دارد و در شرایط کنونی نیز با توجه به ضرورت گسترش پیوندها و مبادلات با کشورهای آسیای میانه در شمال و افغانستان و چین در شرق بر نقش و اهمیت آن افزوده شده است.

وجود انواع مسیرهای ارتباطی زمینی مانند راه های اصلی چهار خطه، راه اصلی عریض، راه اصلی معمولی، آزادراه، راه فرعی، و خط آهن سراسری در نزدیکی گرمسار، شرایط ویژه ای را برای توسعه بهینه گرمسار فراهم آورده است و تقاطع راه آهن تهران- مشهد و گلستان- تهران واقع شده است. خط آهن مشهد- تهران بعد از اتصال به خط آهن گلستان- تهران، از شمال گرمسار عبور می کند. راه اصلی تهران مشهد نیز دقیقاً از قسمت شمالی سایت منطقه عبور می کند. همچنین آزاد راه در دست تکمیل حرم تا حرم (مشهد- قم) با یک انحنای از نیش شمال غربی سایت منطقه عبور می کند. راه فرعی مشهد قم نیز در حال حاضر از جبهه غربی سایت منطقه عبور کرده است.

راه های شریانی حائز اهمیتی در محدوده سایت منطقه ویژه اقتصادی گرمسار وجود دارند. بزرگراه تهران- سمنان که دارای ۲ خط رفت و ۲ خط برگشت می باشد مهم ترین محور ارتباطی این ناحیه محسوب می شود. راه آهن سراسری کشور به موازات این محور قرار دارد که از داخل سایت عبور می نماید. آزادراه حرم تا حرم محور پر اهمیت دیگری است که در حال احداث است. این آزاد راه در در زمان بهره برداری دارای ۳ خط رفت و ۳ خط برگشت خواهد بود. این محور به همراه بزرگراه تهران- سمنان، بایستی ورودی های اصلی به سایت را تامین نمایند. نقشه ساختار شبکه معابر در محدوده طرح را نشان می دهد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

در محدوده گرمسار، اطلاعات زیادی در خصوص وضعیت تردد معابر بین‌شهری موجود نمی‌باشد، اما براساس پیگیری‌های صورت گرفته از سازمان راهداری کشور اطلاعات مربوط به احجام تردد و کیفیت آن در محور بزرگراه تهران-گرمسار، در اختیار این مهندسین مشاور قرار گرفته است که در ادامه به این موضوع اشاره می‌گردد.

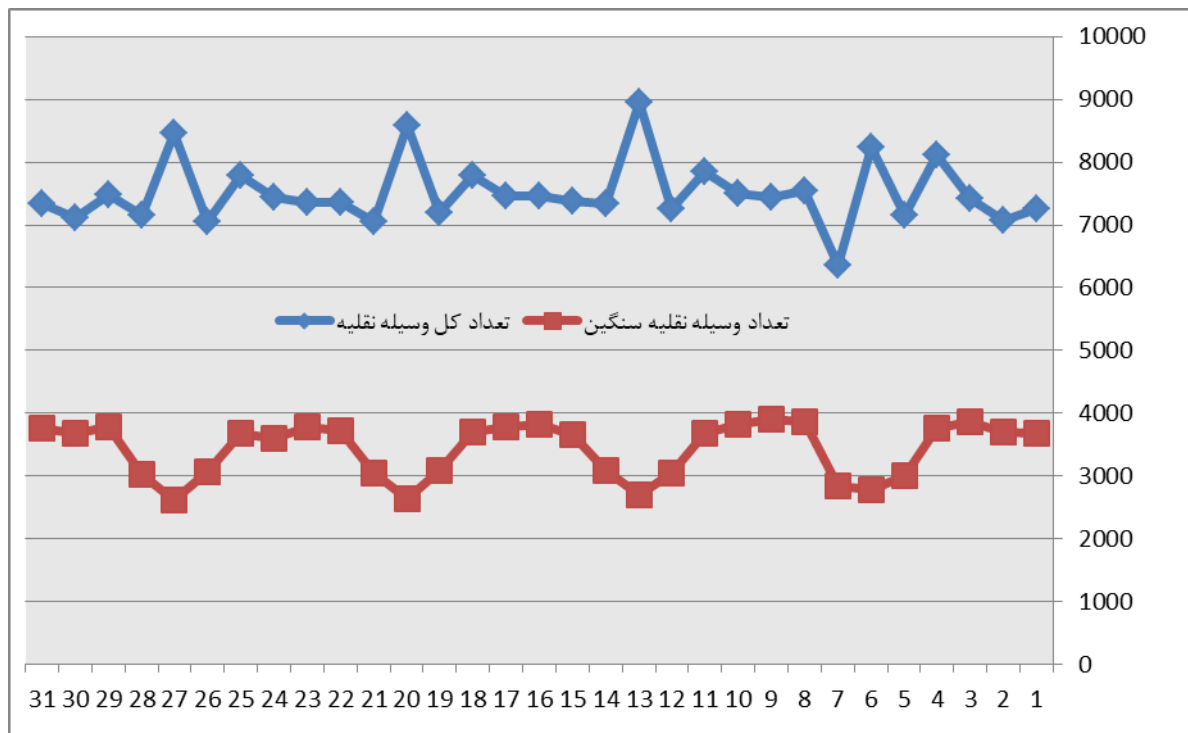
جدول شماره ۲-۱: اطلاعات تردد محور تهران-گرمسار (وسیله نقلیه در ۲۴ ساعت)

تعداد کل وسیله نقلیه	تعداد وسیله نقلیه سنگین	درصد وسیله نقلیه سنگین	سرعت متوسط	تعداد تخلف فاصله غیرمجاز	تعداد تخلف سرعت غیرمجاز
۷۲۵۳	۳۶۷۶	۵۰,۶۸	۷۰,۶۸	۶۰۰	۳۸
۷۰۷۹	۳۶۹۷	۵۲,۲۲	۷۳,۱۶	۶۰۲	۶۸
۷۴۱۲	۳۸۶۹	۵۲,۱۹	۷۵,۹۹	۶۵۴	۷۷
۸۱۱۵	۳۷۵۰	۴۶,۲۱	۶۸,۹۸	۸۰۴	۶۳
۷۱۴۹	۳۰۱۲	۴۲,۱۳	۷۱,۱۴	۵۹۴	۲۸
۸۲۳۴	۲۷۸۳	۳۳,۷۹	۶۵,۴۸	۱۰۳۵	۱۷
۶۳۵۶	۲۸۵۰	۴۴,۸۳	۷۱,۴۹	۴۴۰	۱۳
۷۵۵۱	۳۸۵۶	۵۱,۰۶	۶۹,۸۹	۶۲۲	۳۶
۷۴۴۵	۳۹۰۷	۵۲,۴۷	۶۹,۵۸	۶۶۰	۲۸
۷۵۰۴	۳۸۲۹	۵۱,۰۲	۷۰,۶	۶۳۸	۱۷
۷۸۴۹	۳۶۷۱	۴۶,۷۷	۶۸,۷۸	۶۶۸	۳۱
۷۲۴۹	۳۰۴۷	۴۲,۰۳	۷۱,۸۲	۵۹۷	۲۴
۸۹۴۸	۲۶۹۴	۳۰,۱	۶۶,۱	۱۱۶۴	۲۰
۷۳۳۵	۳۰۷۹	۴۱,۹۷	۶۸,۱	۵۶۸	۲۰
۷۳۷۴	۳۶۵۹	۴۹,۶۲	۶۸,۸۲	۶۳۸	۲۴
۷۴۶۳	۳۸۱۹	۵۱,۱۷	۶۷,۸۳	۶۲۷	۲۸
۷۴۵۳	۳۷۸۸	۵۰,۸۲	۶۹,۵۳	۵۹۳	۱۹
۷۷۹۸	۳۷۰۱	۴۷,۴۶	۶۸,۶۳	۶۸۱	۲۷
۷۱۹۴	۳۰۹۲	۴۲,۹۸	۷۰,۷۷	۶۱۴	۲۱
۸۵۸۳	۲۶۴۲	۳۰,۷۸	۶۴,۹	۱۱۰۵	۳۴
۷۰۵۷	۳۰۴۹	۴۳,۲	۶۸,۹	۵۹۴	۳۰
۷۳۵۸	۳۷۲۵	۵۰,۶۲	۷۰,۹۱	۵۶۹	۳۷
۷۳۶۷	۳۷۷۴	۵۱,۲۲	۷۰,۸۹	۶۱۸	۷۰
۷۴۴۶	۳۵۸۸	۴۸,۱۸	۶۷,۰۹	۶۲۸	۳۷
۷۷۹۳	۳۶۷۲	۴۷,۱۱	۶۹,۴	۶۷۴	۶۶
۷۰۵۱	۳۰۶۴	۴۳,۴۵	۶۸,۵۲	۵۸۱	۵۴

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

تعداد کل وسیله نقلیه	تعداد وسیله نقلیه سنگین	درصد وسیله نقلیه سنگین	سرعت متوسط	تعداد تخلف فاصله غیرمجاز	تعداد تخلف سرعت غیرمجاز
۸۴۷۰	۲۶۱۹	۳۰,۹۲	۶۶	۹۹۵	۳۳
۷۱۴۷	۳۰۲۴	۴۲,۳۱	۷۱,۲۷	۵۷۳	۳۵
۷۴۹۱	۳۷۷۴	۵۰,۳۸	۷۲,۳۲	۶۷۱	۳۴
۷۱۰۹	۳۶۶۹	۵۱,۶۱	۷۳,۹۶	۵۶۸	۴۶
۷۳۳۴	۳۷۵۴	۵۱,۱۸	۶۹,۵۷	۶۱۲	۳۰

حجم تردد محور تهران-گرمسار در بیشترین میزان خود به ۴۵۰ وسیله نقلیه بر ساعت رسیده است. از سوی دیگر ملاحظه می‌گردد که در حدود ۵۰ درصد از حجم عبوری از این محور به تردد وسایل نقلیه سنگین اختصاص یافته است که این موضوع نشان‌دهنده ترانزیتی بودن محور می‌باشد. در نمودار زیر روند تغییر احجام تردد در ماه اردیبهشت نمایش داده شده است.

نمودار شماره ۲- ۱: تغییرات احجام تردد در محور تهران-گرمسار (وسيله نقلیه بر روز)

با توجه به موارد یاد شده کیفیت تردد در معابر محدوده استان سمنان براساس تحلیل‌های صورت گرفته در سازمان راهداری کشور تعیین شده است که در تصویر زیر نتایج این تحلیل‌ها به صورت گرافیکی نمایش داده شده است. نتایج نشان می‌دهد که در استان سمنان وضعیت تردد در معابر بین‌شهری در وضعیت مناسبی قرار دارد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۱-۳- شناسایی پایانه‌ها و سایر تسهیلات ترانزیتی

همان‌گونه که پیشتر گفته شد، به علت نبود مراکز ترانزیتی و مناطق صنعتی فعال قابل توجه در استان سمنان، پایانه‌ها و سایر تسهیلات ترانزیتی در محدوده استان به ندرت یافت می‌گردد. براساس اطلاعات اخذ شده از سازمان راهداری کشور، استان سمنان دارای ۴ پایانه مسافری تحت پوشش سازمان راهداری می‌باشد که به ترتیب در شهرهای سمنان، دامغان، گرمسار و شاهرود واقع شده‌اند که با توجه به نزدیکی شهر گرمسار به منطقه ویژه اقتصادی گرمسار، پایانه گرمسار می‌تواند به‌عنوان یک فرصت در محدوده مورد مطالعه محسوب گردد.

در استان سمنان یک پایانه وسایل نقلیه سنگین وجود دارد که در شهر سمنان واقع شده است. این پایانه با مساحت ۴۴۵۷ متر مربع، در جاده سمنان-گرمسار واقع شده است که این پایانه نیز می‌تواند تا حدی مورد استفاده مراجعین به منطقه ویژه اقتصادی گرمسار قرار گیرد. البته لازم به ذکر است که با توجه به ابعاد منطقه ویژه اقتصادی گرمسار، پیشینی توقف‌گاه وسایل نقلیه سنگین در داخل سایت اجتناب‌ناپذیر خواهد بود.

یکی دیگر از ملزومات ترانزیتی در استان سمنان مراکز مکانیزه معاینه فنی وسایل نقلیه سنگین می‌باشد که در سال‌های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۱، دو مرکز به نام‌های سمنان و ایوانکی که به ترتیب در کیلومتر ۲ جاده فیروزکوه و کیلومتر ۲ جاده ایوانکی-تهران واقع شده‌اند، مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. هرچند خدمات مشابه نیز بایستی در داخل سایت به نحو مقتضی تامین گردد.

علاوه بر موارد یاد شده، در محدوده شهرک‌های صنعتی فجر و گرمسار نیز تسهیلات ترانزیتی به صورت پراکنده مشاهده می‌گردد که به هیچ‌عنوان نمی‌تواند پاسخگوی سایت منطقه ویژه اقتصادی گرمسار در افق بهره‌برداری باشند. در مجموع تسهیلات ترانزیتی استان سمنان به هیچ‌عنوان با نقش این استان در مجاورت کریدورهای مهم ترانزیتی کشور، مطلوب ارزیابی نمی‌گردد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۱-۴- حمل و نقل ریلی

استان سمنان با توجه به صنایع متعددی که در آن استقرار یافته است و همچنین نقش حائز اهمیتی که در ترانزیت کالا در کریدور شرقی-غربی کشور ایفا می‌نماید، از جمله مناطقی از کشور محسوب می‌گردد که دارای خط راه‌آهن است. در ذیل خطوط ریلی کشور به تفکیک منطقه مورد مقایسه و ارزیابی قرار گرفته‌اند.

جدول شماره ۲-۲: طول خطوط اصلی و فرعی

جمع کل	خطوط فرعی (صنعتی، تجاری و مانوری)			خطوط اصلی			مناطق
	جمع	مانوری	صنعتی	جمع	خط دوم	خط اصلی	
۶۰۸	۱۸۱	۱۰۰	۸۱	۴۲۷	۳۲	۳۹۵	جنوب
۱۹۱	۳۵	۲۸	۷	۱۵۶	۰	۱۵۶	لرستان
۴۱۷	۱۲۹	۶۳	۶۶	۲۸۸	۰	۲۸۸	اراک
۱۰۴۲	۲۵۲	۱۹۱	۶۱	۷۹۰	۳۱۳	۴۷۷	تهران
۴۷۱	۷۱	۴۲	۲۹	۴۰۰	۰	۴۰۰	شمال
۳۶۰	۷۱	۲۲	۴۹	۲۸۹	۱۹	۲۷۰	قم
۱۲۰۵	۱۳۴	۶۶	۶۸	۱۰۷۱	۵۳۵/۵	۵۳۵/۵	شمال شرق
۹۸۵	۲۵۴	۱۹۲	۶۲	۷۳۱	۲۷۴	۴۵۷	خراسان
۶۶۹	۱۳۵	۹۳	۴۲	۵۳۴	۰	۵۳۴	شمال غرب
۷۴۲	۲۷۴	۱۸۳	۹۱	۴۶۸	۰	۴۶۸	آذربایجان
۹۵۷	۳۳۷	۲۲۵	۱۱۲	۶۲۰	۲۲	۵۹۸	اصفهان
۲۷۰	۱۰۳	۲۳	۸۰	۱۶۷	۰	۱۶۷	زاگرس
۸۶۴	۱۷۵	۱۲۷	۴۸	۶۸۹	۰	۶۸۹	یزد
۱۰۸۷	۱۴۰	۱۳۷	۳	۹۴۷	۰	۹۴۷	شرق
۴۶۲	۵۵	۴۴	۱۱	۴۰۷	۰	۴۰۷	جنوب شرق
۵۶۴	۹۲	۵۴	۳۸	۴۷۲	۰	۴۷۲	کرمان
۵۶۹	۸۵	۸۰	۶	۴۸۴	۰	۴۸۴	فارس
۱۳۲۲	۲۷۰	۱۵۷	۱۱۳	۱۰۵۲	۴۲۹	۶۲۳	هرمزگان
۱۲۷۸۵	۲۷۹۳	۱۸۲۷	۹۶۶	۹۹۹۲	۱۶۲۴/۵	۸۳۶۷/۵	جمع کل

محدوده سمنان به علت مجاورت به کریدورهای ترانزیتی کشور، به‌عنوان مرکز ثقل مسیرهای ترانزیتی کشور، شناخته می‌شود و می‌تواند با توجه به موقعیت استراتژیک کشور در دسترسی به خلیج فارس و

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار همچنین تقویت کریدور شرقی-غربی به عنوان یکی از بزرگترین محورهای ترانزیتی کالا محسوب گردد. میزان تبادل احجام و کالاها از طریق راه آهن در مرزهای مختلف کشور در جدول زیر ارائه شده است.

جدول شماره ۲-۳: کالاهای ترانزیتی حمل شده به تفکیک مرز ورود و خروج

مرز ورودی	مرز خروجی	تعداد واگن	تناژ
رازی	سرخس	۱۴۵۸	۲۵۴۱۷
سرخس	بندرعباس	۹۰۷۳	۴۸۱۹۳۸
بندرعباس	سرخس	۵۹۹۱	۲۵۲۱۷۰
رازی	جلفا	۲۲۹۸	۵۵۵۷۸
سهلان	سرخس	۲۸	۷۳۹
رازی	میرجاوه	۵۸	۱۳۴۵
رازی	سهلان	۱۳۰	۲۰۸۸
رازی	تبریز	۳۳	۹۸۱
تبریز	سرخس	۲۴	۸۱۷

همانطور که ملاحظه می‌گردد که کریدورهای سرخس-بندرعباس به طرز معنی‌داری بیشترین میزان ترانزیت در حمل و نقل ریلی را به خود اختصاص داده است. این مساله می‌تواند بدان معنا باشد که اغلب کشورهای ضعیف منطقه که دسترسی مناسبی به آبهای آزاد ندارند، مشتری اصلی کریدورهای ترانزیتی کشور می‌باشند و محدوده غربی کشور که به‌عنوان دروازه ورود به اروپا محسوب می‌گردد، حداقل در بخش حمل و نقل ریلی دارای فعالیت به مراتب کمتری می‌باشد. مقایسه میزان تناژ بار ترانزیتی جابه‌جا شده در مرزهای کشور نشان داده شده است. با توجه به فاصله بسیار زیاد محورهای سرخس-بندرعباس و بالعکس و همچنین رازی-جلفا و رازی-سرخس، نمودار مقایسه‌ای میان سایر کریدورهای ترانزیتی صورت می‌پذیرد. کریدور رازی-سهلان با ۳۵ درصد بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است و سهلان-سرخس نیز دارای کمترین سهم بوده است.

اطلاعات و آمار ارائه شده در بخش حمل و نقل ریلی نشان می‌دهد که استان سمنان در بارگیری و باراندازی چندان فعال نمی‌باشد که البته دلیل این امر را غالباً در نبود ورودی و خروجی ترانزیتی در این استان بایست جستجو نمود که با توجه به موقعیت گرمسار در مجاورت مسیر اصلی راه آهن، پیش‌بینی سایت باراندازی و بارگیری در این محدوده می‌تواند در دستور کار قرار گیرد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۱-۵- ساختار حمل و نقل هوایی

در استان سمنان دو فرودگاه سمنان و شاهرود به صورت نیمه فعال وجود دارند که البته به دلیل نزدیکی گرمسار به استان تهران، عملاً نمی توان انتظار داشت که در نزدیکی سایت منطقه ویژه گرمسار شاهد یک فرودگاه دیگر بود. ضمن آنکه در صنعت حمل و نقل، حمل و نقل هوایی در جابه جایی بار کمترین سهم را به خود اختصاص می دهد. از این رو به علت عدم فعالیت قابل ذکر فرودگاهها در استان سمنان بایستی نقش عمده حمل و نقل را به دو شیوه حمل و نقل ریلی و جاده ای اختصاص داد.

۳-۱-۵-۱- پتانسیل ها و محدودیت های محدوده شهر گرمسار

گرمسار در میان محور ارتباطی مرکز به سمت شرق کشور قرار گرفته است. این محور از قدیم محور اتصال پایتخت به سکونت گاه های شرق و شمال شرق کشور بوده است. تهران، ایوانکی، گرمسار، سمنان، دامغان، شاهرود و مشهد از مهم ترین شهرهایی هستند که در این محور قرار دارند. امکان ارتباط ریلی پایتخت کشور به دو مرز شرقی و شمال شرقی از طریق این محور، اهمیت آن را دوچندان می نماید. قسمت شمالی منطقه دقیقاً در تقاطع محور تهران- مشهد و گرمسار- قم قرار دارد. خط آهن تهران- مشهد و تهران گلستان نیز از میانه سایت منطقه ویژه عبور می کند. جبهه غربی سایت منطقه در مجاورت آزاد راه در دست احداث حرم تا حرم قرار گرفته است. همه این پتانسیل های ارتباطی منجر شده که گرمسار از منظر ارتباطی در موقعیت بسیار مناسبی قرار گیرد. از طرفی نزدیکی به قطب جمعیتی، سیاسی و اقتصادی کشور یعنی تهران، مزایای گسترده ای را در رابطه با توسعه اقتصادی گرمسار فراهم آورده است.

• خط آهن تهران- مشهد

عبور خط آهن از قسمت شمال گرمسار علی رغم اینکه از نظر حمل و نقل و جابجایی کالا و مسافر حائز اهمیت است و جزء مهم ترین پتانسیل های حمل و نقل و ارتباطی سایت محسوب می شود، منجر به شکاف ساختار فضایی شده است؛ به نحوی که خود خط آهن و حریم مرتبط با آن پیوستگی دو قسمت شمالی و جنوبی منطقه را از بین برده است.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

تصویر شماره ۲-۱: مسیر شبکه ریلی تهران-گرمسار-مشهد در شمال گرمسار

• خط آهن تهران-ساری

راه آهن این مسیر کوهستانی در سالهای ۱۳۰۶ تا ۱۳۱۷ و در زمان رضا شاه پهلوی توسط مهندسان اروپایی و با امکانات ابتدایی آن زمان شاهکارهای مهندسی متعددی دارد که پل ورسک و سه خط طلا موارد شاخص آن هستند.

پل ورسک ۸۶ متر طول دارد و دارای ۶۶ متر دهانه قوسی اصلی و ۱۱۰ متر ارتفاع از ته دره است. در ساخت پل از هیچ سازه فلزی استفاده نشده و تماما از آجر و ملات سیمان و شن ساخته شده است. سه خط طلا در دره ای در سه کیلومتری پل ورسک به سمت تهران و بین ایستگاه های ورسک و گدوک قرار دارد که در سه مسیر کوهستانی رفت و برگشت از میان تونلها و بر روی پل های متعدد، قطار حدود ۶۰۰ متر ارتفاع شیب را طی می کند. پل دو آب و پل شیرگاه هم دو جاذبه مهندسی دیگر مسیر هستند.

خط راه آهن شمال ۹۵ تونل دارد که طول آنها در کل به ۲۷ کیلومتر می رسد که بزرگترین آنها تونل گدوک به طول ۲۸۸۰ متر است. همچنین در این مسیر نزدیک به ۱۵۰۰ پل و آب رو به طول تقریبی ۶۸۵۰ متر احداث شده است که پل ورسک بزرگترین آنهاست.

جاذبه های مسیر می توان به برج شهر ری، معادن نمک گرمسار، کوه اژدها، دره باستانی هبله رود، برج و قلعه استوناوند، ایستگاه بن کوه، اتاقهای سنگی پارتها، کوههای جنی، چشمه شوراب، سه خط طلا، تونلهای ۱۸۰ درجه، قلعه مازیار، پل ورسک، غار اسپهد خورشید، پل دو آب، پل سفید، پل شیرگاه و پارک های جنگلی اشاره نمود.

تصویر شماره ۲-۲: مسیر شبکه ریلی تهران- گرمسار- ساری در شمال گرمسار

• آزاد راه حرم تا حرم (مشهد- قم)

نبود شبکه آزادراهی، برای ارتباط مرکز و جنوب، به شمال شرق کشور، وجود شهر مقدس مشهد به عنوان بزرگترین تمرکز جذب گردشگر داخلی و قرارگیری مرزهای سرخس، باجگیران و تایباد به عنوان توسعه دهنده حمل و نقل ترانزیتی در منطقه، موجب گردید تا امکان سنجی احداث آزادراه در این بخش از کشور، جهت اتصال به شبکه های آزادراهی موجود کشور مورد بررسی قرار گرفته و در این راستا پروژه عظیم آزادراه حرم تا حرم که در برگیرنده استانهای قم، تهران، سمنان و خراسان رضوی است اجرایی گردد. آزاد راه حرم تا حرم به طول ۱۱۰۰ کیلومتر و در سه باند رفت و سه باند برگشت، پروژه ای ۱۲ ساله است که در سال ۸۹ با مشارکت قرارگاه خاتم الانبیا آغاز و در سه قطعه تعریف شده است. این آزادراه از چهار فاز اصلی یعنی مسیرهای قم گرمسار (۱۵۰ کیلومتر)، مسیر گرمسار سمنان (۱۲۰ کیلومتر)، مسیر سمنان نیشابور (۵۷۰ کیلومتر) و مسیر نیشابور مشهد (۸۰ کیلومتر) تشکیل شده است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

تصویر شماره ۲-۳: مسیر آزاد راه حرم تا حرم (قم- گرمسار)

آزادراه قم - گرمسار به طول ۱۵۲ کیلومتر فاز اول آزادراه حرم تا حرم است که از ۳ استان قم، تهران، سمنان عبور می‌کند و موجب کاهش ۸۵ کیلومتری این مسیر می‌شود و دارای ۶ خط در قالب ۳ خط رفت و ۳ خط برگشت است. طبق مطالعات انجام شده با احداث آزادراه قم - گرمسار یک ساعت و نیم در زمان سیر خودروهای سبک و ۲ ساعت و نیم در زمان سیر خودروهای سنگین صرفه‌جویی می‌شود.

• محور ارتباطی تهران- مشهد

محور ارتباطی تهران- مشهد یکی از مهم‌ترین محورهای ترانزیتی است که مرکز و جنوب کشور را به شرق و شمال شرقی کشور ارتباط می‌دهد. این محور ارتباطی از شهرهایی نظیر ایوانکی، گرمسار، سمنان، مراغه، شاهرود، سبزوار و مشهد عبور می‌کند. این محور ارتباطی مهم از کنار گرمسار عبور می‌کند. سایت منطقه در قسمت جنوبی و دو شهرک صنعتی گرمسار و فجر در بخش شمالی محور قرار دارند. تصویر هوایی زیر موقعیت محور ارتباطی تهران- مشهد را در نزدیکی گرمسار نشان می‌دهد.

تصویر شماره ۲-۴: محورهای تهران- مشهد و قم- گرمسار در شمال گرمسار

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
سه راهی تهران- مشهد- قم در شمال غربی سایت مورد مطالعه وجود دارد. محور ارتباطی گرمسار- قم
در گوشه شمال گرمسار از محور ارتباطی تهران- مشهد منشعب می شود.

۲-۳- ویژگی های عمومی استان سمنان

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۲-۱- موقعیت جغرافیایی و تقسیمات سیاسی استان سمنان

استان سمنان در دامنه سلسله جبال البرز واقع شده و با حرکت از شمال به جنوب آن از ارتفاع آن کاسته می‌شود تا به دشت کویر ختم می‌شود. استان سمنان از جانب شمال به استان‌های خراسان شمالی، گلستان و مازندران، از جنوب به استان اصفهان، از شرق به استان خراسان رضوی و از غرب به استان‌های تهران و قم محدود است. مرکز اداری و سیاسی استان سمنان، شهر سمنان است.

نقشه شماره ۲-۶: تقسیمات کشوری و موقعیت استان سمنان

براساس آخرین تقسیمات کشوری، استان سمنان دارای ۸ شهرستان (آرادان، دامغان، سرخه، سمنان، شاهرود، گرمسار، مهدیشهر و میامی)، ۱۵ بخش، ۲۱ شهر و ۳۱ دهستان است. این استان ۹۷۴۸۷ کیلومتر مربع مساحت دارد و بین ۵۱ درجه و ۵۰ دقیقه تا ۵۷ درجه و ۳ دقیقه طول شرقی از نصف‌النهار گرینویچ و ۳۴ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۷ درجه و ۱۹ دقیقه عرض شمالی از مبدأ استوا قرار گرفته است.

جدول شماره ۲-۴: تقسیمات اداری و سیاسی استان سمنان در سال ۱۳۹۰

شهرستان	مرکز شهرستان	بخش	مرکز بخش	دهستان	نقطه شهری
دامغان	دامغان	مرکزی	دامغان	حومه	دامغان، دیباج
				دامنکوه	
				رودبار	
امیریه	امیریه	امیرآباد	امیریه	تویه دروار	امیریه
				قهاب رستاق	
				قهاب صرصر	
سمنان	سمنان	مرکزی	سمنان	حومه	سمنان

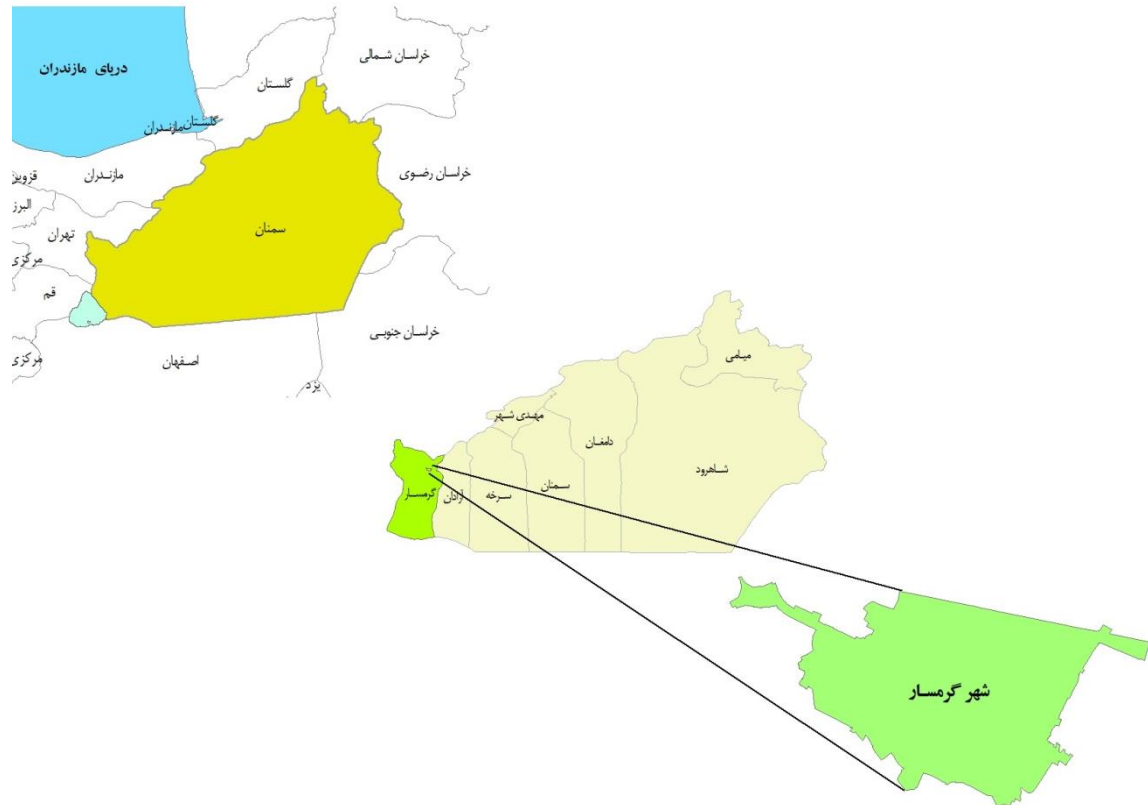
برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

شهرستان	مرکز شهرستان	بخش	مرکز بخش	دهستان	نقطه شهری
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	حومه	شاهرود، رودیان
				دهملا	
				طرود	
شاهرود	شاهرود	بسطام	بسطام	خرقان	بسطام، کلانه خنج، مجن
				کلاته های غربی	
				بیارجمند	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	گرمسار	حومه	گرمسار
				لجران	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	بیارجمند	بیارجمند
				خواروتوران	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	حومه	شاهرود
				لجران	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	ایوانکی	ایوانکی
				ایوانکی	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	درجزین	مهدیشهر، درجزین
				پشتکوه	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	چاشم	شهمیرزاد
				کهن آباد	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	کهن آباد	آرادان، کهن آباد
				باتری	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	لاسجرد	سرخه
				بیابانک	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	مومن آباد	-
				هفدر	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	میامی	میامی
				کلاته های شرقی	
				فرومد	
شاهرود	شاهرود	مرکزی	شاهرود	نردین	-
				رضوان	

مأخذ: سالنامه آمار استان سمنان ۱۴۰۰

برآورد جمعیت استان در سال ۱۴۰۰ بالغ بر ۷۵۷/۲ هزار نفر بوده که از این تعداد ۶۱۷/۹ در مناطق شهری و ۱۳۹/۳ نفر در مناطق روستایی ساکن بوده‌اند و تراکم نسبی جمعیت در همین سال ۷/۸ نفر در هر کیلومتر مربع است. استان سمنان از لحاظ مساحت استان در رتبه هفتم کشور اما از لحاظ جمعیت در رتبه ۲۹ قرار دارد. جدول مربوطه تقسیمات اداری و سیاسی استان سمنان را در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نقشه شماره ۲-۷: موقعیت شهر گرمسار در مقیاس ملی، استانی و شهرستان براساس تقسیمات کشور ۱۴۰۰

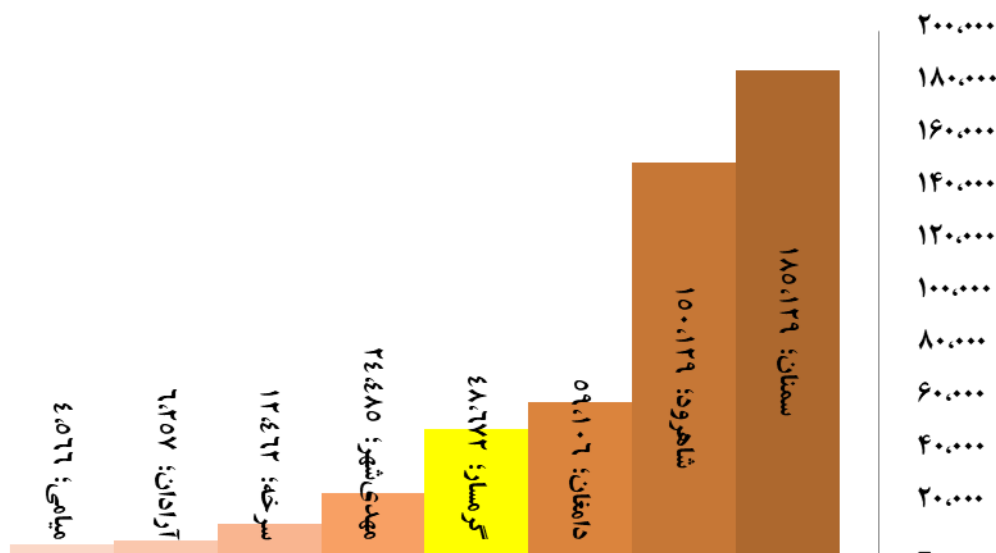
کویری بودن جنوب استان سمنان نقش مهمی را در تقسیم‌بندی فضای استان ایفا نموده است. با توجه به شرایط زیست‌پذیری مساعدتری که در قسمت شمالی استان وجود دارد، بیشتر سکونت‌گاه‌های شهری و روستایی در این محدوده رشد و توسعه یافته‌اند. بنابراین ساختار شکلی شهرستان‌های استان به صورت شمالی-جنوبی می‌باشد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۲-۲- سلسله مراتب فضایی شهرهای استان سمنان

اقلیم استان سمنان و ویژگی های طبیعی آن منجر به استقرار مراکز جمعیتی در بخش شمالی منطقه شده است. بخش شمالی استان سمنان در دامنه ارتفاعات البرز قرار دارد و دارای آب و هوای به نسبت بهتری در مقایسه با بخش جنوبی و کویری استان می باشد. در نمودار زیر مقایسه ای میان شهرهای استان سمنان در سال ۱۳۹۵ انجام شده است.

شهر سمنان به عنوان مرکز اداری و سیاسی استان سمنان در میان سایر شهرها با ۱۸۵۱۲۹ نفر، بیشترین جمعیت استان را به خود اختصاص داده است. شاهرود با ۱۵۰۱۲۹ نفر و دامغان با ۵۹۱۰۶ نفر به ترتیب در رتبه های دوم و سوم استان قرار دارند. شهرهای گرمسار، مهدیشهر، سرخه و آرادان نیز به ترتیب در رده های بعدی قرار گرفته اند.

نمودار شماره ۲-۲: جمعیت نقاط شهری استان سمنان در سال ۱۳۹۵، منطبق بر آخرین تقسیمات اداری و سیاسی
 مأخذ: استان سمنان در آیین آمار، ۱۳۹۵

سلسله مراتب جمعیتی شهرهای استان سمنان را نشان می دهد. با دیدی آمایشی نسبت به استان سمنان مشخص می شود که به دلیل اتصال قسمتهای جنوبی استان به کویرهای مرکزی ایران همه شهرهای آن در انتها الیه محدوده شمالی استان و در دامنه کوه های رشته کوه البرز استقرار یافته اند. لذا نیمه شمالی استان سمنان را مراکز جمعیتی و نیمه جنوبی آن را دشتهایی که به کویر متصل می شوند به وجود آورده است.

از منظر تقسیم بندی فضایی جمعیتی، شهرهای سمنان و شاهرود تقریباً در یک رده، شهرهای گرمسار و دامغان و مهدیشهر در یک رده و بقیه شهرهای استان در رده بعدی قرار می گیرند. بنابراین به نظر می رسد که شهرهای استان سمنان در سه رده فضایی قرار گرفته اند.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۲-۳- نظام ارتباطی در سطح استان سمنان

احداث راه‌های ارتباطی بین شرق و غرب یکی از عوامل توسعه شهرستان گرمسار محسوب می‌گردد. یکی از قدیمی‌ترین راه‌های ارتباطی مهم ایران باستان راهی بود که از بابل آغاز و پس از عبور از ناحیه غربی و ری از گرمسار گذشته و به شرق ایران ختم می‌گشت. این مسیر از آنجائیکه یک مسیر تجاری بین شرق و غرب بوده طی قرون متمادی گذرگاه کاروان‌های تجارته و مسافری محسوب گردیده و اقوام مهاجر، سپاهیان و مهاجمان مختلف نیز از این مسیر برای عبور استفاده نمایند.

موقعیت شهرستان گرمسار در میان استان‌های تهران، اصفهان و قم پتانسیل‌های رشد و توسعه را در این ناحیه فراهم آورده است. نزدیکی به قطب جمعیتی کشور، تلاقی محورهای راه آهن گلستان- تهران و مشهد- تهران، عبور محور ارتباطی مشهد- تهران و آزاد راه در دست احداث حرم تا حرم (مشهد- قم) از شهرستان گرمسار زمینه‌های ترسیم چشم‌اندازی روشن را در آینده برای منطقه فراهم آورده است. ایجاد منطقه ویژه اقتصادی گرمسار در تقاطع آزاد راه حرم تا حرم، خط آهن مشهد- تهران و گلستان- تهران از جمله پیامدهای مثبت موقعیت بهینه ارتباطی در این شهرستان است.

نقشه شماره ۲-۸: موقعیت شهرستان گرمسار و راه‌های ارتباطی موجود

❖ ویژگی‌های بارز استان سمنان

استان سمنان از لحاظ مساحت استان در رتبه هفتم کشور اما از لحاظ جمعیت در رتبه ۲۹ قرار دارد که برآیند این دو مشخصه در قالب تراکم جمعیت، رتبه آخر کشور را با رقم قریب به ۶,۱ نفر در کیلومتر مربع را برای این استان رقم می‌زند. تولید ناخالص داخلی استان سمنان رتبه ۲۷ کشوری را در سال ۱۳۹۰ داشته است.

استان سمنان به علت شرایط آب و هوایی مختلف و همجواری آن با رشته کوه‌های البرز و زمین‌های هموار کویر هر قسمت از آن دارای آب و هوای متفاوتی بوده، بدین صورت که در نواحی کوهستانی هوا سرد، در دامنه کوه‌ها هوا معتدل و در کنار کویر هوا گرم است. این تنوع آب و هوایی پوشش گیاهی متنوعی را نیز در این استان به وجود آورده است؛ بطوری که در قسمت جنوب گونه‌های کویری و بیابانی، در بخش میانی استان گونه‌های نیمه بیابانی و در بخش شمالی گونه‌های سردسیر و جنگلی را می‌توان مشاهده کرد.

تغییرات آب و هوایی فصلی از جمله تابش آفتاب در استان سمنان خیلی زیاد است و تابستانهای این ناحیه بسیار گرم و خشک می‌باشد. قسمت اعظم منطقه دارای آب و هوای گرم بیابانی یعنی گرم و خشک در تابستان و سرد و خشک در زمستان است. دمای زیاد، افزایش تبخیر و بارش اندک و رطوبت نسبی کم از مشخصات بارز قسمت اعظم استان سمنان است.

تعداد منابع آبی استان سمنان اعم از چاه‌های عمیق، نیمه عمیق، قنات، چشمه و رودخانه و مسیل در سال ۱۳۹۵ حدود ۶۹۲۷ واحد بوده که بیشتر مربوط به چاه‌های عمیق و نیمه عمیق می‌باشد. در سال ۱۳۹۰ از کل حجم منابع آب زیرزمینی برداشت شده، ۹/۲ درصد به‌عنوان آب شرب، ۳/۵ درصد در صنعت و ۸۷/۳ درصد در بخش کشاورزی مصرف شده است.

بیشتر رودخانه‌هایی که در این استان جریان دارند دائمی نبوده و اغلب خشک و رودهای فصلی کوهستانی کوچک و کم آبی می‌باشند که تنها در مواقع بارندگی‌های زیاد تشکیل سیلاب داده و به دشت کویر منتهی می‌شوند.

تحولات تعداد دانش‌آموزان استان سمنان طی سال‌های ۹۲-۱۳۸۰ نشان از کاهش پیوسته تعداد دانش‌آموزان دارد. این در حالی است که تعداد دانشجویان و مراکز آموزش عالی در حال رشد هستند.

اقلیم گسترده استان سمنان و مجاورت آن با رشته‌کوه‌های البرز در بخش شمالی و همچنین کویر در بخش جنوبی، منجر به شکل‌گیری پهنه‌های اقلیمی متفاوت در این استان شده است. متعاقباً با توجه به این ویژگی، شرایط و مورفولوژی زیست می‌تواند متنوع و متفاوت باشد. لذا در استان سمنان سه نوع شیوه زندگی شهری، روستایی و عشایری رواج دارد.

جمعیت استان سمنان به تبعیت از روند رشد جمعیت کشور، علی‌رغم افزایش جمعیت در ادوار مختلف سرشماری، روند کاهشی را در نرخ رشد جمعیت تجربه کرده است. به این معنا که همزمان با تغییرات نرخ رشد جمعیت کشور، رشد جمعیت استان سمنان نیز پیوسته در حال کاهش است. این روند نشان می‌دهد که رشد طبیعی جمعیت (موالید) به شدت در حال کاهش است و به نظر می‌رسد که ادامه این روند می‌تواند به‌عنوان یکی از چالش‌های مهم آینده استان سمنان و نیز کشور در بخش‌های مختلف محل بحث و تحلیل باشد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

براساس نمودار هرم سنی، رفته رفته جامعه استان سمنان در حال حرکت به سمت میان‌سالی است. به نظر می‌رسد که این امر می‌تواند بسترساز استفاده از نیروی جوان و با تجربه در توسعه صنعت و زیرساخت‌های توسعه در استان سمنان باشد.

بیشترین تراکم جمعیتی استان سمنان در سال ۱۳۹۵ مختص به شهرستان‌های سمنان، گرمسار و مهدیشهر هستند. موقعیت جغرافیایی، شرایط طبیعی و اقلیمی و نیز نزدیکی به مسیرهای ارتباطی اصلی از جمله عواملی هستند که بر استقرار مراکز جمعیتی و تراکم آن‌ها مؤثر هستند. ناحیه شمال غرب استان سمنان که دربرگیرنده شهرستان گرمسار و همچنین سایت منطقه ویژه اقتصادی گرمسار است ناحیه‌ای مهم در سطح استان سمنان تلقی می‌گردد؛ چنانکه تراکم جمعیتی بالاتر این ناحیه در مقایسه با سایر نواحی استان سمنان گویای اهمیت آن است.

پتانسیل‌های ارتباطی بین‌المللی ایران در منطقه تحت نفوذ:

○ کریدور ترانزیتی شمال-جنوب و برقراری ارتباط ترانزیتی بین کشورهای روسیه، اروپای شرقی، مرکزی، شمالی، آسیای مرکزی، جنوب شرقی، خاور دور، اقیانوسیه و کشورهای حاشیه خلیج،

○ کریدور ترانزیتی تراسیکا باهدف ایجاد امکان برقراری ارتباط ترانزیتی اروپا با کشورهای قفقاز، آسیای مرکزی و چین،

○ کریدور حمل و نقل بین‌المللی و ترانزیتی شرق-غرب با هدف ایجاد ارتباط بین کشورهای واقع در شبه قاره هند، کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز به کشورهای حوزه دریای مدیترانه و کشورهای شمال آفریقا و اروپا،

○ طرح توسعه شبکه زیر بناهای حمل و نقل زمینی آسیا (آلتید) و همچنین بزرگراه‌های آسیایی،

○ طرح توسعه ترانزیت در محور شرق کشور با هدف ایجاد راه ارتباطی کوتاه و مقرون‌به‌صرفه بین کشورهای شمال و جنوب ایران.

با دیدی آمایشی نسبت به استان سمنان مشخص می‌شود که به دلیل اتصال قسمتهای جنوبی استان به کویرهای مرکزی ایران همه شهرهای آن در انتها الیه محدوده شمالی استان و در دامنه کوه‌های رشته کوه البرز استقرار یافته‌اند. لذا نیمه شمالی استان سمنان را مراکز جمعیتی و نیمه جنوبی آن را دشت‌هایی که به کویر متصل می‌شوند به-وجود آورده است.

از منظر تقسیم بندی فضایی جمعیتی، شهرهای سمنان و شاهرود تقریباً در یک رده، شهرهای گرمسار و دامغان و مهدیشهر در یک رده و بقیه شهرهای استان در رده بعدی قرار می‌گیرند. بنابراین به نظر می‌رسد که شهرهای استان سمنان در سه رده فضایی قرار گرفته‌اند.

نظام استقرار مراکز زیست و فعالیت و به بیان دیگر ساختار فضایی ناحیه، یک ساختار خطی را نشان می‌دهد که بر محور ارتباطی تهران-سمنان-شاهرود-مشهد، که یک پهنه مساعد اکولوژیکی میان دو محدوده نامساعد گستره‌های کویری در جنوب و قلمرو کوهستانی در شمال است شکل گرفته و در مراحل بعدی تحت تأثیر تقویت این محور از منظر شبکه‌های ارتباطی و خطوط انتقال نیرو و سوخت تحول یافته است.

۳-۳- ویژگی های عمومی شهرستان گرمسار

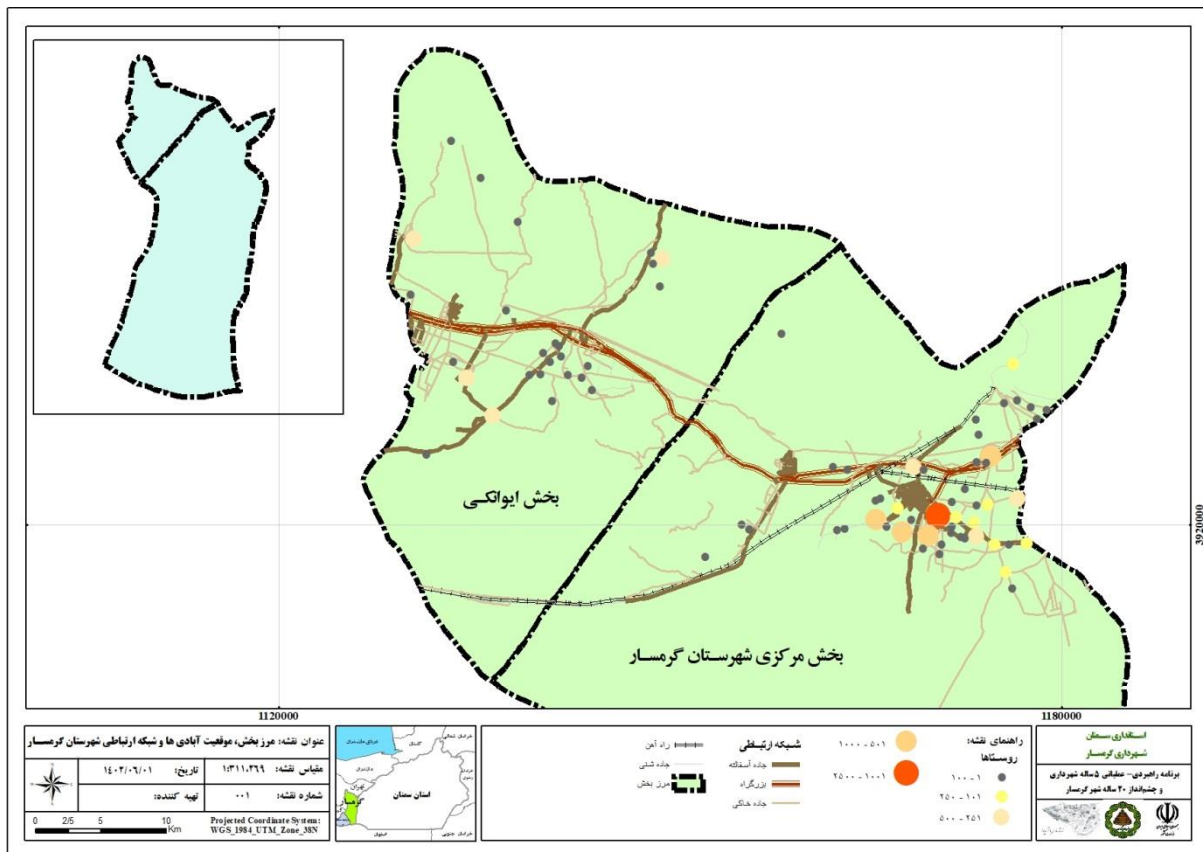

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۳-۱- شناخت شهرستان گرمسار و ویژگی های آن

شهرستان گرمسار در قدیم یکی از قصبات مهم و آباد ری بوده و تا چندی پیش یکی از بخش های تابع تهران محسوب می شد. در سال ۱۳۷۷ از نظر تقسیمات کشوری به شهرستان تبدیل گردید. اکنون شهرستان گرمسار در شرقی ترین محدوده استان سمنان قرار دارد. این شهرستان که در ۱۱۴ کیلومتری جنوب شرقی تهران واقع گردیده است از شمال به فیروزکوه و دماوند، از شرق به سمنان، از طرف جنوب به استان اصفهان و از مغرب به ورامین و قم محدود است.

شهرستان گرمسار از نظر تقسیمات اداری و سیاسی کشور به دو بخش ایوانکی و مرکزی تقسیم شده است. مرکز بخش ایوانکی شهر ایوانکی است که در قسمت شمال و شمال غربی شهرستان گرمسار واقع شده است. مرکز بخش مرکزی این شهرستان گرمسار است و این بخش از دو دهستان لجران و حومه تشکیل یافته است.

نقشه شماره ۲- ۹: تقسیمات اداری- سیاسی شهرستان گرمسار

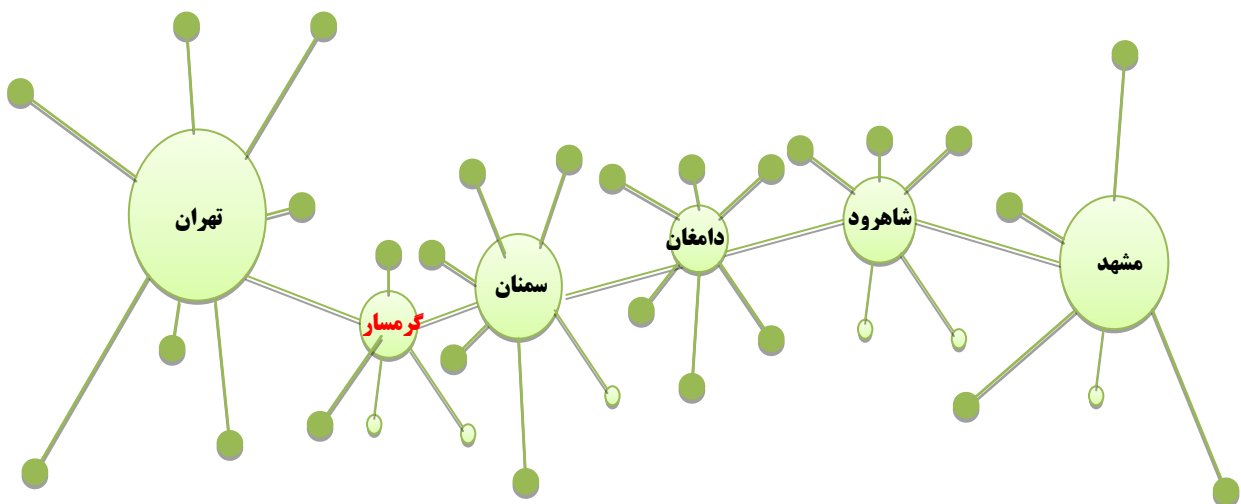
یکی از عوامل مؤثر بر استقرار مراکز زیست و فعالیت در هر ناحیه، ویژگی های جغرافیایی و به تبع آن شرایط و ظرفیت های منابع و محیط طبیعی است. در واقع باید گفت که تا قبل از پیدایش فن آوری های نوین و گسترش مبادلات بین جوامع مختلف و ضرورت توسعه راه های ارتباطی که به عنوان عوامل ثانویه بر نحوه استقرار جمعیت و فعالیت اثرگذار می باشند، این عوامل جغرافیایی و طبیعی بوده اند که نقش تعیین کننده را در پراکنش جمعیت و فعالیت داشته اند.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

شهرستان گرمسار از نظر موقعیت جغرافیایی و وضعیت طبیعی دارای شرایط خاصی است. گستره ناحیه از دامنه‌های مرتفع مناطق کوهستانی البرز شرقی تا پهنه‌های خشک حوزه کویر مرکزی گسترده است. به این ترتیب پیکره ناحیه از لحاظ شرایط توپوگرافی از نقاط کوهستانی مرتفع، نواحی کوهپایه‌ای و بالاخره از دشت‌های دامنه‌ای تا دشت‌های پست کویری تشکیل شده است. به بیان دیگر این ناحیه از خط الرأس ارتفاعات البرز تا پهنه‌های کویری حاشیه دشت کویر را در بر می‌گیرد و ارتفاع آن نسبت به سطح دریا از بیش از ۳۰۰۰ متر تا کمتر از ۶۰۰ متر تغییر می‌کند.

شرایط طبیعی و اقلیمی بر استقرار مراکز جمعیتی در شهرستان گرمسار بسیار تأثیرگذار بوده است. قرارگیری پهنه شهرستان گرمسار در سه موقعیت اقلیمی منجر شده که بیشتر سکونت‌گاه‌های شهری و روستایی در قسمتی از این شهرستان مستقر شوند که قابلیت زیست داشته و اقلیم آسایش در آن فراهم است.

نظام استقرار مراکز زیست و فعالیت و به بیان دیگر ساختار فضایی ناحیه، یک ساختار خطی را نشان می‌دهد که بر محور ارتباطی تهران-سمنان-شاهرود-مشهد، که یک پهنه مساعد اکولوژیکی میان دو محدوده نامساعد گستره‌های کویری در جنوب و قلمرو کوهستانی در شمال است شکل گرفته و در مراحل بعدی تحت تأثیر تقویت این محور از منظر شبکه‌های ارتباطی و خطوط انتقال نیرو و سوخت تحول یافته است.

نمودار شماره ۲-۳: ساختار شماتیک فضایی مراکز جمعیتی محور مرکز- شرق کشور

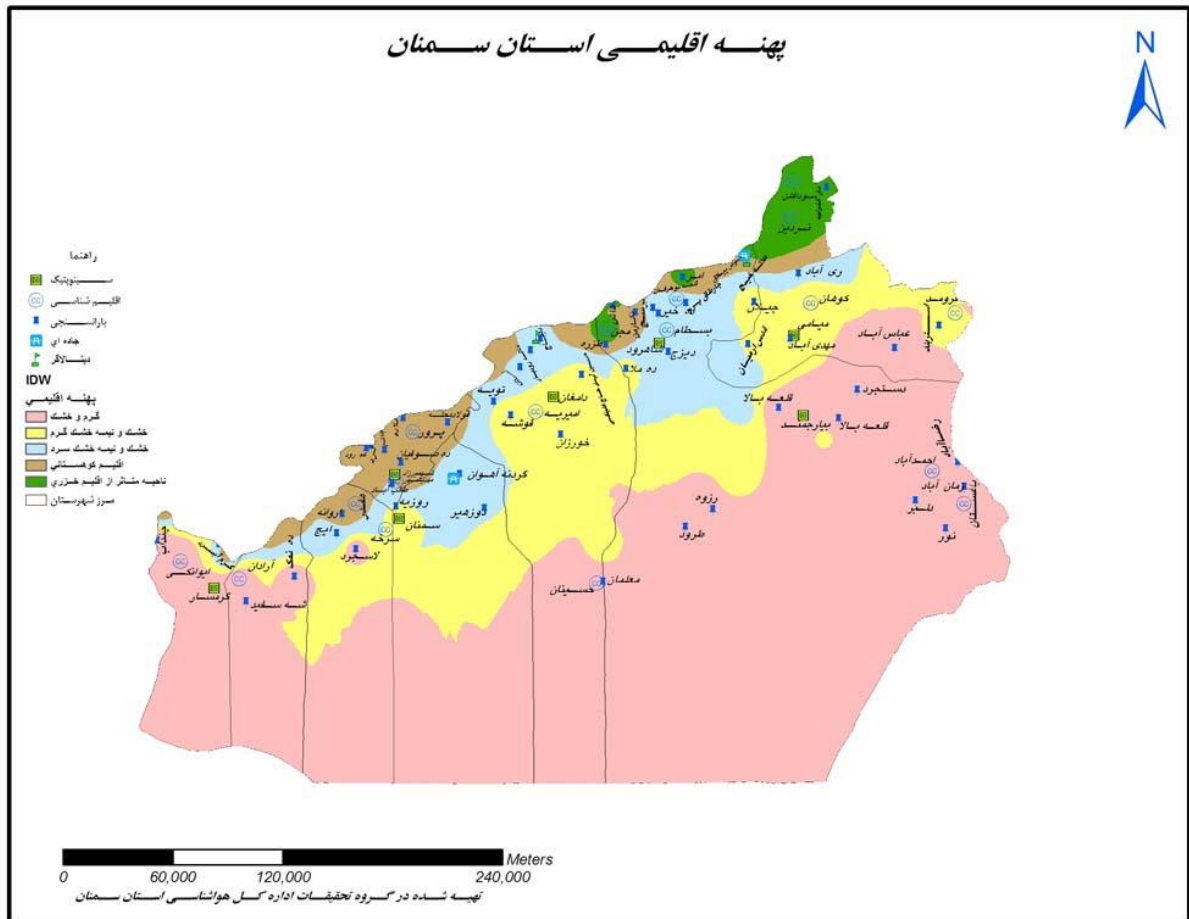
همانطور که نقشه نشان می‌دهد، بیشترین تراکم استقرار مراکز جمعیتی و خدماتی در نیمه شمالی شهرستان گرمسار وجود دارد که در دامنه‌های رشته کوه البرز قرار گرفته است. بیشترین تراکم نقاط روستایی و خدماتی در حوالی شهرهای گرمسار و ایوانکی وجود دارد. سازمان فضایی شهرستان گرمسار و نحوه پراکنش سکونت‌گاه‌های آن نشان از این دارد که فضای مابین مراکز جمعیتی تهی از فعالیت‌های فرا شهری و فرا روستایی است و علی‌رغم وجود پتانسیل‌های ارتباطی مناسب در این ناحیه از کشور،

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۲- ویژگی های آب و هوایی شهرستان گرمسار

دشت کویر در جنوب شهرستان گرمسار، اقلیم این منطقه را تحت تأثیر قرار می دهد. این دشت سبب خشکی نسبی هوا، افزایش گرما در تابستان، کاهش دما در زمستان و افزایش گرد و غبار می شود. باد غالب منطقه نیز که باد شرقی است، با گذر از دشت کویر، خشکی و سرمای زمستانه و خشکی و گرمای تابستانه را وارد فضا می کند.

نقشه شماره ۲-۱۱: پهنه بندی اقلیمی استان سمنان

ماخذ: سایت هواشناسی استان سمنان www.semnanweather.ir

✓ دما

اقلیم شهرستان گرمسار، دو دوره کاملاً متفاوت و مجزای سرد و گرم دارد. دوره سرد نسبتاً کوتاه و شامل ماه های ژانویه، فوریه، مارس و دسامبر است. دوره گرم باقی مانده ماه های سال را شامل می شود. تغییرات درجه حرارت بین دو دوره شدید است و همراه با تغییر ناگهانی دما و شرایط اکولوژیکی نظیر خشکی شدید، انهدام پوشش گیاهی، کاهش ابرناکی و بارندگی و افزایش شدت وزش باد از اواسط بهار است.

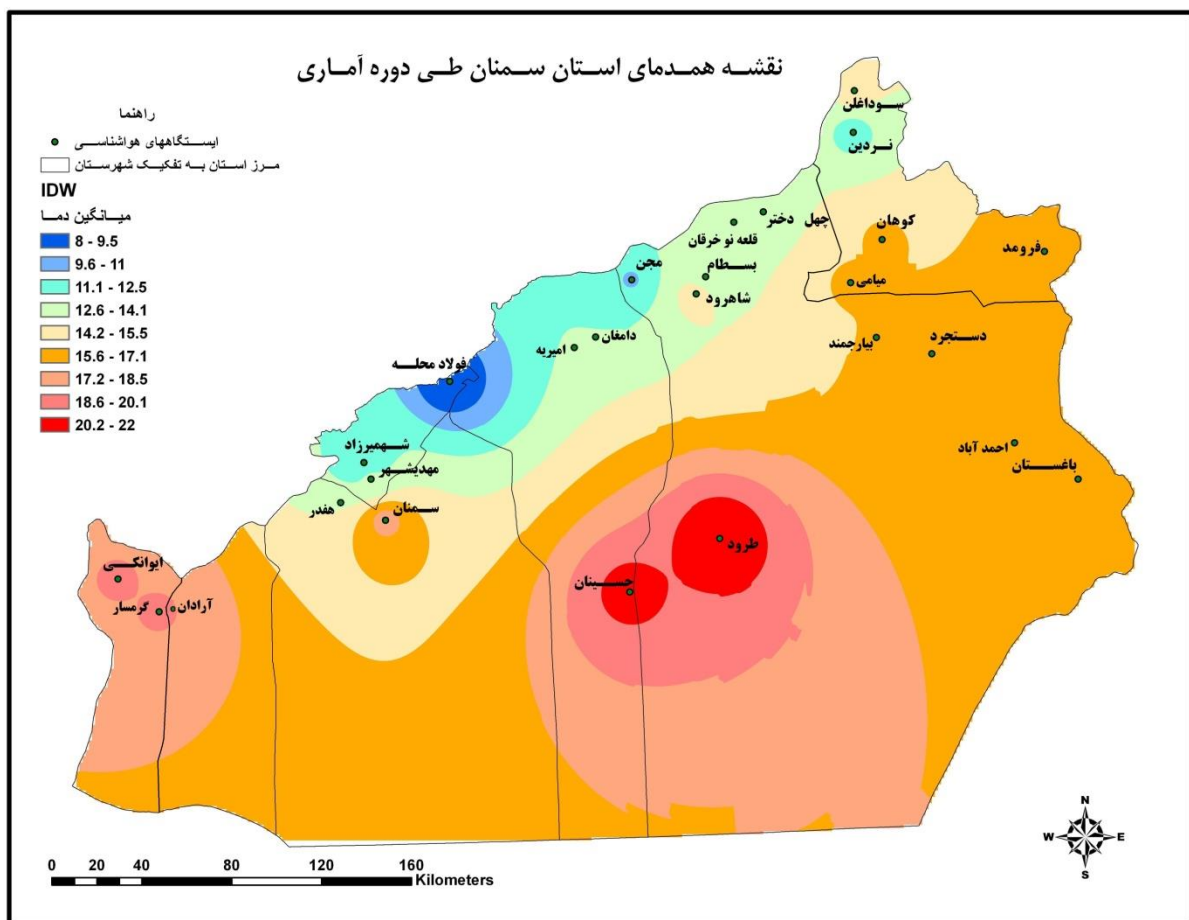
تعداد روزهای یخبندان و روزهایی که دما به صفر و زیر صفر می رسد از موارد مهم در بررسی های اقلیمی است. میانگین تعداد روزهای یخبندان در ایستگاه گرمسار حدود ۵۳ روز در سال است. بیشترین

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

تعداد روزهای یخبندان مربوط به دی (۲۰ روز) و آذر (۱۴/۴ روز) و بهمن (۱۲/۱ روز) است. سایر ماه-های سال بدون یخبندان است (طرح توسعه و عمران ناحیه غرب سمنان).

میانگین سالانه رطوبت نسبی در ایستگاه گرمسار ۴۲ درصد است. بررسی توزیع ماهانه و فصلی این شاخص نشان می‌دهد که بیشترین میانگین حداقل رطوبت نسبی در این ایستگاه مربوط به آذر ماه با ۴۷ درصد و فصل زمستان با ۳۸ درصد و کمترین آن مربوط به خرداد ماه با ۱۸ درصد و فصل تابستان با ۲۰ درصد بوده است. میانگین سالانه حداقل رطوبت نسبی در ایستگاه گرمسار برابر ۲۶ درصد و میانگین سالانه حداکثر رطوبت نسبی ۵۳ درصد بوده است (همان).

نقشه زیر محدوده‌های همدمای استان سمنان را نشان می‌دهد. گرمسار در محدوده دمایی ۱۷,۲ الی ۱۸,۵ درجه سانتیگراد قرار دارد.

نقشه شماره ۲-۱۲: پهنه‌های همدمای استان سمنان طی دوره آماری

ماخذ: سایت هواشناسی استان سمنان www.semnanweather.ir

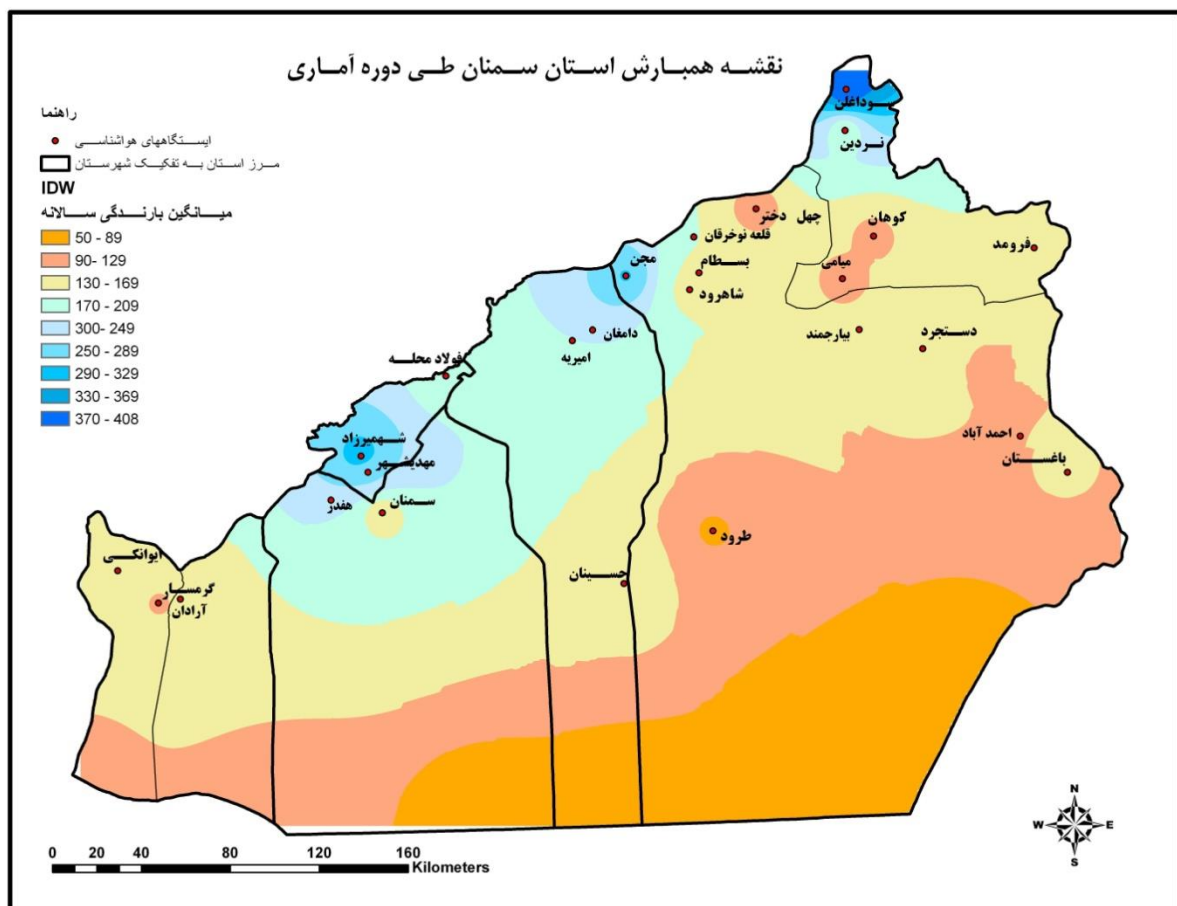
براساس مطالعات بطور متوسط ۸ ماه از سال میانگین درجه حرارت از ۵۰ درصد رطوبت نسبی بالاتر بوده یعنی هوا نسبتاً خشک است و ۴ ماه از سال یعنی فصل سرما و بارندگی رطوبت نسبی هوا بر درجه حرارت غلبه کرده و هوا تا حدی مرطوب است.

۷ بارش

گرمسار شهری با آب و هوای بیابانی است. علت اصلی این امر، قرارگیری شهر در مرکز ایران و نزدیکی به کویر مرکزی است. در نتیجه، میزان بارندگی در این شهر بسیار کم است. متوسط بارندگی سالانه در گرمسار تنها ۱۱۵ میلی‌متر است که از متوسط بارندگی کشور و آسیا نیز کمتر است.

فصل‌های خشک و بارانی: گرمسار دارای دو فصل خشک و بارانی است. فصل خشک از اواخر خرداد تا اواخر مهر ادامه دارد و در این مدت، میزان بارندگی بسیار کم است. فصل بارانی از اواخر مهر تا اواخر خرداد ادامه دارد و در این مدت، حدود ۷۰ درصد بارندگی سالانه رخ می‌دهد.

تاثیرات کمبود آب: کمبود آب در گرمسار، مشکلات زیادی را برای مردم این شهر ایجاد کرده است. کشاورزی دشوار و دامداری با چالش‌های زیادی مواجه است. همچنین، کمبود آب، کیفیت زندگی مردم را نیز کاهش داده است. گرمسار شهری با آب و هوای بیابانی است. کمبود آب، این شهر را به سرزمینی خشک و بی‌روح تبدیل کرده است. در گرمسار، باران به ندرت می‌بارد و مردم برای تامین آب خود، با مشکلات زیادی مواجه هستند.

نقشه شماره ۲-۱۳: پهنه‌های همبارش استان سمنان طی دوره آماری

ماخذ: سایت هواشناسی استان سمنان www.semnanweather.ir

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

✓ پوشش ابری و ساعات آفتابی

در شهرستان گرمسار، فصل سرد سال (از آذر تا اردیبهشت) فصل ابرناکی و فصل گرم سال (از خرداد تا مرداد) فصل آفتابی است. در فصل سرد، توده‌های هوای باران‌زا از غرب و شمال غرب وارد کشور می‌شوند و باعث افزایش تعداد روزهای ابرناکی می‌شوند. در فصل گرم، پرفشار جنب حاره‌ای در منطقه مستقر می‌شود و از ورود توده‌های هوای باران‌زا جلوگیری می‌کند. در نتیجه، تعداد روزهای آفتابی در این فصل به حداکثر می‌رسد.

✓ بادهای محلی

بادهای محلی طی سالیان متمادی در آن ناحیه تجربه و شناخته می‌شوند و می‌توانند، برخی از ویژگی‌های آب و هوایی منطقه را مشخص کنند. از این رو لحاظ کردن آن‌ها در برنامه‌ریزی‌های منطقه‌ای می‌تواند مفید واقع شود. مهم‌ترین بادهای محلی شهرستان گرمسار به قرار ذیل می‌باشند:

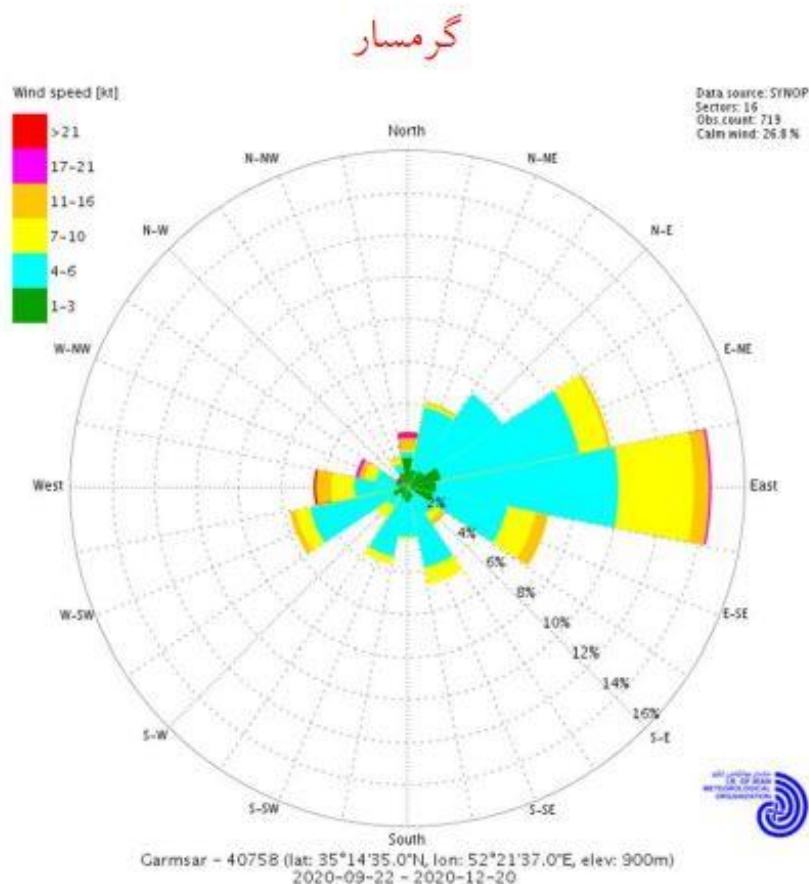
باد تورانه: این باد از ۲۰ فروردین شروع و وزش آن بطور متفاوت و گاهی اوقات تا ۳ شبانه روز ادامه می‌یابد.

باد قبله یا شهریار: این باد از غرب و در فصل‌های بهار و تابستان می‌وزد و معمولاً از ظهر شروع و تا غروب ادامه دارد.

باد کویر: باد کویر در روزهای بعد از ظهر تابستانی می‌وزد. این باد بسیار گرم بوده و معمولاً تا سه ساعت ادامه دارد.

باد جوزا: این باد در خرداد ماه از سمت غرب و در بیشتر ساعات شبانه روز در سطح شهرستان گرمسار می‌وزد. باد عنان: بادهای شمال شرقی که در زمستان ایجاد بارندگی نموده و از نوع بادهای ملایم می‌باشد در گرمسار به باد عنان معروف است.

باد سمنان: وزش بادهای سمنان از سمت شمال شرقی در فصل زمستان و معمولاً همراه با باران می‌باشد. این باد در گرمسار به باد سمنان معروف است.

تصویر شماره ۲-۵: گلباد محدوده گرمسار

ماخذ: سایت هواشناسی استان سمنان www.semnanweather.ir

✓ آمار هواشناسی شهرستان گرمسار در دوره ۱۴۰۰-۱۳۷۱

در برنامه‌ریزی و طراحی ساخت‌وساز در یک منطقه، توجه به عوامل اقلیمی مانند دما، بارندگی و رطوبت بسیار مهم است. این عوامل می‌توانند تأثیر زیادی بر آسایش ساکنان داشته باشند.

جدول زیر، متغیرهای اقلیمی شهرستان گرمسار را در یک دوره ۲۲ ساله نشان می‌دهد. این اطلاعات می‌تواند برای استخراج اصول اقلیمی ساخت‌وساز در منطقه استفاده شود.

منحنی آمبروتیک ایالت گرمسار نشان می‌دهد که فروردین، آذر، دی، بهمن و اسفند ماه‌های مرطوب و بقیه ماه‌های سال خشک هستند. به این معنا که در ماه‌های مرطوب، مجموع بارندگی بیش از میانگین درجه سانتیگراد دما در آن ماه است.

در ساخت‌وساز، توجه به عوامل اقلیمی مانند دما، بارندگی و رطوبت بسیار مهم است. این عوامل می‌توانند تأثیر زیادی بر آسایش ساکنان داشته باشند.

در شهرستان گرمسار، ماه‌های فروردین، آذر، دی، بهمن و اسفند ماه‌های مرطوب و بقیه ماه‌های سال خشک هستند. این اطلاعات می‌تواند برای استخراج اصول اقلیمی ساخت‌وساز در منطقه استفاده شود.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۲-۱- وضعیت آسایش اقلیمی محدوده

بر اساس اطلاعات آب و هوایی و معیارهای آسایش انسان، وضعیت گرمایی منطقه گرمسار به شرح زیر است: فضای باز: در ماه‌های اردیبهشت تا شهریور، هوا از حدود ساعت ۱۰ صبح تا ساعاتی بعد از غروب گرم است. در این مدت، عابر پیاده در صورت عبور در سایه و استفاده از باد و برودت تبخیری حاصل از سطوح آب و گیاه، احساس راحتی خواهد کرد.

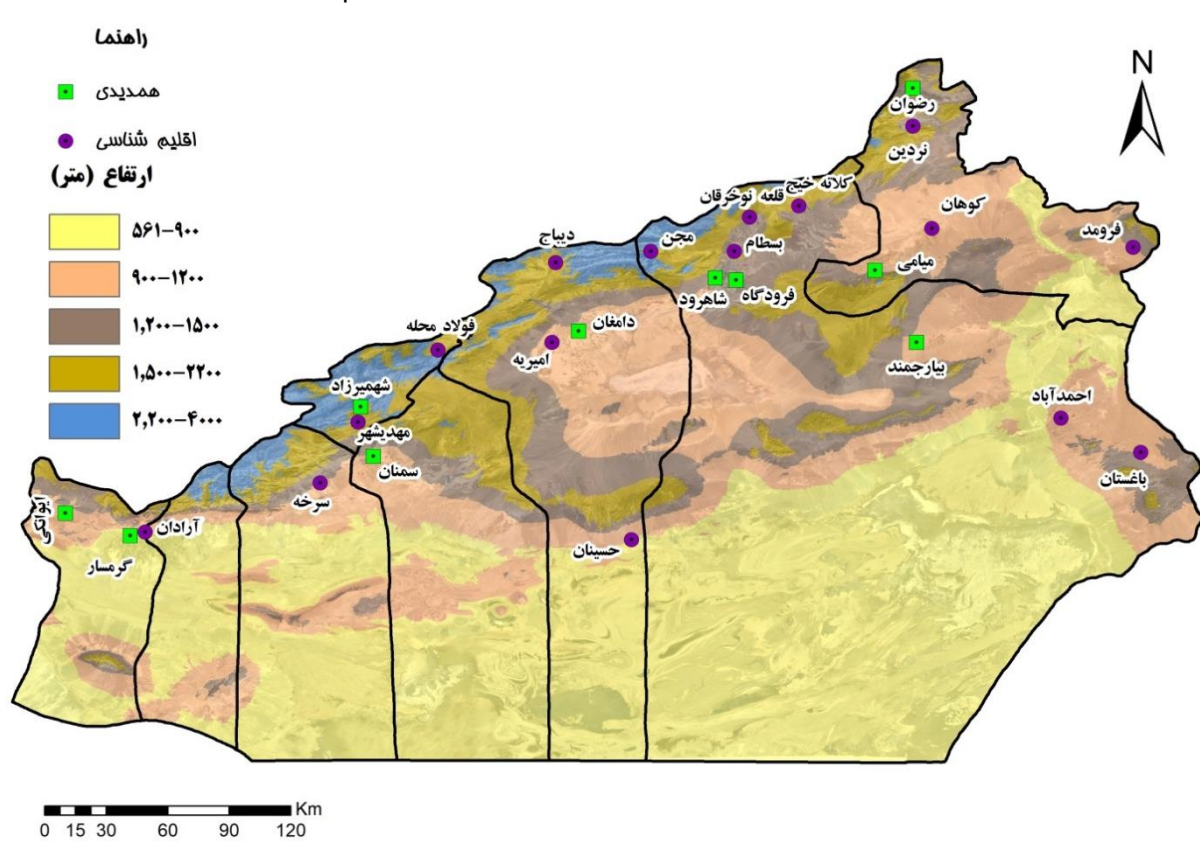
در ماه‌های خرداد، تیر و مرداد، هوا در اواسط روز بسیار گرم است و جریان باد و برودت تبخیری آب و سایه تأثیر چندانی در ایجاد احساس راحتی برای عابر پیاده ندارند. در این ایام، شب‌ها هوا در صورت وجود جریان باد مناسب است. در ماه‌های آذر تا بهمن، به جز چند ساعتی در اواسط روز، جریان هوا با سوز سرد همراه است. در این مدت، باید از به جریان افتادن بادهای غربی در فضاهای باز جلوگیری شود. در سایر مواقع سال، شرایط هوا به گونه‌ای است که عابر پیاده می‌تواند با تغییر محل عبور خود از سایه به آفتاب یا بالعکس و در برداشتن لباس مناسب فصل، احساس راحتی کند.

فضای بسته: در طول روز ماه‌های خرداد، تیر، مرداد و حدوداً ظهر ماه‌های اردیبهشت و شهریور، هوا در داخل ساختمان‌ها گرم است. در این ایام، با جلوگیری از ورود آفتاب به داخل ساختمان، استفاده از جریان باد یا بهره‌گیری از برودت تبخیری آب و یا خاصیت مصالح سنگین در جداره بنا، می‌توان به آسایش دست یافت. اما در حدود نیمروز ماه‌های خرداد، تیر و مرداد، تنها تهویه مطبوع مؤثر است. در شب‌های این ماه‌ها، هوا در داخل بنا مساعد است و می‌توان از فضاهای باز برای خواب شبانه استفاده نمود. در ماه‌های فروردین و مهر، روزها و شب‌ها در داخل بنا هوا مساعد است. در ماه‌های اسفند و آبان، روزها هوا مساعد و شب‌ها سرد است که باید از لوازم گرماساز استفاده نمود. ماه‌های آذر، دی و بهمن همیشگی سرد است و علاوه بر بهره‌گیری از انرژی خورشیدی، استفاده از وسایل گرماساز نیز ضروری است. در این ایام، باید تبادل حرارت از طریق جداره ساختمان به حداقل رسانده شود و ساختمان تحت تأثیر بادهای سرد غرب و شمال غربی قرار نگیرد. همچنین، از نفوذ هوای سرد از درز درها و پنجره‌ها جلوگیری به عمل آید.

۳-۳-۳- ناهمواری و توپوگرافی

توپوگرافی: سطح شهرستان گرمسار عمدتاً هموار است. بخش شمالی شهرستان دارای توپوگرافی کوهستانی است که می‌تواند از نظر پدافند غیرعامل اهمیت داشته باشد. فاصله مرکز شهرستان گرمسار تا کوهپایه‌های شمالی حدود ۸ کیلومتر است.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نقشه شماره ۲-۱۴: طبقه بندی ارتفاعی محدوده شهرستان گرمسار و استان سمنان

ماخذ: سایت هواشناسی استان سمنان www.semnanweather.ir

شهرستان گرمسار در غرب استان سمنان قرار دارد و از دو بخش کویری و کوهستانی تشکیل شده است. بخش کویری در جنوب شهرستان واقع شده و بخش کوهستانی در شمال آن. بخش کویری: بخش کویری گرمسار در مرکز فلات ایران واقع شده است. این بخش از زمین‌های بایر و شور تشکیل شده است. آب و هوای این بخش گرم و خشک است. بخش کوهستانی: بخش کوهستانی گرمسار در شمال شهرستان واقع شده است. این بخش از ارتفاعات البرز تشکیل شده است. آب و هوای این بخش معتدل و مرطوب است. رودخانه حبله رود: رودخانه حبله رود از ارتفاعات البرز سرچشمه می‌گیرد و پس از طی مسافتی به طول ۱۴۰ کیلومتر به دشت گرمسار می‌ریزد. این رودخانه نقش مهمی در کشاورزی و استقرار جمعیت در منطقه دارد.

۳-۳-۴- زمین شناسی و گسله شناسی شهرستان گرمسار

رشته کوه البرز از شمال دشت گرمسار می‌گذرد. این رشته کوه از کوه‌های جوان دوران سوم است که از کوه‌های آلپ در اروپا و هیمالیا در آسیا محدود می‌شود. کوه‌های البرز در دوران دوم در زیر آب قرار گرفته بودند و در طول دوران سوم در اثر حرکات کوهزایی بالا آمدند. امروزه چون دوران فرسایش در آن‌ها کوتاه است، کوه‌های مرتفعی را بوجود آورده‌اند.

کوه‌های شمالی گرمسار دنباله رشته کوه البرز است که امتداد آن تا لشکرک ادامه دارد. این کوه‌ها در دوران سوم در اثر حرکات کوهزایی بالا آمده‌اند و امروزه چون دوران فرسایش در آن‌ها کوتاه است، کوه‌های مرتفعی را بوجود

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار آورده‌اند. از نظر روندهای ساختمانی، چینه‌شناسی و رسوب‌شناسی، دشت گرمسار مشابه ایران مرکزی است. سازندهای مختلفی از دوران‌های مختلف زمین‌شناسی در این منطقه گسترش دارند.

۳-۳-۱- ژئومورفولوژی دشت گرمسار

دشت گرمسار در اثر فرسایش و رسوب‌گذاری رودخانه حبله‌رود شکل گرفته است. مخروط افکنه‌ای شکل بودن این دشت، آن را به نمونه‌ای بارز از مخروط‌افکنه‌های کلاسیک تبدیل کرده است. رأس مخروط افکنه حبله‌رود در مدخل ورودی رودخانه قرار دارد و ارتفاعی معادل ۹۸۰ متر دارد. شعاع این مخروط افکنه در حدود ۵ تا ۱۲۰ کیلومتر است. شیب زمین در امتداد محور اصلی مخروط افکنه از ۱/۴ درصد در بخش فوقانی و شمال تا ۰/۵ درصد در قسمت تحتانی و نواحی پست متغیر است. رودخانه شور در جنوب شرق دشت گرمسار جریان دارد. این رودخانه از دشت گرمسار و ارتفاعات حاشیه آن سرچشمه می‌گیرد و پس از گذشتن از دامنه‌های شمالی ارتفاعات سیاه‌کوه به کویر شمال جندق می‌ریزد. خاک‌های ناحیه به دلیل حضور تشکیلات سنگی شور و گنبد‌های نمکی و بالا بودن سطح آب زیرزمینی در جنوب دشت و تبخیر سالانه، عموماً شور هستند.

دشت گرمسار را می‌توان از نقطه نظر ژئومورفولوژی به سه قسمت اصلی تقسیم کرد: قسمت‌های فوقانی: این قسمت‌ها از بستر سنگ‌های رودخانه و انشعابات آن تشکیل شده‌اند و شیب نسبتاً زیادی دارند.

بخش میانی: این بخش اغلب اراضی زراعی دشت گرمسار را در بر می‌گیرد و شیب ملایمی دارد. بخش تحتانی: این بخش دارای اراضی شور زیادی است و در امتداد جنوب به مقدار املاح آن افزوده می‌شود. شهرستان گرمسار را می‌توان به دو بخش مناطق مرتفع کوهستانی که در نیمه شمالی واقع شده‌اند و بخش‌های پست که بطور عمده شامل رسوبات آبرفتی و پهنه‌های رسی، گچی و نمکی هستند تقسیم کرد. زمین‌شناسی دشت گرمسار: شهرستان گرمسار در حاشیه شمالی حوضه رسوبی- تبخیری ترسیب ایران مرکزی واقع شده است. سازندهای موجود در آن علاوه بر توده‌های نمک که به احتمال زیاد متعلق به سازند قرمز زیرین می‌باشند شامل سازند قم، سازند قرمز بالایی، نهشته‌های میوپلیوسن، سازند هزاردره، نهشته‌های پلیوستوسن و رسوبات عهد حاضر می‌باشد. ساختمان تکتونیکی حاکم بر منطقه چین‌خوردگی است که همراه آن شکستگی‌های مؤثری نیز به وجود آمده است. غالباً در امتداد این شکستگی‌ها نمک‌ها به سطح رسیده و در اثر حرکت جانبی بر روی سطح نیز تا صدها متر گسترش یافته و امتداد گسله‌ها را پوشانده است.

اهمیت زمین‌لرزه‌خیزی دشت گرمسار: منطقه گرمسار در بخش جنوبی البرز مرکزی به سبب رویداد زمین‌لرزه متعدد از گذشته‌های دور و نیز زمین‌لرزه‌های سال ۱۳۶۷ که کم و بیش به مدت ۴ ماه به‌طور پیاپی گرمسار و حومه را می‌لرزاندند از نظر لرزه‌خیزی حائز اهمیت می‌باشد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۳-۴-۲- گسل های فعال

از جمله گسله های موجود در منطقه که از نظر زمین لرزه های گرمسار حائز اهمیت میباشند گسله «کلرز» و گسله «گرمسار» هستند که در این جا اشاره مختصری به سابقه فعالیت آن ها می شود.

گسل کلرز: گسله کلرز گسله ای است با راستای خاوری- باختری به درازای حداقل ۳۱ کیلومتر که در ۱۲ کیلومتر شمال شهرستان گرمسار قرار دارد و برای اولین بار توسط صفایی (۱۳۶۹) شناسایی شده است. جهت معرفی ویژگی های دقیق این گسله، چگونگی کارکرد آن را از باختر به خاور مورد بررسی قرار می دهیم. وجود بریدگی در نهشته های میو- پلیوسن، سازند هزاردره و نهشته های پلیوستوسن و قرارگیری آن ها در مجاورت آبرفت های دشت در قسمت باختری این گسله فعال بودن این گسله در عهد حاضر را به خوبی تأیید می نمایند.

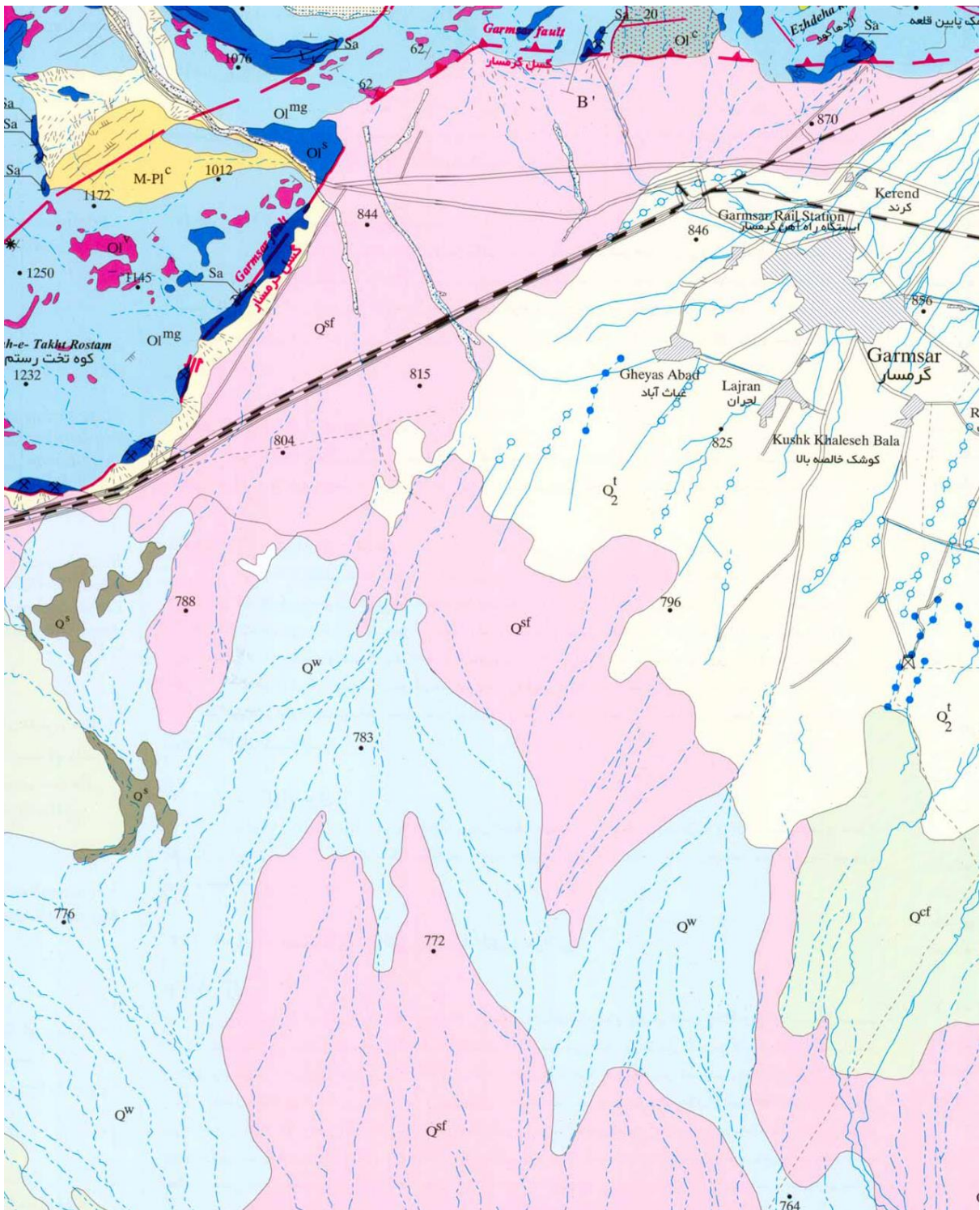
امتداد گسله کلرز بعد از ایجاد بریدگی در نهشته های میو- پلیوسن در داخل دیپایر نمکی باختر کوه کلرز قابل تشخیص نمی باشد که علت آن حرکت جانبی توده های نمک می باشد. کارکرد گسله کلرز در کوه کلرز به شکل رانده شدن سازند قم بر روی سازند قرمز فوقانی می باشد که در پی آن سازند قم کاملاً برشی و خرد شده و قطعات زیادی از آن بر روی سازند قرمز فوقانی و دشت های مجاور لغزیده است.

در بخش جنوب کوه کلرز نفوذ توده های نمک در امتداد گسله کلرز و در درون سازند قرمز فوقانی مشاهده می شود که در واقع می توان آن را به عنوان مرحله آغازین ایجاد دیپایر در نظر گرفت و احتمالاً پس از گذشت مدت زمان لازم، در محل کوه کلرز نیز مشابه بخش باختری و خاوری آن دیپایری ایجاد خواهد شد. رخنمون گسله کلرز در خاور کوه کلرز مشابه بخش باختری آن باز هم به وسیله دیپایر خاور کوه کلرز پوشیده می شود. بعد از این دیپایر تأثیر این گسله را می توان به صورت رانده شدن سازند قم و بخش پایینی سازند قرمز فوقانی بر روی بخش میانی سازند قرمز فوقانی مشاهده نمود.

امتداد این گسله کارکرد گسله چپ گرد عروس پران دچار خمیدگی گردیده و پس از عبور از رودخانه حبله رود و تأثیر بر روی سازند قرمز فوقانی مجدداً در پی نفوذ دیپایری در امتداد آن در بلندی های کل کوه رخنمون آن پوشیده می شود.

گسله گرمسار: این گسله اولین بار به وسیله (Berberian-۱۹۸۱) معرفی شده است. گسله گرمسار گسله ایست با راستای خاوری- باختری به درازای حدود ۷۰ کیلومتر در ۳،۵ کیلومتری شمال شهرستان گرمسار که به سمت باختر خم های زیادی پیدا کرده و پس از گذشتن از دامنه کوه های تخت رستم و کوه سرخ در جنوب خاوری ورامین به گسله پیشوا می رسد. در قسمت شمال خاوری گرمسار گسله گرمسار مرز روشنی میان سازند هزار دره و آبرفت- های دشت تشکیل می دهد (سازمان زمین شناسی و اکتشاف معدنی کشور، ۱۳۹۲). با توجه به بررسی های انجام شده می توان گسله گرمسار را از لحاظ مکانیسم نفوذ نمک ها در امتداد آن با گسله کلرز مشابه دانست، بطوری که کارکرد این گسله در خاور معدن نمک راه راهک به صورت ایجاد بریدگی در سازند قرمز فوقانی و نهشته های میوپلیوسن دیده می شود و به محض رسیدن امتداد گسله به دیپایرها تا بیش از ۶۰۰ متر نمک ها به سمت دشت جنوب پیش روی کرده و امتداد گسله پوشیده شده است. حرکت نمک ها و پوشیده شدن امتداد گسله گرمسار با برداشت ژئوفیزیکی که به روش ژئوالکتریک بر روی دیپایرها انجام گردیده نیز تأیید می گردد (همان). گسله

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
 گرمسار نیز همانند گسله کلرز تحت تأثیر گسله شمالی- جنوبی عروس پران قرار گرفته به طوری که در حوالی
 رودخانه حبله رود امتداد آن نزدیک به ۲,۵ کیلومتر به گونه چپ گرد جابه جا گشته است.

نقشه شماره ۲-۱۵: زمین شناسی و موقعیت گسل های شهرستان گرمسار
 سازمان زمین شناسی و اکتشافات معدنی کشور، ۱۳۹۲

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۳-۵- حوزه آبریز و منابع آب زیرزمینی و سطحی شهرستان

شهرستان گرمسار در تقسیم‌بندی حوزه‌های آبریز، جزئی از حوزه آبریز کویر نمک و زیرحوزه کویر سمنان و گرمسار محسوب می‌شود. در این زیرحوزه، تعداد زیادی آبراهه و رودخانه کوچک و بزرگ وجود دارد که از ارتفاعات البرز مرکزی سرچشمه می‌گیرند. این آبراهه‌ها به سمت جنوب و جنوب غرب جریان دارند و پس از پیوستن به یکدیگر، به سمت جنوب شرقی و در نهایت به کویرهای سمنان و گرمسار می‌ریزند.

بزرگترین رودخانه در محدوده مورد بررسی **حبله رود** است که از شاخه‌های مختلفی تشکیل می‌شود رودخانه حبله رود پس از عبور از کوهستان در آغاز ورود به دشت تشکیل مخروط افکنه و در پای آن واقع شده است. این رودخانه منبع اصلی تامین آب کشاورزی گرمسار است و اقتصاد شهرستان به طور مستقیم و غیر مستقیم به وجود این رودخانه وابسته است. حبله رود از سه شاخه اصلی نمرود فیروزکوه و گور سفید تشکیل شده است. قسمت‌های مرتفع این زیر حوزه در استان مازندران و بخش‌های کم ارتفاع و دشتی آن در استان سمنان به ویژه شهرستان گرمسار واقع شده است. نمرود از دامنه‌های جنوبی سواد کوه سرچشمه گرفته و در جهت جنوب و جنوب شرقی جریان می‌یابد. این رودخانه دارای جریان دائم با کیفیت بسیار خوب بوده و پرآب‌ترین شاخه فرعی حبله رود است. رود فیروزکوه از فلات مرتفع شمال شهر فیروزکوه و از ارتفاعات گدوک که حد فاصل حوضه رودخانه‌های طالار و حبله رود است سرچشمه گرفته و از شمال به جنوب جریان دارد. در شهر فیروزکوه با رود گورسفید که از مناطق شرقی حوضه سرچشمه می‌گیرد متصل شده و حبله رود را تشکیل می‌دهند که در جهت جنوب جریان یافته و در محل سیمین دشت به نمرود می‌پیوندند. از این نقطه رودخانه به مسیر خود ادامه داده و سپس دلی چای از ساحل راست به آن متصل می‌گردد. کیفیت آب دلی چای به دلیل وفور سازندهای زمین‌شناسی گچ و نمک‌دار نامناسب بوده و موجب خراب شدن آب حبله رود می‌گردد. علاوه بر آن به علت رژیم سیلابی و قابلیت فرسایش زیاد در حوضه آبریز غلظت مواد معلق در آن نیز بسیار زیاد است. در ابتدای دشت گرمسار از آب حبله‌رود با استفاده از یک سد انحرافی و شبکه آبیاری استفاده‌شده و به این طریق بخش عمده آب آن در فصل زراعی به مصرف می‌رسد.

کل برداشت آب از حبله رود در دشت گرمسار بالغ بر ۱۹۸ میلیون متر مکعب در سال است که حدود ۱۹۵ میلیون متر مکعب آن به مصرف کشاورزی رسیده و نزدیک به سه میلیون متر مکعب آن نیز به مصارف شرب و عمومی شهر گرمسار اختصاص دارد. از رودهای دیگر گرمسار می‌توان به **رود سردره** اشاره کرد که دارای آب بسیار کمی است و آب آن شور و غیر قابل استفاده است.

رودخانه رامه یا تنگ چهار طالق نیز از دیگر رودخانه‌های فصلی است که از ارتفاعات شمال شرقی گرمسار و منطقه لزوره سرچشمه گرفته و پس از پیوستن به شاخه‌هایی چون خوشاب‌رود از شمال به جنوب بسوی قریه ده نمک ادامه مسیر می‌دهد. گرمسار از لحاظ منابع آب زیر زمینی نیز غنی است و در گذشته چندین رشته قنات در منطقه گرمسار وجود داشته که در حال حاضر نیز بعضی از آن‌ها آبدهی دارند و چاه‌های عمیق و نیمه عمیق فراوانی در سطح شهرستان وجود دارد که برای امر کشاورزی غالب آن‌ها استفاده می‌شود و آب لوله کشی تمامی روستاهای گرمسار از چاه‌های حفر شده تامین می‌گردد. در سال ۱۳۷۵ در شهرستان گرمسار ۵۰۱ حلقه چاه عمیق با میزان

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
تخلیه ۲۱۲/۸ میلیون متر مکعب، ۸۸ حلقه چاه نیمه عمیق با تخلیه ۳/۰۷ میلیون متر مکعب و ۲۷ رشته قنات با
تخلیه ۷/۹۴ میلیون متر مکعب وجود داشته است.

۳-۳-۶- بررسی وضعیت خاک و پوشش گیاهی شهرستان گرمسار

• خاک

از نظر خاکشناسی دشت گرمسار از ۲ منبع عمده تشکیل شده است:

(۱) مواد بوجود آمده از رسوبات دامنه کوههای شمال منطقه که قوه نقل در انتقال رسوب بعدی آن ها موثرتر بوده و آبهای سیلابی پای کوهها در انتقال آن ها نقش بسیار موثری نداشته است. این عمل جابجایی مواد که به اسم واریز نامیده می شود و مواد آن واریزه ای است در شمال دشت گرمسار رسوبات خود را باقی گذاشته و عموماً رسوبات دارای ذرات درشتی است.

(۲) مواد آبرفتی و رسوبات بوجود آمده توسط رودخانه حبله رود که از فاصله زیادی توسط رودخانه حمل شده در اثر سائیدگی و خردشدنی بصورت ذرات ریز و درشت در داخل رودخانه حمل شده در اثر سائیدگی و خرد شدن بصورت ذرات ریز و درشت در داخل دشت باقی گذاشته شده است. این نوع رسوب آبرفتی نامیده می شود و در تشکیل دشت آبرفتی گرمسار مؤثر بوده است و رسوبگذاری کاملی از نظر تشکیلات رودخانه ای در دشت گرمسار بوجود آورده است. بدین نحو که در موقع ورود رودخانه به دشت، بواسطه وسیع تر شدن ناگهانی بستر رودخانه سرعت آب نیز دفعتاً کم شده و رسوبات داخل آب روی زمین پخش می شوند. در موقع پخش آب و مواد محتوی آب روی دشت، اول مواد درشت و سنگین تر پخش در داخل بستر رودخانه و در کف آن ها باقی مانده و بعد ذرات ریز دانه با توجه به سرعت آب و وزن آن ها رسوب گذاری می شوند.

این دشت آبرفتی در سمت شمال و در امتداد جهت جریان آب رودخانه شیب ملایمی دارد که مناسب ترین قسمت گرمسار برای زراعت است. این دشت در قسمت های جنوبی شیب کمتری پیدا می کند و به اراضی پائین دشت شور منتهی می شود.

• پوشش گیاهی

به علت وجود منابع آب تمامی اراضی اطراف شهر گرمسار و روستاهای تابع آن به کشت محصولات گوناگون زراعی اختصاص دارد و زمین بدون استفاده در این مناطق وجود ندارد. جدا از مناطقی که به امر کشاورزی اختصاص دارد، رویش گیاهان در شهرستان گرمسار به علت شرایط جوی، اقلیم خشک و ترکیب خاک (نمک و گچ)، بسیار مشکل و کند است و تنها گیاهانی در این محدوده می رویند که در مقابل شوری و خشکی مقاوم و سازگار با مناطق کویر می باشند. برخی از این گونه گیاهان عبارتند از: سالسولا، اشنان، طاق، گز، خار شتر. در جنوب گرمسار در مکان هایی که زه آبها و کانال های زهکشی حفر گردیده نیستان هایی به ارتفاع ۳ الی ۶ متر نیز وجود دارند.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

در منطقه سیاه کوه بوته‌های با ساقه‌های ضخیم و بلند وجود دارد که اهالی در گذشته از آن برای مصرف سوخت استفاده می‌کرده‌اند و برخی از آن‌ها مثل روناس برای رنگرزی استفاده می‌شد.

پوششی گیاهی شمال، شمال شرقی و غرب شهرستان گرمسار شامل گندمیان، جو وحشی، باریجه، نعناکوهی، کاهوی وحشی و کلاه میرحسن است. ذیلاً انواع گونه‌های گیاهی موجود در شهرستان گرمسار معرفی می‌شوند.

گیاهان شورپسند بیابانی

گون: گون گیاهی چندساله از خانواده بقولات است که به صورت خودرو در مناطق خشک و نیمه خشک ایران می‌روید. این گیاه دارای ساقه‌های منشعب و برگ‌های متناوب است. گل‌های گون به رنگ‌های مختلف از جمله ارغوانی، آبی و سفید دیده می‌شوند. گون در برابر خشکی مقاوم است و در خاک‌های شور نیز رشد می‌کند.

محصول اصلی گیاه گون کتیرا است. کتیرا صمغی است که از ساقه و ریشه گون به دست می‌آید و در صنایع غذایی، داروسازی و آرایشی و بهداشتی کاربرد دارد.

قیچ: قیچ درختچه‌ای بومی مناطق خشک و نیمه خشک ایران است که ارتفاع آن به ۲-۵ متر می‌رسد. این درختچه دارای ساقه‌های چوبی و برگ‌های کوچک است. گل‌های قیچ زرد رنگ هستند و در اواخر زمستان ظاهر می‌شوند. میوه‌های قیچ بالدار هستند و توسط باد پراکنده می‌شوند.

خارشتر: خارشتر گیاهی چندساله از خانواده بقولات است که در مناطق خشک و نیمه خشک ایران می‌روید. این گیاه دارای ساقه‌های منشعب و خاردار است. برگ‌های خارشتر کوچک و بیضی شکل هستند. گل‌های خارشتر زرد رنگ هستند و در فصل بهار ظاهر می‌شوند. میوه‌های خارشتر به صورت غلاف‌های قهوه‌ای رنگ هستند که حاوی دانه‌های ریز هستند.

ریش بز: ریش بز درختچه‌ای همیشه سبز از خانواده گیلاس است که در مناطق خشک و نیمه خشک ایران می‌روید. این درختچه دارای ساقه‌های منشعب و برگ‌های کوچک و کشیده است. گل‌های ریش بز زرد رنگ هستند و در اواخر بهار ظاهر می‌شوند. میوه‌های ریش بز به صورت غلاف‌های گوشتی و قرمز رنگ هستند.

اسکنبیل: اسکنبیل درختچه‌ای از خانواده علف هفت بند است که در مناطق خشک و نیمه خشک ایران می‌روید. این درختچه دارای ساقه‌های منشعب و برگ‌های کشیده است. گل‌های اسکنبیل کوچک و سفید رنگ هستند و در اواخر بهار ظاهر می‌شوند. میوه‌های اسکنبیل به صورت غلاف‌های مژک دار هستند.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۳-۷- بررسی تحولات جمعیتی گرمسار

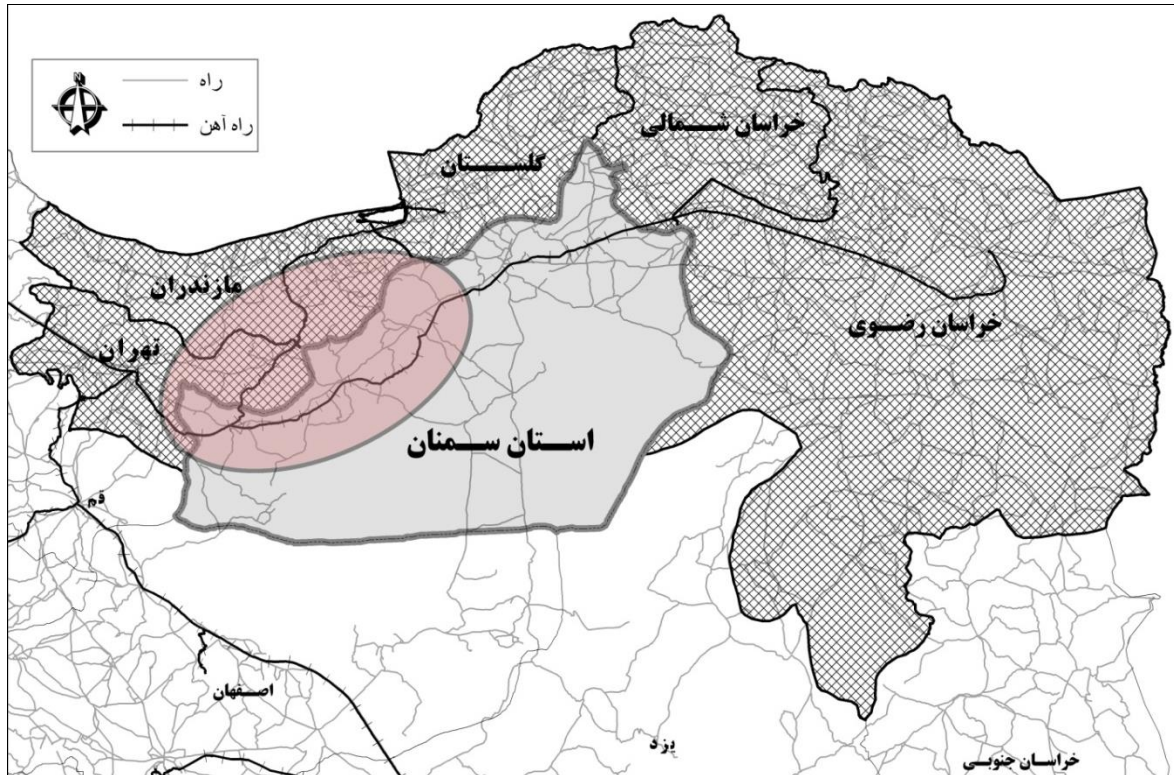
جدول زیر تعداد جمعیت استان سمنان و شهرستان‌های آن را در دوره‌های آماری ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ و نیز تراکم نسبی جمعیتی استان و شهرستان‌های آن را در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲- ۵: تعداد جمعیت استان سمنان و شهرستان‌های آن در دوره ۱۳۶۵-۱۳۹۰ و تراکم نسبی جمعیتی در سال ۱۳۹۰

شهرستان	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰	تراکم نسبی جمعیت (نفر به کیلومتر مربع) ۱۳۹۰
کل استان	۴۱۷۰۳۵	۵۰۱۴۴۷	۵۸۹۷۴۲	۶۳۱۲۱۸	۶,۵
آرادان	۱۳۲۵۱	۱۶۶۲۷	۱۵۵۱۷	۱۵۵۷۵	۳,۶
دامغان	۶۷۸۰۸	۷۸۷۵۸	۸۴۶۸۰	۸۶۹۰۸	۶,۲
سرخه	۱۲۸۴۶	۱۳۰۹۲	۱۴۲۴۹	۱۴۸۵۳	۱,۶
سمنان	۷۰۶۱۳	۱۰۱۷۱۱	۱۴۰۵۱۲	۱۶۷۴۰۷	۱۵,۲
شاهرود	۱۴۹۰۲۳	۱۸۴۹۹۶	۱۹۶۸۹۸	۲۰۱۵۷۲	۴,۶
گرمسار	۴۴۹۱۴	۵۱۲۲۰	۶۳۱۰۲	۶۵۷۴۹	۱۲,۷
مهدیشهر	۲۳۷۸۰	۲۷۵۲۷	۳۶۸۵۷	۴۱۸۹۶	۲۱,۶
میامی	۳۴۸۰۰	۲۷۵۱۶	۳۷۹۲۷	۳۷۲۵۸	۴,۵

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۱

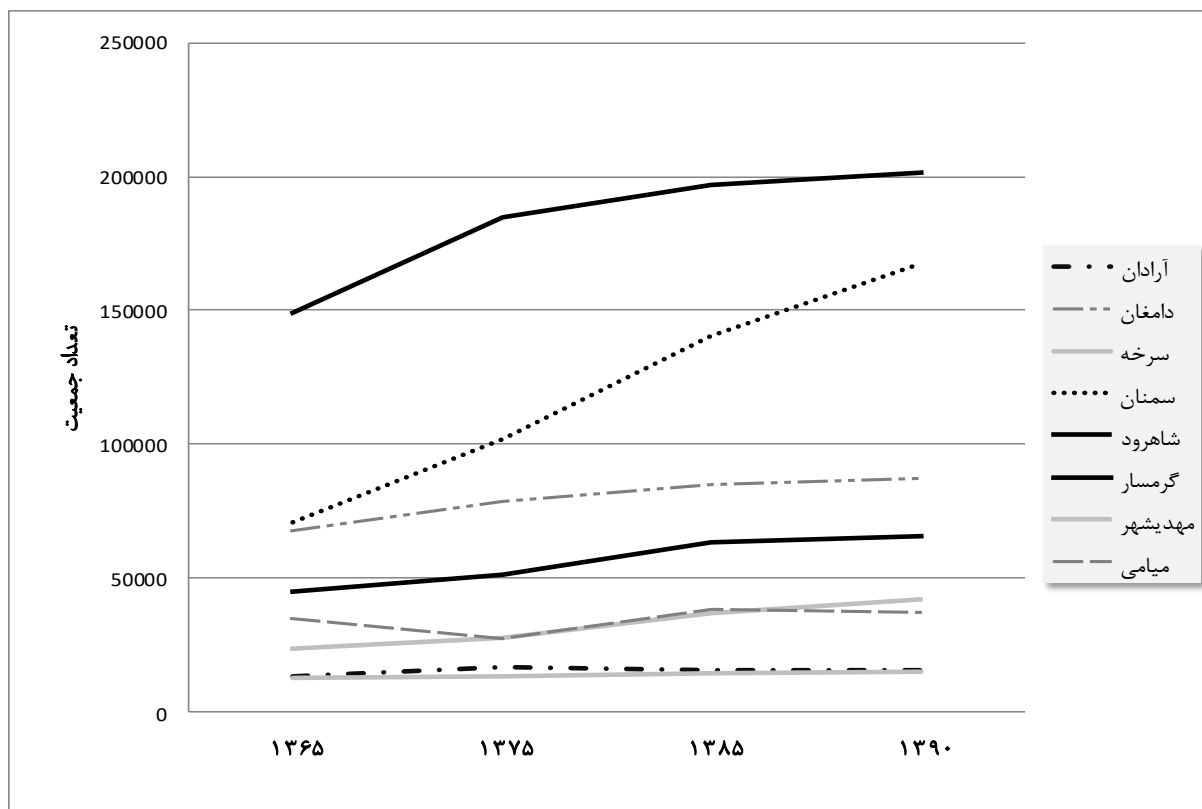
بیشترین تراکم جمعیتی استان سمنان در سال ۱۳۹۰ مختص به شهرستان‌های سمنان، گرمسار و مهدیشهر (نمودار ۵-۱۱) هستند. موقعیت جغرافیایی، شرایط طبیعی و اقلیمی و نیز نزدیکی به مسیرهای ارتباطی اصلی از جمله عواملی هستند که بر استقرار مراکز جمعیتی و تراکم آن‌ها مؤثر هستند. نواحی شمال غربی استان سمنان در دامنه ارتفاعات البرز واقع شده که آب و هوایی مطلوب در مقایسه با سایر نواحی استان را در این نواحی بوجود آورده است. از طرفی قرارگیری این ناحیه مابین استان‌های تهران، مازندران و گلستان، این ناحیه را در محدوده جغرافیایی مهمی قرار داده است. مهم‌ترین مسیرهای ارتباطی سمنان از نواحی شمال و شمال غربی این استان می‌گذرند، جایی که شهرستان‌های سمنان، مهدیشهر و گرمسار را در مسیر راههای دسترسی استان‌های خراسان شمالی، خراسان رضوی، گلستان و مازندران به استان تهران قرار داده است. بنابراین ناحیه شمال غرب استان سمنان که دربرگیرنده شهرستان گرمسار و همچنین سایت منطقه ویژه اقتصادی گرمسار است ناحیه‌ای مهم در سطح استان سمنان تلقی می‌گردد؛ چنانکه تراکم جمعیتی بالاتر این ناحیه در مقایسه با سایر نواحی استان سمنان گویای اهمیت آن است.

نقشه شماره ۲-۱۶: موقعیت ارتباطی نواحی شمال غربی استان سمنان در میان استان‌های حوزه شمال و شمال شرق کشور

مقایسه رشد جمعیتی شهرستان‌های استان سمنان در نمودار زیر به خوبی سلسله‌مراتب جمعیتی را در شهرستان‌های مختلف استان نشان می‌دهد؛ به طوری که چهار شهرستان قدیمی استان سمنان به نام‌های دامغان، سمنان، شاهرود و گرمسار در سطوح بالای نمودار و شهرستان‌های جدید میامی، مهدیشهر، آرادان و سرخه از نظر تعداد جمعیت به ترتیب در سطوح بعدی قرار گرفته‌اند. بنابراین به نظر می‌رسد در تقسیمات سیاسی جدید استان به ارقام مربوط به پراکنش جمعیت در سطح استان سمنان توجه شده است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲- مقایسه رشد جمعیتی شهرستان‌های استان سمنان در دوره زمانی ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰

کمترین نرخ رشد جمعیتی مربوط به شهرستان میامی با ۲,۳۲- درصد در دوره زمانی ۱۳۶۵-۱۳۷۵ و بیشترین نرخ رشد جمعیتی مربوط به شهرستان سمنان در همین دوره و با رقم ۳,۷۲ درصد است (جدول ۵-۱۴). دامنه زیاد تغییرات در نرخ رشد جمعیتی شهرستان‌های استان سمنان، تغییر و تحولات زیاد جمعیتی را در این دوره نشان می‌دهد. این روند می‌تواند متأثر از تحولات زاد و ولد بعد از انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی عراق علیه ایران و موقعیت جغرافیایی استان سمنان در این دوره بوده باشد.

جدول شماره ۲-۶: نرخ رشد جمعیتی شهرستان‌های استان سمنان در دوزه زمانی ۱۳۶۵ الی ۱۳۹۰

۱۳۶۵-۱۳۷۵	۱۳۷۵-۱۳۸۵	۱۳۸۵-۱۳۹۰	
۲,۳	-۰,۶۹	۰,۰۷	آرادان
۱,۵۱	۰,۷۳	۰,۵۲	دامغان
۰,۱۹	۰,۸۵	۰,۸۳	سرخه
۳,۷۲	۳,۲۸	۳,۵۶	سمنان
۲,۱۹	۰,۶۳	۰,۴۷	شاهرود
۱,۳۲	۲,۱۱	۰,۸۳	گرمسار
۱,۴۷	۲,۹۶	۲,۶	مهدیشهر
-۲,۳۲	۳,۲۶	-۰,۳۶	میامی

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۱

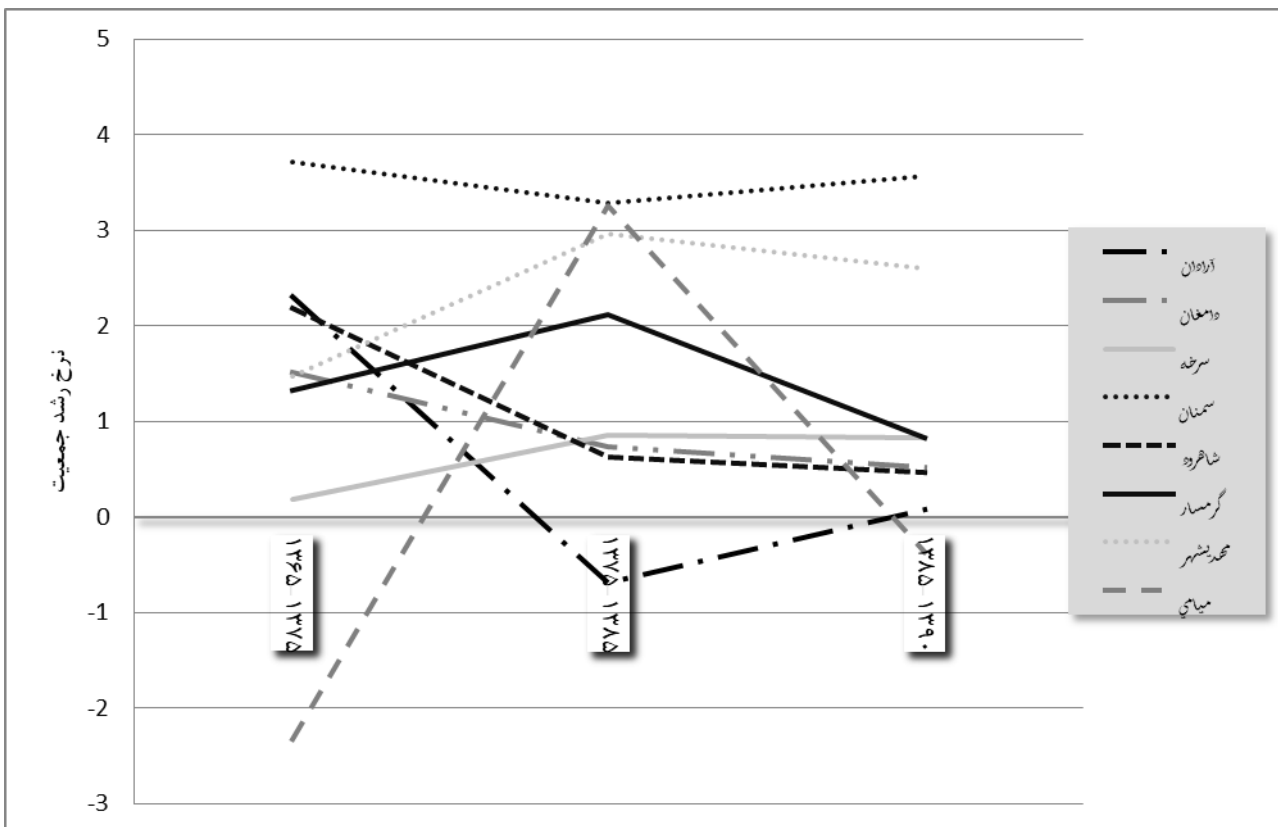
افزایش شکاف بین تغییرات نرخ رشد جمعیتی در دوره ۱۳۷۵-۱۳۸۵، بیشتر از دوره قبل تحولات جمعیتی استان سمنان را تحت تأثیر قرار می‌دهد.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

بیشترین تحولات نرخ رشد جمعیت مختص شهرستان میامی است. چنانکه نرخ رشد این شهرستان از ۲,۳۲- در دهه ۱۳۶۵-۱۳۷۵ به رقم ۳,۲۶ در دهه ۱۳۸۵-۱۳۷۵ ارتقاء می‌یابد. اما مجدداً در دوره پنجساله بعدی نرخ رشد منفی را تجربه می‌کند. افزایش و کاهش جمعیت در دوره‌های زمانی مورد بررسی، نشان از تأثیر مهاجرت بر تحولات جمعیتی شهرستان میامی دارد.

با توجه به اینکه شهرستان سمنان مرکز اداری-سیاسی استان سمنان است، بیشترین نرخ رشد را در هر سه دوره مورد بررسی به خود اختصاص داده است (هر دو نمودار مقایسه رشد تعداد جمعیت و نرخ شد شهرستان‌های استان سمنان). از طرفی، جمعیت شهرستان سمنان با کمترین تغییرات نرخ رشد جمعیتی مواجه بوده که نشان از ثبات روند رشد جمعیتی این شهرستان است.

نگاهی به نمودار مقایسه نرخ رشد جمعیت شهرستان‌های استان سمنان نشان می‌دهد که در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۵ همه شهرستان جز سمنان و مهدیشهر به سمت نرخ رشد یکسان میل می‌کنند. این روند نشان از منظم شدن تغییرات و جابجایی‌های جمعیتی از یک سو و تثبیت میزان افزایش جمعیت در استان سمنان دارد. در این دوره جمعیت میامی، گرمسار، مهدیشهر و سرخه با افزایش نرخ رشد مواجه می‌شوند.

نمودار شماره ۲-۵: مقایسه نرخ رشد جمعیتی شهرستان‌های استان سمنان در دوره زمانی ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۳-۸- بررسی و تحلیل ویژگی‌های جمعیتی و اجتماعی شهرستان گرمسار

۳-۳-۸-۱- تحولات اجتماعی و جمعیتی شهرستان گرمسار

بررسی تحولات جمعیتی مراکز سکونتی در مقیاس‌های مختلف استان، شهرستان و شهر در ادوار مختلف، تحلیل تغییرات و جابجایی‌های جمعیتی را با نگاهی کلی‌تر و با دیدی بازتر ممکن می‌سازد به- نحوی که تأثیر تغییر جمعیت در سطح استان بر روی شهرستان و شهر و بالعکس قابل ارزیابی خواهد بود. در این بخش سعی شده است تا تغییرات جمعیتی شامل رشد جمعیت، نرخ رشد جمعیت و مهاجرت در سه سطح استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار به صورت سیستماتیک مورد مطالعه و پایش قرار بگیرد.

جدول ۶-۲ جمعیت ادوار مختلف استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار و همچنین درصد جمعیت شهرستان گرمسار نسبت به استان سمنان را نشان می‌دهد. از سال ۱۳۶۵ به بعد نسبت جمعیت شهرستان گرمسار به استان سمنان تقریباً رقمی ثابت بوده که نشان از عدم تحول سازمان فضایی و جمعیتی شهرستان گرمسار در مقایسه با ساختار جمعیتی استان سمنان طی دوره ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ دارد. با توجه به اینکه آمار جدول زیر مربوط به سرشماری است که در آبان ۱۳۹۰ انجام شد، هنوز جمعیت شهرستان جدید آرادان جزیی از جمعیت شهرستان گرمسار است. با تبدیل بخش آرادان به شهرستان آرادان در تاریخ دی ماه ۱۳۹۰، نسبت جمعیت شهرستان گرمسار به استان سمنان به رقمی پایین‌تر از ۱۰ درصد نزول پیدا خواهد کرد.

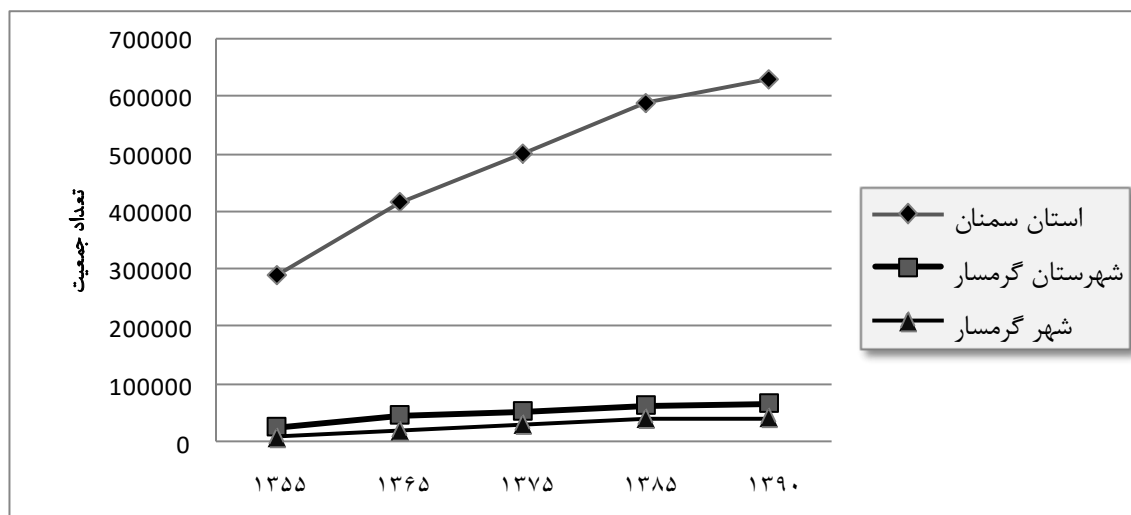
مقایسه افزایش جمعیت استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار در نمودار ۵-۱۶ نشان می‌دهد که میزان افزایش جمعیت در استان سمنان در مقایسه با افزایش جمعیت شهرستان گرمسار و شهر گرمسار بیشتر بوده است. لذا شهرستان گرمسار در مقایسه با دیگر شهرستان‌های استان، تأثیر کمتری در روند افزایش جمعیت استان سمنان داشته است. پس در ابتدای امر چیزی که مشخص است این است که حداقل تعداد یک و یا بیشتر از یک شهرستان وجود دارد که خالص مهاجرت و موالید آن بیشتر از مقدار این شاخص در شهرستان گرمسار می‌باشد. این مسئله نشان می‌دهد شهرستان گرمسار در رده‌های بالای رشد جمعیت در استان سمنان قرار ندارد و دامنه جذب جمعیت آن در مقایسه با دیگر شهرستان‌های استان سمنان کمتر است.

جدول شماره ۲-۷: جمعیت ادوار مختلف استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار

۱۳۹۰		۱۳۸۵		۱۳۷۵		۱۳۶۵		۱۳۵۵		استان سمنان
۶۳۱۲۱۸		۵۸۹۷۴۲		۵۰۱۴۴۷		۴۱۷۰۳۵		۲۸۹۴۶۳		
۱۰,۴۱	۶۵۷۴۹	۱۰,۶۹	۶۳۱۰۲	۱۰,۲۱	۵۱۲۲۰	۱۰,۷۶	۴۴۹۱۴	۸,۶۸	۲۵۱۳۰	درصد از استان
۴۰۹۸۵		۳۹۵۲۳		۲۹۷۰۶		۱۸۶۸۷		۷۵۵۷		شهر گرمسار

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۱

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۶: چگونگی رشد تعداد جمعیت استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار در مقایسه با هم

بررسی نرخ رشد جمعیتی مراکز جمعیتی در مقیاس‌های مختلف، امکان مقایسه میزان رشد میان این مراکز جمعیتی را در یک دوره آماری فراهم می‌نماید. جدول زیر تحولات نرخ رشد جمعیت استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار را در چهار دوره نشان می‌دهد. در اولین نگاه کاملاً مشخص است که متناسب با کاهش نرخ رشد جمعیت در سطح کشور، نرخ رشد جمعیت در سه سطح استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار کاهش قابل ملاحظه‌ای را طی دوره‌های آماری اخیر تجربه نموده است. بیشترین کاهش نرخ رشد جمعیتی متوجه شهر گرمسار بوده است به طوری که از ۹,۴۸ درصد در دوره ۱۳۵۵-۱۳۶۵ به رقم ۰,۳۶ درصد در دوره ۱۳۸۵-۱۳۹۰ رسیده است. تغییرات روند نرخ رشد جمعیت در این سه سطح متناسب با تغییرات مناسبات کشور بوده است. به طوری که شروع جنگ ایران در دهه ۱۳۵۰، اتمام آن در دهه ۱۳۶۰، سیاست‌های کنترل رشد جمعیت در دهه ۱۳۷۰، تغییر شاخص‌های اقتصادی و تضعیف قدرت اقتصادی خانواده در چند سال اخیر از جمله عوامل مهمی هستند که در روند کاهش نرخ رشد جمعیت چه در سطح کشور و چه در سطوح مورد مطالعه این گزارش نقش مهمی را داشته‌اند.

جدول شماره ۲-۸: درصد نرخ رشد جمعیتی استان سمنان، شهرستان گرمسار و شهر گرمسار در دوره‌های زمانی مختلف

دوره	۱۳۵۵-۱۳۶۵	۱۳۶۵-۱۳۷۵	۱۳۷۵-۱۳۸۵	۱۳۸۵-۱۳۹۰
استان سمنان	۳,۷۲	۱,۸۶	۱,۶۴	۰,۶۸
شهرستان گرمسار	۵,۹۸	۱,۳۲	۲,۱۱	۰,۴۱
شهر گرمسار	۹,۴۸	۴,۷۴	۲,۹	۰,۳۶

مأخذ: براساس داده‌های سالنامه آماری استان سمنان در سال ۱۳۹۱ و محاسبات مشاور
بررسی چگونگی رشد جمعیت سکونت‌گاه‌های روستایی و مقایسه آن با جوامع شهری در ادوار مختلف می‌تواند نشانگر میزان توانایی نگهداشت جمعیت در مراکز روستایی باشد. امروزه اکثر روستاهای کشور در حال از دست دادن جمعیت خود به نفع سکونت‌گاه‌های شهری اطراف یا کلان‌شهرهای کشور

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار هستند. با توجه به مناسبات امروز در روند مهاجرت‌های روستا به شهر، روستاهایی که دارای نرخ رشد جمعیتی مثبت هستند دارای پتانسیل‌های مثبت و قدرت نگهدارندگی جمعیت می‌باشند. آنطور که جداول و نمودار زیر نشان می‌دهند، توانایی نگهداشت جمعیت در روستاهای موجود استان سمنان در حال رکود است.

۳-۳-۹- بررسی و تحلیل ویژگی‌های اقتصادی شهرستان گرمسار

۳-۳-۹-۱- فعالیت‌های عمده اقتصادی در استان سمنان و شهرستان گرمسار

از عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی هر منطقه وجود نیروی انسانی آماده به کار می‌باشد. از آنجاییکه بازار کار دارای تقاضا و عرضه نیروی کار می‌باشد، هرگونه سرمایه‌گذاری جهت ایجاد اشتغال بدون توجه به پتانسیل‌های وجود نیروی کار مقرون به موفقیت نخواهد بود.

از طرفی علاوه بر مهیا بودن نیروی انسانی و سرمایه، رکن سوم اساسی در رشد و توسعه مهیا بودن تسهیلات و زیرساختها است. در صورتی که کارگاه‌های تولیدی که قرار است با نیروی انسانی و سرمایه موجود چرخه تولید را به راه بیندازند موجود نباشند و یا در صورت وجود با ضعف تأمین زیرساختها و نیازمندی‌ها مواجه باشد، عملاً رونق و توسعه اقتصادی به تعویق خواهد افتاد. بنابراین لازم است که در راستای نیل به رونق و توسعه همه ارکان رشد اقتصادی در یک سیستم منسجم مهیا شوند. این بخش با بررسی سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی در دو سطح استان سمنان و شهرستان گرمسار، وضعیت فعالیت‌های کشاورزی، دامداری، صنعتی و کارگاه‌های تولیدی موجود و بهره‌برداری‌های انجام شده از طرح‌های مختلف تولیدی را مورد بررسی قرار می‌دهد.

جدول زیر درصد سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی استان را در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. خدمات، صنعت، کشاورزی با ۵۱,۳ درصد، ۳۶ درصد و ۱۲,۷ درصد به ترتیب در رده‌های اول تا سوم قرار گرفته‌اند. با توجه به خدماتی شدن اکثر سکونتگاه‌های کشور، خدماتی بودن استان سمنان با اختصاص ۵۱,۳ درصد شاغلین به این بخش عادی جلوه می‌کند. اما رقابت رتبه دوم اشتغال غالباً بین بخش کشاورزی و صنعت است. نمودار مربوطه نشان می‌دهد که نقش صنعت بر کشاورزی در استان سمنان غالب است.

جدول شماره ۲-۹: سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی استان

مرد و زن	مرد	زن
کشاورزی	۱۳	۱۰,۵
صنعت	۳۶	۱۹,۹
خدمات	۵۱,۳	۶۹,۶
جمع	۱۰۰	۱۰۰

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۷: مقایسه سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی استان سمنان

دو جدول زیر تعداد اشتغال و درصد سهم اشتغال را در بخش‌های عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار به تفکیک زن و مرد در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهند.

ترکیب نسبت‌های اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت شهرستان گرمسار مانند استان سمنان است. به طوری که خدمات با ۴۶٫۷۸ درصد در رده اول، صنعت با ۳۱٫۵۵ درصد در رده دوم و کشاورزی با ۲۱٫۶ درصد در رده سوم قرار دارد. با این تفاوت که سهم کشاورزی در شهرستان گرمسار در مقایسه با سهم کشاورزی در استان سمنان رقم بالاتری را نشان می‌دهد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۲- ۱۰: تعداد اشتغال در بخش های عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار به تفکیک زن و مرد

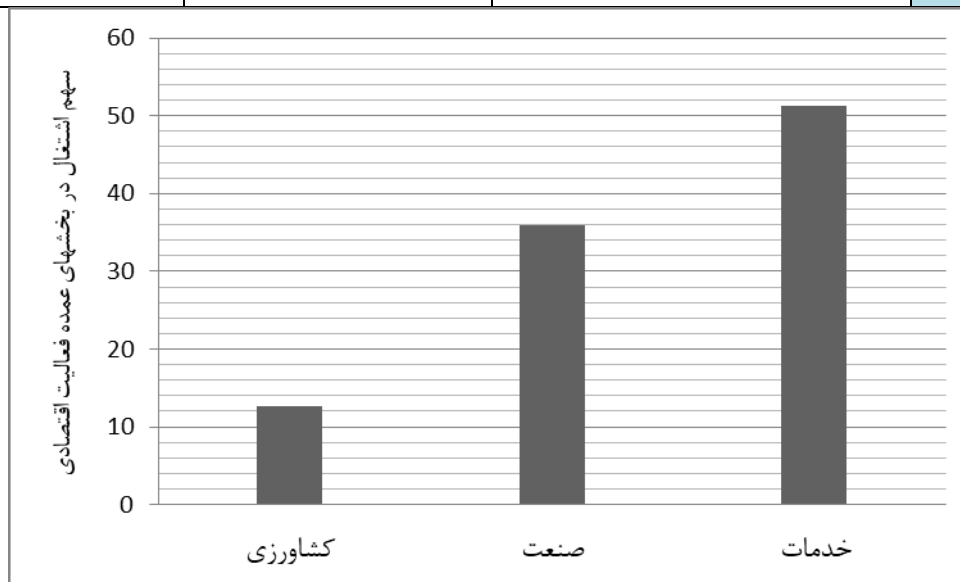
مرد و زن	مرد	زن	
۲۱۵۷۵	۱۸۷۰۱	۲۸۷۴	شاغلان شهرستان گرمسار
۴۶۷۱	۴۱۵۲	۵۱۹	کشاورزی
۶۸۰۹	۶۴۰۰	۴۰۹	صنعت
۱۰۰۹۴	۸۱۴۹	۱۹۴۵	خدمات

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان،

۱۳۹۰.

جدول شماره ۲- ۱۱: درصد سهم اشتغال در بخش های عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار زن و مرد

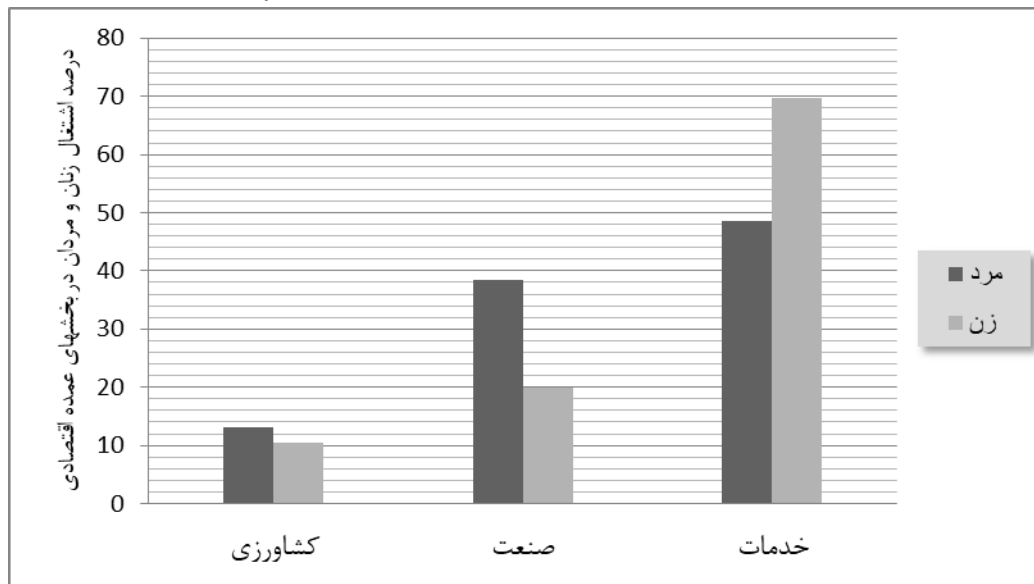
مرد و زن	مرد	زن	
۲۱,۶۵	۲۲,۲	۱۸,۰۵	کشاورزی
۳۱,۵۵	۳۴,۲۲	۱۴,۲۳	صنعت
۴۶,۷۸	۴۳,۵۸	۶۷,۶۷	خدمات

نمودار شماره ۲- ۸: مقایسه سهم اشتغال در بخشهای عمده فعالیت اقتصادی شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰

لازم به ذکر است که هم در استان سمنان و هم در شهرستان گرمسار، بیشترین تعداد شاغلین در بخش خدمات را زنان تشکیل می دهند و بیشترین تعداد شاغلین در دو بخش دیگر، یعنی صنعت و کشاورزی را مردان شکل داده اند. به نظر می رسد این ترکیب سهم ناشی از موقعیت زنان و توانایی آنها در انجام کارهای خدماتی باشد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۹: سهم زنان و مردان در ترکیب سهم اشتغال در بخش‌های عمده فعالیت شهرستان گرمسار

۳-۹-۲- نیروی انسانی و اشتغال شهرستان گرمسار

آمار و اطلاعات مربوط به نیروی انسانی به عنوان یکی از عوامل مهم تولید، نقش بسیار مهمی در برنامه-ریزی‌های خرد و کلان دارا می‌باشد. لازم به ذکر است که در طرح آمارگیری از ویژگی‌های اشتغال و بیکاری، جامعه آماری نمونه فقط شامل خانوارهای معمولی ساکن می‌باشد و خانوارهای دسته‌جمعی و غیر ساکن را در بر نمی‌گیرد.

○ تعاریف و مفاهیم به کار رفته

جمعیت فعال از نظر اقتصادی: کلیه اعضای ۱۰ ساله و بیشتر خانوارها که در هفت روز گذشته قبل از مراجعه مأمور آمارگیری شاغل و یا بیکار (جویای کار) بوده‌اند، جمعیت فعال از نظر اقتصادی به شمار می‌آیند.

جمعیت غیرفعال از نظر اقتصادی: کلیه اعضای ۱۰ ساله و بیشتر خانوارها که در هفت روز گذشته قبل از مراجعه مأمور آمارگیری شاغل و یا بیکار (جویای کار) نبوده‌اند به عنوان جمعیت غیرفعال از نظر اقتصادی محسوب می‌شوند و در یکی از گروه‌های محصل، خانه‌دار، دارای درآمد بدون کار و سایر قرار می‌گیرند.

جدول زیر جمعیت فعال از نظر اقتصادی را در شهرستان‌های استان سمنان نشان می‌دهد. همان‌طور که نمودار مربوطه نشان می‌دهد بیشترین جمعیت فعال شاغل در شهرستان شاهرود قرار دارند.

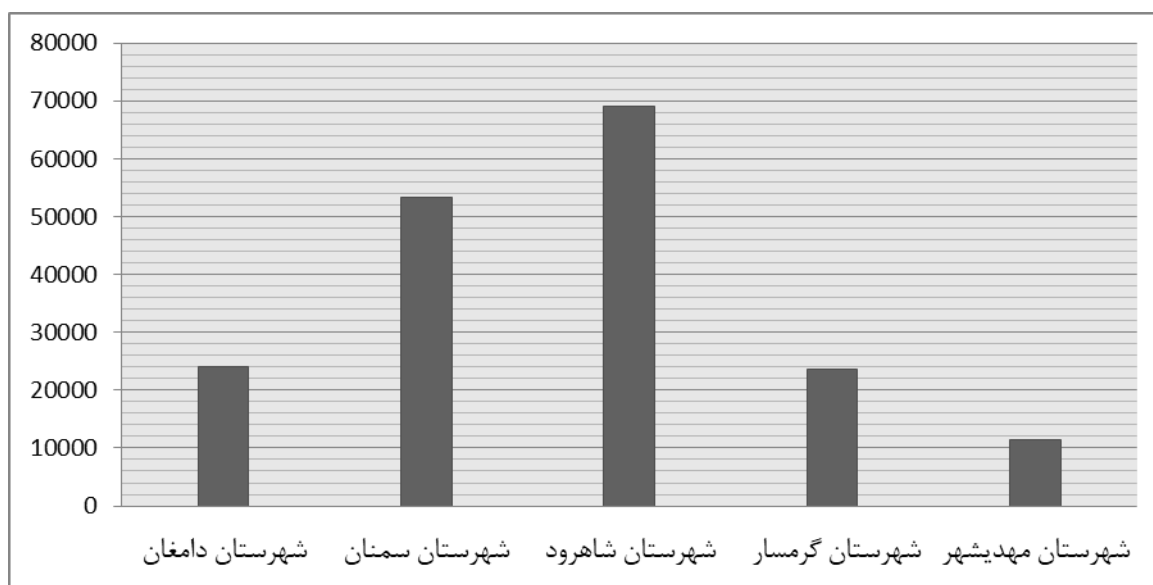
برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۲- ۱۲: جمعیت فعال از نظر اقتصادی شهرستان‌های استان سمنان

جمعیت فعال از نظر اقتصادی			جمعیت ۱۰ ساله و بیشتر	
بیکار	شاغل	جمع		
۱۹۹۸۰	۱۸۱۳۴۶	۲۰۱۳۲۶	۵۳۹۸۷۳	استان سمنان
۳۰۵۳	۲۴۰۳۲	۲۷۰۸۵	۷۴۸۹۱	شهرستان دامغان
۵۰۰۲	۵۳۴۰۹	۵۸۴۱۱	۱۵۴۰۳۳	شهرستان سمنان
۸۳۲۴	۶۹۰۲۸	۷۷۳۵۲	۲۰۵۳۰۶ ^(۱)	شهرستان شاهرود
۲۶۶۸	۲۳۵۲۹	۲۶۱۹۷	۶۹۶۴۹ ^(۲)	شهرستان گرمسار
۹۳۳	۱۱۳۴۸	۱۲۲۸۱	۳۵۹۹۴	شهرستان مهدیشهر

- اطلاعات شهرستان شاهرود شامل اطلاعات شهرستان میامی نیز می‌باشد.
- اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می‌باشد.

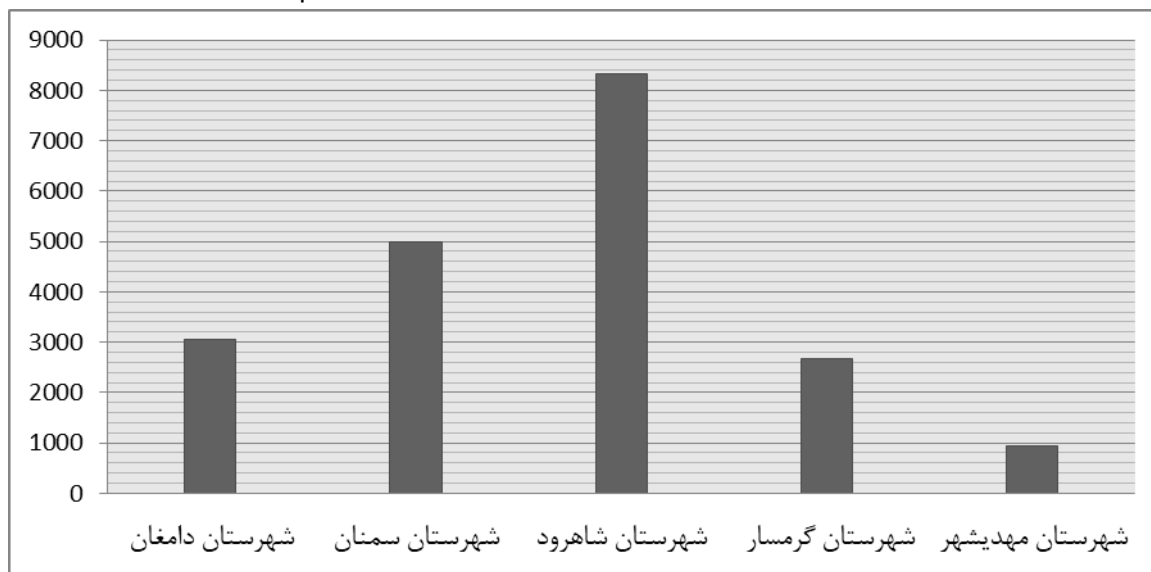
با نظر به اینکه شهرستان سمنان مرکز اداری و سیاسی استان سمنان می‌باشد، در رده دوم استان قرار گرفته است. علی‌رغم اینکه شهرستان شاهرود مرکز اداری و سیاسی استان سمنان نمی‌باشد اما بیشترین تعداد جمعیت فعال شاغل در این شهرستان وجود دارد که این نشان از وجود فرصت‌های شغلی بیشتر در این شهرستان است. شهرستان‌های دامغان، گرمسار و مهدیشهر به ترتیب در رده‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

نمودار شماره ۲- ۱۰: مقایسه جمعیت فعال شاغل در میان شهرستان‌های استان سمنان

چنان‌که نمودارها نشان می‌دهند؛ نسبت جمعیت فعال بیکار در میان شهرستان‌های استان سمنان مشابه به نسبت جمعیت فعال شاغل این شهرستان‌ها است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۱۱: مقایسه جمعیت فعال بیکار در میان شهرستان‌های استان سمنان

جدول زیر جمعیت غیرفعال را از نظر اقتصادی در دسته‌های مختلف محصل، خانه‌دار، دارای درآمد بدون کار، سایر و اظهار نشده نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲-۱۳: جمعیت غیرفعال شهرستان‌های استان سمنان از نظر اقتصادی در دسته‌های مختلف

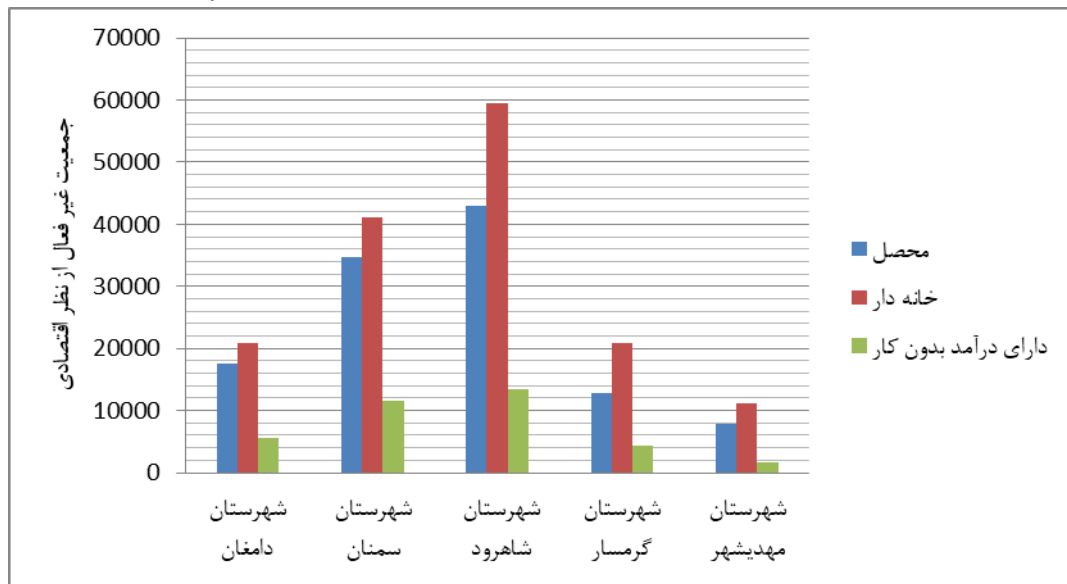
اظهار نشده	جمعیت غیرفعال از نظر اقتصادی					
	سایر	دارای درآمد بدون کار	خانه‌دار	محصل	جمع	
۴۹۳۵	۲۷۷۹۹	۳۶۷۰۰	۱۵۳۲۴۱	۱۱۵۸۷۲	۳۳۳۶۱۲	استان سمنان
۲۸۷	۳۶۰۱	۵۶۲۳	۲۰۷۸۰	۱۷۵۱۵	۴۷۵۱۹	شهرستان دامغان
۱۱۰۵	۷۰۵۳	۱۱۶۳۹	۴۱۰۶۴	۳۴۷۶۱	۹۴۵۱۷	شهرستان سمنان
۲۰۷۰	۱۰۰۴۳	۱۳۴۲۱	۵۹۵۰۷	۴۲۹۱۳	۱۲۵۸۸۴	شهرستان شاهروود ^(۱)
۱۰۲۷	۴۳۷۸	۴۳۱۱	۲۰۸۳۵	۱۲۹۰۱	۴۲۴۲۵	شهرستان گرمسار ^(۲)
۴۴۶	۲۷۲۴	۱۷۰۶	۱۱۰۵۵	۷۷۸۲	۲۳۲۶۷	شهرستان مهدیشهر

(۱) اطلاعات شهرستان شاهروود شامل اطلاعات شهرستان میامی نیز می‌باشد.

(۲) اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می‌باشد.

همانطور که نمودار مربوطه نشان می‌دهد، در همه شهرستان‌های استان سمنان، بیشترین بخش جمعیت غیرفعال در دسته جمعیت خانه‌دار قرار گرفته‌اند. در واقع جمعیت تعداد خانه‌دارها که اکثر خانم می‌باشند بیشتر از تعداد افرادی است که در حال تحصیل هستند و این مسئله نشان از تعداد بالای جمعیت زن غیرفعال در شهرستان‌های استان سمنان دارد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۱۲: مقایسه بخش‌های مختلف جمعیت غیر فعال از نظر اقتصادی در شهرستان‌های استان سمنان

مقایسه نمودارهای مربوط به نیروی انسانی در شهرستان‌های استان سمنان، نکته قابل توجهی جز نسبت-های مشابه را در بخش‌های مختلف جمعیت فعال و غیرفعال نشان نمی‌دهد. اعداد مربوط به بخش‌های مختلف در میان شهرستان‌های استان سمنان به یک نسبت مشابه در جداول و نمودارهای مختلف وجود دارند.

در استان سمنان گروه‌های عمده فعالیت کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری؛ تولید صنعتی (ساخت)؛ اداره امور عمومی و دفاع تأمین اجتماعی؛ ساختمان و عمده فروشی و خرده فروشی به ترتیب در رده-های اول تا پنجم جای گرفته‌اند. این در حالی است که در شهرستان گرمسار گروه‌های عمده فعالیت کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری؛ تولید صنعتی (ساخت)؛ حمل و نقل و انبارداری؛ عمده فروشی و خرده فروشی و ساختمان به ترتیب در رده‌های اول تا پنجم جای گرفته‌اند. تعداد شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر گروه عمده فعالیت حمل و نقل و انبارداری در شهرستان گرمسار به نسبت دارای تعداد شاغلان بیشتری نسبت به استان است که این امر نشان از وجود زیرساختها و تسهیلات حمل و نقل و انبارداری مناسب در شهرستان گرمسار دارد. در هر دو سطح مورد بررسی، تعداد شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر گروه‌های عمده فعالیت کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری و تولید صنعتی (ساخت) در رده‌های اول و دوم قرار دارند.

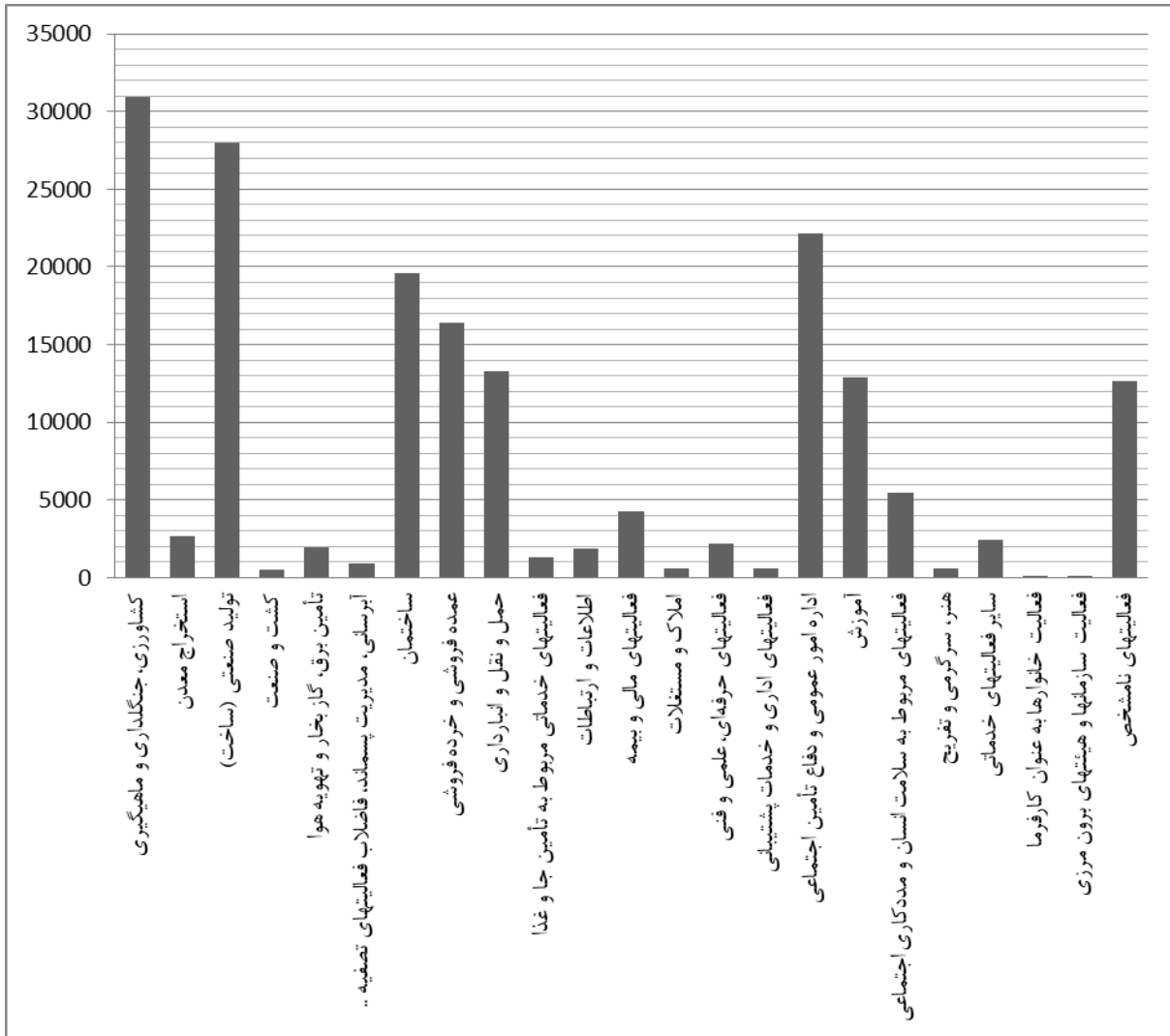
برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۲- ۱۴: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب گروه‌های عمده فعالیت

گروه عمده فعالیت	استان سمنان	شهرستان گرمسار ^(۱)
کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری	۳۰۹۴۱	۴۶۷۱
استخراج معدن	۲۶۵۵	۳۱۶
تولید صنعتی (ساخت)	۲۷۹۹۷	۳۸۷۹
کشت و صنعت	۵۰۰	۱۸۲
تأمین برق، گاز بخار و تهویه هوا	۱۹۲۶	۲۴۲
آبرسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب فعالیت‌های تصفیه..	۹۴۴	۱۴۱
ساختمان	۱۹۶۳۷	۲۰۴۹
عمده فروشی و خرده فروشی	۱۶۴۳۴	۲۱۷۵
حمل و نقل و انبارداری	۱۳۳۲۰	۲۲۲۸
فعالیت‌های خدماتی مربوط به تأمین جا و غذا	۱۲۹۳	۱۵۳
اطلاعات و ارتباطات	۱۸۳۲	۱۸۶
فعالیت‌های مالی و بیمه	۴۲۵۲	۴۳۶
املاک و مستغلات	۵۶۳	۷۶
فعالیت‌های حرفه‌ای، علمی و فنی	۲۱۵۹	۳۰۳
فعالیت‌های اداری و خدمات پشتیبانی	۵۷۳	۹۶
اداره امور عمومی و دفاع تأمین اجتماعی	۲۲۱۶۳	۱۹۰۱
آموزش	۱۲۸۸۳	۱۵۲۱
فعالیت‌های مربوط به سلامت انسان و مددکاری اجتماعی	۵۴۵۲	۵۷۰
هنر، سرگرمی و تفریح	۶۳۰	۷۴
سایر فعالیت‌های خدماتی	۲۴۳۲	۳۴۹
فعالیت خانوارها به‌عنوان کارفرما	۱۴۱	۲۶
فعالیت سازمانها و هیئت‌های برون مرزی	۱	۱
فعالیت‌های نامشخص	۱۲۶۱۸	۱۹۵۴

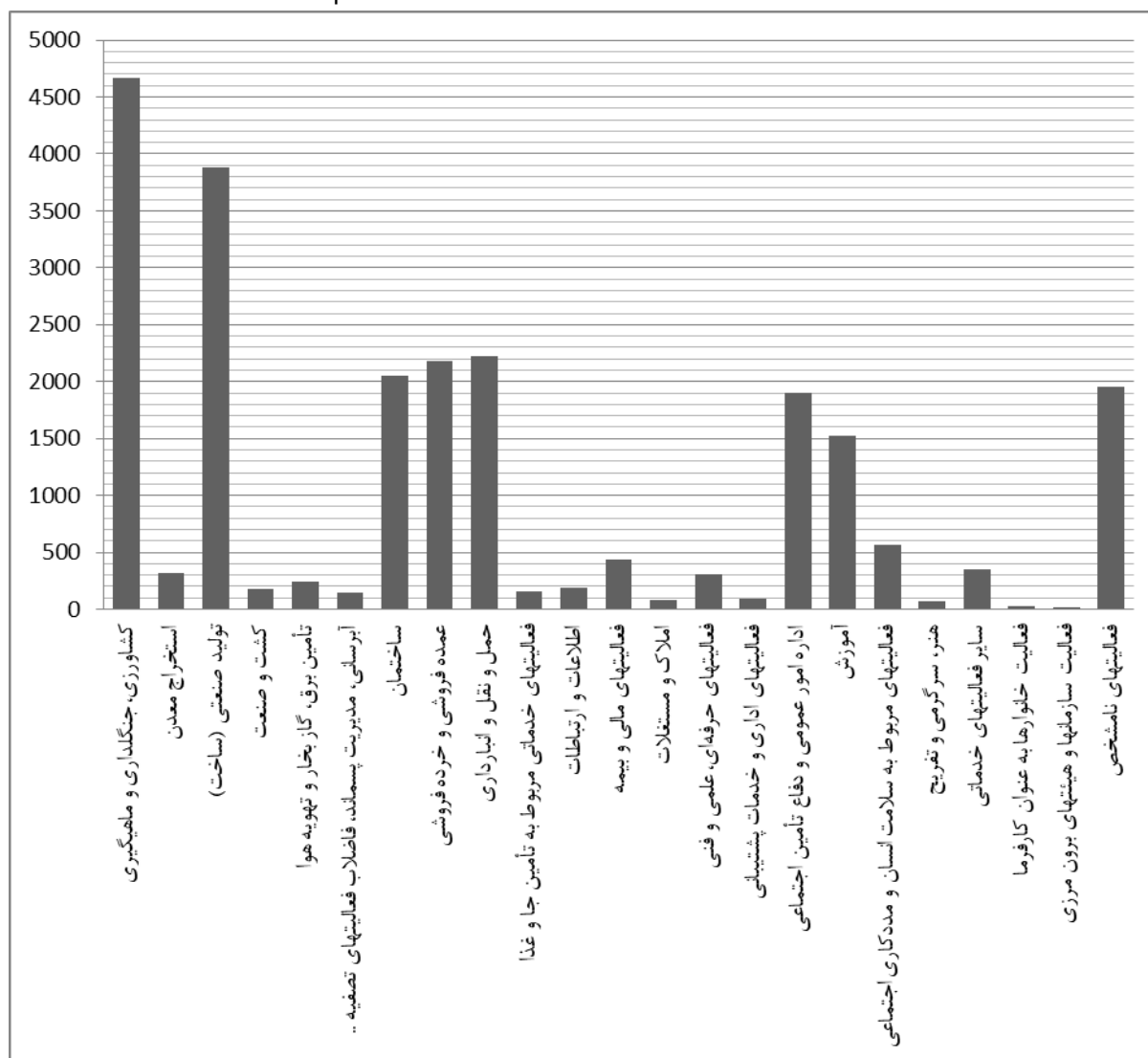
• اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می‌باشد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۱۳: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان بر حسب گروه‌های عمده فعالیت

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲- ۱۴: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده فعالیت

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول زیر شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار را بر حسب گروههای عمده شغلی نشان می‌دهد.

جدول شماره ۲- ۱۵: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده شغلی

گروه عمده شغلی	استان سمنان	شهرستان گرمسار ^(۱)
قانون‌گذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران	۷۸۸۲	۹۵۴
متخصصان	۱۷۳۵۵	۱۸۳۴
تکنسین و دستیاران	۹۵۵۳	۱۰۵۵
کارمندان امور اداری و دفتری	۹۱۲۶	۱۰۴۵
کارکنان خدماتی، فروشندگان فروشگاه‌ها و بازارها	۱۷۳۲۸	۲۱۸۴
کارگران ماهر، کشاورزی و جنگلداری و ماهیگیری	۲۸۲۹۸	۴۲۲۳
صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه	۲۸۶۷۵	۳۴۶۱
متصدیان (اپراتوری‌ها) ماشین آلات و دستگاه‌ها، مونتاژکاران و رانندگان	۲۰۰۴۳	۳۴۳۲
کارگران ساده	۲۵۴۸۶	۴۰۰۵
سایر و اظهار نشده	۱۶۶۰۰	۱۳۳۶

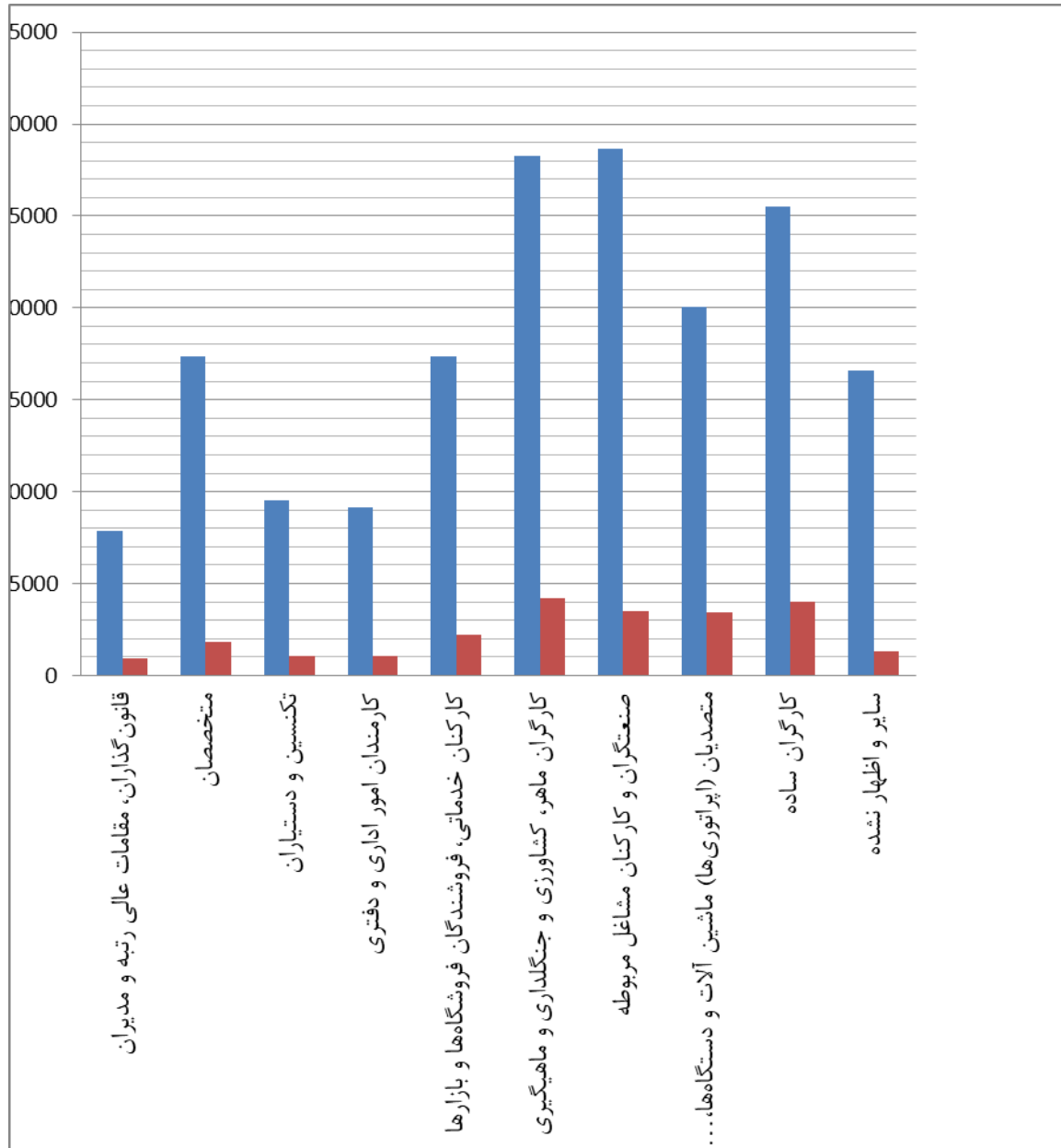
• اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می‌باشد.

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۱

نمودار زیر مقایسه میان شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار را بر حسب گروههای عمده شغلی نشان می‌دهد. بیشترین شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان به ترتیب در دسته‌های شغلی صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه، کارگران ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری، کارگران ساده و متصدیان (اپراتوری‌ها) ماشین آلات و دستگاه‌ها، مونتاژکاران و رانندگان تشکیل می‌دهند.

در شهرستان گرمسار نیز بیشترین شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر به ترتیب در دسته‌های شغلی کارگران ماهر کشاورزی، جنگلداری و ماهیگیری، کارگران ساده، صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه و متصدیان (اپراتوری‌ها) ماشین آلات و دستگاه‌ها، مونتاژکاران و رانندگان را به وجود آورده‌اند. در شهرستان گرمسار گروه شغلی صنعتگران و کارکنان مشاغل مربوطه در رده سوم قرار گرفته است که نسبت به موقعیت استانی و در مقایسه با دسته‌های شغلی دیگر با نزول رتبه مواجه بوده است. کمترین تعداد شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر هم در استان سمنان و هم در شهرستان گرمسار قانون‌گذاران، مقامات عالی رتبه و مدیران هستند.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمودار شماره ۲-۱۵: مقایسه میان شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب گروههای عمده شغلی

جدول زیر شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار را بر حسب وضع شغلی و دو زیر بخش اصلی شاغلان بخش خصوصی و بخش عمومی نشان می‌دهد. هم در استان سمنان و هم در شهرستان گرمسار، شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر در بخش خصوصی بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده‌اند. نسبت شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بخش عمومی به بخش خصوصی استان سمنان بیشتر از این نسبت در شهرستان گرمسار است. بدان معنی که تعداد شاغلان بخش عمومی در سطح استان به نسبت بیشتر از شاغلان عمومی شهرستان گرمسار است و در نتیجه شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر شهرستان گرمسار نسبتاً بیشتر از شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر بخش خصوصی در استان سمنان است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۲-۱۶: شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب وضع شغلی

وضع شغلی	استان سمنان	شهرستان گرمسار ^(۱)
بخش خصوصی	۱۲۳۱۲۱	۱۶۵۲۲
کارفرمایان	۷۸۷۵	۷۶۵
کارکنان مستقل	۵۶۹۰۱	۸۷۳۴
مزد و حقوق بگیران	۵۳۸۲۶	۶۵۷۴
کارکنان فامیلی بدون مزد	۴۵۱۹	۴۴۹
بخش عمومی	۴۸۶۸۱	۴۶۵۸
مزد و حقوق بگیران	۴۸۶۸۱	۴۶۵۸
اظهار نشده	۹۵۴۴	۲۳۴۹

نمودار شماره ۲-۱۶: مقایسه شاغلان ۱۰ ساله و بیشتر استان سمنان و شهرستان گرمسار بر حسب وضع شغلی

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۳-۱۰- زیرساخت‌های زیربنایی

۳-۳-۱۰-۱- آب و برق

جدول زیر منابع آب زیرزمینی را در استان سمنان و شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. حدود ۱۱ درصد کل حجم آب زیرزمینی استان سمنان در شهرستان گرمسار وجود دارد. تعداد ۳۸۳ چاه عمیق، ۱۰۷ چاه نیمه عمیق، ۲۸ رشته قنات و ۸ چشمه در شهرستان گرمسار وجود دارد. در شهرستان گرمسار سالانه ۹۹۰،۰۴ متر مکعب آب از چاه عمیق، ۳،۵۴ متر مکعب از چاه نیمه عمیق، ۱،۱۸ متر مکعب قنات و ۰،۴۹ متر مکعب از چشمه به دست می‌آید.

جدول شماره ۲-۱۷: منابع آب زیرزمینی استان سمنان و شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰

شهرستان	حجم کل تخلیه	چاه عمیق		چاه نیمه عمیق		قنات		چشمه	
		تعداد	تخلیه سالانه	تعداد	تخلیه سالانه	تعداد	تخلیه سالانه	تعداد	تخلیه سالانه
استان سمنان	۹۴۱	۲۸۴۹	۶۹۳	۱۹۵۶	۳۵	۷۳۷	۸۴،۸۶	۹۲۰	۱۷۱،۳۴
گرمسار	۱۰۴،۲۶	۳۸۳	۹۹،۰۴	۱۰۷	۳،۵۴	۲۸	۱،۱۸	۸	۰،۴۹

جدول زیر تعداد روستاها و خانوارهای دارای برق استان سمنان و شهرستان گرمسار را در سال ۱۳۹۰ نشان می‌دهد. ۲۲،۷ درصد (۱۰۷ روستا) از کل ۴۷۰ روستاهای دارای برق استان سمنان در شهرستان گرمسار وجود دارند. ۳۴۴۹۹ خانوار روستایی در استان سمنان در سال ۱۳۹۰ دارای برق بوده‌اند که از میان ۶۲۲۳ خانوار دارای برق در شهرستان گرمسار ساکن بوده‌اند.

جدول شماره ۲-۱۸: تعداد روستاها و خانوارهای دارای برق استان سمنان و شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰

شهرستان	تعداد روستاهای دارای برق	تعداد خانوار دارای برق
استان سمنان	۴۷۰	۳۴۴۹۹
گرمسار ^(۱)	۱۰۷	۶۲۲۳

• اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می‌باشد.

۳-۳-۱۰-۲- شبکه‌های پستی

شبکه پستی شهرستان گرمسار مرکب از انواع واحدهای پستی است که در یک نظام سلسله‌مراتبی انواع خدمات پستی را عرضه و یا عملیات پستی را انجام می‌دهند. واحدهای پستی بر حسب موقعیت جغرافیایی محل استقرار، یا زیر نظر واحد پستی دیگری قرار دارند و یا بطور مستقیم زیر نظر واحدهای اجرایی پستی که فعالیت اصلی آن‌ها خدمات اداری و پشتیبانی است، فعالیت می‌کنند.

شبکه پستی شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ شامل ۱ اداره کل، ۳ دفتر پست شهری، ۲ دفتر پست روستایی، ۱۳ دفتر پست و مخابرات روستایی (ICT)، ۵ آژانس شهری، ۱۲ صندوق پستی شهری و ۱۰ صندوق پستی روستایی بوده است. تعداد واحدهای ارائه دهنده خدمات پستی بر حسب نوع فعالیت و به تفکیک شهرستان‌های ناحیه در جدول زیر آمده است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

جدول شماره ۲-۱۹: واحدهای پستی مورد بهره‌برداری استان سمنان و شهرستان گرمسار تا پایان ۱۳۹۰

صندوق پستی		آژانس شهری	دفتر پست و مخابرات روستایی (ICT)	دفتر پست		اداره کل	
روستایی	شهری			روستایی	شهری		
۱۳۶	۲۲۸	۴۵	۱۰۲	۱۴	۲۶	۴	استان سمنان
۱۰	۱۲	۵	۱۳	۲	۳	۱	گرمسار ^(۱)

• اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می‌باشد.

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۰.

۳-۱۰-۳-۳- شبکه‌های مخابراتی

شبکه مخابراتی استان سمنان در سال ۱۳۹۰ دارای ۳۶۳۸۹ کانال انتقال مایکرو ویو، ۳۰۹۶ کانال خودکار بین شهری و ۲۱۷ کانال بین‌المللی ورودی/خروجی بوده است. استان سمنان در سال ۱۳۹۰ دارای ۳۰۸۷۷۴ تلفن منصوبه، ۲۸۱۰۲۸ تلفن مشغول به کار و ۴۵۶۵۸۰ تلفن همراه بوده است (براساس اطلاعات سالنامه آماری استان سمنان، ۱۳۹۱). به این ترتیب ضریب بهره‌برداری که عبارت از نسبت تلفن‌های مشغول به کار به تلفن‌های نصب شده است برابر ۹۱,۰۳ درصد است که در مقایسه با رقم ۹۰ درصد سال ۱۳۸۷ افزایش یافته است.

شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ دارای ۳۵۷۴۶ تلفن منصوبه، ۳۴۰۳۳ تلفن مشغول به کار و ۵۱۲۸۱ تلفن همراه بوده است. ضریب بهره‌برداری از خطوط تلفن ثابت در شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ ۹۵,۱۵ درصد بوده است. از مجموع تلفن‌های ثابت مشغول به کار شهرستان گرمسار حدود ۷۵,۱۱ درصد آن به واحدهای مسکونی، ۲۱,۴ درصد به واحدهای صنعتی و تجاری و ۳,۴۷ درصد آن به واحدهای دولتی اختصاص یافته است.

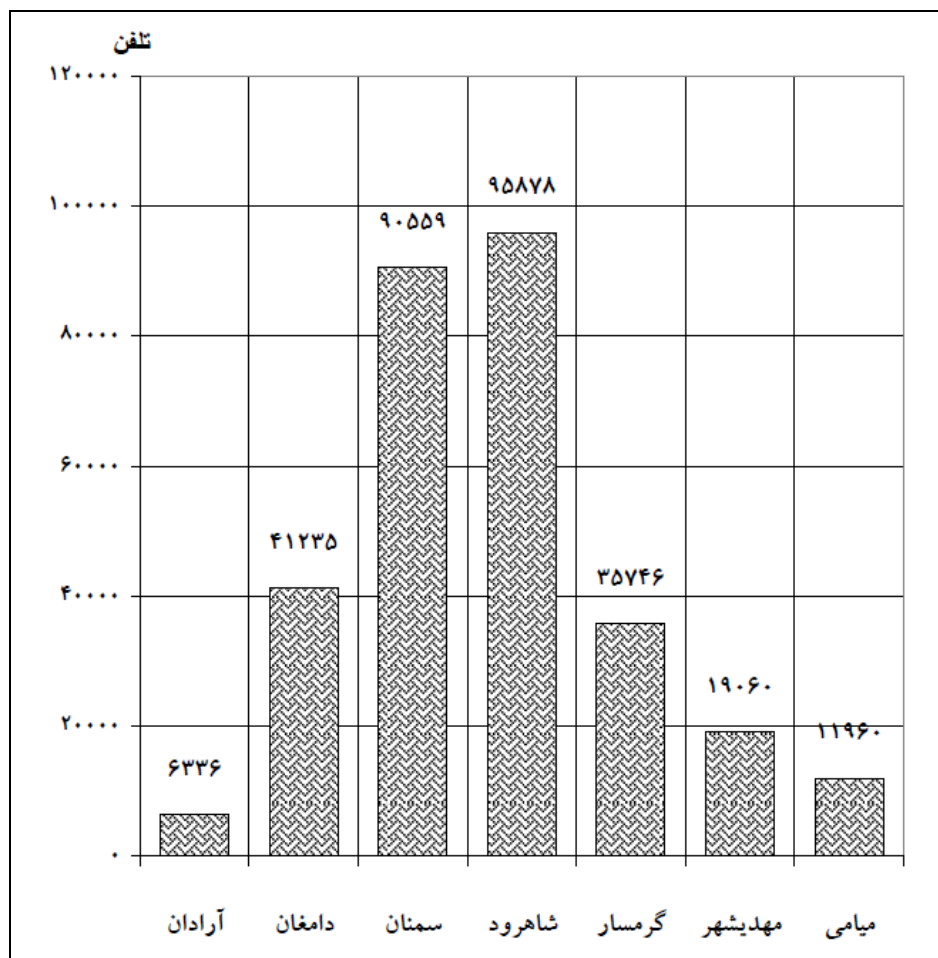
جدول شماره ۲-۲۰: تعداد تلفن‌های ثابت و همراه اول و تعداد نقاط روستایی دارای ارتباط تلفنی استان سمنان و شهرستان

گرمسار در سال ۱۳۹۰

نقاط روستایی دارای ارتباط تلفنی	تلفن همراه اول	تلفن ثابت					تلفن منصوبه	
		تلفن مشغول به کار (مشترکین)				جمع		
		واحد دولتی	واحد تجاری مسکونی	واحد مسکونی	جمع			
۴۵۷	۴۵۶۵۸	۱۲۸۶۶	۳۱۲۰۷	۲۳۶۹۵۵	۲۸۱۰۲۸	۳۰۸۷۷۴	استان سمنان	
۵۵	۵۱۲۸۱	۱۱۸۲	۷۲۸۶	۲۵۵۶۵	۳۴۰۳۳	۳۵۷۴۶	شهرستان گرمسار ^(۱)	

مأخذ: سالنامه آماری استان سمنان،

۱۳۹۰

نمودار شماره ۲-۱۷: تعداد تلفن های منصوبه ثابت در استان سمنان به تفکیک شهرستان: ۱۳۹۰

از مقایسه تعداد خانوار معمولی نقاط شهری و روستایی شهرستان گرمسار (۲۴۷۶۰ خانوار در سال ۱۳۹۰) با تعداد تلفن های منصوبه این شهرستان در سال ۱۳۹۰ چنین بر می آید که متوسط تعداد تلفن ثابت هر خانوار ۱,۶۹ است. به عبارت دیگر هر خانوار ساکن در شهرستان گرمسار از بیش از یک خط تلفن ثابت استفاده می کند. از مجموع ۶۹ آبادی دارای سکنه شهرستان گرمسار در سال ۱۳۹۰ تعداد ۵۵ نقطه روستایی (حدود ۸۰ درصد) دارای ارتباط تلفنی بوده اند. این نسبت در سال ۱۳۸۷ حدود ۵۶ درصد (مهندسین مشاور عمران زاوه، ۱۳۹۱) بوده است.

۳-۳-۱۰-۴- حمل و نقل و ارتباطات

جدول زیر انواع راههای تحت حوزه استحفاظی اداره کل راه و ترابری استان سمنان را در سال ۱۳۹۰ نشان می دهد. ۱۷,۵ درصد از راه های اصلی چهار خطه (بزرگراه) استان سمنان در شهرستان گرمسار وجود دارد. از ۲۸۷,۵ کیلومتر راه اصلی معمولی که در استان سمنان وجود دارد ۳۷ کیلومتر آن در شهرستان گرمسار وجود دارد. از انواع راه فرعی عریض، درجه یک و درجه دو موجود در استان سمنان تنها ۵,۵ کیلومتر راه فرعی عریض در شهرستان گرمسار وجود دارد. ۱۴,۱ درصد (۳۰۹ کیلومتر) راه های

^۱ اطلاعات شهرستان گرمسار شامل اطلاعات شهرستان آرادان نیز می باشد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار
روستایی استان سمنان در سال ۱۳۹۰ در شهرستان گرمسار بوده است. در مجموع ۴۳۳۳ کیلومتر راه
عشایری در استان سمنان وجود دارد که ۱۵۲ کیلومتر از آن در شهرستان گرمسار وجود دارد.

جدول شماره ۲- ۲۱: انواع راه‌های تحت حوزه استحفاظی اداره کل راه و ترابری

شهرستان	راه اصلی (کیلومتر)			راه فرعی آسفalte (کیلومتر)			راه‌های عشایری	تعداد ایستگاه راه آهن
	چهارخطه (بزرگراه)	عریض	معمولی	عریض	درجه یک	درجه دو		
استان سمنان	۶۶۱	۱۰	۲۸۷,۵	۹۱,۷	۳۰,۵	۱۴۹,۵	۴۳۳۳	۲۷
گرمسار	۱۱۶	۰	۳۷	۵,۵	۰	۰	۱۵۲	۳

شهرداری‌های موجود در شهرستان گرمسار دارای ۱۵ دستگاه مینی‌بوس، ۱۳۲ تاکسی درون شهری و ۶۴ تاکسی
برون شهری است.

جدول شماره ۲- ۲۲: تعداد وسایل نقلیه تحت مالکیت شهرداری در استان سمنان

تعداد پایانه	تاکسی		مینی‌بوس	اتوبوس	
	برون شهری	درون شهری			
۴	۶۳۳	۲۹۸۴	۳۱۱	۱۹۳	استان سمنان
۱	۶۴	۱۳۲	۱۵	۰	گرمسار ^(۱)

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۱۱- ویژگی‌های بارز شهرستان گرمسار

موقعیت شهرستان گرمسار در میان استان‌های تهران، اصفهان و قم پتانسیل‌های رشد و توسعه را در این ناحیه فراهم آورده است. نزدیکی به قطب جمعیتی کشور، تلاقی محورهای راه آهن گلستان- تهران و مشهد- تهران، عبور محور ارتباطی مشهد- تهران و آزاد راه در دست احداث حرم تا حرم (مشهد- قم) از شهرستان گرمسار زمینه‌های ترسیم چشم‌اندازی روشن را در آینده برای منطقه فراهم آورده است. پیشنهاد ایجاد منطقه ویژه اقتصادی گرمسار در تقاطع آزاد راه حرم تا حرم، خط آهن مشهد- تهران و گلستان- تهران از جمله پیامدهای مثبت موقعیت بهینه ارتباطی در این شهرستان است.

این ناحیه از خط الرأس ارتفاعات البرز تا پهنه‌های کویری حاشیه دشت کویر را در بر می‌گیرد و ارتفاع آن نسبت به سطح دریا از بیش از ۳۰۰۰ متر تا کمتر از ۶۰۰ متر تغییر می‌کند، بیشترین تراکم استقرار مراکز جمعیتی و خدماتی در نیمه شمالی شهرستان گرمسار وجود دارد که در دامنه‌های رشته کوه البرز قرار گرفته است. بیشترین تراکم نقاط روستایی و خدماتی در حوالی شهرهای گرمسار و ایوانکی وجود دارد. سازمان فضایی شهرستان گرمسار و نحوه پراکنش سکونت‌گاه‌های آن نشان از این دارد که فضای مابین مراکز جمعیتی تهی از فعالیت‌های فرا شهری و فرا روستایی است و علی‌رغم وجود پتانسیل‌های ارتباطی مناسب در این ناحیه از کشور، پدیده شهر- منطقه، آنچنان‌که در حومه کلان‌شهرها و دیگر شهرهای مهم کشور به چشم می‌خورند، وجود ندارد. در واقع به نظر می‌رسد که موقعیت طبیعی و اقلیمی شهرستان گرمسار فارغ از پتانسیل‌های موجود برای توسعه شهری و منطقه‌ای، مانع رشد شهرستان و به فراخور آن منطقه شده است.

وجود دشت کویر در این شهرستان سبب خشکی نسبی هوا در تمام فصول گشته و افزایش گرما در فصل تابستان، کاهش دما در فصل زمستان و افزایش گرد و غبار را در جو شهری به ارمغان می‌آورد. باد غالب منطقه که باد شرقی است علاوه بر اینکه آسمان صاف و بدون ابری را برای شهر ایجاد می‌کند با گذر از دشت کویر، خشکی و سرمای زمستانه و خشکی و گرمای تابستانه را وارد فضای منطقه ویژه می‌نماید.

میانگین سالانه رطوبت نسبی در ایستگاه گرمسار ۴۲ درصد است. متوسط دمای سالانه در ایستگاه سینوپتیک گرمسار در سال ۱۳۸۵ معادل ۱۸٫۵ درجه سانتی‌گراد بوده است. حداقل دمای مطلق شهر گرمسار در دی ماه ۱۳۸۶ با ۱۳/۲- درجه سانتی‌گراد و حداکثر دمای مطلق آن در مرداد ماه سال ۱۳۸۲ با ۴۷ درجه سانتی‌گراد به ثبت رسیده است. میانگین تعداد روزهای یخبندان در ایستگاه گرمسار حدود ۵۳ روز در سال است.

میانگین بارندگی بیست ساله در گرمسار ۱۱۵/۷ میلیمتر می‌باشد که در این بارندگی از متوسط بارندگی استان ۱۴۰ میلی‌متر کمتر و حدود نصف میزان بارندگی کشور و حدود یک پنجم میزان بارندگی آسیا می‌باشد. با این میزان بارندگی شرایط زندگی کردن دشوار می‌گردد؛ زیرا کشاورزی دیمی حداقل نیازمند متوسط بارندگی ۲۵۰ میلی‌متر و بالاتر می‌باشد و برای خشک نشدن مراتع و ادامه دامداری نیازمند بارندگی بالای ۲۳۰ میلیمتر در سال است.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

رودخانه حبله رود در بخش شرقی شهر گرمسار از عارضه‌های مهم شهرستان گرمسار است که بواسطه وجود این رودخانه مخروط افکنه حبله رود و همچنین اراضی مستعد کشاورزی را در بستر رودخانه بوجود آورده است. اما به دلیل شوری بستر قسمت‌هایی از این رودخانه، آب آن شور است. این رودخانه منبع اصلی تامین آب کشاورزی گرمسار است و اقتصاد شهرستان به طور مستقیم و غیر مستقیم به وجود این رودخانه وابسته است.

دامنه‌های جنوبی رشته کوه البرز از دیگر عوارض طبیعی شهرستان گرمسار است که هر چه از سمت این دامنه‌ها به سمت جنوب پیش می‌رویم از ارتفاع آن‌ها کاسته شده بطوریکه در شمال گرمسار بیشتر به صورت عوارض تپه ماهوری و کم ارتفاع (با ارتفاع حداکثر ۱۳۰۰ تا ۱۰۰۰ متر) تبدیل می‌شود.

قسمت شمال و شمال غربی این شهرستان دارای توپوگرافی شدید با شیبی به سمت جنوب است. قسمت غربی تکه شمالی زمین منطقه ویژه اقتصادی گرمسار با این ناهمواری‌ها مجاورت دارد. گسله‌های «کلرز» و «گرمسار» مهم‌ترین گسل‌های موجود در شهرستان گرمسار هستند که از حاشیه شمال و غرب سایت منطقه ویژه عبور کرده‌اند.

رویش گیاهان در شهرستان گرمسار به علت شرایط جوی، اقلیم خشک و ترکیب خاک (نمک و گچ)، بسیار مشکل و کند است و تنها گیاهانی در این محدوده می‌رویند که در مقابل شوری و خشکی مقاوم و سازگار با مناطق کویر می‌باشند.

از سال ۱۳۶۵ به بعد نسبت جمعیت شهرستان گرمسار به استان سمنان تقریباً رقمی ثابت بوده که نشان از عدم تحول سازمان فضایی و جمعیتی شهرستان گرمسار در مقایسه با ساختار جمعیتی استان سمنان طی دوره ۱۳۶۵ تا ۱۳۹۰ دارد. شهرستان گرمسار در رده‌های بالای رشد جمعیت در استان سمنان قرار ندارد و دامنه جذب جمعیت آن در مقایسه با دیگر شهرستان‌های استان سمنان کمتر است.

متناسب با کاهش نرخ رشد جمعیت در سطح کشور، نرخ رشد جمعیت شهرستان گرمسار و شهر گرمسار کاهش قابل ملاحظه‌ای را طی دوره‌های آماری اخیر تجربه نموده است. نرخ رشد جمعیتی شهر گرمسار از ۹,۴۸ درصد در دوره ۱۳۶۵-۱۳۵۵ به رقم ۰,۳۶ درصد در دوره ۱۳۹۰-۱۳۸۵ رسیده است که در مقایسه با تحولات جمعیتی استان سمنان و شهرستان گرمسار، بیشترین کاهش نرخ رشد را دارا بوده است.

نرخ رشد جمعیت روستایی شهرستان گرمسار و استان سمنان در حال کاهش است لذا توانایی نگهداشت جمعیت در روستاهای موجود استان سمنان در حال رکود است.

۳-۱۲-۳- تعریف چشم انداز

برایسون معتقد است «چشم انداز توصیف روشن و فشرده‌ای است از سیمایی که شهر در آینده و پس از به فعلیت درآمدن کلیه توان‌های بالقوه‌اش پیدا می‌کند». در تعریف برایسون بر سه ویژگی عمده چشم انداز که عبارت‌اند از: ضرورت «روشن و فشرده» بودن، معطوف به «آینده» بودن و «به فعلیت درآمدن تمامی توان‌های بالقوه» شهر یا محله تأکید گردیده است. دربینی دیگر چشم انداز شهر/ محله بیان وضعیت ایده آلی است که جامعه امید دارد در آینده به آن نائل آید. چنین چشم اندازی باید میان کل جامعه مشترک باشد به گونه‌ای که به مفهوم واقعی کلمه بتوان آن را از «آن همه ما» دانست در این تعریف دو ویژگی دیگر از مفهوم چشم انداز که عبارت‌اند از «آرمان‌گرایانه» «مشترک و از آن همه بودن» چشم انداز مورد تأکید قرار گرفته است (گلکار، ۴، ۱۳۸۴). بر مبنای تعاریفی که مرور گردید اینک می‌توان تعریف چشم انداز را در قالب سه گزاره ذیل به طور فشرده صورت بندی نمود:

- وصف روشن و فشرده از شهر/ محله‌ای است که می‌خواهیم در آینده طولانی مدت داشته باشیم.
- بیان ویژگی‌هایی است که به شهر/ محله تصویری قابل ادراک و متمایز می‌بخشد.
- مجموعه‌ای از ارزش‌هاست که تصمیم‌گیری‌های آتی را هدایت نماید.

به‌طور خلاصه و دریک جمله می‌توان گفت چشم انداز چیزی است که موجب تفاوت شهرها و محلات می‌شود (گلکار، ۵، ۱۳۸۴).

۳-۱۲-۳-۱- فرآیند چشم انداز سازی

چشم انداز سازی Visioning عنوانی است که می‌توان تلقی وسیع یا محدودی از آن را در متون مرتبط مشاهده کرد. برخی متون به گونه‌ای آن را وسعت می‌دهند که دربرگیرنده کلیه مراحل یک فرآیند برنامه‌ریزی یا تدوین توسعه شهری (CDS) شامل شناخت وضع موجود، تدوین اهداف چشم انداز، پیشنهاد طرح یا برنامه (استراتژی، سیاست، پروژه) و بازنگری و تجدیدنظر می‌گردد. در مقابل در برخی موارد چشم انداز صرفاً اقداماتی را دربرمی‌گیرد که به تهیه یک سند چشم انداز Vision منتهی می‌شود. مرور منابع مختلف، سه گام اصلی را برای فرآیند چشم انداز سازی در تلقی وسیع از آن ذکر می‌کنند.

ویژگی های چشم انداز:

- مقصد روشن و مشخصی را به مردم و بخش های مختلف شهر رهنمون کند؛
- تصویر از آینده مطلوب شهر ارائه نماید؛
- یکپارچه و جامع باشد؛
- تحرک و برانگیزاننده باشد (مهندسین مشاور کلایل، ۱۳۸۳).

ابعاد چشم انداز: به طور کلی ۳ نوع تلقی از اصطلاح چشم انداز وجود دارد:

چشم انداز به مفهوم "برنامه چشم انداز" معمولاً برخی کشورها قبل از تهیه برنامه یا طرح جامع شهر تهیه می‌کنند؛ چشم انداز به مفهوم "چشم انداز سازی" سلسله فعالیت‌هایی است که با استفاده از تکنیک های گوناگون مشارکتی به تدوین بیانیه چشم انداز منجر می‌شود؛

چشم انداز به مفهوم "بیانیه چشم انداز" محصول فرآیند چشم انداز سازی می‌باشد (کلکار، ۱۳۸۴).

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۴- بیانیه چشم انداز ۲۰ ساله در طرح راهبردی- عملیاتی شهر

(SWOT) تکنیکی است که محیط خارجی سازمان را جهت کشف فرصت ها و تهدیدها بررسی و محیط داخلی را در جهت درک نقاط قوت و ضعف مورد توجه قرار میدهد تحلیل راهبردی اقدامات و برنامه ریزیهای را شامل می شود که نتیجه ی آن به حداکثر رساندن فرصتها و قوت ها و به حداقل رساندن ضعف ها و تهدیدها است. این روش از مهمترین ابزارها جهت انطباق نقاط قوت و ضعف سازمان با فرصتها و تهدیدهای پیش روی آن است. این مدل تحلیل سیستماتیکی جهت شناسایی عوامل در انتخاب استراتژی مناسب ارائه میکند فرصتها و تهدیدهای خارجی با قوت ها و ضعف های داخلی مورد مقایسه قرار گرفته و الگوی سازگاری موقعیت داخلی و خارجی شناسایی میشود که شامل اتخاذ یکی از الگوهای زیر است: ۱- نقاط قوت داخلی (S) ۲ نقاط ضعف داخلی (W) ۳- فرست خارجی (O) ۴- تهدید خارجی (T) (موسایی الهاشم ۱۳۸۹).

برای ساخت ماتریس نقاط قوت ضعف و نقاط فرصت و تهدید باید به شرح زیر اقدام نمود:

1- شناسایی اصلی ترین نقاط قوت ضعف و ایجاد ماتریس ارزیابی عوامل داخلی (IFE)؛

2- شناسایی اصلی ترین فرصتها و تهدیدها و ایجاد ماتریس ارزیابی عوامل خارجی (EFE)؛

3- تدوین راهبردها و تشکیل ماتریس تهدیدات فرصت ها، نقاط ضعف و نقاط قوت (SWOT)؛

4- ترسیم ماتریس داخلی خارجی (تندیسه و رضایی ۱۳۹۲، ص ۷).

قوتها آن دسته از کیفیات ماهوی و رویه ای سیستم شهری هستند که از ماهیتی مطلوب و بالقول برخوردارند.

ضعف ها آن دسته از کیفیات ماهوی و رویه ای سیستم شهری هستند که از ماهیتی نامطلوب و بالقول برخوردارند

فرصتها امکانات بالقوه ای هستند که جهت ارتقاء مولفه های گوناگون سازنده کیفیت طراحی شهری در محل موجود میباشد. این امکانات به صورت بالقوه در محل وجود دارند و هنوز به فعلیت در نیامده اند و به قلیت در آمدن امکانات مزبور نیازمند برنامه ریزی طراحی و مداخلات کالیدی و غیر کالیدی هدفمند است.

تهدیدها: تهدیدات محدودیت ها و روندهای بالقوه تهدید آمیزی هستند که مولفه های گوناگون سازنده کیفیت طراحی شهری محل مورد نظر را در معرض خطر قرار میدهند. این مخاطرات به صورت بالقوه در محل وجود دارند و در صورت عدم چاره جویی و اتخاذ تصمیمات لازم در اثر تداوم روندهای کنونی در آینده به فعلیت درآمده و موجب تنزل کیفیت طراحی شهری محیط خواهد شد (کلکار، ۱۳۸۵).

❖ بررسی محیطی

پیش از تدوین و ارائه استراتژیها و طبق فرآیند کلی مدیریت استراتژیک باید به بررسی عوامل خارجی و داخلی پرداخت تا بدین ترتیب شناخت کافی از قوتها و ضعف های خود و فرصتها و تهدیدهای محیط فراهم آید. از این طریق می توان استراتژی های متناسب با وضعیت درونی و محیطی برای رسیدن به چشم انداز ارائه کرد. در این قسمت به طور کلی دو مرحله عمده انجام می شود: ارزیابی محیط خارجی برای شناسایی فرصتها و تهدیدها و ارزیابی محیط داخلی برای شناسایی قوت ها و ضعف ها (مرادی نسب، ۱۳۹۲، ص ۵۱).

الف: ارزیابی محیط خارجی

ارزیابی محیط خارجی با فهرست نمودن تهدیدات خارجی (T) و فرصتها (O) آغاز می شود. مسئولا در حوزه مدیریت سرفصلهای تهدیدات و فرصت ها شامل عوامل اقتصادی اجتماعی سیاسی جمعیت شناختی، تولید و خدمات تکنولوژی بازار و رقابت میشود باید توجه داشت که در تحلیل این عوامل نباید صرفا به بررسی محیط کنونی بسنده کرد بلکه مهم تر از آن آینده نگری و تحلیل محیط آینده است (گلکار، ۱۳۸۵).

ب: بررسی محیط داخلی

محیط داخلی سازمان برای شناخت قوتها (S) و ضعف ها (W) ارزیابی می شود و در جای ویژه خود در جدول یا ماتریس سوات منظور می گردد. معمولا سرفصل های قوت و ضعف ها در حوزه علم مدیریت بازرگانی شامل عوامل سازمان عملیات مالیه بازاریابی و غیره می گردد (همان).

ج: تدوین راهبرد

ماتریس سوات امکان تدوین چهار راهبرد متفاوت را فراهم می آورد. در چارچوب تدوین راهبردها مرحله ارزیابی در برگیرنده ابزارهایی است که متکی به اطلاعات به دست آمده از مرحله ی ارزیابی محیط خارجی و داخلی است که فرصتها و تهدیدهای خارجی را با نقاط ضعف و قوت داخلی مقایسه میکند. به همین منظور عوامل خارجی و داخلی در ماتریس SWOT با یکدیگر مقایسه می شوند تا راهبردهای امکانپذیر تدوین گردند (هادیانی و همکاران ۱۳۹۰ ص ۱۳۶). البته در جریان عمل برخی از راهبردها با یکدیگر هم پوشانی داشته و یا به طور همزمان و هماهنگ با یکدیگر به اجرا در می آیند. بر حسب وضعیت سیستم چهار دسته راهبرد را که از نظر درجه کنش گری متفاوت هستند می توان تدوین نمود (گلکار، ۱۳۸۵).

تشکیل جدول تحلیل راهبردی، قوتها ضعفها فرصتها و تهدیدها (SWOT)

قبل از اینکه یک سازمان بتواند مرحله تدوین را آغاز کند. باید محیط بیرونی خود را بررسی و پوشش کند تا بتواند فرصت ها و تهدیدهای بالقوه را کشف کند همچنین باید محیط داخلی را نیز کاوش کند تا بتواند به نقاط قوت و ضعف خود پی ببرد. بررسی محیطی عبارت است از نظارت ارزیابی و نشر اطلاعات به دست آمده مربوط به محیطهای داخلی و خارجی سازمان میان افراد کلیدی و مؤثر آن سازمان هانگر و آل، ۱۳۸۱: ۹۰-۹۱)

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

در این بخش از گزارش شناسایی و تهیه فهرست عوامل تقویت و تهدید کننده داخلی و خارجی سازمان فضایی شهر بندرانزلی به تفکیک ابعاد و کانه زیست محیطی و بهداشتی کالبدی، اجتماعی، اقتصادی، زیر ساختی و مدیریتی که از نظرسنجی ها، مصاحبه ها و اطلاعات جمع آوری شده از متخصصان نخبگان مسئولین و مردم استنتاج شده است. بنابراین، بر اساس مطالعات و بازدیدهای میدانی نقطه نظرات اعضای کارگروهها، مصاحبه و اخذ نقطه نظرات شهروندان، شهر، عوامل داخلی و خارجی تسهیل و یا تهدید کننده ضعف ها (W) قوتها (S) تهدیدها (O) و فرصت ها (O) شناسایی شده است.

راهبردهای تهاجمی (حداکثر-حداکثر) SO؛

راهبردهای محافظه کارانه (راهبرد حداقل - حداکثر) WO؛

راهبردهای رقابتی (حداکثر - حداقل) ST:

راهبردهای تدافعی راهبرد حداقل - حداقل WT (پیر ملک و همکاران، ۱۳۸۸، ص ۳۲۸).

راهبرد تهاجمی (حداکثر حداکثر) در اجرای استراتژیهای SO می توان با استفاده از نقاط قوت داخلی از فرصتهای خارجی حداکثر بهره برداری را نمود. هر سازمانی علاقه مند است که همیشه در این موقعیت قرار داشته باشد تا بتواند با بهره گیری از نقاط قوت داخلی از فرصت ها و رویدادهای خارجی حداکثر استفاده را بنماید.

راهبرد محافظه کارانه (راهبرد حداقل - حداکثر): هدف از استراتژی های WO این است که از مزیت هایی که در فرصت ها نهفته است در جهت جبران نقاط ضعف استفاده شود.

راهبرد تدافعی (راهبرد حداقل - حداقل): هدف در اجرای استراتژی های WT کم کردن نقاط قوت و ضعف داخلی و پرهیز از تهدیدات ناشی از محیط خارجی است. در چنین موقعیتی وضعیت نامناسب بوده و در وضع مخاطره آمیز قرار خواهد داد و با بررسی به انحلال، واگذاری، کاهش عملیات، ادغام و سایر روشها از چنین وضعیتی جلوگیری شود.

راهبرد رقابتی (حداکثر - حداقل): در این نوع استراتژی تلاش میگردد تا با استفاده از نقاط قوت داخلی برای جلوگیری از تاثیر منفی تهدیدات خارجی، ساز و کارهایی در پیش گرفته شود و یا تهدیدات را از بین برد (پاسدار، گروسی، ۱۳۹۳).

در مرحله بعد با استفاده از لیست قوت ها ضعف ها فرصت ها و تهدیدهای عمده شهر گرمسار نسبت به تشکیل ماتریس SWOT اقدام و پس از مقایسه نقاط قوت داخلی و فرصتهای خارجی استراتژی های SO و از مقایسه نقاط ضعف داخلی با فرصت های موجود در خارج، محدودده استراتژی های WO از مقایسه نقاط قوت داخلی با تهدیدهای خارجی، استراتژی های آکو از مقایسه نقاط ضعف داخلی با تهدیدهای خارجی استراتژیهای WT مشخص شدند. در مرحله آخر، جذابیت و اولویت استراتژی های منتخب با استفاده از نتایج ماتریس ارزیابی عوامل داخلی و خارجی و تشکیل ماتریس برنامه ریزی کمی راهبردی موسوم به QSPM مشخص شد.

❖ روش QSPM

QSPM یک نگرش مدیریت استراتژیک سطح بالا برای ارزیابی استراتژی های ممکن است QSPM ابزار خوبی برای مقایسه و اولویت بندی عوامل کلیدی داخلی و خارجی است وقتی مدیران درباره اینکه چه چیزی انجام دهند و چه راه و روشی بروند فکر می کنند. آنها مسمولا لیست اولویت بندی شده ای از استراتژیها دارند. روش QSPM تلاش می نماید تا به طور واقعی بهترین استراتژی ای که از روشهای مدیریت دیگر بدست آمده است انتخاب نماید اگرچه QSPM تا حدودی به تصمیمات ذهنی نیاز دارد اما تصمیم گیریهای کوچک این امکان را فراهم می نمایند که تصمیمات استراتژیک نهایی برای شرکت بهترین باشد. QSPM میتواند برای هر نوع سازمانی بزرگ، کوچک، انتفاعی و غیر انتفاعی مفید باشد (موحدی و همکاران ۱۳۹۱، ۳).

برای تهیه جدول برنامه ریزی کمی استراتژیک در برنامه ریزی ها، مراحل زیر طی می شود.

۱ ابتدا عوامل داخلی و خارجی و امتیاز وزنی هر یک از آنها به جدول برنامه ریزی استراتژیک منتقل شده سپس کلیه استراتژی های قابل قبول پیشنهاد شده در ردیف بالای ماتریس برنامه ریزی استراتژیک فهرست می شوند.

۲- برای تمییز جذابیت هر استراتژی در یک مجموعه از استراتژی ها بنا به اهمیت آن در تدوین هر استراتژی امتیازی از ۱ تا ۴ داده می شود.

۳- برای به دست آوردن جمع امتیاز جذابیت وزن های مرحله اول را در امتیاز جذابیت مرحله دوم ضرب می کنیم؛ به این ترتیب، مجموع امتیاز جذابیت هر یک از عوامل هر استراتژی به دست می آید جمع امتیازهای جذابیت نشان دهنده جذابیت هر یک از عوامل در یک مجموعه از استراتژی ها است.

از جمع امتیازهای جذابیت هرستون جدول برنامه ریزی کمی استراتژیک امتیاز جذابیت نهایی هر یک از استراتژی ها به دست می آید که بیانگر استراتژیهای است که از جذابیت بیشتری برخوردار هستند.

امتیاز جذابیت بیشتر، نشان دهنده مطلوبیت استراتژی نسبت به سایر استراتژی ها است. در نتیجه بهترین استراتژی ها را الویت بندی می کند (حکمت نیا، میرنجف موسوی، ۱۳۹۰ ضرابی، محبوب قر ۱۳۹۲).

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۴-۱- نگاهی به تجارب داخلی (تدوین چشم انداز)

۳-۴-۱- شیراز ۱۴۲۰

○ اصول حاکم بر تدوین چشم انداز شهر شیراز

اصول حاکم بر تدوین محورهای چشم انداز در شهر شیراز براساس اهداف توسعه پایدار در نظر گرفته شده است. بر این اساس محورهای چشم انداز در سه بخش مشخص قرار گرفته است: بخش اقتصادی با هدف پیشرفت و کارایی بیشتر، بخش اجتماعی با هدف برابری و کاهش فقر و بخش اکولوژیکی با هدف حفظ منابع طبیعی.

به منظور دستیابی به چشم انداز خوب و مطلوب براساس مطالعات علمی انجام شده، ویژگی های زیر مبنای تدوین چشم انداز شهر شیراز قرار گرفته است:

ویژگی های در نظر گرفته شده برای چشم انداز شهر شیراز	
انرژی بخش تعهد آور و الهام دهنده	ارائه آینده ای روشن و قابل فهم
مشترک و از آن همه بودن	تمتایز کننده از سایر شهرها
مقصد نهایی تمام برنامه های شهر	مبتنی بر توانمندی ها و قابلیت های شهر
تصویرگر آینده شهر	جالب توجه و ماندگار در ذهن
مبتنی و سازگار با ارزشها، باورها و تاریخ	شفاف روشن و فشرده
آرمان گرایانه و واقع بینانه	آینده ساز و مسیر ساز

مأخذ: سند چشم انداز شهر شیراز

○ روش شناسی تدوین چشم انداز

براساس گزارش روش شناسی تهیه برنامه این چشم انداز شهر شیراز از طریق روش چشم انداز سازی برنامه راهبرد توسعه شهری (CDS) به شرح نمودار زیر انجام گرفته است:

تصویر ۱: گام های اصلی تدوین چشم انداز شهر شیراز

گام نخست بررسی چشم اندازهای
سالهای گذشته و موجود؟

گام دوم بازاندیشی و تأمل چشم اندازهای سال های
گذشته و موجود؟

گام سوم: شناسایی و تدوین چشم اندازهای گزینه؟

گام چهارم تدوین بیانیه نهایی چشم انداز؟

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

○ فرایند تدوین چشم‌انداز در برنامه راهبردی توسعه شهر و شهرداری شیراز

به منظور تدوین سند چشم‌انداز بر اساس شرح خدمات تدوین برنامه راهبردی شهر و شهرداری مبتنی بر چشم‌انداز ۲۰ ساله توسعه شهر شیراز مراحل زیر انجام شده است:

- ۱) زمینه‌سازی و بسترسازی: با هدف تبادل نظر با کارفرما در زمینه مفاهیم و دستیابی به زبان مشترک و دستاوردهای طرح
- ۲) مطالعات پایه: با هدف شناسایی قابلیت‌های شهر شیراز به منظور تدوین محورهای چشم‌انداز
- ۳) مطالعات قابلیت‌سنجی: با هدف تشخیص قابلیت‌ها و ویژگی‌های منحصربه‌فرد شهر شیراز
- ۴) استخراج محورهای چشم‌انداز: تعیین محورها و موضوعات قابل طرح در تدوین بیانیه چشم‌انداز بر اساس قابلیت‌های شناسایی شده مطالعات اسنادی تجربیات ملی و جهانی و مصاحبه‌های عمیق
- ۵) ظرفیت‌سنجی: تعیین توانایی شهر شیراز در حوزه محورهای مقدماتی چشم‌انداز قابلیت‌های تشخیص
- ۶) تدوین بیانیه نهایی چشم‌انداز شهر: تدقیق محورهای چشم‌انداز و تدوین بیانیه نهایی چشم‌انداز شهر

چشم‌انداز شهر شیراز " شیراز، پایتخت فرهنگ و تمدن پارسی "

● شیراز ۱۴۲۰: متکی بر قابلیت‌ها و منابع با ارزش خود (موقعیت ممتاز مکانی، منابع و جاذبه‌های طبیعی و تاریخی فرهنگی، نیرو و سرمایه انسانی جوان و خلاق) و ارتقای ظرفیت‌های توسعه‌ای درون‌زا، به اقتصادی رقابت‌پذیر و ارزش‌آفرین مبتنی بر فعالیت‌های گردشگری و خدمات برتر و پشتیبان تولید تبدیل شده و زمینه ساز پویای فرصت‌های سرمایه‌گذاری در سطح ملی و فراملی است (حوزه اقتصادی).

● شیراز ۱۴۲۰: روایتگر میراث و ارزش‌های غنی تاریخی- فرهنگی پارسی، الهام بخش تمام انسان‌های جهان است، شهری که ضمن پاسداشت میراث گذشته خود، با خلق آثار و ارزش‌های نو به پایتخت رویدادها و رخدادهای فرهنگی- هنری و پیشگام در علم و ادب در سطح ملی و فراملی تبدیل شده و در بستر جذابیت‌های طبیعی، اقتصادی، و تاریخی، شهری زندگی بخش، شاد و مفرح است.

● شیراز ۱۴۲۰: به عنوان رخنمای فرهنگ و هنر متعالی ایرانی- اسلامی و باارح نهادن به داشته‌های باارزش فرهنگی و معماری و ترکیب هنرمندانه آن با ایده‌های نو، زیباترین شهر تاریخی- فرهنگی خاورمیانه لقب گرفته است (کالبدی).

● شیراز ۱۴۰۲: به واسطه بهره‌برداری پایدار از منابع باارزش زیست محیطی خود، فرهنگ بالای شهروندی و به کارگیری تدابیر خردمندانه و نوآورانه، راهنمای ملی در حفظ ارزش‌های طبیعی و زیست محیطی، الگویی برای شهرپاک ایرانی و ملقب به عنوان شهر زیست‌پذیر و دوست‌دار محیط زیست است (حوزه محیط طبیعی).

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

● شیراز ۱۴۲۰: ضمن رشد و توسعه با برنامه زیرساخت های شهری مدرن، با تکیه بر سیستم حمل و نقل همگانی و اولویت حرکت پیاده در شهر، دارای حمل و نقلی ایمن، انسان محور و هوشمند و زیبنده به شهروندانی آگاه و متعهد به رفتار ترافیکی است. (حوزه حمل و نقل و ترافیک).

● شیراز ۱۴۲۰: با تکیه بر سرمایه کم نظیر انسانی و اجتماعی، روزآمد در برخورداری از زیرساخت ها و فناوری های اطلاعاتی و ارتباطی، الگویی موفق از مدیریت هوشمند شهری مبتنی بر "خدمات رسانی آسان و سریع" "شفافیت و دسترسی آزادانه به اطلاعات و مشارکت پذیری و اعتماد شهروندان" است. شیراز به دلیل برخورداری از ظرفیت نهادی-مدیریتی موقعیت ممتاز جغرافیایی و پیوندها و ارتباطات فراسرزمینی، زیبنده میزبانی تعاملات، همکاری ها و گفت و گوهای منطقه ای، ملی و فراملی است. (حوزه مدیریت شهری)

○ محورهای منتخب چشم انداز شهر شیراز

- ✓ جهان شهری تاریخی و فرهنگی
- ✓ کلانشهری، دوستانه، شاد و اخلاق مدار
- ✓ سرآمد در ارائه خدمات برتر و پشتیبان تولید در منطقه جنوب کشور
- ✓ کلانشهری جذاب و پذیرای سرمایه انسانی خلاق و نوآور
- ✓ میزبان شایسته تعاملات، گفت و گوها و همکاری های منطقه ای، ملی و فراملی
- ✓ پیشگام در علم و دانش و مهد شعر و ادبیات در ایران و جهان
- ✓ مقصد برتر گردشگری چندکار کرده
- ✓ کلانشهری پاک و دوستدار محیط زیست
- ✓ کلانشهری با زیرساخت های مدرن، هوشمند و انسان محور
- ✓ شهرویدادها و رخدادها.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۴-۱-۲- چشم انداز کرمان ۱۴۰۰

در برنامه استراتژیک شهر کرمان، چشم انداز آن برای سال ۱۴۰۰ به این صورت بیان شده است
راهبردهای عمومی شهر کرمان در قالب محورهای زیر به شرح زیر می باشند:

"کرمان در سال ۱۴۰۰ هجری خورشیدی، شهری است برای زندگی با نشاط و با توسعه پایدار برای ساکنین اش تا جمعیت یک میلیون نفر کرمان در این سال، دروازه‌های است رو به تاریخ و هویت، قطب گردشگری شرق و جنوب شرق تمدن کهن ایران اسلامی. گردشگران ایرانی و خارجی برای آشنایی بیشتر با تمدن کهن این منطقه به کرمان خواهند آمد و از ویژگی های طبیعی کرمان لذت خواهند برد . کرمان در این سال مرکز خدمات برتر بازرگانی منطقه خواهد بود، درحالی که با سایر رقبا فاصله زیادی ایجاد نموده است. تمدن تاریخی کرمان با فعالیت های علمی و فرهنگی این شهر دانشگاهی، پایدار و همیشگی شده و در این سال کرمان قطب دانشگاهی منطقه جنوب شرقی کشور می گردد."

کرمان بر پایه ارزش های بنیادین زیر به چشم اندازهای مطلوب خواهد رسید:

- ✓ شادابی و نشاط تمامی ساکنین
- ✓ رفاه و عدالت
- ✓ دسترسی به فرصت های برابر
- ✓ پویایی اقتصادی
- ✓ هویت و فرهنگ
- ✓ مشارکت و همگرایی گروه های اجتماعی
- ✓ آموزش و پیشرفت
- ✓ امنیت و ایمنی
- ✓ سلامتی و بهداشت عمومی
- ✓ محیط زیست سالم.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۴-۲- نگاه‌ی به تجارب خارجی (تدوین چشم‌انداز)

۳-۴-۲-۱- چشم‌انداز شهر دهلی

○ چالش‌ها، دغدغه‌ها و محورهای اصلی

- ۱) دسترسی به زیرساخت‌های اساسی و پایه‌ای مانند آب آشامیدنی سالم، بهداشت، سیستم تخلیه فاضلاب، زهکشی، انرژی، مراقب‌های بهداشتی و آموزش
- ۲) برپایی یک تصویر برای شهر، به‌منظور هدایت ابتکار عمل در نوسازی شهری و برپایی موارد مذکور باهدف افزایش رفاه شهری
- ۳) حفاظت از کاهش منابع زیست‌محیطی شهر، آب‌های سطح‌الارضی، رودخانه‌ها و کوه‌ها و تپه‌ها
- ۴) ایمنی و امنیت برای همه بخش‌های جمعیتی
- ۵) ایجاد مایحتاج لازم برای گروه‌های کم‌درآمد، کسانی که به وضوح چیزی برایشان فراهم نشد
- ۶) زیرساخت‌های ایمن، قابل‌اطمینان و کم‌هزینه در حمل و نقل که زمینه‌های ارتباط بین قسمت‌های مختلف شهر را فراهم نماید.
- ۷) واژه مهمتر ایجاد نظام حکمروایی قابل‌اطمینان، شفاف، مسئولیت‌پذیر، برای مدیریت زیرساخت‌های شهری و هدایت فعالیت‌های شهری و اقتصادی آن

○ چشم‌انداز شهر دهلی

شهری قابل‌زندگی که فراهم‌کننده کیفیت بالایی از زندگی در یک نظام اقتصادی، اشتغال‌زا باشد شهری واجد پایداری اجتماعی و زیست‌محیطی ایمن و فراگیر باشد. شهری که برپایه زیرساخت‌های قابل‌اطمینان بنا شده باشد و در یک نظام حکمروایی شفاف و مسئولیت‌پذیرمختص خود را بنا نهاده باشد.

۳-۴-۲-۲- چشم‌اندازهای میلان بدون کربن ۲۰۵۰

شش بخش اصلی که در چشم‌انداز ۲۰۵۰ برای میلان مشخص شده‌اند، شامل مسائل اجتماعی، جابجایی و حمل و نقل، محیط‌زیست، استفاده از زمین، انرژی و نوآوری و فناوری است: مسائل اجتماعی: حساس به مسائل زیست‌محیطی و انرژی، جایی که شهروندان به آگاهی بالایی از مصرف و رفتار خود رسیده‌اند

- خدمات در نزدیکی، با دسترسی بیشتر و قابلیت استفاده.
- جامعه شهری مشارکتی که به روی جهان باز است و در نتیجه ثروتمندترین شهر قابل‌زندگی برای همه است.

جابجایی و حمل و نقل: شهر مشترک، خدمات راحتی از طریق اشکال دیگر یا مکمل حمل و نقل خصوصی نیز در دسترس قرار می‌دهد

- شهری عابر پیاده با فضاهای مشترک
- بدون ماشین در دسترس و قابل استفاده است
- سیستم‌های حمل و نقل یکپارچه

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

- حمل و نقل بدون کربن
- محیط زیست: استفاده مجدد و بازیافت مواد
- وقف فضای سبز، که به ایجاد یک اقلی م خرد کمک می کند تا جزیره گرما را کاهش دهد
- اثر سبز در بافت شهری ادغام شده و به قلمرو متصل می شود
- سرشار از تنوع زیستی
- استفاده از زمین: شهری متراکم، بزرگ و بسیار پرجمعیت
- سطوح نفوذپذیرتر
- انرژی: بازده انرژی بسیار بالا
- انرژی مورد نیاز برای عملکرد شهر از منابع تجدیدپذیر تولید می شود
- ساختمان های کم انرژی، در جهت کم کردن خانه منفعل
- بسیاری از ساختمان های قابل کاربرد برای تولید انرژی، که آن را از طریق شبکه هوشمند به سیستم تغذیه می کنند
- نوآوری و فناوری: سیستم ها و شبکه های فناوری یکپارچه که به طور واضح و مؤثر از تمام جنبه های زندگی روزمره پشتیبانی می کنند.
- دورکاری، دسترسی به خدمات و کاهش نیاز به رانندگان نوآوری در میلان/ تورین را ارتقا دهید.

۳-۲-۴-۳- چشم انداز شهر تارتو

تارتو یکی از شهرهای استونی است که سند چشم انداز آن با مدل CDS تهیه شده است جزئیات طرح به شرح زیر است:

تارتو در سال ۲۰۳۰ هزارمین نام سال خود را که در نوشته های باستانی از آن نام برده شده است جشن خواهد گرفت، بزرگترین هدف توسعه شهر تارتو آسایش شهروندان خود می باشد در سال ۲۰۳۰ تارتو شهر دانشگاهی فشرده و دلپذیری خواهد شد که از سنت ها خلاقیت کند. شهری همچون تارتو که سرشار از منابع، فضای باز، و زیبایی بوده بهتر برنامه ریزی شده و نسبت به گذشته پویاتر و واجد کیفیت زندگی بهتری در سطح یک شهر دانشگاهی باشد. تارتو شهری باشد با مردمانی شاد خلاق و فعال تارتو پایتخت فکری استونی و مرکزی برای ارتقای سطح توسعه یافتگی منطقه جنوبی استونی باشد شهر جوانانی که خلاق اند و دلایل زیادی برای حمایت از توسعه فعالیتها در بخش کارآفرینی و نوآوری در آن وجود دارد؛ شهری با محیط شهری مدرن، امن، روش زندگی پایدار و عملاً یک شهر استونیایی همکاری کننده در همه عرصه ها با سطح ملی.

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۴-۳- چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار (مقدماتی) افق ۱۴۲۲

گرمسار شهری هوشمند با هویت و تاریخ دیرینه در مسیر جاده ابرشیم در همجواری پایتخت ایران در جنوب البرز، در تعامل پایدار با محیط طبیعی غنی با جامعه محلی شایسته به عنوان قطب نوظهور انرژی های تجدیدپذیر بر پایه اقتصاد گردشگری و صنایع تبدیلی رقابت پذیر در سطح ملی و بین المللی در افق سال ۱۴۲۲ محقق می شود.

عناصر کلیدی بیانیه چشم انداز:

شهری هوشمند: گرمسار شهری است که از فناوری های نوین برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان، کاهش هزینه ها و بهره وری منابع و توسعه پایدار استفاده می کند.

پایداری: گرمسار شهری است که با محیط زیست خود در تعامل پایدار است و از منابع طبیعی به طور مسئولانه استفاده می کند.

پویا: گرمسار شهری است که با سرعت و انعطاف پذیری به تغییرات پاسخ می دهد و فرصت های جدیدی برای شهروندان و کسب و کارها ایجاد می کند.

راهبردهای اصلی برای تحقق چشم انداز:

توسعه فناوری های نوین: گرمسار با سرمایه گذاری در فناوری های نوین، مانند انرژی های تجدیدپذیر، اینترنت اشیا و هوش مصنوعی، به یک شهر هوشمند تبدیل خواهد شد.

حفظ محیط زیست: گرمسار با کاهش آلودگی هوا و حفظ منابع آب استفاده عقلانی از آن، به یک شهر پایدار تبدیل خواهد شد.

ارتقای کیفیت زندگی: گرمسار با بهبود زیرساخت ها، خدمات عمومی و فرصت های اقتصادی، به یک شهر پویا و مانا تبدیل خواهد شد.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۴-۱- بیانیه چشم انداز

عنوان: گرمسار، شهری با ظرفیت‌های منحصر بفرد (آفتاب و جاده ابریشم)

موقعیت جغرافیایی

گرمسار شهری است با ظرفیت‌های گسترده ارتباطی در همجواری پایتخت و در کریدور شرق به غرب زمینه‌های سرمایه‌گذاری صنایع تبدیلی صنعتی و کشاورزی و تکیه بر پتانسیل‌های پایدار گردشگری دارد. این شهر با تکیه بر موقعیت جغرافیایی مناسب، زیرساخت‌های مدرن و توسعه پایدار، بستری امن برای سرمایه‌گذاری فراهم کرده است.

سرمایه‌گذاری

گرمسار با برخورداری از حوزه نفوذ اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی گسترده در سطح ملی و فراملی، بستری امن جهت سرمایه‌گذاری فراهم کرده است. این شهر با توجه به موقعیت قرارگیری مطلوب شهر و ارتباط با سایر کشورها از طریق حمل و نقل ریلی و افزایش نقش ترانزیتی ایران برای تولید و جابجایی کالاها، دارای تاسیسات مدرن و توسعه یافته است.

گردشگری

گرمسار به جهت غنای تاریخی و فرهنگی خود و با تکیه بر سرمایه‌های طبیعی، ورزشی، کالبدی-تاریخی و انسانی موجود، سبب جذب گردشگران داخلی و خارجی شده است. این شهر از توسعه فناوری‌های پیشران در تقویت زیرساخت‌های سخت‌افزاری و نرم‌افزاری لازم جهت توسعه اقتصاد، تجارت و گردشگری بهره می‌گیرد.

توسعه پایدار

گرمسار به عنوان الگوی توسعه پایدار برای استفاده مناسب از توان‌های محیطی، حفظ و ارتقای مناظر و چشم‌اندازهای طبیعی و ذخایر ارزشمند اکولوژیکی به ویژه کویر و آفتاب در کشور سرآمد است. این شهر دارایی‌های طبیعی خود را بازشناخته و در جهت حفظ محیط زیست خود تمام ذی‌نفعان را همسو و متحد نموده است.

شهر هوشمند

گرمسار شهر است شهروند مدار و برخوردار از سیستم مدیریت کارآمد و برنامه محور که با تکیه بر فناوری‌های مرتبط با شهر هوشمند در راستای ارتقای شفافیت پاسخگویی، پایداری مالی و مدیریت بهینه منابع گام برداشته است. این شهر به سوی برندسازی شهر با استفاده از ویژگی‌های منحصر بفرد اجتماعی، ورزشی و کالبدی شهر حرکت می‌کند و در رقابت و تعامل با شهرهای خلاق حوزه گردشگری و ورزش‌های کویری است.

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵- تحلیل وضعیت ضعف، قوت، فرصت و تهدید (SWOT) حوزه های اقلیم و محیط زیست/جغرافیا و شهرسازی/اجتماعی و فرهنگی/اقتصاد و گردشگری/زیرساخت ای زیربنایی و روبنایی اثرگذار بر شهر گرمسار
۳-۵-۱- حوزه اقلیم و محیط زیست

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
ملی و فراملی	- خاک غنی و حاصلخیز در محدوده جنوب البرز	- میانگین بارش کم (نصف بارندگی کشور) و ریزش های جوی نامناسب	- وجود مناطق حفاظت شده از جمله پارک ملی کویر در جنوب شهر	- وجود گرد و غبار و طوفان های فصلی
	- وجود منابع تجدیدپذیر از جمله انرژی خورشید و باد	- میانگین دمای بالا بخصوص در فصل گرم	وجود کویر کهک در جنوب شهر	- فرونشست زمین در اثر استفاده بی رویه از منابع آب و خشکسالی
	-	- آب و هوای نیمه خشک و گرم و میانگین تبخیر بالا	جاده سنگفرش تاریخی اصفهان به شمال	خطر فرونشست محدوده و پیرامون شهر
	-	- میانگین پایین تعداد روزهای برقی (۴ الی ۹ روز در سال)	امکان توسعه کانال آب دریا به محدوده	وزش بادهای جنوب غرب به شمال شرق و انتقال هوای آلاینده
منطقه ای	- وجود رودخانه حلبه رود در بالادست منطقه	- کمبود برنامه های درختکاری در شهر و پیرامون آن	- امکان توسعه پوشش گیاهی از جمله درخت کینوا و طاق	- فقر پوشش گیاهی و اقلیم نامناسب جهت رشد پوشش گیاهی
	- وجود برنامه های مالچ پاشی جهت کنترل طوفان های شن	- تعداد کارخانه ها و شهرک های صنعتی در پیرامون شهر گرمسار (فجر، گرمسار، شمس آباد و..)	- امکان اصلاح الگوی کشت و توسط کنگد و کلزا	- آلودگی هوا ناشی از فعالیت کارخانه ها و شهرک های صنعتی پیرامون
	- وجود درختان طاق جهت جلوگیری از فرسایش خاک توسط باد و باران	- عدم بهره مندی از انرژی های پایدار خورشیدی و باد	- امکان گسترش صنایع تبدیلی صنعتی و کشاورزی	- وجود کارخانه های آلاینده از جمله تولید روغن، گچ و ایزوگام

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
	- قرارگیری شهر گرمسار در پهنه اراضی درجه ۲ و ۳ زراعی جهت کشاورزی شهری	- کشت محصولات آب بر	- امکان بهره گیری از جاذبه های طبیعی و رونق اکوتوریسم	- دامپروری و از بین رفتن پوشش گیاهی
	- وجود معادن مختلف (گچ، نمک، سولفات سدیم، سیلیستن و گوگرد) در پیرامون منطقه ویژه اقتصادی و شهر گرمسار	- عدم تعادل دام و مرتع	امکان کاشت گونه های نیمه گرمسیری و سردسیری باغی	- وجود صنایع بالادست رودخانه حبله رود
	-	-	امکان کاشت درختچه ها بیابان زدا از جمله گزدرختی، انواع تاغ، اسکنبیل، قره داغ، اشک، پده، سنجد	-
	- وجود فضاهای سبز مناسب در سطح شهر	- عدم وجود چشم اندازهای طبیعی در شهر	- مسئولیت اجتماعی شهرک های صنعتی در راستای پایداری زیست محیطی	- عدم وجود منابع آب با کیفیت شرب
محلی	-عدم سرمایه شدید زمستان و طولانی بودن دوره رویش گیاهان	- کیفیت پایین آب شرب و کمیت آن در برخی نقاط شهر	- وجود اراضی بلااستفاده جهت تبدیل به فضاهای سبز و اجتماعی	- شبکه های ارتباطی راه آهن و ازادراه و اخلال در اکوسیستم جانوری و گیاهی
	-	- عدم هماهنگی بصری فضاهای سبز ازجمله راستاهای اصلی و ورودی های شهر	امکان کاشت زعفران، زیتون خوراکی، انجیر، انار، پسته، بادام، عناب، توت	- شهر گرمسار فاقد تصفیه خانه فاضلاب شهری
	-	- آسایش اقلیمی نامناسب در فصول	-	عدم تکمیل مسیر لوله آب شرب از سد به

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
		گرم و سرد و کاهش جنب و جوش شهری و توسعه پیاده راه ها و دوچرخه سواری		شهر گرمسار

۳-۵-۱-۱- وزن دهی حوزه اقلیم و محیط زیست

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۲۸	۴	۷	وجود اراضی بلااستفاده جهت تبدیل به فضاهای سبز و اجتماعی	قوت ها (S)	درونی	اقلیم و محیط زیست
۱۵	۳	۵	قرارگیری شهر گرمسار در پهنه اراضی درجه ۲ و ۳ زراعی جهت کشاورزی شهری			
۱۸	۳	۶	وجود فضاهای سبز مناسب در سطح شهر			
۲۸	۴	۷	کمیبود برنامه های درختکاری در شهر و پیرامون آن	ضعف ها (W)		
۳۶	۴	۹	عدم بهره مندی از انرژی های پایدار خورشیدی و باد			
۱۸	۳	۶	فاقد تصفیه خانه فاضلاب شهری			
۱۰	۲	۵	خاک غنی و حاصلخیز در محدوده جنوب البرز	فرصت ها (O)	بیرونی	
۳۶	۴	۹	وجود منابع تجدیدپذیر از جمله انرژی خورشید و باد			
۱۰	۲	۵	وجود معادن مختلف (گچ، نمک، سولفات سدیم، سیلیستن و گوگرد) در پیرامون منطقه ویژه اقتصادی و شهر گرمسار			
۳۶	۴	۹	وجود رودخانه حله رود در بالادست منطقه			
۲۴	۴	۶	وجود برنامه های مالچ پاشی جهت کنترل طوفان های شن			
۲۴	۴	۶	وجود درختان طاق جهت جلوگیری از فرسایش خاک توسط باد و باران			
۱۵	۳	۵	وجود مناطق حفاظت شده از جمله پارک ملی کویر در جنوب شهر			

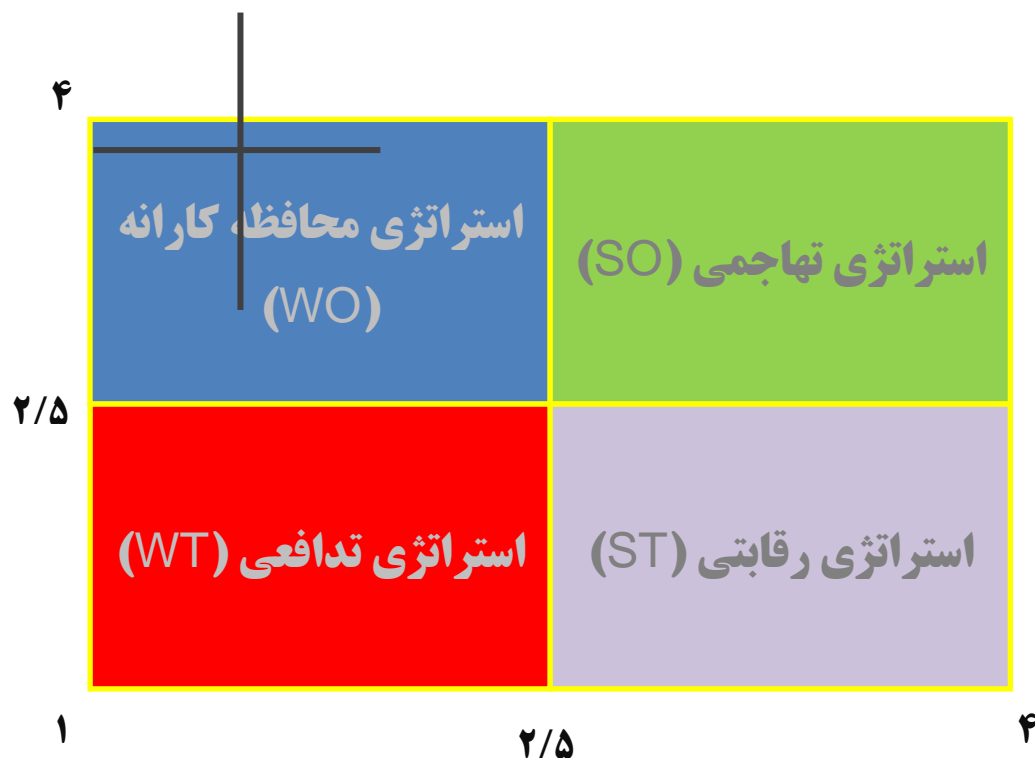
برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹ - ۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۱۸	۳	۶	امکان توسعه پوشش گیاهی از جمله درخت کینوا و طاق	تهدیدها (T)		
۰	۰	۰	امکان بهره گیری از جاذبه های طبیعی و رونق اکوتوریسم			
۲۱	۳	۷	مسئولیت اجتماعی شهرک های صنعتی در راستای پایداری زیست محیطی			
۲۱	۳	۷	کشت محصولات آب بر			
۳۲	۴	۸	عدم تعادل دام و مرتع			
۳۶	۴	۹	وجود گرد و غبار و طوفان های فصلی			
۲۸	۴	۷	فرونشست زمین در اثر استفاده بی رویه از منابع آب و خشکسالی			
۳۰	۵	۶	فقر پوشش گیاهی و اقلیم نامناسب جهت رشد پوشش گیاهی			
۲۷	۳	۹	آلودگی هوا ناشی از فعالیت کارخانه ها و شهرک های صنعتی پیرامون (روغن، ایزوگام و گچ و..)			
۳۶	۴	۹	وجود صنایع بالادست در رودخانه حبله رود			
۲۸	۴	۷	عدم وجود منابع آب با کیفیت شرب			
۱۰	۲	۵	شبکه های ارتباطی راه آهن و ازادراه و اخلال در اکوسیستم جانوری و گیاهی			
۲۱	۳	۷	عدم امکان انتقال آب حوزه ای با توجه به قوانین و تنش های اجتماعی			
۱۸	۳	۶	وجود توده های متحرک ماسه و گنبد های نمکی در جنوب شهرستان			

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۱-۲- استراتژی حوزه اقلیم و محیط زیست

نمره	تعداد	عوامل بیرونی	نمره	تعداد	عوامل درونی
۳,۸۱	۱۲	فرصت ها (O)	۱,۴۳	۳	قوت ها (S)
	۱۳	تهدیدها (T)		۳	ضعف ها (W)

۳-۱-۵-۳- حوزه جغرافیا و شهرسازی

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
ملی و فراملی	- استقرار گرمسار در میدانگاه دسترسی به شهرهای تهران، اصفهان، قم، شهرهای مازندران و گلستان و خراسان رضوی	-	- در مسیر راه آهن تهران-مشهد/تهران-ساری	- کاهش سطح آب های زیرزمینی به واسطه خشکسالی
	- در مسیر کلانشهرهای تهران-مشهد-سمنان	-	- قرارگیری در کریدور شرقی-غربی بین المللی (چین، هند، بنگلادش، پاکستان، ایران، بلغارستان و اروپای شرقی)	- عدم امکان انتقال آب حوزه ای با توجه به قوانین و تنش های اجتماعی
	-	-	- امکان تخصیص فضاها به ورزش های کویری و اتومبیل رانی و موتورسواری در مقیاس ملی و بین المللی	- احتمال توسعه مسیرهای ترانزیت از جنوب خلیج فارس و کاهش ترانزیت شرق به غرب در محور حمل و نقل کشور
منطقه ای	- توپوگرافی یکنواخت و کاهش هزینه های زیرساختی توسعه ای	- وجود شوره زار در پیرامون شهر گرمسار و جنوب شهرستان	- در موقعیت منحصربه فرد در همجواری پایتخت فاصله ۱۱۰ کیلومتری	- وجود گسل های گرمسار، کلرز و کوه تخت رستم در لبه شمالی و شمال غربی شهر گرمسار و پهنه خط متوسط
	- برخورداری از عناصر تاریخی و میراثی در راستای گردشگری	- میانگین تبخیر زیاد در سطح شهرستان	- موقعیت گردشگری ترکیبی در همجواری کویر، البرز و پایتخت (دریا، درخت، کویر، خورشید)	- عبور رودخانه جبله رود از خاک های شور (کلروسدیم و گچ) و کاهش کیفیت آن در بخش های جنوبی شهرستان گرمسار

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
	-	- وجود دشت گرمسار در جنوب شهر	- برخورداری از جاذبه های طبیعی و اشکال ژئومورفولوژیکی	- موقعیت طبیعی و اقلیمی ناسازگار به عنوان مانع توسعه منطقه ای
	-	- وجود توده های متحرک ماسه و گنبد های نمکی در جنوب شهرستان	- نمایشگاه حیات طبیعی پارک ملی کویر	- احتمال گرد و خاک به دلیل پوشش گیاهی ضعیف منطقه گرمسار
	-	-	- استقرار منطقه ویژه اقتصادی گرمسار	-
محلی	- برخورداری از فضاهای سبز و موضوعی	- نامناسب بودن جهت استقرار شهر به لحاظ زاویه تابش	- وجود ایستگاه راه آهن گرمسار	- حاشیه نشینی و ساخت و سازهای محدود غیرمجاز
	- میانگین مناسب قطعات مسکونی	- تاثیر فرسودگی در کاهش کارکرد و پویایی بخش قدیمی شهر	- عدم بهره مندی از انرژی های پایدار در ابنیه	- عدم برخورداری منطقه از آب شرب مناسب به دلیل شور بودن خاک
	-	- وجود فضاهای بی دفاع در سطح شهر	- امکان احیاء و ارتقاء جاذبه های طبیعی و انسانی	- عبور راه آهن از شمال شهر گرمسار و ایجاد گسست فضایی
	-	- عدم تحرک در نوسازی بافت های فرسوده و ناکارآمد	- امکان تعریف بسته های تشویق احیا بافت های فرسوده	-
	-	- نامطلوب بودن سیمای شهر و پایین بودن کیفیت ورودی و خروجی از شهر	- امکان تحقق پروژه های محرک توسعه کالبدی، اقتصادی و اجتماعی از طریق بسته های سرمایه گذاری	-
	-	- کمبود فضاهای تفریحی جاذب گردشگر	- پیشگیری از خوابگاهی شدن و	-
	-	-	-	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
		در سطح محلی و منطقه ای	توسعه پیاده راه های ۲۴ ساعته	
	-	- عدم استفاده از الگوهای ساخت و معماری همساز با محیط	- امکان الحاق اراضی به شهر در راستای توسعه درآمدهای پایدار شهر (پهنه خدمات پایدار شهرداری های کشور)	-
	-	- بافت های ناکارآمد با مساحت قابل توجه ۱۰۶ در محدوده شهر	امکان بهره مندی اقتصادی شهرداری از مسیر ریلی در قالب شهرک های پشتیبان خدمات شهری شهرداری های کشور	-
	-	- کم توجهی به اسایش اقلیمی در شهر	-	-
	-	- عدم استفاده از مصالح بومی جهت ساخت و سازها	-	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۱-۴- وزن دهی جغرافیا و شهرسازی

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۱-۹	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۲۴	۴	۶	موقعیت منحصربه فرد شهر در فاصله ۱۱۰ کیلومتری پایتخت	قوت ها (S)	درونی	جغرافیا و شهرسازی
۶	۲	۳	قرارگیری در کریدور شرقی غربی بین المللی (چین، هند، بنگلادش، پاکستان، ایران، بلغارستان و اروپای شرقی)			
۱۲	۳	۴	وجود ایستگاه راه آهن گرمسار و طرح های توسعه آن			
۶	۲	۳	توپوگرافی یکنواخت و کاهش هزینه های زیرساختی توسعه ای			
۲۴	۴	۶	برخوررداری از عناصر تاریخی و میراثی			
۶	۲	۳	برخوررداری از فضاهای سبز و موضوعی			
۸	۲	۴	موقعیت مطلوب به لحاظ پدافند غیرعامل			
۶	۲	۳	عدم وجود چشم اندازهای طبیعی در شهر			
۲۴	۴	۶	کیفیت پایین آب شرب و کمیت آن در برخی نقاط شهر			
۶	۲	۳	عدم هماهنگی بصری فضاهای سبز از جمله راستاهای اصلی و ورودی های شهر			
۱۲	۲	۶	آسایش اقلیمی نامناسب در فصول گرم و سرد (کاهش جنب و جوش شهری و توسعه پیاده راه ها و دوچرخه سواری)	ضعف ها (W)		
۱۲	۳	۴	وجود شوره زار در پیرامون شهر گرمسار و جنوب شهرستان			
۱۸	۳	۶	نامناسب بودن جهت استقرار شهر به لحاظ زاویه تابش			
۱۲	۳	۴	تاثیر فرسودگی در کاهش کارکرد و پویایی بخش قدیمی شهر			
۱۲	۴	۳	وجود فضاهای بی دفاع متعدد در سطح شهر			

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه			
۲۰	۴	۵	عدم تحرک در نوسازی بافت های فرسوده و ناکارآمد						
۱۲	۲	۶	عدم استفاده از الگوهای ساخت و معماری همساز با محیط						
۸	۲	۴	رونق نداشتن فعالیت های خدماتی و گردشگری شبانه						
۸	۲	۴	عدم استفاده از پساب ها و تشویق به مدیریت آب در شهر						
۸	۲	۴	وجود ترافیک در برخی ایام در معابر اصلی						
۱۶	۴	۴	امکان تعریف بسته های تشویق احیا بافت های فرسوده	فرصت ها (O)	بیرونی				
۱۲	۳	۴	امکان تعریف پروژه های محرک توسعه کالبدی، اقتصادی و اجتماعی از طریق بسته های سرمایه گذاری						
۶	۲	۳	پیشگیری از خوابگاهی شدن و توسعه پیاده راه های ۲۴ ساعته						
۲۴	۴	۶	امکان الحاق اراضی به شهر (پهنه خدمات توسعه پایدار شهرداری های کشور)						
۱۰	۲	۵	توسعه ایستگاه راه آهن و متروی تهران به حومه (گرمسار)						
۶	۲	۳	امکان مکانیابی مناسب کاربری های آلاینده به دلیل ثابت بودن جهت باد غالب						
۶	۲	۳	قابلیت توسعه پیاده راه و مسیر دوچرخه						
۱۸	۳	۶	توسعه خیابان کامل و باغ راه اندیشه و آب راه غذا						
۸	۲	۴	میانگین بارش کم (نصف بارندگی کشور) و ریزش های جوی نامناسب				تهدیدها (T)		
۱۶	۴	۴	میانگین دمای بالا بخصوص در فصل گرم						
۱۶	۴	۴	میانگین پایین تعداد روزهای برقی (۴ الی ۹ روز در سال)						
۸	۲	۴	احتمال توسعه مسیرهای ترانزیت از جنوب خلیج فارس و کاهش ترانزیت شرق به غرب در						

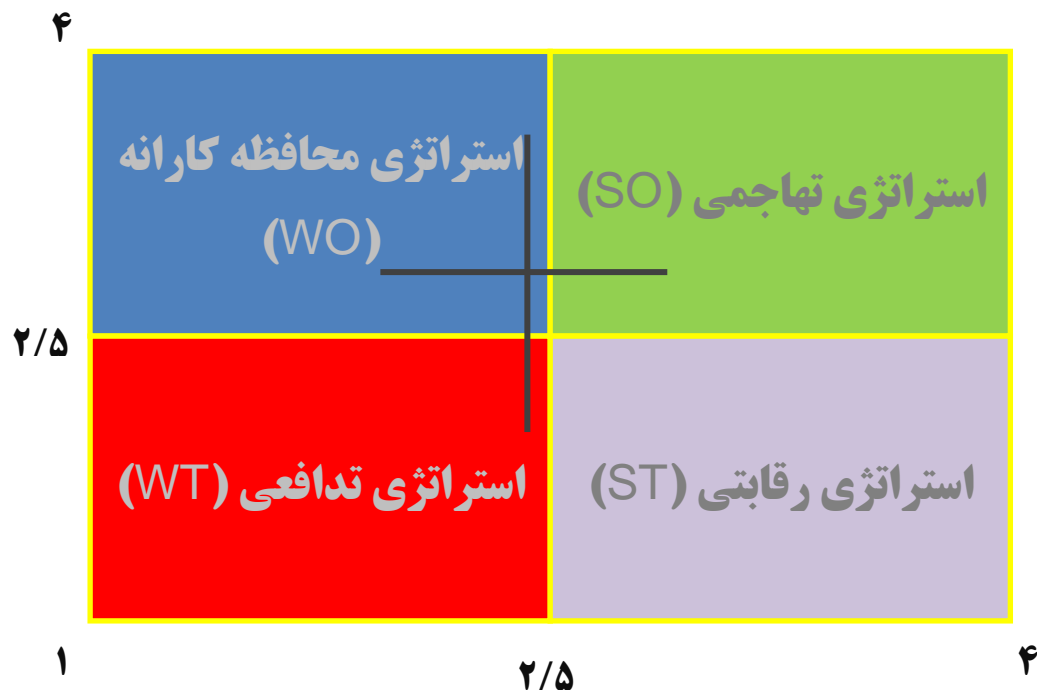
برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
			محور حمل و نقل کشور			
۱۲	۳	۴	وجود گسل های گرمسار، کلرز و کوه تخت رستم در لبه شمالی و شمال غربی شهر گرمسار و پهنه خط متوسط			
۳۲	۴	۸	عبور رودخانه حبله رود از خاک های شور (کلروسدیم و گچ) و کاهش کیفیت آن در بخش های جنوبی شهرستان گرمسار			
۲۴	۴	۶	احتمال گرد و خاک به دلیل پوشش گیاهی ضعیف منطقه گرمسار			
۳۲	۴	۸	حاشیه نشینی و ساخت و سازهای محدود غیرمجاز			
۳۲	۴	۸	عبور راه آهن از شمال شهر گرمسار و ایجاد گسست فضایی			

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۱-۵- استراتژی حوزه جغرافیا و شهرسازی

نمره	تعداد	عوامل بیرونی	نمره	تعداد	عوامل درونی
۲,۷	۸	فرصت ها (O)	۲,۴	۷	قوت ها (S)
	۹	تهدیدها (T)		۱۳	ضعف ها (W)

۳-۵-۲- حوزه اجتماعی و فرهنگی

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
ملی و فراملی	-	-	- امکان استفاده از نیروهای متخصص از کلانشهرهای تهران و اصفهان و سمنان	-
منطقه ای	- مهاجرپذیری ۳۳۰۰ نفری (تهران و سمنان ۲۰۰۰ نفر)	- پیشینه شهر در ارتباط با تبعیدشدگان	-	- گرایش به خوابگاهی شدن شهر در نتیجه فعالیت در شهرک های صنعتی پیرامون
	-	-	- بالا بودن سطح آگاهی های زیست محیطی	- گرایش به مهاجرت و عدم توانایی نگهداشت جمعیت بخصوص روستاهای اطراف گرمسار
	-	-	-	- خالی از سکنه شدن روستاهای پیرامون
محلی	- احساس هویت و تعلق شهروندان به شهر	- عدم پویایی و حضور فعال مردم در شهر	- امکان بهره مندی از بناهای تاریخی در راستای نشاط اجتماعی	- حضور اتباع و کاهش سرانه های پیش بینی نشده
	- نرخ باسوادی مطلوب ۹۱ درصد	- فعالیت ضعیف موسسات مردم نهاد (به جز محیط زیست)	- توسعه جشنواره های غذا، پوشاک، موسیقی	- کوچک شدن هرم سنی جوان به نشانه کاهش نرخ مولید
	- مردم مهمانپذیر و نوع دوست	- عدم آموزش های گردشگری در دانشگاه های شهر و آموزش های عمومی برای اصناف	- توسعه تورهای کویرگردی و کمپین های گردشگری	- عدم وجود برنامه های هویتی تعلق برای گروه های سنی مختلف از جمله کودکان و نوجوانان

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
	- پوشش تحصیلی ۹۵ درصدی	- تراکم جمعیت پایین در سطح شهرستان	- امکان توسعه فضاهای اجتماعی از جمله فضاهای روباز برگزاری مراسم	- حضور کارتن خواب ها در پارک شیلات
	- وجود مراکز آموزش عالی در شهر گرمسار	- عدم برنامه ریزی رشته های ورزشی کویری و استعدادیابی	-	- کم توجهی به متخصصین و خروج آن به پایتخت و سایر مراکز توسعه
	- رضایت قابل قبول از نهادهای مدیریت شهری	-	-	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۲-۱- وزن دهی حوزه اجتماعی و فرهنگی

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۲۱	۳	۷	احساس هویت و تعلق شهروندان به شهر	قوت ها (S)	درونی	اجتماعی و فرهنگی
۶	۲	۳	مهاجرپذیری ۳۳۰۰ نفری (تهران و سمنان ۲۰۰۰ نفر)			
۱۲	۲	۶	نرخ باسوادی مطلوب ۹۱ درصد			
۱۸	۳	۶	مردم مهمانپذیر و نوع دوست			
۲۴	۴	۶	پوشش تحصیلی ۹۵ درصدی			
۱۸	۳	۶	وجود مراکز آموزش عالی در شهر گرمسار			
۲۸	۴	۷	رضایت از نهادهای مدیریت شهر			
۱۸	۳	۶	کوچک شدن هرم سنی جوان به نشانه کاهش نرخ مولید	ضعف ها (W)		
۱۲	۳	۴	عدم وجود برنامه های هویتی تعلق برای گروه های سنی مختلف از جمله کودکان و نوجوانان			
۲۰	۴	۵	حضور کارتن خواب ها در پارک شیلات			
۲۸	۴	۷	کم توجهی به متخصصین و خروج آن به پایتخت و سایر مراکز توسعه			
۱۵	۳	۵	فعالیت ضعیف موسسات مردم نهاد (به جز محیط زیست)			
۱۲	۳	۴	پیشینه شهر در ارتباط با تبعیدشدگان			
۱۲	۳	۴	عدم پویایی و حضور فعال مردم در شهر			
۶	۲	۳	عدم برنامه ریزی رشته های ورزشی کویری و استعدادیابی			
۹	۳	۳	تراکم پایین ۱۵ نفر در هکتار	فرصت ها (O)		
۱۲	۳	۴	امکان استفاده از نیروهای متخصص از کلانشهرهای تهران و اصفهان و سمنان			
۱۰	۲	۵	بالا بودن سطح آگاهی های زیست محیطی			

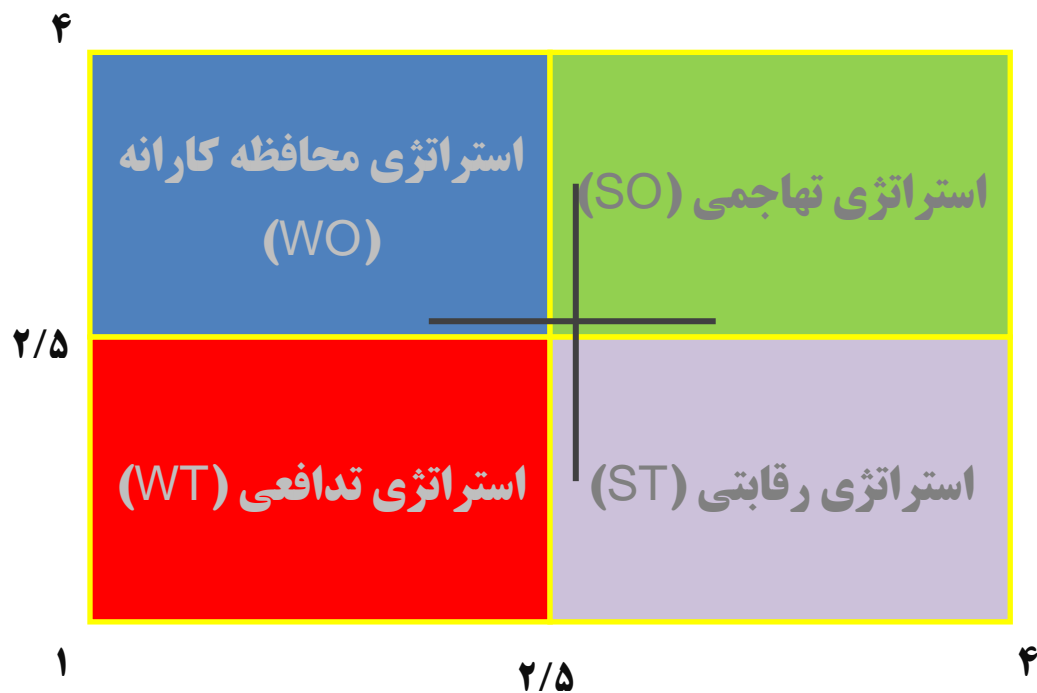
برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۱۶	۴	۴	امکان بهره مندی از بناهای تاریخی در راستای نشاط اجتماعی	تهدیدها (T)		
۲۴	۴	۶	امکان برنامه ریزی اجتماعی و هویتی (جشنواره های غذا، رنگ آمیزی و..)			
۲۴	۴	۶	امکان توسعه فضاهای اجتماعی پشتیبان (سیاست افزایش جمعیت از جمله تالارها)			
۱۲	۳	۴	امکان مشارکت مردم در طرح ها و برنامه ها			
۲۸	۴	۷	گرایش به خوابگاهی شدن شهر در نتیجه فعالیت در شهرک های صنعتی پیرامون			
۲۰	۴	۵	گرایش به مهاجرت و عدم توانایی نگهداشت جمعیت بخصوص روستاهای اطراف گرمسار			
۳۶	۴	۹	خالی از سکنه شدن روستاهای پیرامون			
۲۴	۴	۶	حضور اتباع و کاهش سرانه های پیش بینی نشده			

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۲-۲- استراتژی حوزه اجتماعی و فرهنگی

نمره	تعداد	عوامل بیرونی	نمره	تعداد	عوامل درونی
۲	۶	فرصت ها (O)	۲,۶	۷	قوت ها (S)
	۴	تهدیدها (T)		۹	ضعف ها (W)

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۳- حوزه اقتصاد و گردشگری

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
ملی و فراملی	-همجواری با بازار تهران جهت فروش محصولات کشاورزی و صنعتی	- عدم توجه به تبلیغات محلی، منطقه ای، ملی و بین المللی برای تقویت صنعت گردشگری	- مسیر ریلی تهران به شمال و ظرفیت های TOD گردشگری در گرمسار	بارگذاری های متعدد صنایع آلاینده در پیرامون شهر
	-	-	- امکان ایجاد مراکز ستاره شناسی در رقابت با سایر شهرها	-
منطقه ای	- وجود چشمه ها، غارها و گنبدهای نمکی نخجیز، چشمه شاهی، سیاه کوه	دارای ۳ شهرک صنعتی، یک منطقه ویژه اقتصادی و ۴ ناحیه صنعتی	-	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
	-منطقه نمونه گردشگری بنه کوه، امام زاده شمس الدین و اسماعیل(ع)، آب انبار مسیر امام زاده شمس الدین و اسماعیل(ع)، خانه تاریخی باقری ها، آب انبار بزرگ گرمسار، آب انبار ناسار، مجموعه سیاهکوه، جاده سنگ فرش، کاروانسرای قصر بهرام، قصر عین الرشید، قصر حرمسرا، کارخانه پنبه، معدن نمک، قلعه استوناوند، کاروانسرای ایوانکی، امام زاده عاقب برادر بزرگوار امام رضا(ع) (۱۵۸ مورد)	- عدم جذب سیاست های توسعه منطقه ای از جمله احداث نیروگاه های خورشیدی	- امکان تامین برق شهر و پیرامون از جمله شهرک ها و نواحی نصعتی از پنل های خورشیدی	-
	- پوشش ۱۰۰ درصدی آب، برق، گاز، مخابرات	- عدم بهره مندی و تقویت زیرساخت های منتهی به پارک ملی کویر	- امکان تامین خدمات کشاورزی تزیینی به کلانشهر تهران (گل و گیاه)	-
	-	-امکان ایجاد مجتمع های دامپروری	- فرصت های شغلی منطقه ویژه گرمسار (برآورد ۱۰۶ هزار شغل و ۶ هزار از گرمسار)	-
محل	-	- عدم سرمایه گذاری مطلوب جهت	- اقلیم کوهستانی شمال گرمسار	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
		درآمدهای پایدار شهری از جمله ممیزی شهر	در تناظر با جنوب گرمسار با اقلیم گرم و خشک	
		- گردش سرمایه گذاری پایین در سطح شهر	- امکان مکانیابی مناسب کاربری های آلاینده به دلیل ثابت بودن جهت باد غالب	-
	-	- رونق نداشتن فعالیت های خدماتی و گردشگری شبانه	- امکان مشارکت مردم در طرح ها و برنامه ها	-
	-	- عدم بهره گیری الحاق اراضی جهت توسعه مسکن	- امکان توسعه خانه های بوم گردی موضوعی	-
	-	- عدم بهره گیری الحاق اراضی مناسب جهت درآمدهای پایدار شهری	- احداث مجتمع های چند منظوره اجتماعی و رفاهی جوانان از جمله تالار	-
	-	- ضعف عدم تبلیغات و کمپین های گردشگری معرفی ظرفیت های گردشگری	- امکان توسعه کسب و کارهای خانگی	-
	-	- تراکم پایین ۱۵ نفر در هکتار	- امکان کشت کشاورزی شهری از جمله پسته، انجیر و زعفران	-
	-	- سرانه ۵۳ مترمربع مسکونی	- امکان احداث سوله های غلات و تره بار در ضلع منفصل شمالی شهر	-
	-	- هدم نورپردازی مطلوب کاربری و	- فرصت سازی مشارکت در	-

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
		عناصر شهری (پل ها، ورودی ها و نشانه های شهری)	توسعه درونی از طریق واگذاری و تهاتر امتیاز از طریق پروژه های محرک توسعه	
	-	-	- امکان احداث پارک مسافر در ورودی از سمت غرب شهر (نیاز به الحاق (همجواری ایستگاه راه آهن))	-
	-	-	- امکان احداث خدمات ترانزیتی اقامتی و رفاه در ضلع شمالی شهر (پارک راننده)	-

۳-۵-۳-۱- وزن دهی حوزه اقتصاد و گردشگری

حوزه	محیط	عوامل	عناوین	درجه اهمیت ۱-۹	وزن ۱ تا ۴	نمره
اقتصاد و گردشگری	درونی	قوت ها (S)	همجواری با بازار تهران جهت فروش محصولات کشاورزی و صنعتی	۶	۳	۱۸
			امام زاده شمس الدین و اسماعیل (ع)، خانه تاریخی باقری ها، آب انبار بزرگ گرمسار، آب انبار ناسار، کاروانسرای قصر بهرام، قصر عین الرشید، قصر حرمسرا، کارخانه پنبه، معدن نمک، امام زاده عاقب برادر بزرگوار امام رضا (ع) (۱۵۸ مورد)	۹	۴	۳۶
			بهسازی پیرامون برخی آثار تاریخی	۵	۴	۲۰
	ضعف ها	کم توجهی به عناصر هویتی شهر	۶	۳	۱۸	

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹ - ۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۲۸	۴	۷	عدم استفاده از مصالح بومی جهت ساخت و سازها	(W)		
۳۶	۴	۹	عدم توجه به تبلیغات محلی، منطقه ای، ملی و بین المللی برای تقویت صنعت گردشگری			
۲۸	۴	۷	عدم سرمایه گذاری مطلوب جهت درآمدهای پایدار شهری از جمله ممیزی شهر			
۱۶	۲	۸	منطقه نمونه گردشگری بنه کوه، مجموعه سیاهکوه، جاده سنگ فرش، قلعه استوناوند، کاروانسرای ایوانکی، وجود چشمه ها، غارها و گنبدهای نمکی نخجیز، چشمه شاهی			
۲۴	۴	۶	امکان تخصیص فضاها به ورزش های کویری و اتومبیل رانی و موتورسواری در مقیاس ملی و بین المللی			
۲۸	۴	۷	موقعیت گردشگری ترکیبی در همجواری کویر، البرز و پایتخت (دریا، درخت، کویر، خورشید)			
۱۸	۳	۶	نمایشگاه حیات طبیعی پارک ملی کویر			
۱۶	۲	۸	استقرار منطقه ویژه اقتصادی گرمسار			
۸	۲	۴	فرصت های مستندسازی، تصویربرداری کویری	فرصت ها (O)	بیرونی	
۲۸	۴	۷	مسیر ریلی تهران به شمال و ظرفیت های TOD گردشگری در گرمسار			
۱۸	۳	۶	امکان ایجاد مراکز ستاره شناسی در رقاب با سایر شهرها			
۳۶	۴	۹	امکان تامین برق شهر و پیرامون از پنل های خورشیدی			
۱۸	۳	۶	امکان تامین خدمات کشاورزی تزیینی به کلانشهر تهران (گل و گیاه)			
۱۸	۳	۶	فرصت های شغلی منطقه ویژه گرمسار (برآورد ۱۰۶ هزار شغل و ۶ هزار از گرمسار)			
۱۲	۳	۴	اقلیم کوهستانی شمال گرمسار در تناظر با جنوب گرمسار با اقلیم گرم و خشک			
۱۰	۲	۵	امکان توسعه خانه های بوم گردی موضوعی و کسب و کار خانگی			

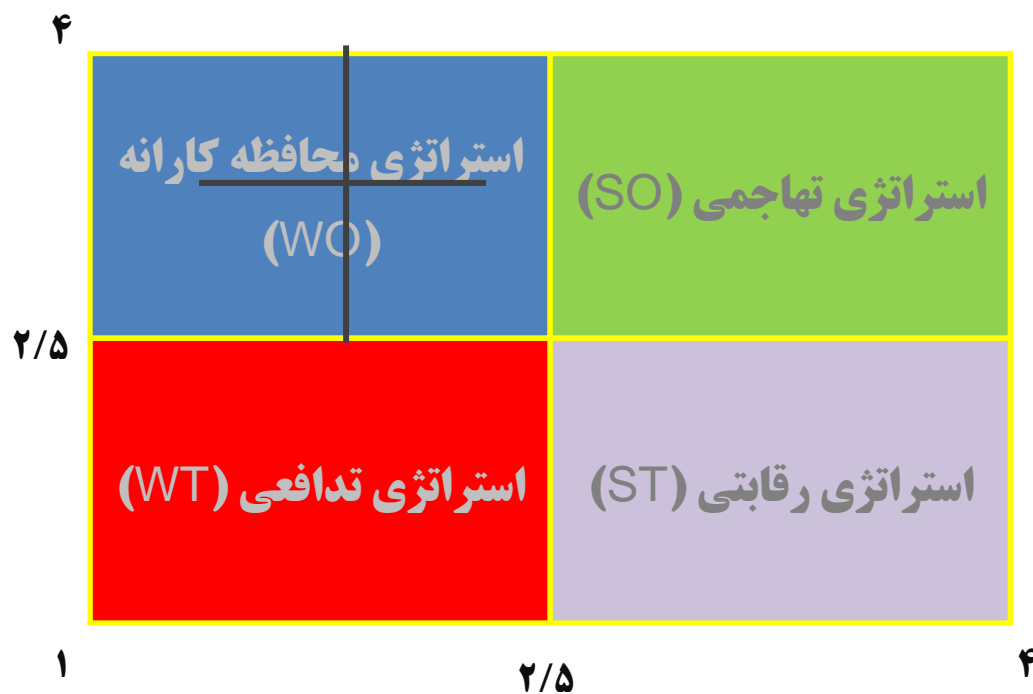
برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹ - ۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۱۸	۳	۶	امکان کشت کشاورزی شهری از جمله پسته، انجیر و زعفران			
۹	۳	۳	امکان احداث سوله های غلات و تره بار در ضلع منفصل شمالی شهر			
۱۰	۲	۵	دارای ۳ شهرک صنعتی، یک منطقه ویژه اقتصادی و ۴ ناحیه صنعتی			
۸	۲	۴	امکان ایجاد مجتمع های دامپروری			
۴	۱	۴	وجود دریاچه مسیله (نمک قم) در جنوب غربی شهرستان گرمسار			
۱۸	۳	۶	امکان گسترش صنایع تبدیلی صنعتی و کشاورزی			
۶	۲	۳	حضورپذیری گردشگران و تاثیر منفی اجتماعی و فرهنگی	تهدیدها (T)		

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

۳-۵-۳-۲- استراتژی حوزه اقتصاد و گردشگری

عوامل درونی	تعداد	نمره	عوامل بیرونی	تعداد	نمره
قوت ها (S)	۳	۱,۸	فرصت ها (O)	۱۹	۳,۲
ضعف ها (W)	۴		تهدیدها (T)	۱	

۳-۵-۴- حوزه زیرساخت های زیربنایی و روبنایی

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
ملی و فراملی	- نزدیکی به مسیرهای اصلی انتقال گاز (۴۸ اینچ) و برق به مناطق شمالی و شرقی کشور	-	- برنامه توسعه ازادراه حرم تا حرم و ظرفیت های ترانزیتی و اشتغال	- کاهش ایمنی تردد به واسطه بارگذاری بیش از حد در محورهای ترانزیتی
	-	-	- مطالعات توسعه انتقال آب از دریای خزر یا جنوب به کویر مرکزی ایران	-
منطقه ای	-	- عدم وجود فرودگاه فعال در حوزه نفوذ به واسطه فاصله کم با تهران	- وجود دریاچه مسیله (نمک قم) در جنوب غربی شهرستان گرمسار	- موقعیت مطلوب به لحاظ پدافند غیرعامل
محلی	سرانه مطلوب مذهبی ۳۱ واحد معادل ۴,۳ هکتار	کمبود سرانه ورزشی با توجه به سرانه ۱,۱۵ مترمربع (سرانه استاندارد ۱,۵ مترمربع) و عدم توزیع آن (نیاز به احداث در غرب شهر)	- برنامه توسعه مترو تهران به گرمسار	- عدم تامین مطلوب کمیت و کیفیت آب شهر
	- همجواری با ازادراه و شبکه ریلی	کمبود سرانه درمانی با توجه به سرانه ۰,۴۱ مترمربع (سرانه استاندارد ۱ مترمربع) بخصوص در غرب شهر	- قابلیت توسعه پیاده راه و مسیر دوچرخه	-
	-	کمبود سرانه فرهنگی و هنری به توجه به ۰,۱۸ مترمربع (سرانه استاندارد ۰,۴ الی ۰,۷۵ مترمربع) نیاز به احداث در شمال شرق شهر	- امکان تامین برق شهر و پیرامون از پنل های خورشیدی	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
	-	کمبود فضای سبز باتوجه به سرانه ۲,۹۱ (سرانه استاندارد ۸ مترمربع) نیاز به احداث در غرب و جنوب شرق شهر	- امکان توسعه خیابان کامل و باغ راه اندیشه و غذا	-
	-	نیاز به تره بار و توزیع بهینه در سطح محلات	-	-
	-	کمبود راسته های و لبه های تجاری در راستای کاهش بار ترافیکی	-	-
	-	نیاز به اصلاح شبکه دسترسی (خیابان های یک طرفه و مرکزی)	-	-
	-	- کیفیت پایین اسفالت و تعدد سرعت گاه در برخی شریان های شهر	-	-
	-	- کمبود و فرسودگی ماشین الات خدماتی شهرداری	-	-
	-	- کمبود زیرساخت های تفریحی و رفاهی	-	-
	-	- کمبود هتل و مهمانپذیر در سطح شهر	-	-
	-	- وجود ترافیک در برخی ایام در معابر اصلی و سرعتگیرهای متنوع در	-	-

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

مقیاس	قوت	ضعف	فرصت	تهدید
		سطح شهر		
	-	- کمبود پارکینگ در خیابان اصلی و پیرامون میدان امام (پارکینگ هوشمند)	-	-
	-	- عدم پاسخگویی کارکنان خدمات در سطح شهر در راستای زیبایی و نظافت شهر	-	-
	-	- عدم وجود سیستم حمل و نقل همگانی متناسب با شهر گرمسار	-	-
	-	- عدم سرمایه گذاری های کارآمد در توسعه زیرساخت ها	-	-
	-	- شیب کم زمین و محدودیت های دفع فاضلاب	-	-
	-	- عدم استفاده از پساب ها و تشویق به مدیریت آب در شهر	-	-
	-	- طولانی شدن زمان تهیه برنامه های جامع و تفصیلی	-	-

۳-۵-۴-۱- وزن دهی حوزه زیرساخت های زیربنایی و روبنایی

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۱۵	۳	۵	نزدیکی به مسیرهای اصلی انتقال گاز (۴۸ اینچ) و برق و فیبرنوری به مناطق شمالی و شرقی کشور	قوت ها (S)	درونی	زیرساخت های زیربنایی و روبنایی
۱۲	۳	۴	سرانه مطلوب مذهبی ۳۱ واحد معادل ۴,۳ هکتار			
۱۴	۲	۷	همجواری با ازادراه و شبکه ریلی			
۲۴	۳	۸	پوشش ۱۰۰ درصدی آب، برق، گاز، مخابرات			
۲۸	۴	۷	کمبود فضاهای عمومی جاذب گردشگر در سطح محلی و منطقه ای	ضعف ها (W)		
۲۱	۳	۷	بافت های ناکارآمد با مساحت قابل توجه ۱۰۶ در محدوده شهر			
۱۵	۳	۵	عدم جذب سیاست های توسعه منطقه ای از جمله احداث نیروگاه های خورشیدی			
۸	۲	۴	عدم وجود فرودگاه فعال در حوزه نفوذ به واسطه فاصله کم با تهران			
۱۲	۳	۴	کمبود سرانه ورزشی با توجه به سرانه ۱,۱۵ مترمربع (سرانه استاندارد ۱,۵ مترمربع) و عدم توزیع آن (نیاز به احداث در غرب شهر)			
۱۲	۴	۳	کمبود سرانه درمانی با توجه به سرانه ۰,۴۱ مترمربع (سرانه استاندارد ۱ مترمربع) بخصوص در غرب شهر			
۲۰	۴	۵	کمبود سرانه فرهنگی و هنری به توجه به ۰,۱۸ مترمربع (سرانه استاندارد ۰,۴ الی ۰,۷۵ مترمربع) نیاز به احداث در شمال شرق شهر			
۱۲	۳	۴	کمبود فضای سبز با توجه به سرانه ۲,۹۱ (سرانه استاندارد ۸ مترمربع) نیاز به احداث در غرب و			

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

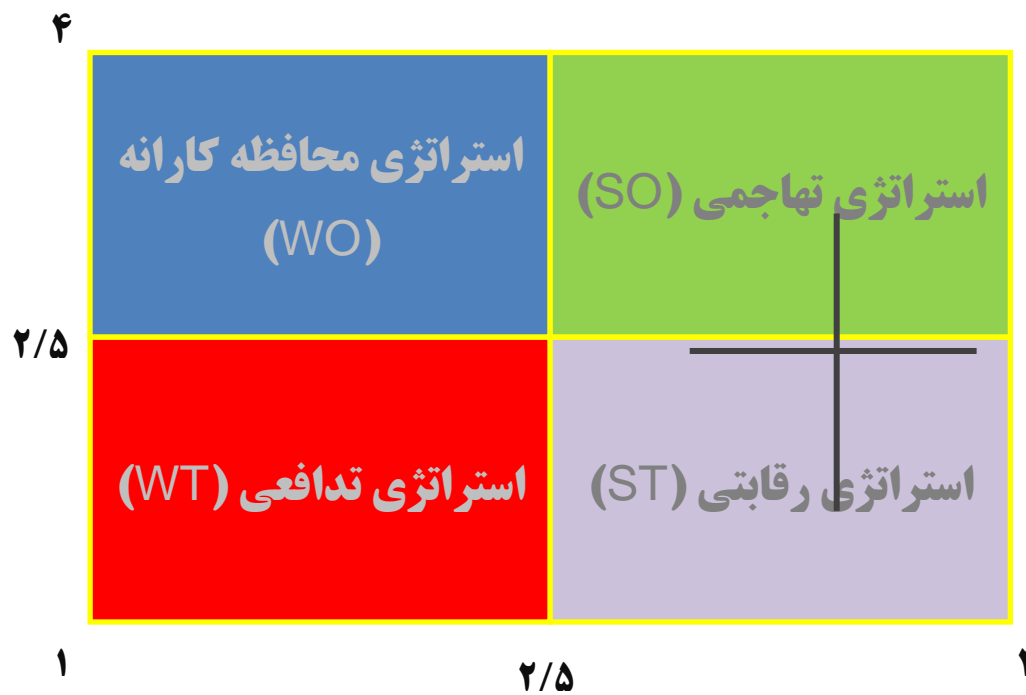
نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
			جنوب شرق شهر			
۱۵	۳	۵	نیاز به تره بار و توزیع بهینه در سطح محلات			
۱۵	۳	۵	کمبود راسته های و لبه های تجاری در راستای کاهش بار ترافیکی			
۲۴	۴	۶	نیاز به اصلاح شبکه دسترسی (خیابان های یک طرفه و مرکزی)			
۱۵	۳	۵	عدم وجود سیستم حمل و نقل همگانی متناسب با شهر گرمسار			
۱۲	۳	۴	کیفیت پایین اسفالت و تعدد سرعت کاه در برخی شریان های شهر			
۹	۳	۳	کمبود و فرسودگی ماشین الات خدماتی شهرداری			
۲۱	۳	۷	کمبود زیرساخت های تفریحی و رفاهی و اقامتی			
۲۰	۴	۵	کمبود پارکینگ در خیابان اصلی (پارکینگ هوشمند)			
۹	۳	۳	کمبود ارکنان خدمات در سطح شهر در راستای زیبایی و نظافت شهر			
۱۸	۳	۶	شیب کم زمین و محدودیت های دفع فاضلاب			
۱۵	۳	۵	امکان احداث پارک مسافر در ورودی از سمت غرب شهر (نیاز به الحاق (همجواری ایستگاه راه آهن))			
۱۲	۳	۴	امکان احداث خدمات ترانزیتی اقامتی و رفاه در ضلع شمالی شهر (پارک راننده)			
۱۲	۳	۴	برنامه توسعه ازادراه حرم تا حرم	فرصت ها (O)	بیرونی	
۲۸	۴	۷	مطالعات توسعه انتقال آب از دریای خزر یا جنوب به کویر مرکزی ایران			
۳۶	۴	۹	برنامه توسعه مترو تهران به گرمسار			
۳۶	۴	۹	امکان تامین برق شهر و پیرامون از پنل های خورشیدی			
۱۸	۳	۶	عدم بهره مندی و تقویت زیرساخت های منتهی به پارک ملی کویر			

برنامه راهبردی- عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار

نمره	وزن ۱ تا ۴	درجه اهمیت ۹-۱	عناوین	عوامل	محیط	حوزه
۱۵	۳	۵	کاهش ایمنی تردد به واسطه بارگذاری بیش از حد در محورهای ترانزیتی	تهدیدها (T)		
۳۲	۴	۸	عدم تامین مطلوب کمیت و کیفیت آب شهر			
۳۲	۴	۸	شوری آب و الودگی صنایع بالادست حبله رود			

۳-۵-۴-۲- استراتژی حوزه زیرساخت های زیربنایی و روبنایی

نمره	تعداد	عوامل بیرونی	نمره	تعداد	عوامل درونی
۲,۳	۷	فرصت ها (O)	۳,۵	۴	قوت ها (S)
	۳	تهدیدها (T)		۱۸	ضعف ها (W)

برنامه راهبردی-عملیاتی ۵ ساله شهرداری و چشم انداز ۲۰ ساله شهر گرمسار